

55

2 1/8

Manuscript (alchemy) 8-5
Book No 104

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

<http://www.archive.org/details/septimanaphiloso00maie>

Septimana Philosophica,

Qua

ÆNIGMATA AVREOLA

DE OMNI NATVRÆ GENERE
à SALOMONE Israëlitarum sapientissimo
Rege, & Arabiæ Regina S A B A, nec non
HYRAMO, Tyri Principe, sibi inuicem
in modum Colloquii proponuntur &
enodantur:

*Vbi passim noua, at vera, cum ratione & experientia
conuenientes, rerum naturalium causæ expo-
nuntur & demonstrantur, figuris cupro incisis
singulis diebus adiectis.*

AVTHORE

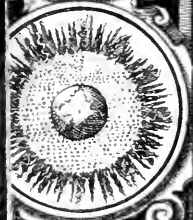
MICHAELE MAIERO, Imperialis Consi-
storii Comite, Eq. Ex. Med. D. & Cæli Maiest. olim
Aulico, nunc illustris Principis ac Dn MA V-
RITII, Hasiæ Landgrauii, &c.
Archiatro.

Francofurti

Typis Hartmanni Palthenii.

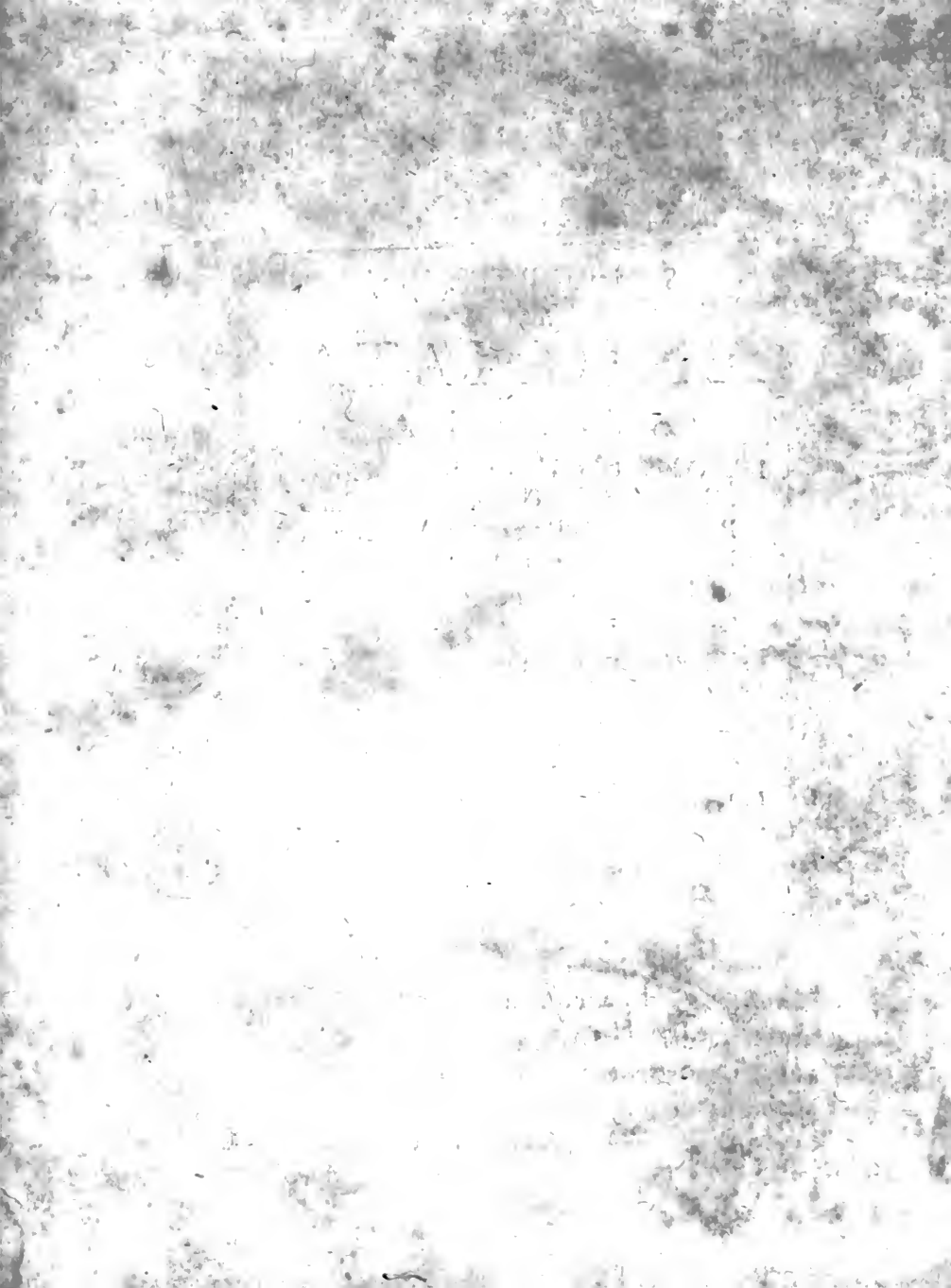
Sumptibus LVCAE IENNIS.

1 6 2 0

mor Dni est
itaum Sapien-
ia. Syr. I.

Eloquentia Dei
Isonum et opus
est. Exod. 4

JOANNIS FLITNER I.

FRANCI. P. L. C.

Oda Alcaica

*artificiofam eris ad tituli circumferentiam incisi sculpturam, poetico
Operis summam xna intuitu exhibentem.*

Æ S eleganti nobile pollice,
Suafu paratum IENNISTI nouo,
Enuclearum conspicare,
Miraque plurima disce, LECTOR.

Si corporum quis simplicium cupit
Descriptionem, vel paradigmata,
Æs si uolet nostrum subire,
Orbiculus dabit, ecce, primus.

Perfecta nondum corpora si cupis
Cognosse, siue horum paradigmata,
Æs si uelis nostrum subire,
Orbiculus dabit hoc secundus.

Quicumque terra fossilium cupis
Descriptionem, vel paradigmata,
Æs si uelis nostrum subire,
Tertius Orbiculus docebit.

Qui nosse gestis res vegetabiles,
Harumque naturam & paradigmata,
Æs si uelis nostrum subire,
Orbiculus dabit, ecce, quartus.

Quicumque certam vis animalium
Descriptionem, vel paradigmata,
Æs si uelis nostrum subire,
Orbiculus docet, ecce, quintus.

Quod si *creaturam cupis optimam*
Cognôsse, qualis scilicet est *homo*,
Æs si velis nostrum subire,
Orbiculus dabit, ecce, *sextus*.

Tres colloquentes noscere si cupis,
Binosq; scribas, & simul *aulicos*,
Æs si velis nostrum subire,
Linea continet hos *superna*.

Quod si *timorem* nosse cupis **DEI**,
Exordium veræ sapientiæ:
Istum *sub æris*, en, *sinistra*
Infimus Orbiculus docebit.

Demum *eloquens* quæ *lingua* sit optime,
Vin' scire, donum quæque opus est **DEI**,
Istam *sub æris*, ecce *dextra*
Infimus Orbiculus docebit.

MAIERE, totum quando Opus hoc lego,
Quod **SEPTIMANAM** non sine re vocas,
Vitæ tuæ te *septimanas*
Haud male perspicio locasse.

Hinc tantus in te laudis honorruit,
Vt nulla longi te mora seculi
Ex eruditorum phalange
Eximere aut remouere possit,

Immunitates hoc satis indicant:
Hoc dignitates significant tuæ:
Acceptus ob quas eruditis
Omnibus hoc titulo bearis:

MAIERVS, illustre Aonidum decus,
DOCTOR, **PALATINVS COMES**, atque **EQVES**,
ORATOR eloquens, acutus
PHILOSOPHVS, **MEDICVS** peritus.

REVERENDISSIMO, ILLUSTRISS.
atq; Celsissimo Principi ac Domino, Dn.

CHRISTIANO
WILHELMO,

Postulato ARCHIEPISCOPO Magde-
burgensi, PRIMATI Germaniæ, Marchioni
Brandenburgico, Duci Borussiae, &c.

Domino suo clementissimo,

D. D.

QVO D Communi diuerbio dicitur, Archie-
episcopo reuerendissime, Princeps illustrissi-
me, Domine clementissime, DEI Optimi,
Maximi, Magnalia omnibus, magnorum
Principum vero Consilia nulli manifestanda
esse, id absque dubio ex diuersissimis causis exortum est. Deus
enim, qui VNVS & solus BONVS, Verus, Omnipotens
& misericors, bonitatis, veritatis, omnipotentiae & misera-

D E D I C A T I O.

*ricordiae suae apertissima vestigia & tecmiria nullibi non ex-
 tare desiderat, ut qualis sit, aliquatenus in hac humana men-
 tis imbecillitate, ab omnibus agnoscat, idque sine alterius res-
 pectu, quemadmodum seipsum in operibus 6. dierum Creatio-
 nis demonstravit. Verum crescente hominum malitia, Prin-
 cipes, qui reliquis praesunt & dominantur, sua Consilia, antea
 quam in effectum producantur, ne malis hinc ad ingenium
 suum redeundi & iniuste agendi occasio praeberetur, aperiri ves-
 tuerunt: Eadem fere ratione inter Philosophos principes illi,
 qui physicam practicam, hoc est, Chymiam, exercuerunt, sua
 arcana vulgo innotescere noluerunt, quae ut tamen inter se &
 filios artis, bonaeque voluntatis quoscumque, communicarent,
 & eadem opera à brutalibus & osoribus absconderent, per *Æ-*
nigmata & occultas loquendi formas protulerunt & signific-
carunt: Eiusmodi sermones Ænigmatici inter Salomonem,
omnium Regum & Philosophorum Principem, nec non Hy-
ram & Sabaræ reginam, habiti sunt non de rebus nihili aut de
numero filiorum Niobes, sed de rarissimis in mundo & pre-
ciosissimis, quales sunt in scientiis Physica practica seu Philo-
sophia HERMETICÆ recondita, quarum SALO-
MONEM (hominum, ut dictum, omnium sapientissi-
imum, imo & regum ditissimum) ignarum asserere, aut eas ea-
contra negare, arbitri foret impudentissimi & iniquissimi,
ut alibi copiosius a nobis demonstratum est: Vtunque erit,
*sive**

D E D I C A T I O.

*sue Chymicis siue non dicti principes fuerint, ego, ut Opera
 Diuina Omnipotentia 6. dierum spacio ex nihilo creata ali-
 quo modo contemplerer, & cum absconditis aliis artificum
 inuentis conferrem, ex hypothesi ea huiusmodi statui, ne mate-
 ria admirationi & predicationi debita erga Deum homini
 deesset: Quem tractatū utpote de DE Imaginabilibus & sum-
 mis hominum secretis agentem, non inepte eminentiori alicui
 Personæ (quo ad æstimationem rei, haud vulgaria, quo ad
 modum tractationis, vix bene limata, sed subitaneo & immaturo
 partu ex ingenio effusa potius raptim, quam edita contis-
 nentem) obferre & dedicare cum decreuerim, non immerito
 Reuerendissimæ Celsitudini tuæ eum deberi inprimis, iudica-
 ui; tum quia illustrissimo inter Principes Germaniæ loco natus
 sapientum philosophorum arcana non fastidiat, sed ambabus,
 quod dicitur, vlnis amplectatur & foueat, tum quia Diuinis
 mancipatus Germaniæ totius Primatum tenens, Creatoris
 summi opera non læuo perlustret oculo, sed Lyncea penitus in-
 trospiciat mente, & sapientissime rimetur. Accedit, quod pro-
 tempore nunc in Reuerendissimæ Tuæ Celsitudinis ditione as-
 gam, ad Colloquium eiusdem, philosophis solenne, iam pridem
 inuitatus; de quo Platonis illud; R E S P V B L I C A S tum-
 demum Beatas, cum iis aut philosophi præ sint, aut qui præ
 sunt, philosophentur, maxime dici possit. Proinde mihi nul-
 lum relinquitur dubium, quin hæc qualiacunque Ænigmata
 philo*

D E D I C A T I O.

philosophica senis operibus Creationis parallela & correspon-
dentia, Reuerendiss. Cels. T. clementissime acceptura, isque
& auctori patrocinium tutissimum præbitura sit; Hisce Re-
uerendissimam & Illustrissimam Cels. T. cum tota domo Ele-
ctorali Brandenburgica ad innumerōs annos incolumem D E O
OPT. MAX. commendatam velim. Dabam Magdeburgi
Anno 1620. 11. Ianuar. styli vet.

Reuerendiss. & Illustriss.
Cels. T.

subiectiss.

Michael Maierus D.
Comes Pal. &c.

PRÆ

PRÆFATIO AD LECTOREM.

PRimam, *Candide Lector*, huius mundi Septimanam fuisse miraculis plenam & stupendam, in qua omnia ex nihilo creata sunt à Deo, vt fateamur necesse est.

Quid enim humanæ cogitationi occultius aut abstrusius videri potest, quã totum hoc pulcherrimum

Mundi Theatrum ex non Ente seu barathro tenebrarum productum & formatum, rerum innumerarum varietate ornatissimum, specierumque singularum propagatione perpetuum redditum? Quod cum absolutum sit 6. dierum spacio, ac septimo Sabbatum habitum: patet, Omnipotentiam, Bonitatem & Sapientiam Dei ex hoc omnium maximo & politissimo Primæ Septimanz opere nobis hominibus conspicuam factam, nempe quod potuerit, voluerit & sciuerit omnia ita ad hominis commoditatem, vsum & arbitrium creare & ordinare, vt merito ille (Imagine Dei donatus, cæterisq; terrenis Creaturis præpositus, ceu Dominus, fuisse animaduertatur. Inde ea Septimana omnis humanæ initium, vt & Diuinæ sapientiæ indicium extitit, cuius dierum opera miraculosa, vt cum summa admiratione contempletur, & grata mente agnoscat, quemcunque rationalem, qui brutali stupiditate aut supina ignorantia non prohibeatur, in his terris decebit. Huius Septimanz mysteria tanta sunt, tamque occulta & abdita, vt apud Iudæos vltu ac traditione receptum fuerit, ne quis minor 40. annis ea in Genesi legeret aut diiudicanda sibi præsumeret, vtpote captum iunioris longe superantia. Huius Septimanz optimus arbiter fuit Adamus, qui Creationē Cæli & Terræ, Elementorumq; omnium perfectissime calluit; Item aeris meteora, terræ fossilia, vegetabilia, animalia, & denique seipsam, hoc est, hominis membrorum & viscerum, nomina & proprietates optime nouit. Post Adamum,

**

ciusq;

P R Æ F A T I O

eiufque nepotes, qui vixerunt ante Diluuium, *Salomon* absq; dubio hanc Septimanam Creationis rerum cæteris hominib. perfectius cognitam habuit, vtpote sapientia ab ipso Deo, ex voto, tanquam singulari Priuilegio donatus. Ad Exemplum, aut potius in rememorationem illius Septimanæ Creationis, nec non *Salomonis* sapientia, & quod ænigmata cum Regina *Saba* ac *Hyramo* Tyrio principe communicarit, certe non puerilia de rebus cuique notis & ante oculos positis, at occultis & abditis, nos hanc *Hebdomada* Philosophicam produximus, in qua de ænigmatibus Chymicis, qualia eorum fuisse suspicamur, potissimum agimus, ea secundum 6. summa rerum genera diuidendo & explicando, totidem diebus absoluenda; Vbi licet contra vulgarem & receptam Philosophiam non pauca adferamus, quæ cuidam in superficie ea consideranti Paradoxa videri possint: tamen quia per se vera & cum tota natura conuenientia sint, nulli in suis opinionibus obdurato præiudicare debent, cui ad illustrandum Chymica ænigmata potius, quam ad docendum proposita existimentur. An vero *Salomon* aut Regina *Saba*, vel *Hyramus* Chymia cognitionem habuerint, de eo hic nihil disputabimus (cum alibi, nêpe in Symbolis Aureæ mensæ, lib. 2. de hac quæstione actum sit) at præsupponemus eius affirmatiuam sententiam, veritati magis consentaneam. Ea omnia, quæcunque sint (certè firmata ratione & vtu) tuo candido iudicio, *optime Lector*, obfero, hoc est, vt de non intellectis, non tanquam de non Entibus calculum nigellum feras, sed iudiciis, velut de occultis, quæ non omnibus prostant, oportet, teque eorum indagatorem decet. Hæc enim meditatione & inuestigatione continua discuntur; non contemptu aut detrectatione. Quod si ex me quæsierit, Vnde hanc Salomonica sapientia auram occultam hauserim: scias, quod Deus Salomoni immediate & quasi in puncto temporis concessit, id neque tibi, neque mihi denegabit mediate, per preces, meditationes, inuestigationes, labores & alia media

huc

AD LECTOREM.

huc spectantia, si non ex toto, tamen in parte. *Salomon* sapientissimus quidem, at homo, fuit, qui falli & seduci potuit, vt Deum verum relinqueret & libidini se manciparet: Nos ne his vitiis, quæ animam & corpus perdunt, irretiamur; & sapientiam veram à Deo impetremus: eum, qui laigitor est perfectorum munerum, orabimus, cui nos omnes commendatos velim

EPIGRAMMA AVTORIS.

● **C**VM DEVS ex nihilo pulchrum fabricauerat ORBIS
Mirifica senis arte diebus opus:
Septima Lux vidit requietum, hinc illa quieti
Facta DEO humana sacra iubente fuit.
Inde Creatoris Bonitas & summa Potestas,
Et qua sit rerum prouida Cura, patet.
Hac ego dum meditor Magnalia maxima, talis
Hebdomas à Musis est celebrata meis.
Qua velut vmbra suum conatur imagine corpus
Reddere, per septem continuata dies.
His Salomon arguta Sophis enigmata pandit
Principibus, votum qui Sapientis habet.
Sat mihi sit Speculum saltem monstrasse politum,
In quo res, qualis, conspiciatur, erat.
Si bene de minimis Rex is discurrere plantis
Doctior ad pulchras calluit vsque Cedros:
Quis credat Chymicos illum ignorasse recessus,
Quæque iacent terra recta metalla sinu?
Non absque his potuit dici sapientior omni,
Sunt anigmaticis qua referenda modis.

TRES SCHOLA, TRES COESAR TITVLOS DE-
DIT; HÆC MIHI RESTANT,
POSSE BENE IN CHRISTO VIVERE. POSSE MORI.
MICHAEL MAIERVS COMES IMPERIALIS CON-
SISTORII etc. PHILOSOPH. ET MEDICINARVM
DOCTOR. P. C. C. NOBIL. EXEMPTVS FOR. OLIM
MEDICVS CÆ.S. etc.

AD MAGNIFICVM, NOBILISSIMUM, Excellentissimum,

MICHAELEM MAIERVM,
PHILOSOPHIÆ AC MEDICINÆ DOCTO-
REM, P. L. C. Comit. Pal. Nob. & Eq.
Exempt. promotorem suum sum-
mopere colendum.

NULLA meam prorsus subit admiratio mentem,
Cur tibi tres titulos summus Apollo dedit.
NULLA meam prorsus subit admiratio mentem,
Cur tibi tres titulos Caesaris aula dedit.
Hoc tantum miror, fueris quod dignus iisdem,
Scilicet hanc quemuis munera tanta manent.
Hoc miror, tibi pronentum multiplice rerum
Quod natura parens omnia nosse dedit.
Quod natura suo facies conuexaque mundi
Ambit complexu, credo patere tibi.
Sacras fontes docuit te prima iuuentus,
Eloquiumque DEI pactaque sancta DEI.
Legiferique potes spatiosa volumina iuris
Enodare, apices iuris utrinque graues.
Te tam sublimi folio Medicina locauit,
Audeat ut palmam sumere nemo tibi.
Si quis Galeni libros laudauerit, idem es,
Inuerit ast aliquem Chemia, primus eris.
Quid multis? capitis circumfers vertice docto
Stelligerumque polum, multum fidumque solum.

** 3

Quam

Quam me felicem? tempus felicius istud.
Quo te visendi copia facta mihi est:
Non mihi maluerim, quas Hermus voluit arenas,
Non Pactole tuas, non Tage fulue tuas.
Non te conuenio, quin doctior exeo, quantis
Me vexti e tenebris, euehis e tenebris?
Omnis latetur mundus cantante Sileno,
Me pendere iuuat semper ab ore tuo.
Miretur Rhodope, miretur & Ismarus Orphea,
Me pendere iuuat semper ab ore tuo.
Gaudeat & Phæbo Parnassia gaudeat aula,
Me pendere iuuat semper ab ore tuo.
Iam dicis, superi teneat quid rigia mundi,
Signaque iam cursu quo duodena meent.
Cur nobis non aqua dies cum nocte recurrat,
Ast annos alibi terminet aqua dies?
Torrida cur aestas longas exporrigat horas,
Cur breuiore die luce sed ardet hyems.
Delia, ceu Proteus, cur tot mutetur in ora?
Quid faciat frater, quintus & Erro ferat.
O di di, quos ista iuuat persuasio, scire
Quæque euenta hominis, quæque futura loqui.
Iam spacia annorum repetens ab origine mundi
Per dissecta nouum secula carpis iter.
Quas artes linguasque iulerunt tempora prima,
Certare ut reliquis ditia regna Phari.
Aegyptus studiosa poli quas extudit artes,
Quas post Phœnices, post Latiale solum.
Autor qui primus, quod lucra scripta nepotes
Matorum doceat vulnere, facta, dapes.

*Vt Romana phalanx creuit victricibus armis,
Vltimus vt Teuto singula nunc habeat
Quantum lenta solent inter viburna cupressi,
Extulit e terra Tentona terra caput.
Certat Teutonia maiestas summa, triumphat
Inuentis variis Teutona terra suis.
Hac ego mescieram, Mater; sed inclute per te
Innotuere aliis, innotuere mihi.
Perge ita, perge tui scriptis ita spargere famam,
Nec te maiorem viderit omnis homo.
Sic te sera dies memori non eximet auo,
Sic tua post cineres maxima fama riget.*

Daniel Kahrecht Brande-
burgo, Marchicus P. L. C.

DE

DE NOBILI AVTORE,
SIMILIBVSQ. IPSIVS OPERIBVS,
& DN. LVCA IENNIS, editionem eorum

procurante,

ODE ALCAICA,

IACOBI PONTANI

Heidelbergensis.

AD LECTOREM.

QV is autor huius, Lector amice, sit
Libri, atque quantus, lineæ & exteram
formam ipsius quæ dat, tabella hæc
exprimit & tibi pingit apte;
sed nosse mentem forsitan ipsius
si gestias, en monstro tibi viam,
quam calco ego ipse, nempe libros
ipsius esse tibi puto legendos.
Multos enim nunc hætenus edidit,
id quod sequentes indigitant (1) *Themis*
aurata, quæ Fraternitatis
de rosea cruce sacra pandit;
(2) deblateranti voceque maxima
indignitatem virginis illius,
rerum abditas quæ qualitates
simplicium extrahit è latebris,
silentium indictum; inde (2) *Alemannia*
inuenta vera; & (4) *de arborea alite*,
quos tempore admodum breui hac in
edidit vrbe, ope destitutus

ipfi

ipſi domi quæ eſt bibliotheca, quod
mirabile inter cætera & ipſum id eſt,
doctis que conſtat eſſe fuſas
ſæpe de eo & grauiter querelas.

Vt fulget autem Cynthia ſidera
inter minora, hoc atque modo emicant

(5) bis ſena *menſe ſymbola aurea;*

Symareſis.

& (6) *Tripus aureus;* (7) *angulosque*
ſortitus orbis quatuor ille, quem
natura nobis promit ab intimis

tetræ cauernis, illecebris

atque ſuis precioque mundum

ineſcat omniem; denique (8) *ſerius*

& ille *luſus*, Mercurio datur

quo regnum in omne conditum, quod

infra hominem ratione ſummum eſt;

accedit & nunc (9) *doctæ* itidem *Hebdomas,*

ænigmata edens, de Phyſica, aurea,

rerumque naturalium ortus

colloquii ſpecie reſoluens.

Scriptura vero litera mortua

appellitari cum ſoleat, niſi,

& maxime in libris *Matheſis,*

picta figura diem rei addat:

non cerno, cui autor ſcripta ſua æquius

committere uſquam ſit potis, ac tibi,

Ô LVCA IENNIS, utpote & qui

non modo in his, ſed & in quibusdam,

hos præter autores, aliis idem

hoc præſtitisti, nec modo ligneis,

ſed & figuris æneis, quâ

hoc fieri poterat, decorem

Apoſtrophe

ad dominũ

LVCAM

IENNIS.

gauifus

gauisus ipsis conciliare es, vt
 requiri ad ipsum hoc plurima noueris.
 sic detulisti auctori honorem,
 ipsi operique, & id ære ementi.
 Hoc insuper tu re quoque comprobas,
 non esse plane depositum tibi
 iucundum amorem suauis artis,
 cui dederas studium acre pridem;
 subinde vero exercitium hoc tibi ad
 manus resummi, dum haud modo te abstrahant
 negocia in libraria re
 quæ quoque sæpe inopina gliscunt.
 Proinde macti corpore menteque
 M A I E R E, scriptis perge, precor, tuis
 iuuare literariam rem,
 & bene demeritum & deinceps
 qui demereri te cupit, accipe:
 L V C A, auspiciatus quod bene es, indies
 fac persequare, eumque amore
 perpete & officio cole omni;
 nec vos remoto limine disfitos
 lux vlla, vel nox, distrahat; at magis
 magisque vero amore iungat,
 cunctipotente regens manu orbem.
 Is sospites vos in Pylis senis
 conseruet annos, dotibus augeat
 summisque, mentis corporisque,
 quæque bona extera nuncupantur.
 & docta vestris turba bonis simul
 gaudens fruetur. Vos me itidem, precor,
 amore dignum habete vestro,
 quos studio vsque colam vicissim.

ad } Vtramque
 } Nob. auto-
 rem.

ad Dn. Lu-
 sam Iennis.

In Effigiem Authoris,
EPIGRAMMA DO-
DECASTICHON.

MAIERI qua sit facies externa, roganti
Hanc monstro chartam, qua bene sculpta micat.
MAIERI qua sit facies interna, roganti
Ingenui monstro germina, monstro libros.
Quos inter praesens non occupat ima volumen:
Materies tanto quam bene digna viro!
Qua modo sublatum caput inter nubila condit:
Aer nunc, terrae claustra deinde subit.
Nunc perreptat humi, nunc ens vegetabile tractat:
Denique brutorum congregat omne genus.
Nunc hominem rimatur, opus praenobile Diuum:
Nunc, & librum pondus habere nega.

Ioannes Flitnerus, Franc.

P. L. C.

★★★ a

IN-

INDEX ÆNIGMATVM

[quasi Caputum] QVÆ IN HOC

OPERE continentur.

PRIMÆ DIEI,

Decorporibus simplicibus, Cælo & Elementis, cuius
Ænigmata numero sunt 39.

Q UÆ potior & dignior pars in philosophia occulta: an Cælum; an vero Terra.	Aenig. 1
An Terra facta sit e Cælo, tanquam basi; an contra Cælum e Terra.	2
An Cælum sit corruptibilius Terra, aut contra.	3
Quo vinculo Cælum & Terra coniungantur.	4
Quodnam prius fuerit tempore: an Cælum, an vero Terra.	5
Vtrum eorum sit maius quantitate.	6
Vtrum virtute.	7
Ignis an Cælo, an vero Terra ascribatur.	8
Aqua cui ascribatur, Cælo, an Terra.	9
Aer cui assignetur, an Terra, an Cælo.	10
Aer & ignis coniuncti quid sint: an Cælum, an Terra.	11
Ignis & Terra quid sint ex illis duobus.	12
Aer & Aqua, quid sint in opere naturali seu philosophico.	13
Aqua & Terra quid.	14
Quomodo fiat mutatio Cæli in Terram.	15
Quis sit color Cæli.	16
Qualis sit color Terræ.	17
An Cælum mas sit, an Terra.	18
An Terra imprænet Cælum.	19
	An

ÆNIGMATVM.

<i>An & qui Planeta in hoc opere sint.</i>	20
<i>Quando & quomodo Mars & Venus huic operi adsint.</i>	21
<i>Vbi coniungantur Sol & Luna.</i>	22
<i>An non hic Sol illuminet Lunam.</i>	23
<i>Nunquam ne eclipsis Solis aut Luna hic contingat.</i>	24
<i>Quam longe Sol a nostris distet oculis.</i>	25
<i>Vnde hac omnia tam certo colligantur.</i>	26
<i>Vnde constet, Solem abesse à Terra tot semidiamentis Terra.</i>	27
<i>Magnitudo Solis respectu Terra qua, & quomodo indagetur.</i>	28
<i>Qui fiat, quod Sol bipedalis appareat, & Terra adeo magna, ut vix aliquot annis circuiri possit, tantilla sit respectu Solis.</i>	29
<i>Cur Sol remotior dicatur a terra aestate, quam hyeme.</i>	30
<i>Quantus sit ambitus circuli Solis, seu ecclyptice, iuxta priorem doctrinam.</i>	31
<i>Quot miliaria Sol una hora motu cæli primo, & quot secundo seu proprio emetiatur.</i>	32
<i>Sol philosophicus habeat ne & ille motum aliquem primum ac secundarium.</i>	33
<i>Terra quantitas respectu Cæli cuiusmodi sit.</i>	34
<i>An Sol cælestis, an vero philosophicus vere dictus sit ab Anaxagora, lapidis rubeus.</i>	35
<i>An idem philosophus vere de Luna dixerit, quod Leo Cuiheronius inde deciderit: an vero per eundem Leonem, & Lunam philosophorum intellexerit.</i>	36
<i>Quæ causa macularum Lune utriusque sit.</i>	37
<i>Cur non alia corpora particularia in ea videantur.</i>	38
<i>Quæ causa sit, illuminationum Lunarum, & eclipsium utriusque luminis, &c.</i>	39

S E C N D Æ D I E I.

De Meteoris, seu imperfecte mixtis, cuius
ænigmata sunt numero 44.

Condensatio & rarefactio substantia, an sit in opere philosophico necessa- ria.	40
Vtra de duabus hisce rotis elementaribus sit magis necessaria, aut prius, in opere.	41
Qua sit causa efficiens seu mouens condensationem & rarefactionem.	42
Sit ne & nubes in hoc Cælo.	43
Vbi sita sit hxc nubes.	44
Qualis sit motus naturalis nubium, an sursum, an deorsum.	45
Quis sit color huius nubis.	46
An resoluetur & nubes in aquam.	47
An ibi quadam utilitas sit pluuie.	48
An ergo & ros in opere sit.	49
An etiam aqua maris.	50
Num vapor ab opere abesse possit.	51
Quid hic per vaporem, quid per aquam intelligatur.	52
An & fumus adsit.	53
Vnde fumus albus proueniat.	54
An fumus albus & aliam in opere efficaciam habeat.	55
An non & ventus huic operi sit conueniens.	56
De ventis mundi ph. losophici.	57
Num pruina, grando, nix & glacies quog, in opere philosophico adsint.	58
Cum hæc quatuor sint effecta frigoris, qua sit vera ipsius causa.	59
Quæ sit causa tam magna inequalitatis frigoris locorum versus ortum & occasum Solis sub eadem poli elevatione, cum partes Occidua magis caleant, & eoa rigeant.	60

Quid

ÆNIGMATVM.

<i>Quid dicendum sit de inusitata & monstruosa pluuiâ, lapidum, frumenti, sanguinis, piscium, ranarum, & huius similitum.</i>	61
<i>Qua lapidis fulguris causa, quæ tonitruum, fulminis & fulguris.</i>	62
<i>Quid antiqui poeta de hisce senserint.</i>	63
<i>An & fons sit in opere philosophico.</i>	64
<i>Qua sit conuenientia vel differētia fontis, cum eo, qui balneatur in eo.</i>	65
<i>Cum fons sit quasi parens maris, an mare quoq; in hoc opere sit.</i>	66
<i>Iris an non etiam sit in opere philosophico.</i>	67
<i>Colores Iridis unde, cum Sol nullos colores habere dicatur.</i>	68
<i>An colores Iridis non proprie in nube resoluta, sed ex aduerso apparent.</i>	69
<i>An ad Orientem, ubi arcus Irinus desinit, aurum inueniatur.</i>	70
<i>Iris cur Iunonis nuncia ab antiquis Poetis dicatur.</i>	71
<i>Cur aliquando dua Irides, vel tres, vel etiam tot Soles aut Luna uisuntur.</i>	72
<i>Halo quid.</i>	73
<i>Quid sentiendum de casu stellarum, siue materia micantis instar stelle.</i>	74
<i>An stelle nouæ exoriantur.</i>	75
<i>Chasmatum causa qua sit.</i>	76
<i>Quid Cometa sint.</i>	77
<i>An Cometa quoque supra Lunæ regionem assendant, &c.</i>	78
<i>Qua sit Cometæ obseruandi ratio.</i>	79
<i>An non & ex circulis, signis, gradibus & polis cæli quadam adsint operi philosophico.</i>	80
<i>Cum alii hæc aliter interpretentur, quid hic sentiendum sit.</i>	81
<i>De erectione figurarum cæli, seu natiuitatum certarum personarum, quid sentiendum sit.</i>	82
<i>Astronomia quo censu habenda.</i>	83

I N D E X
T E R T I Æ D I E I.

De Terræ fossilibus, cuius ænigmata sunt
numero 75.

<i>Cadmus ex quo genere serpentem occiderit.</i>	84
<i>Cadmia an in opere necessaria.</i>	85
<i>Quid agendum cum hoc dracone Cadmeo.</i>	86
<i>Quid draconi interfecto faciendum.</i>	87
<i>Cadmia an in se principia philosophica habeat.</i>	88
<i>Quid dicendum sit ad hoc, quod alii tria huius subiecti, ut & rerum omnium, principia statuerunt: ut, sal, sulphur, & Mercurium.</i>	89
<i>Vulgata Chymicorum opinio an impugnanda.</i>	90
<i>Quid de noua medicina statuendum.</i>	91
<i>Autoritate inflatorum & arrogantium ne quis moueatur.</i>	92
<i>Quodnam horum principiorum tempore prius.</i>	93
<i>Quod sit nobilius.</i>	94
<i>Argentum viuum unde.</i>	95
<i>Mercurius vulgaris, cur non sit materia.</i>	96
<i>Qualis igitur sit Mercurius.</i>	97
<i>Sulphur quale sit.</i>	98
<i>An in montibus generetur.</i>	99
<i>Ex quo generetur hoc sulphur.</i>	100
<i>Si sulphur philosophicum cum vino quid commune habet, hoc probandum erit secundum quinque sensus exteriores.</i>	101
<i>Clarius exponitur quid sit sulphur apud philosophos, & unde extrahatur, an è spiritibus, an vero e corporibus.</i>	102
<i>An è Luna & Sole educantur.</i>	103
<i>An sulphur hoc in corporibus sulphureis quarendum, indeque educendum sit.</i>	104

ÆNIGMATVM.

- Vilitatem subiecti eius, unde eorum sulphur educitur, aut lapis conficitur, cur philosophi adeo inculcent, & an ita sit, ut dicunt.* anig. 105
- Quid de Marte Iouis filio statuendum.* 106
- Si vilius adhuc Marte id sit, an non sulphur philosophicum lateat in filice, aut lapillis albis, quibus ipsum ferrum in chalybem figitur, unde Marte fixius eorum sulphur videtur.* 107
- Filio misso, an non sulphur philosophicum sit in patre, nempe Ioue.* 108
- Quid de Deorum auo, Saturno, sentiendum, anne hic penes se habeat sulphur philosophicum, quod ab eo, veluti virilia, amputandum & segregandum sit.* 109
- Saturni mentio cur toties in schola fiat, si non est requisitum philosophicum.* 110
- Annon cum Saturno aperiantur porta scientiarum, secundum Rhasim.* 111
- Ad Venerem, suauitatis Deam, digitus animusque intenditur.* 112
- Venus an pro sulphure, an vero pro argento viuo accipjatur.* 113
- Quid Venus cum Marte habent commercii.* 114
- De Harmonia, Cadmi uxore, Veneris filia.* 115
- Aurum quomodo è plumbo generetur per naturam, & per consequens possibile sit, ut per artem plumbum in aurum promoueatur.* 116
- An Apollo ex Diana, & haec ex Saturno oriatur.* 117
- An itaque plus gratiae & amoris senex nepotibus exhibeat, quam filius, quos deuorare voluit.* 118
- Quod si Saturnus cum filia Venere in vno thalamo collocatur, an non inde generatio speranda sit.* 119
- Qui fiat, quod mater mortalis à filio immortalis in utero eius existente a morte non vindicetur in vitam.* 120
- Quid? si Saturnus Marti copuletur.* 121
- Quid causa sit, quin coeant in vnam substantiam mediocris liquefactionis, temperamenti, & essentiae aequalis bac duo corpora nimis dura, sicca, calida, &c.* 122

Quid

I N D E X.

- Quid de Iouis & Martis copulatione sentiendum.* 123
- In Ioue & Venere, tanquam in Tutia, an Tinctura perfectio lateat.* 124
- An Saturnus & Iupiter inter se miscendi.* 125
- Quid si fermentum ex nobiliori genere iam dictis binis inter se mixtis adiciatur, an non fermentum fermentatum in sui naturam trahat & conuertat?* 126
- Cum philosophi dicant expresse, magisterium fieri ex corporibus & spiritibus, præter corpora iam dicta & spiritu opus est: cum vero abnegeant Mercurium vulgi, Antimonium tamen recusare nequeant (cuius signum est, quod ei currum triumphalem attribuunt, & in medicina corporis humani primas) quid sentiendum.* 127
- Cum Antimanium sit crux multorum chymicorum: annon extra artis pomæria eiciendum sit.* 128
- An fimo vel calore capricorni, rosetum philosophicum latificari nequeat.* 129
- Quod si caper hic Marti occurrat, cui proprius addicatur aries, an non hinc stella in Erichthonio exorta, robur à Marte, fixitatem & calorem acquireret.* 130
- An non in Sole, Luna, & Mercurio quid veritatis insit.* 131
- Luna motus intermedium inter Saturnum & Solem in sphaera subterranea obseruatur apud naturam. Annon & hinc apud artem tale quid præsupponatur.* 132
- Quid viluati sit in Mercuriis extractis ex corporibus tam perfectis, quam imperfectis.* 133
- An non extrahatur Mercurius cum Mercurio & aqua forti.* 134
- Mercurius ex Saturno rite extractus an admittat coagulationem sui in aurum.* 135
- An possit fieri Tinctura, antequam aquationis equilibrium prætergrediatur.* 136

ÆNIGMATVM.

- An non Mercurius vulgi, vel Saturni, vel Antimonii per auram coagulari possit.* ænig. 137
- Quid de Tinctura volatili statuendum, an ea figi possit, nec ne.* 138
- Quid oleo Antimonii distillari per ascensum in Retorta ex Minera post putrefactionem in fimo tribuendum sit.* 139
- Anne aqua gradatue & fixatiua in hoc opere quid præsent.* 140
- Cementatio cum pulueribus (eiusdem efficacia) fixatiuis, quid utilitatis promittat.* 141
- Quid arcani sit in crocis metallorum.* 142
- Quid respondendum sit iis, qui Tincturam quesierunt in omnibus hisce, Metallis, spiritibus, Mercuriis, aquis, oleis, Salibus, &c. & nihil inuenientes, totam artem damnarunt, ut impossibilem.* 143
- Lapis Tinctura proximus, quis sit.* 144
- An præter hunc alius quoque lapis sit, Tincturam præferens.* 145
- Quid de lapide Lazuli sentiendum sit.* 146
- Quomodo lapidis Lazuli color ex sua minera extrahatur.* 147
- Quid si in opere philosophico, unguento vel pinguedine oleosa, tinctura carulea ex suis corporibus extrahatur, & aqua plauia seu clara seruetur, da commandetur.* 148
- Cur animam lapidis vocet unguentum.* 149
- Cur hec pars lapidis appelletur unguentum.* 150
- Quod sit proprium nomen lapidis.* 151
- Quis sit pater lapidis, & quis auus.* 152
- Ioue multorum filiorum patre, num forte hic Dionysius intelligatur.*
- 153
- Num plus fidendum sit mineris, quam metallis: perfectis, quam imperfectis, corporibus quam spiritibus, aut contra.* 154
- Quid de reductione metallorum in primam suam materiam statuendum sit: an scilicet et ea sit superflua; an vero necessaria.* 155
- Quomodo retexi possint metalla.* 156

I N D E X

- Quo usque retexenda sint, an usque ad elementa simplicia, an vero amplius ad materiam primam, nudata an ab omni forma.* 157
- Qua sit mens Basili Valentini in descriptione eius primæ materiae lapidis philosophici.* 158

Q V A R T Æ D I E I.

De Vegetabilibus, cuius ænigmata sunt
numero 63.

- An non rosa apud philosophos locum habeat.* anig. 159
- Quas ob causas rosa vegetabilis assimiletur minerali & philosophica.* 160
- An partus rose virgineus tinctura quoque assimiletur.* 161
- Que causa sit albedinis & rubedinis in vna specie rose.* 162
- Que causa sit, cur spiritus vitrioli tinctura rosarum rubearum in paucis guttis admixtus, rubedinem eius exaltet, augeat, & diu illa sam conseruet.* 163
- Cur aqua fortis capita rosarum rubearum recentium, muria conditarum, pallentium, etiam hyeme optimo rubore tingat & imbuat.* 164
- Cur rosa rubea, etiam in frutice manens, fumo sulphuris vulgaris vertatur in album, aut saltem distincta eius folia, qua fumus attingerit.* 165
- Quid antiquiores de rosa rubedine senserint.* 166
- An non & liliū philosophia conueniat.* 167
- An non huc spectent flores Vergiliano ænigmati tecti, &c.* 168
- Quid de Hyacintho.* 169
- Quid intelligatur per Hyacinthum.* 170
- Narcissus quid habeat mysterii.* 171
- Quid significetur hoc figmento in Chymicis.* 172
- Quid exstimandum de Helenio.* 173
- An plures sint planeta Chymicis allegoriis insignes.* 174
- Quid Mercurialis præstet in hoc opere.* 175
- Quid!*

ÆNIGMATVM.

<i>Quid Lunaria.</i>	anig. 176
<i>De flore Solis; an hic quoque Chymia inferuiat.</i>	177
<i>An huius generis plura sint.</i>	178
<i>Quid de croco, seu eius flore statuendum.</i>	179
<i>Quid sentiendum de elementorum extractione ex chelidonio, quod muris & sepibus adnascitur.</i>	180
<i>Faba Ægyptia seu Colocasia, quid commune habeat cum Chymicis extractionibus.</i>	181
<i>An Moly aliquid Chymica proprietatis in se habeat.</i>	182
<i>Quid de Glaucione herba sentiendum, qua pisces, prius mortui, creduntur in vitam redisse, & aquam repetisse.</i>	183
<i>Quantum fidei illis adhibendum sit, qui flores variorum colorum arte facere vel tingere præsumunt.</i>	184
<i>Triticum inuentio & cultus primus cui attribuitur.</i>	185
<i>Quid atani nostri intellexerint per Triptolemi sub igne indurationem, eius currum volatilem, dracones, & frugum seminationem.</i>	186
<i>Quinam è philosophis huius agricultura philosophica meminerint.</i>	187
<i>Quis progressus sit ab initio ad messem auream.</i>	188
<i>Quid deinde agendum, semine tritici preparato.</i>	189
<i>Quantus calor huic tritico philosophico, ut feliciter crescat, adhibendus sit.</i>	190
<i>Cur contra axiomata Naturæ calor Solis in Cancro non sit maximus, in quo maior radiorum eius refectio terris communicatur, propior ad verticem nostrum accessus, longior ab æquatore remotio; sed in Leone, in quo hæc omnia sunt deminuta.</i>	191
<i>Quis color tritico philosophia maturo, & quod signum eius perfecta coctionis.</i>	192
<i>Vnde illa rubedo exoriatur, ex quibus qualitatibus, vel elementis.</i>	193
<i>Sit ne multiplicatio Tinctura, ut tritici.</i>	194
<i>Quot sint partes arbuscula triticea.</i>	195
<i>An & tale quid sit in magisterio, quod triticum regitur & defenditur a</i>	

I N D E X

<i>paleis seu aristas, ne volucres id absument, & vacua relinquuntur horrea.</i>	enig. 196
<i>Vini inuentio cui ascribatur.</i>	197
<i>An Bacchus vini inuentor sit.</i>	198
<i>Quot sint gradus tractationis vini, seu eius spiritus educendi.</i>	199
<i>Quomodo lapis assimiletur tractationi circa vitis.</i>	200
<i>Quid etiam circa vini expressi nem considerandum.</i>	201
<i>Cui assimiletur opus spiritus vini extrahendi.</i>	202
<i>An sit similitudo inter tincturam, cor humanum, & vini spiritum.</i>	203
<i>Trifolium an non lapidi, qui triangularis est, assimiletur.</i>	204
<i>Herba magica apud antiquos qua comemoretur, & quid iis tribuatur.</i>	205
<i>De sylua Nemea, & leone in ea.</i>	206
<i>An sylua ad opus philosophicum spectet.</i>	207
<i>Vnde his leo in hanc syluam peruenierit.</i>	208
<i>Quid de Martis luce censendum, in quo Aëta, Solis filius, vellus aureum suspendit, victoribus periculorum auferendum.</i>	209
<i>Quid de arboribus Hesperidum, aurea mala ferentibus.</i>	210
<i>Quid de ulmo loquace Gymnosophistarum sentiendum.</i>	211
<i>De arbore casta Theophrasti, & qua hic contractionis & expansionis ratorum causa naturalis sit.</i>	212
<i>Quid de agno Tartaria existimandum.</i>	213
<i>Populus arbor Herculi cur sacrata.</i>	214
<i>Quid de Apollinea amasia, Daphne, statuendum sit, qua in laurum mutata est.</i>	215
<i>Cur myrtus Veneri, & oliua Palladi dicata sit.</i>	216
<i>Quid de moro arbore & myrrha existimandum.</i>	217
<i>Lotos & Pala, quales sint arbores.</i>	218
<i>Quid de Platano & Palma.</i>	219
<i>Ænigmata vernacula.</i>	220
<i>Nonnullorum arborum natura & proprietates chymicis laboribus conuenienter applicantur.</i>	221

ÆNIGMATVM.
QVINTÆ DIEI.

De Animalibus, cu. us ænigmata sunt
numero 60.

<i>Bos propter quam causam in Ægypto cultus tantoque honore affectus fuerit.</i>	anig. 222
<i>An philosophi quoque equi ac Cameli mentionem faciant.</i>	223
<i>An non mulus sit in opere, eiusve similitudo.</i>	224
<i>De apro an meminere philosophi.</i>	225
<i>Quid de cerua.</i>	226
<i>An & monoceros in arte celebratus sit.</i>	227
<i>Inter belluas carnivoras an & Leo philosophis innotuerit.</i>	228
<i>An Ursus in magisterio cognitus.</i>	229
<i>Forte & lupus in magisterio cognoscitur.</i>	230
<i>An canis semper typo coniungatur ut aduersarius.</i>	231
<i>Aries an non sit in opere.</i>	232
<i>An nunquam per arietis aut ouis pellem liber chrysopeiam continens intelletus fuerit.</i>	233
<i>An non etiam aliquando panthera versicoloris mentio fiat.</i>	234
<i>Leopardus unde nascatur.</i>	235
<i>Quid de tyneo.</i>	236
<i>Quid cause sit, cur Ægyptii felem adeo honorarint, ut capitale fuerit Romano aliquando occidisse felem.</i>	237
<i>Quid iidem per Cynocephalum intellexerint.</i>	238
<i>An alias canis, si Mercurium denotat, apud antiquos philosophos mentio fiat.</i>	239
<i>Qua volucres maxime celebrate sint, & in corte philosophica mansuefacta.</i>	240
<i>De gallinaceis qua tradantur.</i>	241
<i>Corvus inauspicatus avis, quid in philosophia praestet.</i>	242

Forte

I N D E X.

<i>Fortē & Columba alba est in opere visenda post coruum.</i>	anig. 243
<i>An & pauo opus hoc illustret.</i>	244
<i>Quid cause putetur, cur Noctua Palladis avis astimetur, ut & pauo Iunonis.</i>	245
<i>Quid de cygno statuendum.</i>	146
<i>Num vultur sit Chymia notus.</i>	147
<i>An aquila desit Chymia, & quibus accommodetur rebus.</i>	248
<i>Quid de Ibide censendum, an & illa Chymica sit.</i>	249
<i>An Phœnicem inter aues vivas, an allegorice recenseat.</i>	250
<i>Quæ sint pisces in mari philosophico.</i>	251
<i>An & echeneis ibidem sit.</i>	252
<i>Quid de pastinaca marina referatur.</i>	253
<i>Quid de purpura & murice sentiendum sit.</i>	254. 255
<i>Quæ sint causæ, propter quas adeo frequenter Tyrium colorem inculcent.</i>	256
<i>Cur Aegyptii onyriungum piscem inter sacra animalia coluerint.</i>	257
<i>Quid cum Osiridis pudendis absumtis factum sit.</i>	258
<i>Quo sensu ista dicantur, an historico, an allegorico.</i>	259
<i>Quid auctores quidam tradant in genere, de differentia, sensu, generatione & proprietate piscium.</i>	261
<i>Cur Aegyptii Crocodilum venerentur.</i>	262
<i>Draconis & serpentis natura exponitur, atque ad Chymiam accommodatur.</i>	263
<i>Sint ne plures pisces miræ naturæ, qui aliquid mysterii Chymici occultent.</i>	260
<i>Cur Mercurius, Deorum nuncius, ut fingitur, in caduceo suo geminos gestet serpentes alternatim sibi implicitos.</i>	264
<i>Cur idem Mercurius AEsculapio, cui serpens quodque pro insigni est, obstetricis officium præstiterit, quemadmodum & Dionysio.</i>	265
<i>Cur Dionysio quoque serpens occisus ascribatur.</i>	266
<i>An</i>	

Æ N I G M A T V M.

- An Python ille, ab Apolline sagittis interemptus, huc quoq̄ spectet.* 267
Quid sibi velit Echidna, eos monstrorum mater. 268
An Herculis hydra differat ab echidna & aliis eius generis serpentibus
 269
An vipera philosophis cognita. 270
Quid cause sit, cur a vipera morfi ab eadem remedium sibi quarant. 271
An alia serpentum genera sint, qua operi philosophico conueniant. 272
Quid Salamandra præstet in hac arte. 273
Basilisci usus in philosophia quis. 274
Quis sit finis vel usus insectorum in mundo. 275
An unquam hac tantilla nocuerint mortalibus. 276
Quid insecta ad Medicinam aurigenam conferant. 277
Quomodo hoc in insectis fiat euident. 278
Quid de apibus dicendum. 279
Si nulla existerens apes in natura, an ex sola putrefactione apes produci
possent. 280
Quid de bombyce censendum. 281
Anne alia insectorum genera sint, qua ex putrefactione oriuntur. 282

S E X T Æ D I E I,

De Homine, cuius Ænigmata sunt numero 38.

- Cur tanta diuersitas in humana facie obseruetur, ut vix duo Menechmi*
in mille myriadibus occurrant. 283
Cur in tam angusto humana faciei spacio tam augusta forma & stupenda
pulchritudo contineri & variari possit. 284
Quæ species reip. in humano capite adumbretur, & quomodo. 285
Rex septemviralis senatus humani capitis delineatur. 286
Quæ maxima sit Europa huius dignitas. 287

 Vnde

Vnde illud sit, quod Medea dicit:

video meliora, proboque;

Deteriora sequor.

anig. 288

An in hac Europa plures domini & reges sint sui iuris.

289

Quomodo intelligendum sit, quod dictum est, intellectum non fieri, organicis mediis, & nihilominus species intelligibiles statuta sunt.

290

Species intelligibilis qua sit, & unde fiat.

291

Quo medio vel instrumento sensibiles illa species recipiantur & disponantur, cum illa ipsa non in se agant.

292

Quomodo differat hic spiritus animalis à rationali hominis anima, & quomodo hac ab intellectu & specie intelligibili.

293

Sensu communi quidam homines videntes intellectum agentem nunquam aut rarissime cur exerceant.

294

Qui fiat, quod homines plures delectentur corporis bonis, & externis fortuna, quam intellectus: cum tamen hac vera bona sint, illa pro arbitrio usurpantis, interdum quoque mala.

295

Cur homo vocetur animal.

Cur Logici hominem in suis illis terminis animal describant.

296

Europa an caput mundi sit.

297

Cur Africa pectus in microcosmo exprimat.

298

Operationis in utroque corde & Sole, comparatio.

299

Quis ad chymiam utriusque mundi, magni & parvi, sit respectus, ubi & potior huius colloqui finis.

300

Habeat ne cor in corpore illo seu mundo metallico suum motum.

301

Quid huic aeri in maiori mundo respondeat.

302

In homine, seu pectore eius (quod Africa est) unde initium motus, & quid ei respondeat.

303

Sintne quatuor elementa in his quatuor pectore contentis.

304

Sit ne aer adeo necessarius ad opus, veluti est homini respiratio, seu aeris attractio per pulmonem.

305

Cur Nilus in maiori mundo potius aereus quam aquam referat, respectu minoris,

ÆNIGMATVM.

- minoris, seu aeris attractionis in pectore.* enig. 306
- De ortu Nili Ægyptii, & qua aeris in opere philosophico sit origo.* 307
- Cur Africa det homines nigros, utpote Æthiopes seu Nigritas, & an hoc quoque conueniat operi philosophico.* 308
- Inferior venter, quamobrem in magno mundo Asiam exprimat.* 309
- Asiatici cur molles & luxui dediti.* 310
- Adsitne virtus vegetatiua lapidi philosophico.* 311
- Qua ratione minerale dicatur.* 312
- An in profanis huic quid sit simile.* 313
- Quenam sit illa regis filia.* 314
- Cur lapis animalis dicatur.* 315
- Quomodo vegetare possit, cum lapis sit ex mineralibus, quibus vegetatiua vis ascribi non possit.* 316
- America cur cum artibus externis parallela videri possit.* 317
- An igitur opus philosophicum homini non alias in toto, aut in parte assemiletur.* 318
- Testimonia autorum quarundam, in quibus partium hominis meminerunt.* 319

ERRATA.

In Odes Alcaicæ fac. Pontani Heidelb. Strophen 2. versu ult. dele,
 puto. & Strophen 8. v. 3. lege, *terra cav.* Pag. 1. lin. penult. *Ca-*
miq; Camp. pag. 2. lin. 30. *Viriq;* 3. lin. 8. *extremister.* 4. l. 3.
 sit *dub.* 6 l. 19. *incorrupt.* & lin. ult. *varum essent.* 19. l. 24.
amore. & l. seq. *conuenit,* vs. 23. l. 2. *distantiam.* 25. l. 25. a
terra conu. 29. l. 10. *quinquennes.* 37. l. 30. *corpulentior.*
 38. l. 34. & *inter cæl.* 63. l. 11. & 80. l. 4. *Hieroglyph.* 80. l. 29.
lingua vsf. 85. l. 20. *sulphur verum.* 91. l. 2. *obstio, volupe est.*
 116. l. 12. *donec ad justam acmen.* 141. l. 13. *Marmaritiside:*
 145. l. 22. *sem.* 217. l. 9. *soles mundani.* In Indicis itera prin-
 cipio pro *Archelam,* lege *Achelous.*

SEPTIMANÆ PHI- LOSOPHICÆ

Prima Dies:

DE CORPORIBUS SIM-
plicibus, Cælo & Elementis.

ALOMON ILLE ISRAELITARVM REX, vt votum sapientiæ obtinuit, sic non solum apud suos, sed & exteros famâ celeberrimus exiit. Hinc à remotis Arabiæ (vel, vt alii volunt, Æthiopiæ) finibus Regina *Saba* excitata Hierosolymam magnifico comitatu & donis pretiosissimis instructa, longis itineribus contendit, nempe vt sapien-

tiam eius, occultis naturæ mysteriis in modum ænigmaticarum quaestionum ipsi ad enodandum propositis, exploraret. De hac prudentissimâ fœminâ, Reginâ, variæ diuersorum sunt opiniones. Alii enim eam *Persicam Sibyllam*, quam *M. Varro* primam in ordine *Sibyllarum* numerat, statuunt, vt *Nicanor*, *Iustinus*, & *Suidas*, eamq; ad mare rubrum in vrbe *Noë* natam; alii *Babylone* patre *Beroso* (qui tribus libris *Chaldaicam* conscripsit historiam) & *Erymanthe* nobili matrona: *Quidam* hanc *Phæbadem* vocant *Sambethen*, quasi *Noë* filiam, à *Sem* & *Iaphet* ita dictam: A nonnullis *Cumana* æstimatur, quia ex *Babylone* venerit in *Italiam*, *Curisq;* campanis responsa fatidica reddiderit; ita vt *Persica*, *Erythraea*, *Phrygia*, *Cumæa* & *Cumana* pro eadem ab authoribus po-

natur. *Pausanias* in Phocicis scribit, illam conuerfatam fuisse cum Hebræis, qui supra Palestinam habitabant, ex quorum libris multa didicerat, & fuisse vocatam Sabam. Ideo Hebræam, Iudæam, Chaldæam & Æthiopicam vnâ eandemq; fuisse putant. *Pausanias* de ea ita loquitur: *Post Demo in fetidicarum feminarum numerum conscripserunt Hebræi, qui supra Palestinam sunt, gentilem suam Sabam nomine, quam Berofo patre, matre Erymanthe genitam tradunt: De hac Saba Glycas Annalium parte 2. ita scribit: Caterum Sabæi natio sunt Æthiopica: Eorum Regina fuit illa admiranda Sibylla: Quippe quæ cum legem ignoraret, nec vates audiuisset, per Salomonem sapientiæ subministratorem Deum prædicauit: Celebratur, ait, Dominus Deus ille tuus, qui tibi sic fauerit, vt te Israëlitarum solio Regem imponeret. Eius historia recitatur primo Regum, cap. 10. item 2. Chronicorum, cap. 9. vbi distinctè tractatur, quomodo illa cum summo apparatu hominum & camelorum portantium dona, aurum, gemmas, & aromata pretiosissima, venerit Hierosolymas ad Salomonem Israëlitarum Regem, vt præfens disceret & exploraret, an eius sapientiæ famæ de eo publicatæ per totum orbem terrarum, responderet: Quæ postquam diuersis quæstionibus & anigmatibus Regem tentasset, essetq; à Rege de aliis interrogata, in admirationem tantæ sapientiæ rapta, considerans Salomonis opulentiam, ornatum, seruos, vestimenta, cibos, & sacrificia quotidiana, exclamauit: *Beatuses, ô Rex, beati serui tui, & populus tuus, qui assidue tibi assistunt. Benedictus Dominus Deus tuus, qui te constituit in throno Regio. Cumq; donasset Salomoni centum & viginti talenta auri, multasq; gemmas & aromata pretiosissima, reuerfa est in suam ditionem. Quod autem de physicis occultis seu naturalibus eius æigmata fuerint, inde constat, quia nec de rebus Theologicis, nec de Ethicis esse potuerint, in quibus ea à Salomone longissimè distabat, cum eius religio & morum doctrina longè alia esset, quàm Salomonis, vnde nec à Salomone responsa sibi satisfaciencia accipere potuisset. Subiectum igitur vbiq; commune fuit, in quo neutri diuersitas apparere potuit, idq; solum est naturæ (quæ vbiq; vna & eadem) consideratio, nec saltem speculatiua, sed potius practica, qualis ex naturali Philosophiæ opere vera & rebus consentanea probatur. *Suidas* de eadem Regina in hunc modum scriptum reliquit: *Sibylla Chaldæa, quæ à quibusdam Hebræa nominatur, & Persica, suo nomine Sambethe dicta, à beatissimo Noa oriunda, de Alexandro Macedone vaticinata est, cuius meminit***

Nicanor, qui vitam Alexandri scripsit. Hæc de Domino Christo & eius aduentu plurima prædixit, de turri Babylonica & diluio. Reliquæ cum ea consecrariunt, nisi quod huius libri sunt 24. de gente qualibet atque regionibus diuersis agêtes. Georgius Cedrenus, Regina Sabæ, inquit, quæ à Græciæ Sibylla dicta fuit, auditâ Salomonis famâ, Hierosolyman venit, vt propositâ quaestione de sapientiâ eius periculum faceret. Nam & ipsa Sibylla ob ingenij promptitudinem, sapientiamq; & rerum multarum peritiam magni erat nominis. De hac etiam Dominus dixit: Ab externis terra finibus Austrinam remisse Reginam, vt sapientiam Salomonis cerneret. De Christo, eiusq; miraculis ita vaticinata est:

*Panibus & quinq; & binis ex piscibus olim
Milia quinq; virum in desertis exsaturabit:
Quin & fragmentis collectis reliquiarum
Bissenos cophinos, vt sit sperare, replebit.*

Deum quoque, completo seculorum tempore, mundum subuersurum dicit, & iudicaturum omnes homines, secundum quod vnusquisque egerit in vitâ, ita redditurum mercedem secundum sua opera; bonis & piis vitam æternam, omnibusq; bonis affluentem; improbis verò & sceleratis mortem & supplicia nunquam desitura; hoc modo:

*Sed cum iudicium iam tandem venerit orbis,
Censebitq; pios homines Deus ipse, malosq;
Atq; malos rursus tenebras detrudet ad imas:
Tum demum noscent quàm flagitiosa patrârint;
Terra piis autem nutrix habitanda manebit.*

Hæc Regina postquam ad Salomonem venerat, causam sui aduentus exposuit; Quapropter à Salomone humanissimè accepta & tractata est: Eodem tempore Hiramus Princeps Tyri sagacissimus, qui hæc exercitationes Philosophicas iam pridem cum Salomone institutus frequentauerat, vt vtrunque, & Regem & Reginam, sapientiâ præcellenti Par illustrissimum, salutaret, Hierosolyman se contulit: Quibus in palatio quodam congregatis, Rex animi sui gratitudinem & intentionem sequenti declarauit oratione:

Magnam me vobis, Principes præclari, debere gratiam, facile agnosco, Salomonis qui, relictis vestris ditionibus & amicis, hucusque meâ de causâ diffi- prima ora-
cilima susceperitis itinera, vt in Sapientiæ Theatro inchoanda me- tio.

cum iniretis fœdera. Quæ res mihi tam grata, quàm quæ gratissima, accidit. Quod si talem me vobis præbere possem, qualem expectatis (de voluntate benefaciendi ne fit dubium) esset sanè cur Deo Optimo Max. perpetuas agerem gratias. Cùm itaque sapientiæ excolendæ gratiâ potissimum conuenerimus: constitui hanc *Septimanam* nostro colloquio consecrare, per dies singulos ita ordinatam, vt à simplicioribus ad magis composita procedamus. Nam hoc ipso primo conuentus die de *Cælo & Elementis* singulis tractabimus: Secundo de compositis ex Elementis, at imperfectè mixtis, quæ meteora dicuntur: Tertio die de fossilibus ex terra petitis, inter quæ metalla sunt potiora: Quarto de vegetabilibus quibuscunque: Quinto de animalibus brutis, seu solâ sensitiuâ animâ præditis: Sexto de homine rationali: Septimo Sabbatum & Requiem celebrabimus in meditatione supercælestium & æternæ Beatitudinis. De naturis autem iam dictis ita agemus, vt liberè nostras sententias absque alterius præiudicio proponamus ita, vt veritas earum ex causis perspiciatur, quibus ænigmata occultæ Philosophiæ seu Hermeticæ (propter quæ reliqua omnia discutiuntur) de quaque materiâ adiciemus, nobisq; inuicem dissoluenda proponemus, in quibus si quis victor euadet, meliori iure hominis (vtpote intelligibilis naturæ) nomen obtinebit, quàm si decies mille hostium sanguinea manu & ferina rabie occidisset. Ego equidem lubens vestras propositiones siue quæstiones primus experiar præstolando, quid ex arcanis Philosophiæ, vulgo non cognitis, sitis allaturi.

REGINÆ SABÆ RESPONSIÓ.

Magna est, ô Rex, sapientia tua, admirabile eloquium, & diuinum iudicium; quæ cùm mihi in meâ regione, populari famâ, celebrata essent, non potui quiescere, antequam hisce oculis te præsentem viderem, & auribus differentem audirem. Quod cum mihi contigerit, fœlicem me existimo; fœliciores autem, si me, vt tute obtulisti, colloquio & responsione tuâ ad interrogata æquissimâ dignatus fueris. Primò itaque quærendum, iuxta ordinem à te constitutum, de cælo visibili, eoq; contentis, nec non de Elementis. *Dic igitur, Sapientissime Rex, quæ potior & dignior pars in Philosophia occulta, an Cælum, an verò Terra?*

210.
A I.

SALOMON:

In magno hoc mundo terra est corpulentius & densius Elementum; cœlum autem substantia rara & peruia: deinde terra est centrum; cœlum circumferentia: tertio terra est fixa & stabilis; cœlum aërium & mobile. Sic Philosophorum cœlum & terra se habent. Unde terra nobilior est cœlo in hoc magisterio; in magno mundo non item.

SABA:

Non videtur, quod cœlum sit aërium, & terra immobilis stet.

SALOMON:

Si de Cœlo Terraq; compositi Philosophici (quod *mundus philosophicus* hinc dicitur) inquisitio fiat, cum similitudine à cœlo & elementis mundi translata ita dicatur: necesse est, ut primo sententiam meam, quæ in multis communi Philosophiæ non correspondet, de hisce præmittam, quò dilucidior aliarum quæstionum fiat explicatio.

Terra in medio mundi sita, immobilis existit, nec, ut Copernicus ^{Terra:} ex hypothesi astronomicâ affirmat, cœlo stante, 24. horis circumducitur supra polos vel axem mundi; in cuius medio punctus est centralis, ad quem grauia omnia tendunt, nisi impediuntur obstaculis. Terram hanc esse magis compactam, solidam & grauem circa partes centro propinquiores, superficiem autem contra, verisimile est. Terra complectitur, ut continens, in suis lacunis & locis depressioribus aquam, Oceanum & maria.

Aqua igitur secundum elementum, ut terra primum. Aqua cum ^{Aqua:} terra vnum globum efficit rotundum, qui tamen versus vnam partem ex obseruatione recentiori depressior inuentus est; siquidem in nouâ Semblâ hyemantibus Sole infra horizontem descendente ad ^{Terram ab} certum diem, ille non prius emergere debuit, si rotunditas perfecta ^{vna parte} terræ esset, quàm in eadem ab Æquatore declinatione, cùm contra ^{non esse ex-} ferè integro mense citius apparuerit. ^{actè rotun-} ^{dam.}

Aër globum hunc circumdat, & extendit se ad extimum cœli stellarum fixarum. ^{Act'}

Ignis Elementum quidem est, ac certum locum suæ permanentiæ ^{Ignis:} non habet. Est autem in omnibus cæteris Elementis inuisibiliter,

nempe in terrâ, aquâ, aëre: Aër quò altior, eò subtilior & penetrabilior, celerior, serenior, actiuor.

Cælum æ-
rium quo-
modo pro-
betur.

Cælum ærium diximus, primò authoritate Sacrarum literarum, quæ, Mose, ex diuina reuelatione, teste, cælum ex aqua conditum affirmant, & in Psalmis cælum ex aquis expansum dicitur. Id ratio quoque affirmat: Nam ex crassiore substantia, quàm aër, esse non potest, nec est interstitium, quo aër, qui penetrat omnia, prohibeatur, vt non ascendat.

Cæli orbes.

Cæli orbes esse fictitios & saltem hypotheses astronomicas facile quis ex se animaduertet: Ergo Planetæ suos proprios motus liberè perficiunt. Interim ærium illud cælum 24. horis, cum contentis motu primo, non violentiâ alicuius orbis, sed diuinâ virtute, libenter circumducitur. Quæ omnia ab experientia quoque stabiliuntur: Nam multi Cometae visi sunt supra Martis altitudinem ascendisse, qui cum ex terrâ sint exhalationes eleuatæ & coagulatae, à Sole autem illustratae; (vnde illis lux) Marsque ipse Planeta nonnunquam obseruetur Sole inferior: hinc patet, nec esse orbes, nec cælum diuersum ab æri tractu sublunari.

Aristotelis
sententia de
cælo.

Aristoteles Ethnicus cælum statuit ex quinto elemento, in corruptibili & omnis mutationis experte, idque ideo, quia affirmabat, Mundum fuisse ab æterno, & mansurum in æternum; vt hoc probaret, hanc fictionem de cæli substantiâ introduxit, idque non ærium, nec cum corruptibilibus elementis quid commune habens, sed diuersæ essentia. Idè asserit, quòd Sol & homo generent hominem, animamque humanam pro entelechia, seu actu primo & substantia ex elementis orta ac corruptibili habuit. At in his Ethnico Philosopho contradicimus. De Anima Rationali hominis, quod illa non à Sole, nec ex elementis proueniat, septimo huius septimanæ die differemus; nunc de

Nostri ipsi
contradi-
cens.

Sol.

Eius lumē.

Sole quædam adiciemus. Est autem in cælo Sol, quasi cor magni (vt Plato mundum vocat) alicuius animalis; à quo tria propagantur in circumposita corpora, nempe, *Lumen*, *Calor*, & *Virtus*. *Lumen* communicatur omnibus cæli corporibus, quæ lucent, nempe stellis, ac terreno globo, cui circumstantis aër illuminatur, quatenus à solarilumine attingitur. *Calorem* Sol ad inferiora & superiora simul diffundit: ad superiora, nempe Planetas, quorum qualitates & virtutes suo calore temperat, & in effectum ducit: ad inferiora, nempe Terram, ybi mi-

Calor.

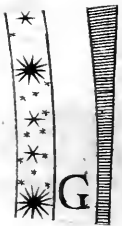
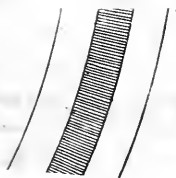
neralia, vegetabilia, & animalia eius calore perfusa gaudent, crescunt, & augentur. *Virtutem*, quam similiter circum se superius & inferius diffundit, ad stellas, in primis Planetas, vt per reflexionem quandam ab illis communicetur rebus nascentibus, cùm singuli Planetæ suas virtutes temperârint & coniuæxerint cum solari: ad terram, vbi crescentibus necessaria est omnibus. Et si bene rem introspeciamus, penitiusq; consideremus, Sol in cœlo, vt cor in humano corpore procedit in suis operationibus. Cor ex sanguine puriore fabricat spiritus tenues, aërios, sed igneæ naturæ, calidos & siccos, motu contractionis & dilatationis, quos deinde mittit per arterias carotidas in cerebrum, vt ibi frigiditate & humiditate cerebri in retiformi complexu temperentur & fiant spiritus animales sensibus omnibus & motibus causandis in corpore aptis: ita Sol siue ex puriore aëre, siue aliâs, fabricat essentias subtilissimas, quibus insunt Lumen, Calor, & Virtus, antea dicta, easq; transmittit ad stellas omnes circumcirca in cœlo sitas, hoc est, errantes & fixas. Atque hæc essentiæ subtilissimæ ita lumine, calore, & virtute præditæ, temperantur virtutibus illarum stellarum, & tum immittuntur terris, & sunt vis illa viuifica, quæ facit crescere vegetabilia, hoc est, anima vegetabilis in vegetabilibus, ac anima sensitua in animalibus, excepto homine, qui ex manu DEI suam animam rationalem recipit. Sol autem, præter iam dictas, alias quoque vicissitudines in mundo efficit. Vacuum non dari, nec plura corpora in vno loco, omnibus Philosophis pro axiomate est: Deinde turba Philosophica optimè disserit de Elementorum incrassatione & attenuatione, cùm inquit: Quod omne subtilius terræ in aquam abeat, aquæ in aërem, aëris in ignem, & contrâ, quod omne crassius ignis in aërem, aëris in aquam, aquæ in terram descendat. Vt itaque in his moderatio fiat, Sol sic videtur procedere in suis operationibus: Calore suo agens in aquas terreni globi, Oceanum, maria, lacus, flumina, riuos, &c. extrahit inde puriorem substantiam, quam resoluit in aërem, qui maiorem locum occupat, vt & altiorem, quàm aqua: atque ita continuè operatur. Aër ille, quò purior, eò altius ascendit. Cùm verò plus aëris, quàm continens illud mundi requirit, attractum sit, fit in quibusdam locis (inferioribus sublunaribus, quia ibi aër crassior, quàm superioribus) aëris iterum condensatio, nempe vel contractione (vt fit in

Virtus.

Quas vicissitudines in mundo efficit.

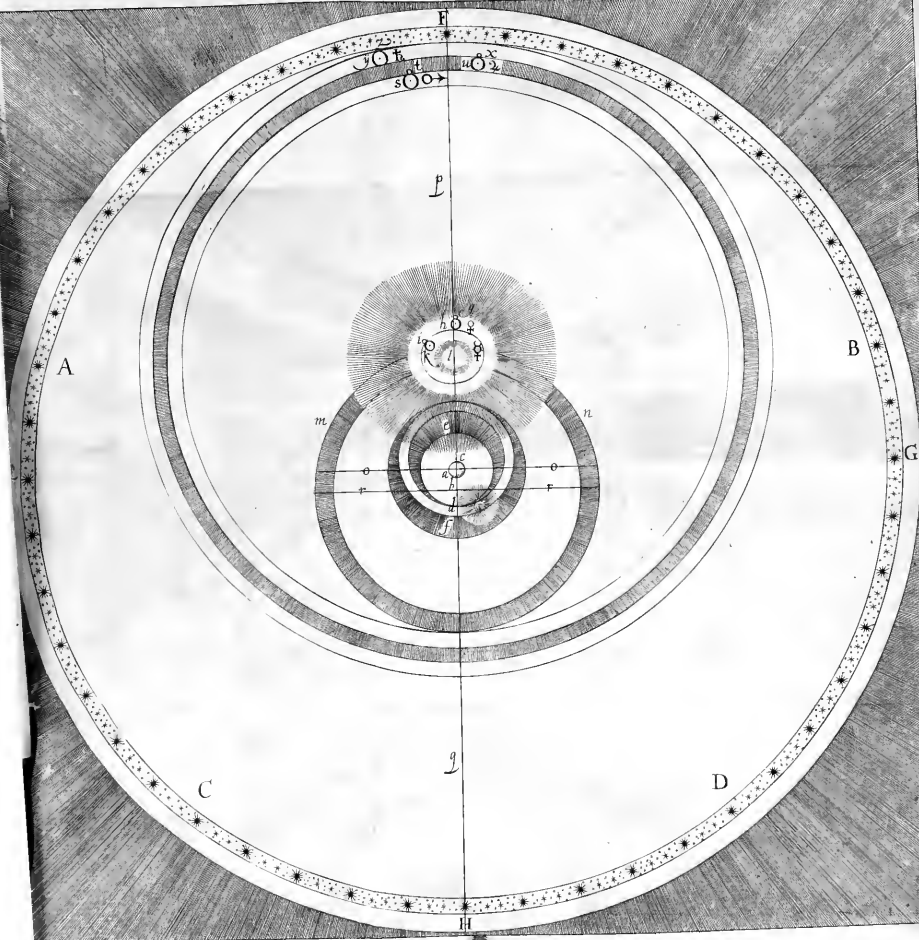
Sol quomodo procedat in suis operationibus.

- fit in alembico calido, qui vapores ascendentes contractione cogit, ve in aqua formâ guttatim descendant) vel frigore: atque hinc primò nubes, deinde pluuia; quæ ex his postea contingant, sub Meteoris dicenda erunt. Cælum ergo aërium est, quia nihil est, quo prohibeatur, quo minus aër sublunaris continuetur cum eo; tum quia materia vaporosa ex terris in cælum ascendat propter continuitatem & non prohibitum transitum; tum quia cælum non aërium & ab aëre sublunari diuersum, esset diaphanum, quod falleret nostrum visum, vt & aqua aëri adiuncta (E.g. si quis pedibus genu tenus contendat in aquam, pedes tumidos & longè maiores, quàm sint, fallaciâ duplicis diaphani, aëris & aquæ intercedentis inter visum & rem visiuam, iudicabit.) Demonstrant Sacra litera quoque, cælum ex aquâ, hoc est, in aërem rarefactâ, conditum. Ad hæc experientia demonstrat, aërem hunc sublunarem & nobis propinquiorem sensim moueri ab Oriente versus Occidentem, vnâ cum cælo, licet non ita raptim, propter huius crassitiem & ad mobilitatem minus apti; cælestis verò summam tenuitatem & ab hoc remotionem. Huius rei demonstratio est, vt annotat quoque Henricus Bruçæus in Sphæra, quòd, qui longinqua Oceani spatia ab Occidente versus Orientem, nauibus conficiunt, longè tardiori tempore eò, quàm inde ab Oriente huc veniant, eadem proportione venti præsupposita, nempe ratione aëris & Oceani sequentis motum primi mobilis: Terra autem immobilis stat, nec motu cæli afficitur, nec proprio rotatur.

Huius tabule dosiam paginae 8. facies autem 9. obvertatur.

Diese Figur soll rückwärts gegen pag: 8. Angesichts aber gegen 9. gewendet werden.

DECLARATIO HVC PERTINENTIS
MAGNÆ ILLIVS ICONIS SIVE
Tabulæ.

- a.* Terra, Centrum Mundi.
- b.* Centrum Solis: *a. b.* Excentricitas Solis.
- c.* Centrum deferentis caput & caudam Draconis in Luna.
- d.* Luna in deferente cap. Draconis.
- e. f.* Concentrici Lunæ.
- g.* Venus: *h.* Epicyclus Veneris.
- i.* Mercurius. *k.* Epicyclus Mercurii.
- l.* Sol. *m. n.* Orbis Solis.
- o.* Axis Terræ: *r.* Axis orbis Solis.
- p. q.* Linea Apogæum & Perigæum denotans.
- f.* Epicyclus Martis. *t.* Mars.
- n.* Epicyclus Iouis: *x.* Iupiter.
- γ.* Epicyclus Saturni: *z.* Saturnus.
- A. B. C. D.* Sphæra stellarum fixarum.
- E. F. G. H.* Primum Mobile.

B

SABA.

ÆNIGMA

2.

Anne Terra facta est ex Cælo, tanquam basi, an contrà cælum ex terra?

S A L O M O N.

Aqua fuit primum Elementum, ex quo condensato, terra; rarefacto, aër & cælum facta sunt. Condensatum verò in hoc opere nobilius rarefacto; quia rarefactum tempore prius est, & condensatum posterius. Hinc cælum philosophicum rude & non maturatum, naturâq; prius est; terra contrà. De cælo & terra tradunt antiqui Poëtæ, quòd sint Dii omnium primi, nō geniti, ex quorum concubitu Saturnus & Rhea, nec non Titanes, nati sint: Id ipsum illi de cælo magni mundi, & terreno globo intellexerunt, in quo stultis stultiores visi sunt: ad eò enim sunt absurda, vt nullâ egeant refutatione. Qui hæc primum introduxerunt, de alio cælo & aliâ terrâ interpretati sunt: quamvis philosophica planè intelligamus, nempe Gabricum & Beiam. Est autem Gabricus pretiosior Beia, quorum ille Terram, hæc Cælum refert: Et quamvis Cælum & Terra sint coniuges, inq; matrimonio viuant, tamen Cælum Terræ mater, & hæc ex illo facta est.

Coniugiū.

S A B A.

ÆNIGMA

3.

An Cælum est incorruptibilius Terra, aut contra?

S A L O M O N.

Imò: quamvis Aristoteles in maiori mundo contrarium statuat: quod quidem per se incorruptibile existit, quia nullibi generatio, nec compositio ex 4. elementis: Ergo nulla corruptio aut dissolutio elementorum. Causa hæc est, quia solus aër purissimus, nec aqua, nec terra, nec ignis ibi est. Manet itaq; vt simplex corpus cælum summum incorruptibile. Quod si Cometa ex vaporibus terræ eò vsq; ascendar, qui, quia radios Solis in se admittit, lucet, vt aqua condensata seu gelata, ille successu temporis corrumpitur & disparet. Nostrum autem cælum magis corruptibile est, quàm terra, hoc est, citius ex opere fugit in aërem suæ substantiæ persimilem, quàm terra, quæ omnē ignem patitur: Cælum enim fœmina est, & Terra mas, qui imprimunt fœminæ vim generatiuam. In maiori mundo contrarium accidit: ibi enim cælum terræ impertit virtutes seminales & formas earum essentielles, tanquam

quam mas foemina. Vnde Philosophi non absq; causa dixerunt, opus nostrum esse inuersum mundum: quod enim in mundo superius, hic est inferius, & contrâ.

S A B A.

Quo vinculo caelum & terra coniunguntur?

ÆNIGMA

S A L O M O N.

4.

Eodem, quo foetus & mater; aut quo arbor & pomum: Pomum diuersæ substantiæ est ab arbore, & coniungitur illi per caulem, foetus matri per vmbilicalem venam; sic & terra cælo. Vt enim in maiori mundo cælum incumbit terræ, respectu aërei globi terram ambientis, eam foecundat & impregnat: sic in philosophico. Terra hîc tam propinquè cælo coniungitur, vt propius nō possit, quamuis aër crassior intercedat, aut potius aqua, quæ vtrumque colliget, quia ex aqua per rarefactionem & condensationem vtraq; facta sunt. Aqua itaq; est vinculum, quo Terra & Cælum coniunguntur, refertq; vicem vmbilici & caulis, imò matris & nutricis. Per aquam autem hîc intelligimus aërem crassiorem, aut terram tenuiorem.

S A B A.

Quodnam prius fuit tempore, an Cælum, an Terra?

ÆNIGMA

S A L O M O N.

5.

Mater ex naturæ ordine prior est suo foetu, sed maritus suâ vxore non semper iunior: Angallina, an ouum sit tempore prius, quæstio est antiquissimorum Philosophorum: Ad quam responsio circularis & reciproca refertur. Eadem hîc conuenit: Nisi enim terra esset, cælum nullius esset puritatis, aut pretii: Et nisi cælum foret, terra non esset producta: Terra itaq; cælo qualitates contulit potiōres, quas habet, non substantiam: Et cælum terræ dedit substantiam, non qualitates. In creatione prima maioris cæli & terræ, illud prius factum est, aquis rarefactis; hæc posterius, ex iisdem condensatis. Aqua, vt ibi, vtriusq; materia, sic hîc exiit: Si verò considerentur vt mater aut vxor, illud nō prius est, neq; posterius terrâ, quia sunt correlatiua, quorum vnum alteri dat Essē, quoad relationem. Nec enim prius quis est dominus, quàm seruum habeat; nec seruus, quàm dominum: Ita nec aliqua mater est, aut vxor, ante quâ habeat prole, aut maritū, & contrâ.

Responsio
circularis.

B 2

S A B A.

ENIGMA

6.

Utrum est maius quantitate ex illis?

SALOMON.

Cælum præualet terræ, utpote illam ambiens, ut centrum. Est namque terra respectu cæli instar exigui & ferè insensibilis puncti in maiori mundo, cuius proportio nulla est ad illud: Si enim nulla est proportio inter centrum & circulum quemlibet paruum; quid dicemus de circulo omnium maximo extimi cæli, & terra eius centro? Solem cælestem terrâ centies sexagies sexies maiorem statuunt Astronomi; quoties ipso Sole cælum? Forte centies millies, aut amplius: At terram nostram sunt qui millies minorem suo cælo affirmant, idq; ideo, quia terra unitatem referat, aqua denarium, aër crassior centenarium, subtilis cælestis millenarium numerum. Hæc est catena nostræ rarefactionis, aut condensationis. Hic est circulus, qui absolvitur à nostro cælo & terra, quo ad ortum & motum perfectionis.

NB.

SABA.

ENIGMA

7.

At utrum maius est virtute?

SALOMON.

Terra: Secus est in magno mundo, ubi cælum omnes vires terræ ministrat: Terra in nostro opere viua & aëria est; non mortua, aut inefficax: Hinc viuificat cælum, illiq; suggerit omne illud, quod ei deest; nempe virtutes terrestres, firmitatem, constantiam, & à corruptione siue fuga præseruationem. Tanta est magnitudo & excellentia eius virtutis, ut, quantum superetur à cælo quantitate, tantum hæc superet illud qualitate. Namque in paruo corpore sæpe magna vis latet.

SABA.

ENIGMA

8.

Ignis an ascribitur cælo, an terra?

SALOMON.

Ignis elementum propriè fit ex aëre ad summum rarefacto: Verùm in terra est proprium & proximum eius domicilium: Nisi enim ignis amaret terram, & terra ignem: non esset elementorum mutua connectio in corporum ex elementis compositione, & sic compositum statim

statim ex sese conderet, nempe inter ignem & terram lite & discordia factâ. In terra itaque ignis quiescit. Sic & in aëre & aqua, quo ad elementa maioris mundi. Eodem modo ignis in terra philosophica latet, vt & in aëre, sed remotè in hoc, in illa propinquissimè. Ne verò quem seducat, quod communiter ignis regionem cœlo proximam constituant: Quod si esset, nunquam terræ adhæreret, quæ in centro cœli consistit; quia loco naturaliter à terra diuisus esset: Aër verò & aqua terram ambiunt, quamuis aër terræ contrarietur in vtrâque qualitate: Curigitur ignis à terra esset remotissimus, cum qua conueniat in vna qualitate, nempe siccitate? Fuga certè, quæ in igne videtur, dum mox disperit sursum pyramidali figurâ tendendo, non est ascensio, sed in aërem transmutatio; quod inde patet, quia mox omnis aëris qualitates & substantiæ illi adsunt, non amplius, ignis: si bene consideremus, ignem facilius terræ adhærere, naturali amore, quàm aquam terræ aut aëri, perspicimus. Nam siccitas, quæ propriè retentiuâ, & igni & terræ communis est, nunquam recedit ab alterutro: Frigiditas verò, quæ terræ & aquæ conuenit, per accidens mutabilis est, nec causam habet stabilitatis: Humiditas insuper, quæ aquæ & aëri inest, expulsiuâ existit, fluxibilitatis particeps & mutationi valde obnoxia. Hæc est causa, cur naturale vinculum magis sit inter ignem & terram, quàm terram & cœlum aërium.

S A B A.

Aqua verò cui ascribitur, cœlo, an terræ?

ENIGMA

S A L O M O N.

2-

Ex aqua cœlum factum est, imò & terra: sed rarefactio, quâ ex aqua fit aër, celerior est condensatione, quæ ex aqua fit terra: vnde aqua similior & propinquior est cœlo, quàm terræ. Videmus quoque in maiori mundo aquam ex cœlo seu nubibus, hoc est, aëre condensato decidere potius, quàm ex terra aquam fieri. Terra nostra est calida & sicca, cœlum humidum & frigidum. Aqua itaque cœlo applaudit, & terræ aduersatur: oportet enim vt duò contraria copulentur, si vnum in aliud agere debeat: simile enim in simile non agit, nec à suo simili patitur. Vnde cœlum & terra maximè sibi mutuo contrariantur, & longissimè à se inuicem absunt. Vt enim centrum à circumferentia sua remotissimum est, sic terra à cœlo.

B 3

SABA.

S A B A.

ENIGMA
10.*Aer, cui assignatur, an huic, an illi?*

S A L O M O N.

Aër intermedius est inter cœlum & terram, nempe crassior, in quo nos versamur; quocirca cum utroque conuenit. Ita & in magisterio philosophico aër cœlum connectit terræ, & à neutro disiungitur: Duo enim contraria absque medio non continentur. Interdum itaq; aër terræ, interdum cœlo ascribitur pro diuerso respectu; Nam aër propriè cœlestis est affinitatis, & quasi cœlum ipsum (excepto eo, quod hîc de crassiore loquamur) sed est quoque terræ communis; quia mater cœli, at auia terræ videatur.

S A B A.

ENIGMA
11.*Aer & ignis coniuncti quid sunt, an cœlum, an terra?*

S A L O M O N.

Terra: Quod si mirum tibi fuerit, declarabo: Ignis in nostro hoc mundo transit in aërem tenuiorem, hic in crassiorem, crassior aër in aquam, aqua in terram; in qua cum ignis hospitium inueniat, ut aëria igne, non desinit esse ignis aut aër, sed utrumque permanet in sua essentia: Inde aër & ignis pro terra habentur, & terra quatenus elementum, pro subiecto seu diuersorio utriusque: Ab altera parte ignis eodem terræ per siccitatem affilit, habens aërem post se, nec vnquam quiescit, nisi inueniat terram aëriam, ut sunt fomites, ligna, & omnia cremabilia, seu inflammabilia: Terra autem omnis aëria aliquid pinguedinis, oleosæ substantiæ vel sulphureæ continet, qua inflammatur & comburitur: ita nostra terra habet aërem & oleositatem, quæ tamen non incenditur, nec igne absimitur; quia in igne condensata est, & didicit ignem pati, eaq; nihil aliud est, quàm aër & ignis.

S A B A.

ENIGMA
12.*Dic obsecro: Ignis & terra, quid sunt ex illis duobus, & mox desinam pro hac vice?*

SALO-

SALOMON.

Terra: Distinguendum autem inter terram, Elementum, & terram ^{Terra du-}
 elementatam: Terra elementata cum cælo confertur. Terra elemen- ^{plex.}
 tum, simplex, per se consideratur: Terra & ignis, cohærentia & affi-
 nia sunt elementa, vt antè inuimus, nec vtraque cum cælo quid
 commune habent: Vnde necessariò Terræ elementatæ conueniunt,
 quæ cum sit calida, ignis non est expers; cum solida & fixa, propriè
 terra est.

S A B A.

Ego, ne nimis tædiofa videar, hîc nunc subsisto, alteri q; Principi lo-
 cum lubens concedo: Gratiâs autem immensas pro humanissima re-
 sponfione ac doctrina occultissimæ sapientiæ, qua me dignatus es, ti-
 bi, quas debeo, ex imâ mente ago.

SALOMON itaque ad Hiramum conuersus, Magne, inquit, Prin-
 cept, pro ea consuetudine, qua soliti sumus in his naturæ arcanis inui-
 cem procedere, in præsentia Regina prudentissimæ quæstiones quo-
 que tuas de iisdem subiectis proponas, ad quas, quoad potero, respon-
 sa à veritate non aliena redditurus sum: Hæc enim septimana huic
 nostræ S C H O L Æ dicata est, in qua liberè de rebus naturalibus oc-
 cultis aut dubiis interrogare liceat.

HYRAMVS.

Ad hæc Hiramus: Magna est tua sapientia, ô Rex, inquit, nec minor be-
 nignitas, aut comitas, quibus omnes antecellis mortales, iisq; fretus,
 vt hæctenus, nonnulla de hac ipsâ materiâ disquiram, eandem & ma-
 iorem in me licentiam tuæ sapientiæ relinquens. De Elementis vltimò
 quæsitum est, idcirco de iisdem continuabo:

Aer & aqua quid sunt in opere naturali seu philoso- **ÆNIGMA**
phico? 13.

SALOMON.

Cælum. Vt enim ex aqua aër & cælum aërium est in maiori mun-
 do: ita hîc humida elementa repræsentant cælum, hoc est, spiritua-
 lem partem. Nam vt ignis adhæret terræ, dum fomentum in ea in-
 uenit propter aëris consanguinitatem, quâ retinetur, & aliàs propter
 sicci-

siccitatem, terræ & igni communem; sic aëra aquæ, & hæc illi vicissim coniungitur. Imò cælum ex aqua & aere factum est, vt terra ex his contrariis elementis.

HYRAMVS.

Aqua & terra quid?

SALOMON.

ÆNIGMA

14.

Elementū
quàm sim-
plex aut pu-
rum.

Idem cælum: Habet enim cælum purissimam partem terræ elementi in se; cùm vnum elementum non sit adeo simplex, aut purum, vt non tantillum alterius proximi in se abscondat. Cùm itaque aqua sit terræ proxima, aquæ crassior pars in terram transit & sublidet, vt terræ subtilior portio in aquam rarefcit: quæ tamen rarefactio & in-
crassatio in his elementis in se inuicem longiorieget tempore, quàm aquæ in aerem, & aeris in ignem, & vice versâ descendendo.

HYRAMVS.

Quomodo fit mutatio cæli in terram?

SALOMON.

ÆNIGMA

15.

Coagula-
tio elemen-
torum.

Coagulando ignem in aerem, aerem in aquam, aquam in terram, quæ cum igne cohæret. Coagulatio autem fit condensatione substantiæ rarioris & magis extensæ in densiorem & magis contractam, qualitatūq; permutatione. Humiditas enim aeris in frigiditatem aquæ, frigiditas aquæ in siccitatem terræ, siccitas terræ in caliditatem ignis cedit, at ita, vt dominium saltem præcedentium qualitatū abeat, nō quòd ex toto, succedentibus aliis, extinguantur. Nam in composito semper manere de pristinis qualitatibus & substantiis non nihil, certissimum est; quod nisi contingeret, terra composita non posset solui in aqua alia, eamq; coagulare; quia deesset ingressus vnus naturæ in aliam, hoc est, colliquefactio.

HYRAMVS.

Quis est color cæli?

SALOMON.

ÆNIGMA

16.

Qualis est cæli maioris mundi; quia hîc cælum est fœmineæ naturæ & patientis, longè aliter, quàm ibi. Color est multæ læcis & perspicuitatis, nempe albus, qui & fœminis peculiaris est. Colores autem diffe-

diffe-

differunt secundum maiorem vel minorem abundantiam lucis. Hinc extremi colores sunt, niger, qui minimum, & albus, qui plurimum lucis obtinet: Reliqui sunt intermedii: Corpora autem rariora plus lucis, & densiora minus habere animaduertuntur, de elementis loquendo. Hinc ignis flamma per se considerata, non est rubea, sed alba: cum verò carbō ignitus consideratur, rubeus videtur, quia color est mixtus in igne, & terra, idq̄; ideo, quia rarius elementum est ignis, idcoq̄; plus lucens, quàm reliqua. Igni in raritate & albo colore succedit aer, huic aqua. Terra per se considerata, opaca est, & lucis expers, ideoq̄; nigra. At hîc de arena maris alba, marmore, vel creta, quæ sunt albissima, & terrea corpora, quod obiicitur; ad id respondendum, quod non sint simplex terræ elementum, sed corpora composita. Nos autem hîc loqui de simplicissimo. In coloribus verò compositorum est magna diuersitas, vnde non de raritate aut densitate corporum eorum, multò minus de qualitatibus primis iudicari possit. Videmus enim gramina viridia & folia herbarum & arborum, corpora facilis destructionis, ita & lapidem smaragdum corpus compactius: sic marmor, calx, nix, glacies, crystallus, adamas, saphirus sunt alba, vt & papyrus, lintea, lac, & similia: Item rosa est & alba, & rubea, vnius qualitatis, essentia, nominis & raritatis substantia: Nihilominus constat colores, viridem, cæruleum & flauum amari visui, vt pote medios, & nigrum, seu obscurum, nimis contrahere; ac album dispergere visum, hoc est, spiritus visuos, aciemq̄; oculorum lædere. Vnde qui diu in tenebroso carcere manserunt, si in apertam lucem subito producantur, facillè amittunt visum, & qui per niues diu peregrinantur, sentiunt dolores oculorum. At colores per se considerati, non respectu humani visus, dicuntur ex nigro & albo diuersa proportione compositi. Exemplo sint nubes, quæ per se obscuræ, si videantur per album perspicuum, cæruleum representant: sic auroræ color rubeus fit ex albo & nigro, sed alio situ, aut proportione, quem dicunt ex plurimo nigro & paucō albo constare. Et sic de similibus iudicandum.

HYRAMVS.

Qualis est color terra?

SALOMON:

Rubeus, quem ex igne & terra, quibus constat, elementis compositum

C

tum

ÆNIGMA

17.

tum nouimus. Ignis enim in terra dat colorem rubeum, vt patet in pruinis ardentibus. Vt autem ceruleus fit ex nigro per aërium album perspicuum, sic rubeus fit per igneum album non valde perspicuum, & flauus contingit ex rubro per album perspicuum: arantiorum color ex flauo per rubrum perspicuum, singuli suâ & diuersâ proportione. Natura autem in productione colorum non opus habet compositione illâ, sed immediatè ex thesauris suis singulos, tanquam simplices, generat in substantiis, gradatim tamen in quibusdam procedendo, vt apparet in vis immaturis viridibus, postea calore Solis flauescen-
tibus, item in pomis & aliis fructibus, qui crudi sunt virides, postea fiunt flauis vel rubeis maturatione ex calore accedente: Vt autem Adamus factus est ex terra rubra, sic & nostra terra.

HYRAMVS.

*An Cælum mas est, an Terra?*ÆNIGMA
18.

SALOMON.

Terra: Mirari quis possët, terram nostrî operis esse masculam & cælum fœmineum, cum contrarium videamus in magno mundo, vbi Cælus dicitur cum Terra sua vxore concubuisse, & generasse Titanes & Saturnum, Iouis patrem: At in illis alius inest sensus, quàm in hisce. Nostra enim terra & cælum non generant propriè dictum Saturnum, sed eius nepotem clarissimum, quæ generatio, dum fit, Saturnus & Iupiter abesse nequeunt. Causa hæc est; quia Terra, ceu maioris consistentiæ & centrum immobile, informat cælum, sustentat, & confirmat, ne, vt aërium diffluet, & centrum suum relinquat. Terra enim & cælum faciunt circulum (de quo alibi) in quo cum omnes semidia-
metrales lineæ æquè à centro producantur in circumferentiam, apparet, hunc circulum à centro suo formari, & retineri, ne in aliam figuram, e.g. pentagonum vel hexagonum, transeat.

HYRAMVS.

*An itaque Terra imprægnat Cælum?*ÆNIGMA
19.

SALOMON.

Imò; & Cælum fert Terræ similes filios. De Palicis fratribus nar-
rant; quod ex Terra prodierint, à Thalia matre prius ibi reconditi: At
nostra

nostra terra ex sese generat, si cum sua vxore cœlesti coniungatur, nec opus est, vt illi, tanquam continenti, fœtus alienus indatur: fit autem hæc imprægnatio post coitum, vt coitus post matrimonium: & fœtus nascetur magnæ indolis, melior, nobilior, & fortior suis parentibus, qui per se considerati, sunt vilioris conditionis & originis.

HYRAMVS.

Suntne Planeta in hoc opere?

ÆNIGMA
20.

SALOMON.

Sunt sanè, at non omnes simul & semel, sed successiuè: Primò Sol & Luna conueniunt in Sagittario: Deinde Lunæ à coitione redeunti Saturnus fit obuiam, post Iupiter in Piscibus: Hinc Mercurius in Geminis; Deinde iterum Sol maritus eius in Leone, in quo nascitur Solaris fœtus: Mars & Venus interim suo furtiuo indulgent amori, nec otium habent, vt puerperam Lunam saluent, præsertim cum Veneris maritus, Vulcanus, obstetricis officium hîc peragat.

HYRAMVS.

Ergo Mars & Venus nunquam adsunt huic operi?

ÆNIGMA
21.

SALOMON.

Adsunt, at solitarii: Nascitur enim ex vtrisque Harmonia filia pulcherrima, quæ, dum nuptum elocatur Cadmo, aduenerunt omnes Dii, Deæq; cum suis donis. Quòd autem Mars & Venus à Vulcano ligati dicantur, hoc illis in amote nil damni contulit, at plus firmitudinis: Sic enim conuenit, vt firmiter coniuncti maneant, ne vnus alterum deserat.

Harmonia.

HYRAMVS.

Vbi, seu in quo loco coniunguntur Sol & Luna?

SALOMON.

In lecto Lunæ, qui habet imaginem Capitis Draconis: quia Draco eius naturæ maximè conuenit, licet propriè non spectet ad eam: Hic Draco fugit Solis radios, Hermete teste, hoc est, Luna post partum ex lecto illo transfertur, ne maritus eius Sol aut filiulus à Dracone irrite-
tur, vt pote illorum naturæ contrario.

HYRAMVS.

Annon hic Sol illuminat Lunam?

ÆNIGMA

23.

SALOMON:

Sicfanè: Omne enim lumen à Sole est: Sol cœli lampas stellis omnibus lucem impertit, ita & Lunæ, cuius lumen videtur in crescere cum ætate, donec ad iustum & plenarium incrementum peruenierit. Eadem est ratio in nostro opere: hic Luna cornua sumit & ponit, nempe splendorem coniugis Solis magis magisq; recipiens.

HYRAMVS.

ÆNIGMA

24.

Nunquam ne Eclipsis Solis aut Lunæ hîc contingit?

SALOMON.

Imò, quod contra naturæ communis ordinem videatur, & Solis & Lunæ Eclipsis simul & semel contingit, idq; hoc modo: Luna in coniunctione sua cum Sole illum à nostris oculis auerit & inumbrat: Lunam autem densa & nigra nubes itidem obuelat, ne & illa videatur: Atque hæc nubes à Saturni maleuolo aspectu dicitur attracta aut condensata, ne scilicet homines in terris cœlestium luminum vsu aliquandiu fruerentur.

HYRAMVS.

Sapientissimè respondi ad omnia, Rex optime, cui gratiam singularem habens, hîc subsisto.

TVMSALOMON.

Dies hîc ad vesperam properat, ideoq; cum longas nostri colloquii moras non admittat, ego me breuiter quæstionibus cuiuslibet vestrum iterum proponendis expediam. Ad te igitur, Regina Prudentissima, meam orationem conuerto, non dubitans, quin pro ea suauitate, quæ ex vultu oculisque tuis elucet, meas interrogatunculas potissimum de maiori mundo instituendas admissura sis: *Hinc quero, Quam longè Sol ille mundi oculus, seu potius cor, à nostris distet oculis, seu terræ superficie?*

ÆNIGMA

25.

SABA.

Ex obseruatione Astronomica conuincitur, quòd Sol à nobis distet in Æquatoris linea aut circa Æquinoctia 64. semidiametris ter-

reniglobi: Vna autem semidiameter terræ est $859\frac{2}{11}$, mill. Germ. cum diameter integra sit $1718\frac{2}{11}$, mill. Germ. Et ambitus circularis 5400. mill. Germ. Distat itaque Soleo in loco à terræ faciè vel nostro visu 54996. mill. Germ. aut circiter.

SALOMON.

Vnde hæc omnia adeò certè colliguntur?

ÆNIGMA

26.

SABA:

Ex certis axiomatibus & obseruationibus, vt patet ex sequentibus:

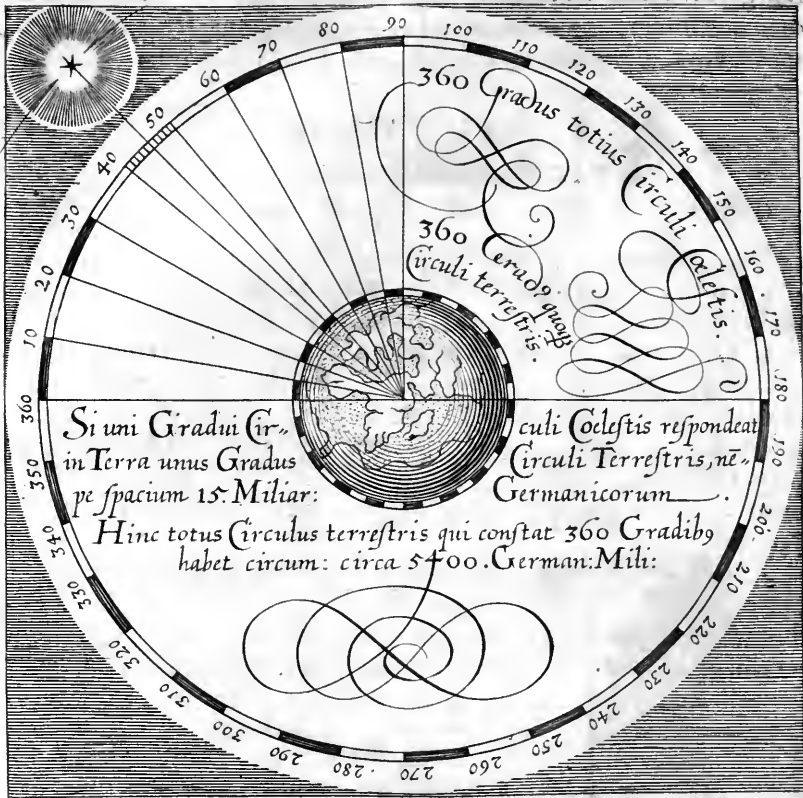
1. Demonstratur terram esse centrum cœli stelliferi, & in medio Axiomata.
vniuersi sitam.

2. Terram esse rotundam, & cum aqua vnum globum constituere.

3. Si circulus magnus in cœlo, & illi è directo in terra imaginatio-
ne constituatur, & vterque in 360. partes, quas gradus vocant, diui-
datur, tum quæritur, quot milliaria Germanica eiusmodi vni gradui
vel parti in terræ circulo vel ambitu correspondeant, quod si sciatur,
tum sciri poterit, quot omnibus partibus seu toti circulo adnumerari
debeant.

4. Hoc vt indageretur, punctum cœli immobile seu polum confide-
rârunt, & inuenerunt, quot cœli partibus seu gradibus ille esset in v-
noquoque loco supra horizontem cuiusque loci eleuatus: Quo au-
tem magis à Septentrione vel polo discederent versus Meridiem, vi-
derunt, quòd semper magis magisq; polus deprimeretur, propter ro-
tunditatem nimirum terræ, ita vt quindenis milliaribus Germ. semper
exactè vnus gradus in cœlo correspondeat: Hinc cum totidem sint
gradus in circulo terræ, quot in cœli, in hoc vni gradui 15. mill. Germ.
æquivalent; quia de terræ interuallo agitur: Ideo 360. gradus terreni
circuli magni faciunt 5400. mill. Germ. qui est ambitus circularis ter-
ræ & aquæ.

5. Cum verò ex obseruatione Geometrica constet, quòd circum-
ferentia se habeat ad suam diametrum, vt se habent 22. ad 7. in Arith-
meticis: hinc Arithmetica per regulam proportionum quærit diame-
trum terræ, eamq; ex circumferentia 5400. mill. Germ. præcognitâ
inuenit $1718\frac{2}{11}$, mill. Germ. & semidiametrum $859\frac{2}{11}$, mill. Germ. Ex
quibus semidiametri milliaribus sexages quater sumptis, fit distantia
Solis, nempe 54996.

SALOMON.

ÆNIGMA

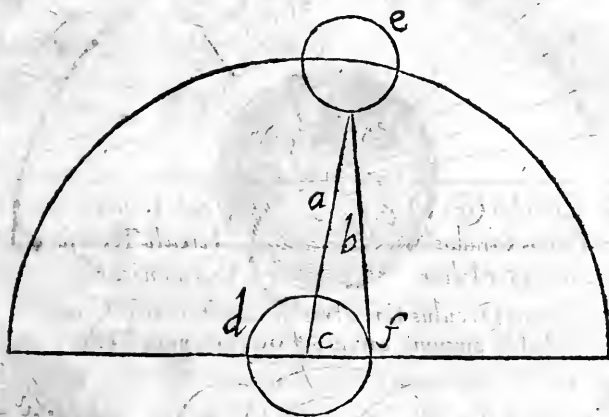
27.

*At, unde scitur, Solem abesse à terra tot semidiame-
tris terra?*

SABA.

Ex doctrina Geometrica Triangulorum, seu calculo Arithmetico:
Nam scito latere vno cuiusque trianguli, hoc est, longitudine lineari
vnus lateris, nec non angulo illi lateri proximo, ex obseruatione, sciri
quoque

quoque possunt reliqua duo latera eiusdem trianguli cum suis angulis. Quod si verum est (vt est axioma Geometricum) distantia quorumlibet corporum à nostro visu, siue in cælo, seu terra sitorum, eorumq; magnitudinem indagare licet: E. g. Solis distantiam inueniunt ex triangulo, qui fit ita, vt semidiameter terræ sit vnum latus, linea autem vtrinque ad Solis medium punctum directæ, reliqua duo latera, hoc modo: Cognito autem latere *c*. quod est semidiameter

terreni globi, & angulo *f*. sciuntur & alia duo latera *a*. *b*. eiusdem trianguli, præsertim *b*. & inuenitur, quod litera *a*. vel *b*. in se habeant sexagies quater lineam *c*. seu semidiameterum terræ, quod demonstrandum erat.

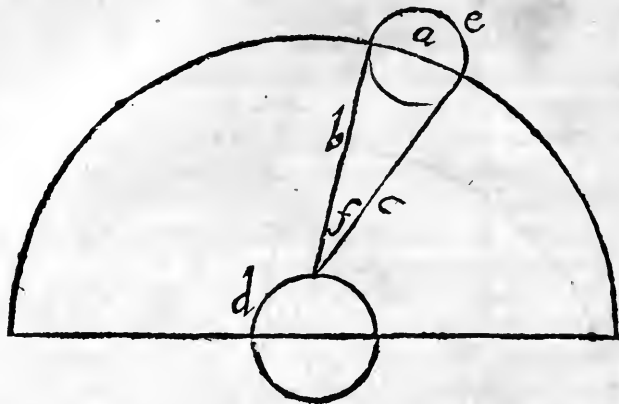
SALOMON.

Quæ verò est Solis magnitudo respectu terræ, & quo modo indagatur? ÆNIGMA
28.

SABA.

Terræ corpus est centies sexagies sexies minus corpore solari, hoc est, si centum & sexaginta eiusmodi terreni globi essent compacti, adæquarent dimensionibus suis saltem vnum corpus Solis, quod non intelligendum de tali proportione diametri, aut circumferentiæ terrestris

restris ad Solarem, at de corporibus solidis vnitis: idq; inuestigatur eâdem triangulorum doctrina: Fiat enim diameter Solaris corporis visua, à qua vtrinque ducantur duæ lineæ ad oculum nostrum concurrentes, & erit triangulus, cuius vnum latus sit cognitû, hoc modo:

e nempe longitudo lineæ *b*. vel *c*. est cognita & angulus *f*. ex iam dicta doctrina: Ergo & linea *a*. cognoscitur, quæ est diameter Solis: Atque sic omnium stellarum, aliorumq; corporum longissimè à nobis distantium magnitudines & distantie indagantur.

SALOMON.

ENIGMA

29.

Qui sit, quòd Sol bipedalis appareat, & Terra adeo magna, ut vix aliquot annis circumiri possit, tantilla sit respectu Solis?

SABA.

Distantia Solis in causa est: Scimus enim, corpora etiam magna longius remota, minora epparere exiguis corpusculis, at propinquis: causa est, quòd pyramidalì, non cylindricâ figurâ imagines rerum visarum tendant ad oculos humanos.

SALOMON.

Quæ respondisti, Regiæ, sine omni dubio verissima sunt, cum sint
axio-

axiomata ab omnibus recepta: *Verum quam causam existis ENIGMA*
mas, cur Sol remotior dicatur à terra æstate, quam hyeme? 30.

S A B A.

Astronomi statuunt, multis millenis milliariibus Solem ascendere magis in altum, seu à terræ superficie magis recedere æstate, quam hyeme, hoc est, à Solstitio Capricorni ad solstitium Cancrī, ac deinde à solstitio Cancrī ad Capricorni rursus descendere. Huius rei aliquot assignant rationes:

Prima est physica: quia Sol in maiore remotione magis calefaciat propter angulos radiorum eius reflexos magis duplicatos, ut in æstate, minus ut in hyeme.

Secunda est ex obseruatione, quia Sol remotior æstate, quam hyeme in instrumento obseruatorio appareat.

Tertia ex inæqualitate temporis semestris æstiuī & hyberni, cum æstiuum sit ferè 7. diebus longius hyberno, ab æquinoctio vno ad aliud computando; quia Ver constet 93. Æstas 93. diebus, hoc est, 186. Autumnus autem 90. Hyems 89. quæ faciunt saltem 179. dies.

Quarta ex motus diurni tarditate; quia Sol minus spatii motu proprio in 24. horis conficiat æstate, quam hyeme: Atque hæc esse vera, nulli præsumitur dubium.

Sed ego contra recepras illas Hypotheses Eccentricorum & Con- Contra.
 centricorum Solis & superiorum Planetarum, statuo, Terram immobile centrum stellarum fixarum, Primi mobilis & totius mundi; Solis seu solaris orbis centrum in terra conuenienti distantia remotum; Solem ipsum seu solaris corporis centrum superiorum Planetarum orbium vel epicyclorum idem esse, ita ut hi quatuor terram intra suos ambitus includant, Venerem & Mercurium centrum quoque habere Solem, cuius anreambulones & pedisse qui sunt, sed ita ut suis gyris terram non ambiant: Lunam verò terram suo circuitu respicere. Quæ Quanam?
 si vera sunt, veluti indubitata habentur, & præcedenti figura delineata fuerunt, hinc patet causa omnium antedictorum, remotionis & appropinquationis Solis ad nostrum verticem & horizontem, item differentia temporum semestrium & diurnorum cursuum. Verum cur Sol maior appareat, & ideo propinquior æstimeretur hyeme, quam æstate, præter communem rationem antè allatam, causa quoq; optica Causa

id demonstrat: quia hyeme aër sublunaris est crassior propter condensationem, quæ fit à frigore: Per crassius autem diaphanum corpora maiora apparent, si modo tenuius illi sit continuum vel contiguum aliud diaphanum: Quod si supralunaris aër siue æther esset semper vnus idemq; in crassitie & tenuitate, tamen sublunaris obseruationes valde variaret pro crassitie & tenuitate sua maiore vel minore: Idem demonstrant illa optica instrumenta cum duplici vitro, primo crasso excauato, altero tenuiori, quæ obiecta visua in immensum ingrossant aut diminuunt pro diuerso respectu: Quam meam sententiam video quoque aliis placuisse, utpote Hieronymo Montuo, qui ex Alexandro Benedicto: *Stelle minuta, inquit, melius apparent hyeme, id est, crassiore aëre, quàm astate, id est, rariore: Inde specilla, quæ crassiora sunt, eò maiora visibilia obiecta representant.* Hæc ille.

SALOMON.

Bene differuisti, Regina; At ego, ut breuitati temporis & tuæ quieti consulam, hîc cesso, contentus illis, quæ ex vberissimo tuæ doctrinæ penu, tanquam Amalthææ cornu, deprompsisti. Ad te itaque, Princeps laudatissime, ex lege Talionis accedo, quærens, *Quantus sit ambitus circuli Solis seu eclipticæ, iuxta priorem doctrinam?*

HYRAMVS.

Sapientissime Rex, nos in hac tenebrarum valle constituti, tanquam pueri titubantes & balbutientes de his arcanis & adeo remotis iudicamus: Quantum verò ratione indagare & duabus istis alis, Geometria & Arithmetica, peruolando inquirere possumus, rudi Minerua, non exquisitè (ut multi somniant se rem acu attingere, nec aberrare transuersum digitum, cum forte mille aut decies mille miliaribus à veritate absint) respondeo, si circuli Solaris seu eclipticæ semidiameter (quæ est distantia Solis à nostro visu, antè exposita) sit 54996. mill. Germ. tum diameter eiusdem circuli erit 109992. Et circumferentia 345689 $\frac{1}{2}$. mill. Germ. quod spatium Sol 24. horis conficit motu primo cum continente cælo circumductus: Superiores Planetas verò & stellas fixas constat duplo vel triplo maius conficere.

SALO-

SALOMON.

O admiranda DEI summi potentia omnem humanæ cogitationis captum longissimè superans, quòd cursores illi, cœlestes in vna die & nocte per tot centena millia milliaria German. circumduci possint, cùm in hac terra, velut in imo ærumnarum ergastulo, tanto temporis spatio homini non possibile sit centum percurrere, & violentissimâ vi ex machina bellica emissum globum vix 1000. eodem tempore (primâ retentâ celeritate) peruolare.

At quot milliaria Germ Sol vna hora motu cæli primo, & quot seculario seu proprio emetitur? ENIGMA
32.

HYRAMVS.

Iuxta peripheriam eius circuli seu eclipticæ antè dictam Sol motu primo 14403 $\frac{17}{4}$. mill. Germ. proprio autem 39. & circiter tertiam miliaris partem, vnâ horâ permeat.

SALOMON.

Verùm Sol philosophicus habetne & ille motum aliquem primum ac secundarium? ENIGMA
33.

HYRAMVS.

Imò; Motus primus est, quando supreamas siue primas sphaeras suas per omnes gradus percurrit, donec ad infimas perueniat; Deinde ab infimis ad medias, in quarum vna, nempe Tauri, Domina quiescit, aut certè huius ex fratre nepote: cuius circuli spatium sat amplum perambulat vno die, ac quod à me determinari nequit. Motus eius secundus est, quando huic motui contrarius incedit, hoc est, quod spatium primo perficitur motu, secundo retrò eundo relegitur: Vt enim Sol magni mundi suo proprio motu primum temperat leniter ei aduersando per obliquum: sic & philosophicus secundarius primo resistit, eum reducendo ad temperiem æquarissimam, qua circumductione paucis diebus absolvitur totum signum, & sic vnum post aliud, donec in Leone Apogæum suum obtineat, hoc est, colorem perfectissimum.

SALOMON.

ÆNIGMA
34.

Rectè equidem censes: *At terræ quantitas respectu cæli cuiusmodi est?*

HYRAMVS.

In mundo maiore est adeo exigua, vt non comparanda sit cum cælesti superioris regionis, imò tantilla, vt si terra esset à nobis in eadem remotione cum stellis fixis eiusdem illuminationis, non posset videri à nobis præ paruitate. Ideo semidiameter terræ in nulla differentia est, respectu horizontis meridiani, aut æquatoris; quia omnis circulus magnus præsumitur nihil de sua sectione intermediâ supra & infra terram amittere, vt patet in quadrante obseruatorio instrumento, aliisque; quamuis præcisè loquendo, terræ semidiameter amittatur, vel adiiciatur, hoc est, spatium 859. mill. Germ. quo interuallo, Sol, Luna, & stellæ, quoque sunt à nobis remotiores, circa ortum & occasum, quam circa meridianum aut Zenit: Vnde patet, quantum cæcutiamus & oculis & intellectu in cælestibus illis inquirendis. At terra Philosophica sui cæli est ferè radix numeri perfecti, respectu cubi sui duplicati: sunt autem hi numeri 6. 36. 216. 7776. Ex quibus primi & vltimi inter se concordant.

SALOMON.

ÆNIGMA
35.

Quid de Sole cælesti iudicas, an verè dictus sit ab Anaxagora LAPIS RVBEVS, ignitus, an verò ita nominans philosophicum Solem?

HYRAMVS.

Quod Plinius lib. 2. c. 60. dicit, factum esse ad Egos flumen Thraciz. Anno 2. Olymp. 78.

Anaxagoras prædixit, ad certum diem lapsurum ex cælo seu Sole lapidem magni ponderis; quod & euenit. Hinc fortè in cælo lapides esse existimauit, quemadmodum reuera lapides ex nubibus decidunt fulminei. Apud Athenienses verò Sol Deus mundi maximus cultus fuit. His contradixit hic Philosophus, & creaturam, non Deum esse, demonstrauit, vocans Solem lapidem, qui reuera non est lapis, sed sub-

substantia nobilissima, ab aërio cœlo longè diuersa, in quam DEVS lucem, calorem, & virtutem infudit. Verum credibile est, ipsum Anaxagoram ea verba allegoricè protulisse, nempe de Sole philosophico, qui est lapis rubeus ardens, post sui perfectionem. Quòd rubeus sit, patet ex visu, quòd ardens, ex effectu: Igneâ enim suâ qualitate maturat omnia immatura & cruda metalla, quæcunque Mercurii quid in se continent.

SALOMON.

Quid de Luna cœlesti existimas, an verè idem Philosophus de ea dixerit, quod Leo Cithæronæus ab Hercule post trucidatus, inde deciderit, an verò Leonem & Lunam Philosophorum intellexerit? ÆNIGMA
36.

HYRAMVS.

Sunt, qui magnas ciuitates, multasque, in Luna cœlesti sitas esse, imaginentur, eamque velut alterum terrenum orbem illuminatum videri, ac Selenitidas mulieres parere oua, ex quibus homines nascantur quindecies maiores nostratibus. Herodotus ait Selenitidas mulieres parere oua, indeque nascentes quinquennies decies esse nobis ampliores. At hæ sunt insulsæ fabulæ, nihil veritatis continentes. Anaxagoræ locutio philosophica est: Nam ille Leo, qui ab Hercule, hoc est, laborioso artifice, occisus est, ex Luna ortus inuenitur, vt alibi demonstratum fuit.

SALOMON.

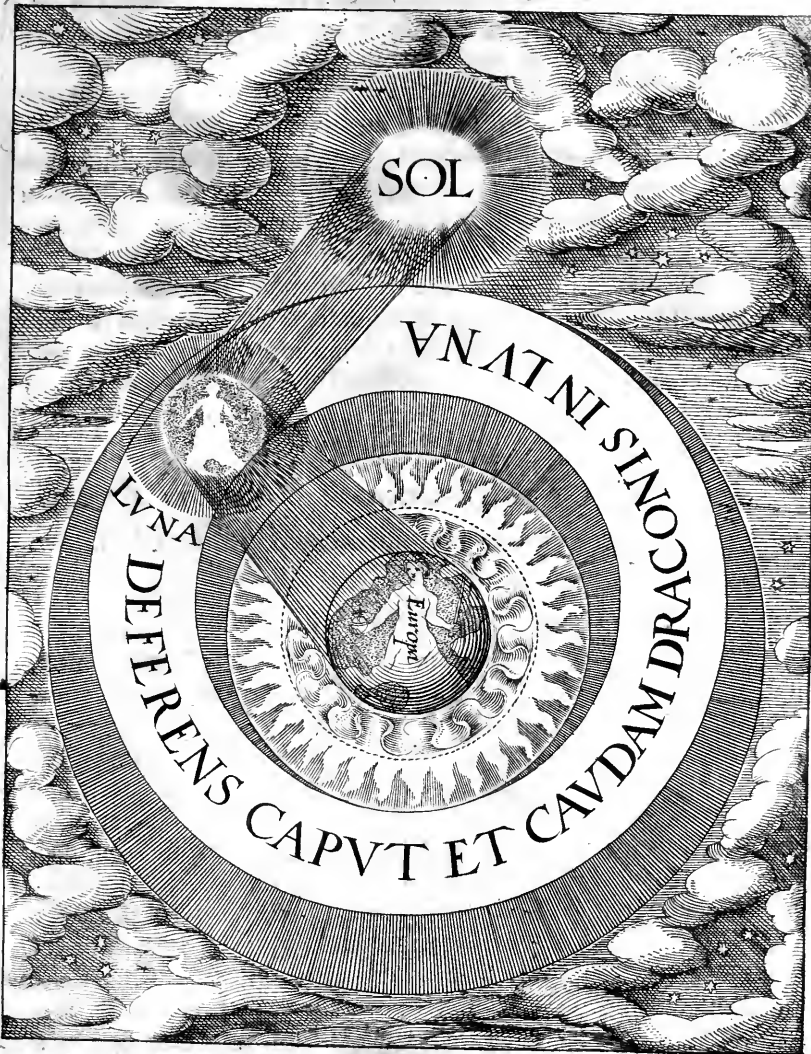
Quæ causa macularum Lunæ vtriusque, & cœlestis & terrena, existimatur? ÆNIGMA
37.

HYRAMVS.

Lunæ maculas esse heterogeneas, & aliquid diuersitatis ab eius reliqua substantia habere, si in ea reuera existant, indubitatum est. At hæc materiæ inhabilitatem, quæ ad homogeneitatem reduci ab efficiente non possit, aut efficientis voluntatem contrariam, quia no-

luerit, arguunt: quorum vtrumque de Deo affirmare, non minima esset impietas & falsitas. Maculæ igitur non reuera in Luna existunt, sed saltem sunt accidentariæ, hoc est, repercussio imaginis partium terreni globi, ita vt in Europa Europæ idæa, in Asia Asiæ, in Africa Africa, & in America Americæ videatur. Quæ an ita se habeant, ab experientia discendum. Nam in Indiis tum longè alia facies seu macula Lunæ apparet, nempe potissimum Asiæ, quàm hîc apud nos: Et sic in aliis locis variaretur pro distantia differente. Hinc quasi probabilis censeretur eius Atheniensis opinio, qui dixit, Lunam Athenis meliorem & nitidiorem esse, quàm Corinthi lucebat: Esse verò & maculas in Luna Philosophica, manifestum est, quæ à partium dissimilitudine proueniunt, & immaturitati eius ascribuntur.

Vide appositum Schema.

ENIGMA

38.

Ergo Luna se habet instar speculi. *At cur non alia corpora particularia videntur in ea?*

HYRAMVS.

Pythagoras dicitur ad plenam Lunam imagines, quas voluisset, alii cui monstrasse: Verùm Luna in tanta altitudine & remotione si fortè minuta corpora exprimeret, à nobis tamen videri nequeunt: Oportet sanè maculam illam, quæ virginis aut viri togati habitum exprimit, esse magnitudine Europæ, considerata proportione vtriusque, terreni scilicet globi & Lunæ, æqualem: Vnde minora corpora in Europa existentia, nec propter vmbra continentis, nec propter exiguitatem contenti discerni possunt: At hæc esse supposita potius, quàm ad docendum proposita, verissimè protestamur.

SALOMON.

ENIGMA

39.

Quæ causa est illuminationum Lunarium & Eclipsium vtriusque luminis, & an hæc in Philosophia locum habent?

HYRAMVS.

Illuminationes à Sole fieri omnium stellarum, vt & Lunæ, constat, nec circumgyrationem menstruam Lunaris corporis per vnum diuidium ex se lucidi, per alterum opaci, vt quidam imaginati sunt; Id enim vel solæ Eclipses Lunares refutant, quæ fiunt, dum Luna in vmbra terreni globi incurrit circa Eclipticæ lineam Soli ex aduerso opposita: Opacum Lunæ corpus esse ab vna parte, ab altera lumen Solis in se recipiens, instar speculi, demonstrant cornua acuta Lunæ crescentis & decrescantis obtusa. Sic & Luna Philosophica opacum corpus habet, & crescit, at contrario motu: Quò enim propius ad Solem accedit, eò magis lucet, contrà quam cœlestis agit, ita vt in coniunctione cum Sole plena fiat, & omni ex parte illuminata, nec Solem impediat à nostro conspectu, sed clarius etiam apparere causetur. Eclipsis verò vtriusque luminis simul & semel contingit, quando Luna est in oppositione, & maxima remotione à Sole; vt ipse meministi superius.

SALO.

SALOMON.

Verùm vt ego iam defessus, sic vos tædio quodam vltioris dissertationis affici non dubito; Quapropter hoc die hîc subsistendum iudico, quò in crastinum eò alacriores de sequentibus nostra colloquia continuemus. Mihi ex vestrà amicâ conuersatione, verè philosophicâ, tantum voluptatis accessit, vt nunquam plus contigerit. Hæc enim colloquia mentem ad Deum erigunt, vt eius opera tam vulgo incognita, quàm cognita, tam oculis inuisibilia, quàm visibilia contempletur & agnoscat, quàm sint admiranda, & mysteriis plena, nullo vnquam tempore exhaurienda, quàm diuina, & tanto Creatore digna, quàm humanis vsibus & sanitati vtilia & proficua. Sit autem gloria & laus illi, qui solus hæc omnia ex nihilo fecit, facta conseruat, & prouidentia suâ gubernat, donec eadem iterum in vnum globum redacturus sit, piis omnibus ad sedes supercælestes eleuatis, impiis ad Tartareas detrufis. Vobis in supergratia à me habenda, quòd hunc diem mecum honestissimis hisce quærendi & respondendi laboribus consecrare volueritis. Quibus dictis, surrexerunt, & primò cœnæ, pòst quieti nocturnæ se composuerunt.

E

SEPTI-

SEPTIMANÆ PHILOSOPHICÆ

Secunda Dies:

DE METEORIS SEU
imperfecte Mixtis.

SALOMON.

Meteororū
seu imper-
fectè mix-
torum cau-
sæ gene-
rales.

SECUNDA hæc dies Meteora seu imperfectè mixta, quæ in sublunari aëris regione ut plurimum apparent, ad declarandum proposita sibi vendicat, quorum causæ generales sunt calor & frigus, seu attenuatio cum ascen-

ascensione, & condensatio cum descensione. Sol enim, vt dictum, suis radiis attrahit aquas, easq; attenuat, & resoluit in vapores, qui si sint puri & purgati, fiunt aër; si non purgati, dant nubes, quæ in fenon loco feruntur aëris. Ex nubibus coagulatis vel auctis vaporibus ascendentes, si continens sit plenum, fit pluuia, quæ stillatim decedit, non aliter, quàm in Alembico contingit. Dicitur autem continens plenum, non respectu totius, tum enim pluuia vniuersalis fieret per totam terram; sed partis, aut vnius tractus, vbi euaporatio copiosior antè contingit, quæ in nubes coacta est, atque hinc in pluuiam: Pluuia decedit in montes & valles, & auget fluuios. Ex aëre verò inferiori condensato, & superiori rarefacto, fit ros æstate.

Pluuia.

Continens plenum.

Ros.

Ex eodem condensato frigore fit pruina.

Pruina.

Ex pluuia congelata inter cadendum fit nix.

Nix.

Ex imbre congelato fit grandis.

Grandis.

Fontium autem origo est partim ex rore montium sublimium, partim ex pluuia: Hinc fontes semper sunt loco inferiori, quàm est apex montis.

Fontes.

Ex vaporibus ascendentes viscosi fiunt Cometa.

Comete.

Cùm verò alicubi rarefactus est aër, Sol attrahit vehementius vapores, & sic nonnunquam quid crassioris materiae cum illis eleuat (vt quoque fieri potest per ignem vehementem arenae vel cinerum in distillatione aquarum, vt aliquid terrestrioris materiae vnà cum vaporibus aqueis attrahatur) quæ materia crassior in nubibus consistit; quia nubes, vt relatum, non sunt adhuc purgatus aër; Et si fiat maior in copiâ, natura, quæ ibi æquè regnat, vt alibi, nititur purgare nubes motu quodam, qui sic contingit: Ignis, seu calor, qui est in aëre, per omnes nubes transcurrit, & separat heterogenea, hoc est, terrestrem materiam in vnum locum, compingitq; eam fortiter; Deinde impetefacto, ex aëre illo calido fit ignis, qui vehementiori motione & fulguratione proiicit terrestrem materiam deorsum ad terram: Atque illa est lapis fulmineus, vis autem percutiens illius ignis est fulmen, quod penetrat omnia, & occidit animalia. Lumen ignis emissi est fulgur.

Lapis fulmineus.
Fulmen.

Nubes, quæ coacta est, si coagulatur amplius, hoc est, si plus eiusmodi vaporum aliunde cogatur, eiq; aggregetur, decedit vt pluuia, vel imber.

Nubes.

Tonitru.

Tonitru autem contingit, quia ignis ita percutit aërem, atque sic duo corpora colliduntur horribili fragore: *Quemadmodum enim, dum pulvis pyrius incensus in tormento bellico, fit substantia ignea, quæ millesies amplius spacium, quo contineatur, requirit, & hinc incredibili vehementiâ & celeritate ex angusto tormenti loco erumpens, in aërem exteriorem incidit, ex mutua illa collisione duorum corporum, videlicet aëris & ignis, fit ille bombus, sic quoque rationale est, ex similibus causis accidere Tonitruâ siue sonitus illos horrendos in nubibus. Quod alii statuunt de fractione nubium, vnde Tonitru fiat, puerile est commentum. Aër enim corpus per se rarum, non ita compingi potest, vt ferri vel marmoris compactionem seu soliditatem habeat ita, vt ignis nubes penetrare nequeat, nisi perruptionem.*

Fractio nubium.

Fractio autem nubium dicitur, quando inusitatâ copiâ imbres decidunt, quæ fit, quando nubes coguntur in vnum, & continens est plenum.

Ventus.

Ira Ventus fit, quando continens est plenum ab vnâ parte, sed non ab alia: tum enim fit aëris motus ad latera, nempe à parte pleniori ad minus plenam.

Iris.

Cùm nubes resoluitur in pluuias, & Sol ab aliâ parte mittit radios per pluuias illas respectu nostri visus, tum fit iris.

Ex quibus paucis obiter declaratis, de multis aliis hinc dependentibus, seu in causis cum hisce conuenientibus iudicari poterit: Nunc verò ad continuandas nostras *Questiones Philosophicas*, circa eandem materiam, accedemus. Tuæ itaque discretionis erit, Regina, ænigmata potiora huius intentionis eligere, & in medium nobis, vt antehac, proponere.

REGINA SABA.

Officiis tuis, Rex Clementissime, iam antè nobis exhibitis audaculâ facta liberè proponam, quæ mihi sunt in animo:

ÆNIGMA

40.

Condensatio & rarefactio substantiæ, an est in opere philosophico necessaria?

SALOMON.

Est, & quidem ex præcipuis operationibus: Per has enim Elementa alte-

alterantur, inq; se inuicem transmutantur, veluti per axem rota voluitur, vt iam alias atque alias partes superius ostendat: Sic per condensationem ex igne fit aër; ex aëre, aqua; ex aqua, terra, quæ potest dici Rota Elementaris condensationis; & vice versa Rota rarefactionis, si ex terrâ, aqua; ex aquâ aër; ex aëre, ignis fiat. Hinc Rosarii author: *Quando, inquit, habueris aquam, id est, Mercurium, ex aëre, id est, Sole, & aërem ex igne, scilicet spiritum Mercurij, & ignem, scilicet Mercurium, ex terra, scilicet Luna, tunc plenè habebis artem:* Vnde Philosophus: *Lapis noster transit in terram, terra in aquam, aqua in aërem, aër in ignem, ibi est status, sed descenditur è conuerso.* Et Alfiduus in Clangore: *Ignis coagulatur, & fit aër: aër verò coagulatur, & fit aqua: aqua coagulatur, & fit terra:* Ecce in vnâ naturam inimici conuenerunt, qui, cum coagulantur, sunt amica, cumq; rarefciunt, sunt inimica, scilicet in separatione Elementorum: Vnde dicit Plato: *Scitote omnis turba, quod omnis spissitudo in terra quiescit: spissum namq; ignis in aërem cadit, & spissum ignis & aëris in aquam, & densum, quod ex ignis, aëris & aqua spisse coadunatur, cadit in terram:* Et Gratianus, quomodo corpus fit spiritus, dicit: *Terra resoluitur in aquam, aqua in aërem, & aër in ignem, & hæc est via, qua corpus fit spiritus:* Per necessariâ itaque sunt hæ duæ Rotæ elementares, nempe condensationis & rarefactionis, cum quasi absoluant totum opus.

S A B A.

Vtra ex his duabus magis est necessaria, aut prior in opere? ÆNIGMA
41.

S A L O M O N.

Æquè sunt utræque necessariæ, & vna absque alterâ consistere nequit: Dum enim incipit vna pars rarefieri, altera condensatur, & contrâ, ita vt, quod vni accrescat in rarefactione, alteri decrescat in condensatione, & vice versâ: Nam vt Draco singulis diebus aliquid de serpente deuorans, quotidie fit maior & copulentior; serpens autem minor & exilior: sic quantum in transmutatione Elementari attenuatur, tantum condensato decedit; quod quidem per se verum est; at nihilominus condensatio & rarefactio paribus passibus ambulant, cum duo sint, tenue & densum, illudq; condensetur, hoc attenuetur mutuâ in se inuicem operatione: quia densum à tenui soluitur, & tenue à denso coagulatur, & sic quasi manus manum lauat.

ÆNIGMA

42.

Quæ est causa efficiens seu mouens condensationem & rarefactionem?

S A L O M O N.

Coagulationis.

Calor externus, qui penetrat ad materiæ interiora: Aliàs calor attenuat, frigus incrassat, vt in mineris terræ apparet, quæ calore in vapores ascendentes rarefactæ postea à superueniente frigore in massam solidam condensatæ fuerunt. Idem in aqua & glacie manifestius videtur; Calor aquam in vapores & aërem attenuat, frigus Brumale in glaciem, corpus durum, coagulat: Est quoque coagulatio, quando tenuiores particule calore exhalant, & reliquæ crassiores congregantur in substantiam densiorem; sic ex muriâ seu aquâ falsâ marinâ fit sal, ex vino sapa: Sed hæc coagulatio fit quidem à calore hoc modo, attamen non absque rarefactione: Dum enim ignis in aërem, aër in aquam, aqua in terram coagulatur: eodem temporis momento, terra in aquam, aqua in aërem, aër in ignem rarefcit, reciproco motu harum operationum.

S A B A.

ÆNIGMA

43.

Estne nubes in hoc cælo?

S A L O M O N.

Est nubes, at differt à Sole & cælo: Sol est perfectior cæli pars seu contentum, & nubes ipso cælo longè imperfectior: vnde à cælo separatur, vel ab aëre puriori, vt heterogeneis obnoxia, coagulatione dimittitur per pluuiam: Vt enim ex terra vel mari ascendit, sic iterum in terram descendit; Interim aërem, ne ille vacuum vel nimiam siccitatem patiatur, sua substantia & humiditate restaurans.

S A B A.

ÆNIGMA

44.

Vbi sita est hæc nubes?

S A L O M O N.

Cælo contigua est, & nter cælum & nostrum aspectum interponitur. Ab hoc contingit, vt & Solem cælo contentum obuelet, ne & is uideri possit. At nihil incommodi Soli aut cælo hinc accidit, cum eorum

rum

rum essentiam non lædat, sed potius foueat, & conferuet. Magna quoque est nubium utilitas, quoad terram; hæc enim ab illis resolutis in pluuiam irrigatur, & fertilis redditur.

S A B A.

Qualis est motus naturalis nubium, an sursum, an deorsum?

ÆNIGMA

45.

S A L O M O N.

Nubes est intermediæ naturæ; Nec enim sursum per se mouetur amplius, propter participationem grauitatis, nisi rarefcat; nec deorsum, propter leuitatem, nisi magis condensetur: Ideoq; suspensa manet, vt vaporosa substantia, in aëre crassiori, nec ad subtiliorem ascendit. Sic in opere philosophico nubes nec cælo, nec terræ par fit; sed manet ab utroque diuersa: ad cæli enim naturam aëriam subtiliorem sua crassitie non peruenit; nec ad terræ ponderositatem sua leuitate.

S A B A.

Quis est color huius nubis?

ÆNIGMA

46.

S A L O M O N.

Primò subalbus; at cùm Sol operari incipit, niger, seu vt loquuntur, nigro nigrior. Calorem enim heterogeneas partes segregare conatur, & homogeneas colligere. Inde nigredo, quæ prius latebat, in superficiem attrahitur, vt dispergatur. Et hic est motus alterationis physicæ, sine quo vix quicquam generatur, & ad perfectionem ducitur. Quò verò nubium color est nigrior, eò etiam maior vaporum collectio iudicatur, & plus heterogeneitatis adesse; atque hæc nubes aquis abundant; Quæ subalbæ, steriles sunt, nec quid aquarum terræ promittunt: Hinc Rosarius: *O natura benedicta! & benedicta est tua operatio; quia de imperfecto facis perfectum, cum vera putrefactione, quæ est nigra & obscura: Et mox: Nam, vt dicit Auicenna in titulo de humoribus, Calor agens in humido corpore, primò generat nigredinem, vt est videre in calce, quæ apud vulgum fit: Et Hermes: Hoc peractio, viuus in putrefactione, & fusca nubes, quæ super ipsum fuerant, & in suo corpore, antequam moreretur, reuertuntur. Arzoch quoque in Turba: Videtis, inquit, quòd ventus Meridiei plurimus cùm exaltatur, nubes sublimari facit, marisq; vapores eleuat: Hoc est vas & testis, in qua est sulphur inflammabile. Nubes ergo sunt in opere, eaq; nigre, seu aquis plenæ.*

S A B A.

Resoluitur ne illa nubes in aquam?

ÆNIGMA

47.

SALOMON.

Resoluitur partim, partim discutitur in aërem, præsertim subtilioribus partibus. Nubes resoluta fit pluuia, quæ ad centrum suum, vnde digressa erat in forma vaporum, iterum dilabitur, nempe gravitatis, terram, in quæ eius poros seu cavitates, tanquam gremium se insinuat, & abscondit, donec iterum calore Solis in vapores sublimeretur, & in nubes cogatur: Ex quibus constat, hanc nubem quasi Mercurium esse, seu intermediam currentem, nunc ad terram in forma pluuia, nunc versus cælum seu aëris regionem superiorem, instar vaporosæ exhalationis. Et revera nihil aliud est nubes in opere philosophico, quam Hermes, seu interpres, qui Solis verba, & mentem Lunæ, & vice versa interpretetur, siue Mercurius, qui ipsis à pedibus sit, & inter cælum & terram varias legationes perficiat.

S A B A.

Estne quadam ibi utilitas pluuia?

ÆNIGMA

48.

SALOMON.

Permagna: Terra enim philosophica hiat & exucca est absque irrigatione, quæ fit à pluuia, præsertim Sole per calidiora signa Zodiaci transeunte. De Oryge animali perpetuò sitiente in Africa traditur, quòd sub Solis intensissimo æstu, quasi lachrymis effusis, oculis in Solem directis eum deprecetur; ita & Japis intolerabilem sibi calorem sentiret, nisi pluuia humedaretur. Sic enim Eximenus in Turba: *Ipsa aqua, inquit, cum rebus suis in vase suo posita, prohibet, ne res comburantur, & quanto magis ipsa res flammâ occupantur, tanto magis in aqua intimis absconduntur, ne ignis calore laedantur: Aqua autem eas in suo vase recipit, & ignis flammam ab eis repellit.* Idem Obsemeganus ibidem dicit: *Sed aqua apposita, quanto plus flamma eos inuadit, tanto plus in visceribus aqua penetrat, & prohibet, ne flammâ comburatur.* Socrates verò, vt & alii quamplurimi, iubet vt lapidem teramus rore & sale, & aquâ maris, & pluuia.

S A B A.

Ergo & ros est in opere?

ÆNIGMA

49.

SALO-

SALOMON.

Est sanè; Dum enim ascendunt vapores diurno tempore, nocturno frigidiusculo reperiuntur ad terram, ibiq; in gramini- bus, her- bis, arborum foliis, aliisq; rebus in stillas rotundas coagulantur, quæ roris nomine appellantur. Hic quàm utilis sit rebus nascentibus Solis calore quasi exiccatis & marcidis, experientia quotidiana attestatur: Rosenim est quasi ientaculum vegetabilium, restaurans illis vires & succum; unde, etiam si pluuia defecerit, vegetare, seq; sustentare pos- sent ad tempus.

SABA.

An etiam aqua maris?

SALOMON.

ÆNIGMA

50.

Etiam: Sic enim Pythagoras in Turba inquit: Nihil aliud est huius artis scientia, quàm vapor & aqua sublimatio, argenti viui, magnesiæq; corporè coniunctio: Et Zeimon: Quia, propter oportet vos dicta maiorum sequi, qui di- xerunt: Nihil aliud expedit vobis, quàm aquam & vaporem sublimare: Ari- sthenes ait, quòd maris nostri aquæ imponi debeat: Pythagoras quo- que, quòd maris aqua temperetur; quod præter Socratem antè di- ctum, Plato, & quamplurimi alii asserunt: Mare enim nihil est, nisi aquarum collectio; aquæ autem colliguntur per fluuios & pluiias; pluiiæ ex nubibus resolutis, nubes ex vaporibus ascendentibus fiunt; Per aquam marinam autem dulcem sæpius intelligunt: Hinc Afflictes: Propterea dixerunt Philosophi: Abluite magnesiã aqua dulci.

SABA.

Vapor itaque ab opere abesse nequit?

SALOMON.

ÆNIGMA

51.

Minimè: Id enim patet ex antè relatis testimoniis: Quibus & Zeu- mon addit: Et sicuti in homine est humiditas & siccitas, sic in opere nostro nihil aliud est, quàm vapor & aqua. Quia verò idem dicit, quod vapor conti- neat suum compar, id est, aqua aquam; vapor potentiã aqua est, vel aqua vapor: Vnum enim ex alio generatur rarefactione & condensa- tione, adeo vt de eo æquè dubitari posset, vtrum eorum tempore esset prius, quàm antiqui de gallina & ouo dubitarunt, quodnam ex iis primò in rerum natura, & alterius causa extiterit? Philosophi adfir-

F

mant,

mant, metalla quoque, densissima corpora, esse ex vaporibus composita, Theologi cœlum, resq; omnes ex aquis: Aquas autem ex vaporibus fieri, manifestum est: Hinc omnia ex vaporibus constare, quoad elementa, consequitur: Sic in philosophico opere Zeumon idem asserit, quod cum corpus magnesiæ in aquam liquefactum fuerit, tunc certè omnia vapor sint.

S A B A.

ÆNIGMA

52.

Quid hic intelligitur per vaporem, quid per aquam?

S A L O M O N.

Vapor hic est ille, qui fugitium retinet, & aqua fugiens: Horum duorum etsi sit vna origo & materia, tamen forma & motio ad locum inter se differt. Vaporis forma nobilior videtur, quia spiritali naturæ propius accedit & homogeneitati, quàm aquæ, quæ raro absq; terræ commixtione existit, ideoq; putrefactioni aliquo modo subiecta. Sic & vaporis motus, qui sursum tendit, excellentior est, quàm aquæ, qui deorsum dirigitur. Vapor ergo magis cocta & matura pars est operis, aqua crudior & rudior.

S A B A.

ÆNIGMA

53.

An & fumus adest?

S A L O M O N.

Quid Philosophi de fumo albo scribant, te non latet: Ille enim Leoni viridi & aquæ fœtidæ, vt seruus adiungitur; cum suis alis pernix & tenuitate agilis sit, vt Mercurii nomen assumat, nisi aliud haberet. Fumus albus Leoni sitim, & aquæ fœtorem tollit; idemq; præstat illis, quod fumus Tobacci Indis aut illorum sequacibus fumifugis. Fumorum tot sunt genera, quot rerum combustibilium species, at nullus fumus huic albo compar est virtute & pulchritudine: Quod enim odores & fumi cordialium & bene olentium præstant cordi humano, hoc fumus albus confert Leoni, nempe robur vitalium viscerum & vires membrorum: cuius signum est, quod Leoni viridi pili mutantur in colorem rubeum, qui constanti ætati peculiaris & proprius est.

S A B A.

Vnde fumus albus provenit?

ÆNIGMA

54.

SALO-

SALOMON.

In summis montibus nascitur quædam arbuscula salici non absimilis, quæ nec flores, nec fructus, aut semina producit, at gummi habet vberissimum; hoc gummi ad ignem incensum dat fumum album, præter naturam aliorum fumorum, qui plerumque nigri sunt: Hoc gummi multi videntes non agnoscunt eius virtutem; & pauciores, se illo egerere, sentiunt; sentientes quam plurimi ab aliis speciebus dignoscere nequeunt. Hinc Leo, qui à quibusdam perpetuam quartanam laborare affirmatur, calore & siti vehementiori premitur, adeo ut in marasimum ac rabem incidat, ac denique mortem immaturam incurrat.

SABA.

Habetne fumus albus & aliam in opere efficaciam?

ÆNIGMA

SALOMON.

55.

Habet; Quia dealbat omnia, & in fumum vertit, ut ipse est: Hic solus Latonam dealbat, & facit ex Æthiopo candidum, ex homine monstroso bicipite uniformem, pulchrumque iuuenem. Hinc in Epistola Rhafis dicitur de Æthiopo: *Dealba coruum tuum, si vis dealbare ipsum: Et paulo post: Aqua nostra abluat sordes; mundabit omnem nigredinem & obscuritatem eius, tunc subridebit, dicens, Quis mundavit me? Qui vidit illud, subridebit locutus, &c.* Et hæc dealbatio, quæ fit à fumo albo, non est solummodo superficialis, sed in profundum substantiæ penetrat, ideoque perpetuo durat.

SABA.

Hucusque satis: Alteri nunc locum concedo, ne quid nimis.

SALOMON.

Tu itaque Princeps celeberrime succedes, & lampada cursu tibi traditam accipies.

HYRAMVS.

Varia fuerunt propositæ quæstiones de Meteoris præcipue aquosis; Quocirca nos de aliis quibusdam, quæ videbuntur arcana, adferemus: *Ventus an non operi est conueniens, qui alias magnam utilitatem rebus humanis præstat?*

ÆNIGMA

56.

SALOMON.

Nec ille hinc abesse poterit: Vbi enim vapor est & pluuia, quorum vnum mouetur sursum, alterum deorsum, ibidem & aër existit, cuius motus est ad latera, & dicitur ventus, fortè à veniendo vel aduentu eius. Venit autem ab omnibus mundi plagis, siue ab omnibus partibus circumferentiæ terreni globi, non quidem ex meatibus, aut poris terræ, sed circa terram in aëre, ex aëris motione seu impulsu fortiori. Vt enim aquæ, fluiui & Eurypi, hoc est, fluxus & refluxus maris currunt & recurrunt reciproco quodam motu: ita & aër suo modo ad sese mouendum impellitur, ne putrescat, aut venenosus vaporibus inficiatur, & animalibus, imprimis homini, lethalis sit. Aquæ à Lunæ motu reguntur, hoc est, fluunt, & bulliunt, cum Luna in horizonte illarum oritur vsque ad meridianum, occultâ quadam imperscrutabili eius luminis proprietate, senis horis; ressiunt verò totidem horis à loco superiori in decliuorem, motu communi & naturali, quo omnes aquæ tendunt ad loca centro terræ propinquiora. Ab hinc idem fluxus & refluxus repetitur, Lunâ oppositum. Horizontem apud Antipodas obtinente; Aëris verò motus seu ventus non à Luna prouenit, sed ex fuga vacui, & nimia corporum plenitudine in certo quodam loco; vt exempli gratiâ, ab hinc versus Solis occasum fiat euaporatio frequens ex Oceano, aut aliis aquis particularibus, ita vt aër eius partis occidentalis sit valde refertus vaporibus, qui non in eo loco simul manere possint: contra in nostro aëre sit paucitas vel raritas vaporum, ita vt aër plus vaporum vel aëris in se recipere possit; & velit, ne vacuum committatur, à quo natura abhorret; Hinc aër occidentalis huc incipit moueri quodam fluxu in statera aquæ, & fit ventus, qui ab æquinoctio autumnali spirat.

Idem ventus quadam motus continuatione, nisi natura recuset, versus orientalem partem mouetur; donec alius aliunde flare incipiat; vel appetitus particularis vniuersi cesset: Hac ratione in diuersis locis diuersi venti vno eodemq; tempore spirare possunt, pro inanitione aut repletionem huius vel illius loci: At non in vno loco simul diuersi venti flare aliquamdiu possunt. Nam semper si concurrant, vnus præualer, & omnem motum aëris ad se transfert. Si verò ventus ex terra poris veniret, diuersi in vno loco, vel in vnum locum conflarent

sapissi-

Aquæ fluxus & refluxus causa.

Ratio ventorum generationis noua.

æpissimè; Nulla enim est continuatio pororum terræ, vt aëris, vt vna
 pars alteri cedat. Hinc falluntur, qui ex flatu venti ex Oceano venien-
 tis diuinare se posse putârunt, esse vltra Oceanum terram habitabi-
 lem, tanquam venti ex terræ poris erumperent, vt de Æoliâ insula di-
 citur. Ex omnibus enim partibus circumferentiæ Terræ, vt dictum,
 venti proueniunt, siue sint in Oceano insulæ, siue non. Ventus enim Ventus
 est aëris motus à loco aëris pleniori ad locum non ita plenum. Pleni- quid.
 tudo fit vel à ventis aliunde diu continuatis in vnum locum; vel à va- Ventorum
 poribus eleuatis, qui ab aqua eleuantur, & ex aqua gignuntur: Hinc plenitudo
 in Africa & Ægypto, vbi raritas aquarum est, præsertim in mediter- vnde.
 raneis locis à mari procul remotis, est quoque raritas euaporationum,
 aër serenus, absque nubibus, & absque pluuiis. At nihilominus venti
 ibi spirant aliunde, vel ex maritimis locis. Stati quoque venti in ma- Stati venti
 gno Oceano flare dicuntur, quia æqualis ibi fit euaporatio ex latissi- in Oceano.
 mo Oceano, ideoq; æqualis plenitudo, aut aëris abundantia in certis
 locis, in aliis verò siccis & torridis æqualis inanitio. Hinc quoque
 venti æqualiter ab vno loco in alium ibidem mouentur; quod non
 ita est in aliis mundi partibus, vbi diuersitas est terrarum, marium, flu-
 uiorum, aliarumq; rerum magna vicissitudo, & sic euaporatio inæ-
 qualis in æquales ventos producit. Vnde admirari liceat Astrologo-
 rum auidaciam & vanitatem simul, qui ventos certo loco & tempore
 prædicere conantur, quasi à Planetarum situ & circulis cœli imagina-
 riis orientur; quod falsissimum est; Et si inde prouerent: non ta-
 men magis verè, quàm rustici, qui sciunt, quo anni tempore hæ vel illæ
 tempestates aut vicissitudines contingere solent, ventos prædicent.

H Y R A M V S.

Has esse veras & genuinas ventorum magni mundi ÆNIGMA
causas, facile agnosco; At de ventis mundi philosophici au- 57.
dire quid desidero.

S A L O M O N.

In magno mundo ventus à loco ad locum nauigia portat, molasq;
 magni ponderis versat, imò & currus veliferos: (vt in China) per æ-
 quora terrestria ducit, & similia, hominibus: vtilissima emolumenta
 præstat, quæ vulgo sunt notoria; at in philosophico opere factum seu

Ventus
quid.

embryonem portat in ventre suo: Vnde ventus videtur esse mater infantis philosophici; aliâs enim non in ventre suo portaret, sed fortè manibus gestaret eum, qui ab alia matre forer in lucem editus. Ventus verò cùm nihil aliud sit, quàm aër motus, hinc in aëre natus, sapienter natus affirmatur: quod verum esse non dubitamus. Et si enim aër hic ambiens nos & superior per se, absque terræ contiguitate nulli natalem locum præbeat, nisi meteoris antè dictis & dicendis: tamen ex aëre, inq; aëre fœtum Philosophorum nasci, eorundem testimoniis constat. Nam cùm ad cœlestem naturam genitus proximè accedere debeat, hoc est, aëriam, subtilem, tenuem, penetrantem, & informantem terrestria, densa, & crassa corpora: idè & talis ortus ipsi conuenit: Aëre indigent homines, animalia, & vegetabilia omnia ad sui incrementum & vitam, sine quo perirent singula. Aëre eget ignis quicunque, quo si careat, extinguitur. Aër cibus vniuersi continentis est, sine quo inedia, hoc est, vacuum, sæpe contingeret, aut naturæ rerum inter se conciderent & destruerentur. Aër est, qui philosophicæ fœtui dat artus, vitam, & motum. Est autem nihil aliud hîc aër, quàm substantia mobilis, fugax, & inconstans, quæ quouis nutu Vulcani moueri & abigi possit, vt eius locus non inueniatur amplius; multumq; assimilatur menstruo mulieris, quod licet vile habeatur, velut excrementum è corpore expellendum, tamen hominis, nobilissimi animalis, potissima causa materialis existit.

Aer quid.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
58.

De Vento & Aëre satis: At quæro, num pruina, grando, nix & glacies in opere philosophico adsint?

SALOMON.

Pruina.

Grando.

Nix.

Hæc quatuor à frigoris vehementia fiunt, & nullo calore indigent ad sui generationem; Opus autem Philosophorum calore & non frigore perficitur: Ideo diuersarum causarum effectus quoque sunt diuersi, nec conueniunt in essentia. At similitudinariè adesse & hæc quatuor huic operi, nemo dubitabit. Pruina fit, si vapor de die sublatus, frigore noctis reperiatur & congeletur: Est itaque ros congelatus. Grando fit, quando nubes resoluta in imbrem, antequam ad terram perueniat, in aëre frigido condensetur inter cadendum. Nix,

quan-

quando pluuia sic inter decidendum congeletur frigore. Glacies est aqua congelata frigore. De niue Poëta Aureolus sic inquit:

Ergo niuem cum tu vitro deraseris auri, &c.

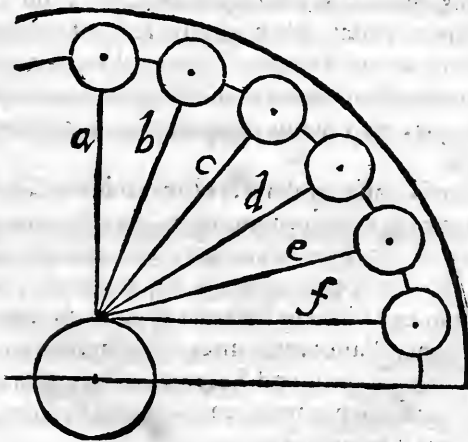
Et Basilius in 2. clauæ: *Non enim vrile est, Aquila nidum suum in Alpibus ponere: Nam pulli eius præ frigore niuis in summitate montium morerentur: Et mox: Tum Pluto ventum afflabit, & ex frigido dracone igneum spiritum volatilem eliciet, qui suo magno calore aquila pennas combüret, ac sudorificum balneum excitabit, aded vt nix in summis montibus colliquescat, & aqua fiat, quo minerale balneum bene præparetur, ac Regi fortunam & sanitatem tribuat.* Ita & de glacie sæpenumerò loquuntur Philosophi. Ex innumeris vnum sufficiat: Ros riuus: *Si glacies, inquit, ponitur in aquam simplicem, soluitur in ea per calorem, & redit in primam substantiam aqueam, & sic aqua tingitur ex virtute occulta, quæ fuit in glacie. Si autem glacies non resoluitur per calorem in aquam, non coniungitur aqua, sed in aqua iacet, nec illam aquam tingit suã virtute, quæ in ea antea coagulata fuit ex parte specierum: sicut eodem modo si corpus non resolueris in Mercurium cum Mercurio, occultam virtutem ex eo habere non potes, scilicet sulphur digestum & decoctum per opus naturæ in minera.*

HYRAMVS.

Cum hæc quatuor sint frigoris effecta, quæ est vera ENIGMA causa frigoris? 59.

SALOMON.

Prima causa est remotio Solis seu radorum eius obliquitas; Cum enim radii Solares repercussi in superficie terræ perpendiculariter, faciunt angulos obtusos, frigus regnat, eoq; maius, quo obtusiores, quò rectiores, eò calor fortior, prout patet in subiecto schemate.

Hinc

Hinc Sol eodem tempore vni loco est verticalis, eiq; maximum calorem impertit in meridie, alteri paululum est remotus à vertice, tertio magis, quarto adhuc magis, quinto maximè. Pro variatione itaque distantiae Solis à vertice, variantur & anguli repercussionis radiorum, fiuntq; vel acuti magis, vel minus, vel obtusi. Obtusi anguli propriè dicti intra quadrantem circuli fieri nequeunt; Inde obtusos hic vocamus, qui proximè ad obtusos tendunt. Statuimus itaque, quod frigus aërem occupet, aquam & terram, in absentia Solis, qui, quò magis remotus sit, suoque calore inefficacior, eò frigore maiori elementa illa omnia torpent & rigent; vt patet in locis Septentrioni, aut Circulo arctico subiectis, hyberno tempore glacie rigidissimis, cum Sol in Islandiâ, extremis Norwegiæ & Lapponiæ partibus, aut Gronlandiâ circa solstitium hybernum non oriatur; sed alicubi, vt in Nouâ Semblâ, aliquot mensibus abscondatur: vnde ibi tenebræ & frigora intensissima dominantur: à quibus locis versus Solem meridianum, quò climata terræ sint propinquiora, eò tenebras longissimæ noctis breuiores, & frigus hyemis minus experiuntur, vsq; ad ipsum Æquatorem seu Cingulum mundi, vbi calor è conuerso, duæque æstates, duæque hyemes, (quæ tamen æstatibus nostris sint calidiores,) habentur.

NB.

2. Secunda causa frigoris intensioris seu mitioris est ventus à frigidis, calidis, aut temperatis regionibus flans, qui aërem calidiorem vel frigidiorum reddat. Hæc autem causa est inæqualitatis hyemis. Prima autem seu antè dicta causa est æqualitatis, vt nimirum Sole in illa remotione meridionali à quocunque loco constituto tantum semper sit frigus, non maius, nec minus; quod intenditur vel remittitur à ventis.
3. Tertia causa moderati vel immoderati frigoris potest esse operatio Planetæ alicuius suâ naturâ frigidi, vt Saturni, qui intendere, vel Martis, qui diminuerè illud creditur: Lunæ nocturni radii, dum valde friget, manifestè peregrinanti vel dormienti nocent homini: Et hæc causa inæqualitatem hyberni frigoris constituit: Nec verò aspectus, vt vocant, Planetarum inter se hic quicquam operari poterunt, nisi oppositio fortè quoad Solem tantum; & maxima ab eclipctica declinatio versus Septentrionem, si hic ad Arcton, aut versus Meridiem, si ibi frigus intensum dominetur.

HYRAMVS.

*Qua causa inaequalitatis frigoris locorum versus Ortum
& Occasum Solis sitorum sub eadem poli elevatione seu dis-
stantia ab aequatore, qua inaequalitas sat magna est; cum
partes occiduae magis caleant, & Eo arigeant?* ÆNIGMA
60.

SALOMON.

Sunt, qui hanc inaequalitatem ad moram Solis super horizontem referant, quemadmodum ex hac causa horæ pomeridianæ, quando Sol versus Occasum descendit, sunt longè calidiores æstate, quam matutinæ, dum Sol ab ortu ad meridianum ascendit, quamuis sint eadem à Meridie declinatione, & Sol in iis æquales radiorum repercussionis angulos faciat. Sed hæc causa non est sufficiens: Quia calor Solis horæ nonæ matutinæ & tertiæ pomeridianæ differt, propter moram minorem vel maiorem ratione vnus certi loci, qui horâ nonâ saltem quatuor horarum morâ Solem, eiusq; calorem recepit; horâ autem tertiâ pomeridianâ, decem. In globo autem terreno rotundo ea morâ dari non potest: Nos interiectum terræ interuallum altis & frigidis montibus præoccupatum, aut per se incultas regiones; quales sunt Russia, Muscouiæ; & totius Tartariæ ad Magnum Chamum Indiæ extremæ imperantem, esse in causa coniiicimus, vnde venti frigidiores spirent, qui ærem sic quoque reddant; quod contingere nequit in eadem poli elevatione versus Occasum: Quia hinc mox Oceanus immensus occurrit, cuius aquæ nunquam glaciæ rigent; sed motione perpetuâ temperantur per fluxum & refluxum. Hinc insulæ in Oceano sitæ hyeme minus rigent, & æstate minus calent; quia humiditas vaporosa aquæ vtramque qualitatem remittit: quæ verò versus Ortum habentur, hyeme magis sunt frigida, & æstate minus calida.

HYRAMVS.

Quid dicendum de monstrosa & inusitata pluuia, lapidum, ÆNIGMA
61.

*dum, frumenti, sanguinis, piscium, ranarum, & his simi-
lum?*

SALOMON.

Hæc potius inter ostenta vel miraculosa est referenda, quàm naturalia: quia natura in aëre talia non abscondit, aut seminat, multò minus nutrit, vel augmentat: Ideo hîc tacet & quiescit. Oportet igitur vt alterutro modo eiusmodi rariora contingant, vel diuino, quo Mosès vsus ante Pharaonem Ægypti Regem, vel diabolico, quo magi & nigromantici Ægyptii utebantur. Qui hæc naturaliter excusate, conantur per vim turbinum, quibus frumenta, vel alia eiusmodi in aërem raptasint, vnde postea in modum pluuiæ decidunt, falluntur. Ita qui ranarum semina cum aquis attracta per radios Solares in nubes, veluti & piscium, ex quibus in nubibus ranæ & pisces exorti sint, affirmant, aliquid dixisse videntur, sed nihil, quod rei aut rationi satisfaciât. Malumus igitur illa hyperphysica fateri, quàm leuiculis ratiunculis demonstranda assumere. Huc spectat vitulus, qui integer aliquando ex nubibus cecidisse legitur, nescio, quàm verè. Et Anaxagoræ prædictus lapis magni ponderis; de quo heri mentio facta est. Alia res est, quam Auicenna in tractatu de congelatione lapidum, cap. i. tradit; quod nimirum lapides fiant ex igne, cum extinguitur: quia sepe contingit corpora terrea & lapidea cadere cum coruscationibus; quia ignis sit frigidus & siccus (sunt Auicennæ verba) ex sua extinctione: Et in Persia cadunt etiam cum coruscatione corpora area & similia sagittis hamatis, & non possunt liquefieri, sed per ignem euaporari in sumum cogente humiditate, donec residuus sit cinis. Cecidit quoq; apud Lurgeam frustum ferri ponderis centum marcarum, quod præduritie, quâ ferè erat infrangibile; Missa tamen est eius pars Regi Torati, qui præcepit enses inde fieri: Erat autem infrangibile & infabricabile. Dicunt tamen Arabes, quod enses Alemani, qui optimi sunt, de isto ferro fiant. Cum autem ceciderit massa illa, resiliuit aliquoties à terra, vt par erat; quia composita erat ex minutis frustis coherentibus adinuicem ad quantitatem granorum magni milij. Hæc ille.

HYRA-

HYRAMVS.

Quæ lapidis fulminei causa, quæ tonitruum, fulminis, & fulguris? ÆNIG. 62.

SALOMON.

Iam antè de hac materiâ dictum est; sed hîc declarationis gratiâ nonnulla addemus. Lapis fulmineus ex nubibus cadit, quia ibi generatus est ex viscosa & valde compacta materia, quæ cum vaporibus ascendit, & in nubibus sparsim continebatur, non aliter, quàm calculus in hominum renibus, aut lateres in furnis coquuntur. At differentia in eo est, quòd quasi in momento ille in nubibus cogatur, & igne vehementi compingatur; hi autem successu temporis, vnde vulgo Purgatio nubium dicitur, quemadmodum tonitruum revera est, & lapis reiectamentum seu fax earum. Natura enim in quocunque loco, homine, animali, vegetabilibus, aliisque corporibus, si oneretur humoribus excrementitiis, suo quodam instinctu conatur illos evacuare, ut patet in homine, per vomitum, alui fluxum, sudorem, urinam, in cane per vomitum, in aliis animalibus suo modo, in arboribus per gummi & mucos ad exteriora protrusos: Ita quoque in nubibus crisi quandam instituit, igne iudice, qui heterogenea nubium, hoc est, crassa, viscosa, & sæculenta congregat magno sonitu & fragore, quo per nubes penetrat, eaq; vnum in locum cogit; Ut autem facilius deorsum ad centrum grauium ablegari & remitti possint, tantâ vi, quantâ potest, ea compingit & condensat; atque sic necessario inde lapis fit; quo facto in nubibus, natura vehementiorem motum, igne execute, molitur & lapidem summâ celeritate rectâ ad terras mit- tit. Hinc fulgur ab igne sequente vel iaculante lapidem oculis videtur: tonitruum, dum ignis nubes concutit & diuidit, auditur, non quidem eodem momento, quo fulgur accidit, sed aliquamdiu post; quia auditio fit in tempore, visio in momento, hoc est, hæc fit per lineam rectam momento quasi extensam, illa per multos gyros & circulos longiori tempore circumscribendos: Fulmen verò est tenuissima illa aura percussa, summo impetu ad terras vibrata. Quemadmodum enim, si ex magno tormento bellico globus lapideus aut ferreus emit-

Rationes
nouæ red-
ditæ lapidis
fulminei,
fulguris, &
tonitruum.

Fulmen
quid?

tatur, non solum, quicquid hic attingit, prosternitur; sed quoque, quæ proxima aura seu aër tetigerit, violantur, & læduntur, propter celerrimum motum aëris, quo ille globo: cedere ad latera cogitur; sic quoque fieri in hac lapidis ex nubibus iaculatione credibile est: Utq; semper adustio ictui bombardico adest ex puluere pyrio & igne, quo globus inficitur, ita & fulmini peculiaris sua venenositas est, quæ animalibus, præter impetum, lethalis existit. Hac colliqueſcunt metalla, utpote dura & resistentia, mollia verò, ut sunt vestes, non attinguntur; Hac interdum vina vapescent doliis intactis. Adeundem modum Lapis philosophicus, quando perfectus est, penetrat omnia metalla in momento, eaq; mutat & alterat in aliam formam, quam prius habuerunt: Vnde à Lullio aliisque; Philosophis assimilatur fulguri in metallis, cum hæc in ignis examine micant seu fulgur emittunt, perfectionis indubitata signa.

Lapis
philosophici
usus.

HYRAMVS.

Quid antiqui Poëtae senserunt de hisce?

ENIGMA

63.

SALOMON.

Iouem iratum mittere fulmina & tela, quæ Vulcanus, quasi faber Deorum, fabricârit hamatâ formâ: Hinc Ovidius:

Si, quoties peccant homines, sua fulmina mittat.

Iupiter, exiguo tempore inermis erit.

Sed hæc esse fictitia & vana, nemo non intelligit. Vulcanus, ut ignis, hæc quidem in nubibus, ut dictum, efficit, at non ut persona. DEVS quoque, qui Iehoua est, his vitur ad minas vel pœnas inferendas hominibus propter peccata, quamuis sint naturæ opera admiranda. Nam ipse naturalibus operibus & ad pœnam, & ad gratiam, hoc est, homines puniendos, & donis ornandos, nunquam non uti solet: Ut patet in incendiis, diluuiis, peste, annonæ caritate, deletis frugibus à grandine, imbre, immodicâ siccitate, aut calore, & his similibus; & è conuerso in optimo prouentu rerum omnium ad victum & vitam hominis spectantium, malorum independentium auersione. Impietas autem magna est, dicere, Deum fulminibus aut pœnarum mediis destitutum in, si homines, quoties peccent, puniat. Eius enim manus, hoc est,

est, vis omnipotens, hæc habet in promptu, absq; vlliùs Vulcani operâ, si velit.

HYRAMVS.

Immodicus in quærendo, hæc tenustibi, Rex humanissime, fortè visus sum: quapropter hîc subsisto, ac vt eandem aut maiorem in me libertatem tibi vendices, lubens permitto.

SALOMON.

Non plus oneris mihi, quàm diuinâ assistentiâ ferre potuerim, à vobis impositum fuit: Ad te verò, Regina, mea ænigmata primùm diriguntur, de eodem materiæ genere.

Cùm fontes ex vaporibus, rore & pluuia montium ÆNIGMA 64.
contingant; estne fons in opere philosophico?

SABA.

Est; at non solitarius; quia vel Diana in eo balneatur cum suis Nymphis; aut Narcissus, formosissimus ille puer, suam in eo faciem videns & admirans, colliquescit & tabescit; aut Rex ille, ad quem spectat, in eo se lauat, aut senex iuuenescit. Mirabilis enim virtutis hic fons est, qui cantu virginis (vt solet fieri) inuentus dicitur, vnde à virginibus amatur, & iuuentutem dat senibus.

SALOMON.

Quæ est differentia vel conuenientia fontis cum eo, qui ÆNIGMA 65.
balneatur in eo?

SABA.

Rex ille, Apollo est, siue Sol; & Diana, Luna, eius soror; fons verò, Latona, habetur, mater eorum. Cùm enim à Ioue ingrauidata Latona mortalis perennitatem peteret, Iupiter, ne votum omni ex parte ei denegasse videretur, postquam geminum eum ediderat fœtum, Apollinem & Dianam, Latonam in fontem perennem mutauit, qui, cùm sub terra se abscondisset, à virgine prouocatus est in aspectum & usum hominum. Filii itaque in materno fonte gaudent se lauare, qui ipsis propotu & nutrimento quoque est, ne alio indigeant victu: similia enim

à similibus facile attrahuntur, & in se inuicem, nempe nutrimentum in nutritum, transeunt. Hic fons vocatur ab aliis lac virginis; lac, quia lactis vicem præstet; virginis, quia virginibus præbeat, vel ab illis, vt dictum, inuentus sit.

SALOMON.

ÆNIGMA
66.

Cum fons sit quasi parens maris, estne mare in hoc opere?

SABA.

Truta.

Est mare, at non sine piscibus: Vnus in hoc præualet, qui Truta dicitur, & habens aureas maculas, instar stellarum, in cute, auri quoque appetens, in auriferis riuis inuenitur. Totum mare absque hoc pisce nullius vtilitatis est. Quocirca quærendum primò mare, deinde dictus piscis ex riuis montium metalliferorum accipiendus, & in suum mare præcipitandus erit; tum ex vno pisce huius generis mille & plures generabuntur, totumq; mare piscibus stipatum reddetur. De fluuio Vngariæ Tibisco narrant, quòd ad eò piscibus abundet, vt ferè tertia eius pars sint pisces: Verùm in hoc marimajor adhuc copia nascetur, quia ad soliditatem & resistantiam hinc reducetur, idq; absq; hyperbole, licet non sine allegoria: Mare enim fœmina est, & piscis mas, fœminaq; mutabitur in marem; & sic mare in pisces.

SALOMON.

ÆNIGMA
67.

Sed magis in altum nos subleuemus ad ea, quæ supra nos videntur: Iris an non est in opere philosophico?

SABA.

Testantur id Philosophi, nempe quod adsit, quibus credendum erit. Vocant autem Iridem apparitionem omnium colorum; sic enim Riplæus in recapitulatione portarum inquit: Colores pulchriores nunquam sunt visi, pallidus & niger, falsus citrinus, imperfectus & rubens, pauonis plumarum color elegantissimus, Iris, qui etiam præteribit, Panthera color varius, Leo viridis, &c. Et Rosarius: Item, cum dicitur, quòd apparent omnes colores, verum est, quia ante fermentationem in calcinationibus, dissolutionibus & fixationibus apparent omnes colores. Sunt autem Iridis colores obiecta visibilia ex Sole

ex Sole transmissâ vñdecunque, at captata in resolutâ nubẽ, hoc est, stillatim cadente pluuiâ, vel aliâ quacunque roridâ aquæ expressione. Contingit enim aliquando, vt tubi subterranci pro aquæ ductibus positi in aprico, superiori loco rimam accipiant, atque inde aqua magna vi in ærem profiliat, vñde instar pluuiæ destillet; hoc si fiat, quotiescunque radii Solares attingent istam pluuiam, Iris apparebit, non vniuersalis, at particularis, parua & non longè ab isto loco remota: Vñde constat, quid sit, & quomodo contingat Iris illa magna, quæ instar arcus, cælo obfensa cernitur, nempe pluuiâ cadente, & micante sole, in eodem ferè horizonte, aut non procul ab eo.

SALOMON.

At vñde sunt colores Iridis, cum Sol nullos dicatur colores habere? ÆNIGMA 68.

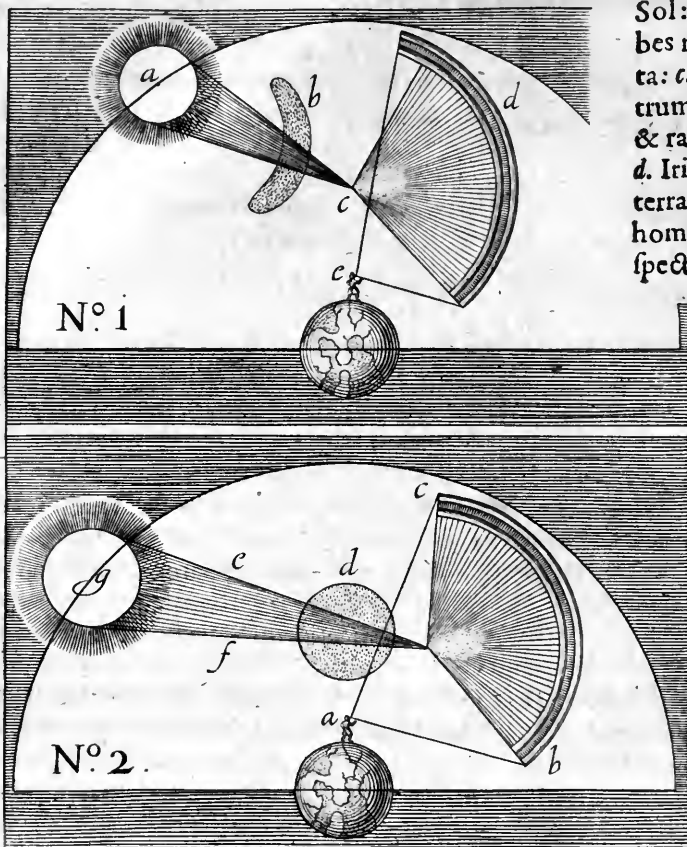
SABA.

Sol omnium colorum in rebus vegetantibus author est, ideoq; potentia, si non actu, omnes colores sunt in Sole, excepto nigro, quod colorum potius priuatio, quàm species videtur. A nigro ad album proceditur per intermedios colores: supra album & infra nigrum nihil habetur coloratum magis aut minus: Substantia verò vel corpus Solis nunc candidum, nunc flammeum nobis apparet, pro diaphani, per quod videtur, diuersitate. In ortu enim vel occasu propter vapores intercidentes, rubicundus videtur, aliàs in Meridie albus & splendidus; vapores enim non sunt aër putus, sed nigrae materiae aliquid admixtum habent; Inde ex hac nigredine & radiis solaribus candidis mixtis quasi, rubedo fit, quæ in diuerso hæret subiecto, tanquam color compositus; Iris verò contingit, quando radii solares incidunt in corpuscula, rotunda, diaphana, & liquida, hoc est, aquæ pluuias, ex quibus duobus tam varius & ita distinctus suo ordine color apparet: Et quamuis ipsi radii hos colores per se non haberent, tamen vt accidentia apparerent, si quando tale subiectum adsit.

SALOMON.

Verum colores illi Iridis non propriè in nube resoluta apparent; sed ex aduerso Solis & nubis, ita vt Sol per nubem ÆNIGMA 69.

bem mittat suos radios ad oppositum, tanquam centrum super quod arcus irinus delineatus est hoc modo: Vbi *a.* est

Sol: *b.* nubes resoluta: *c.* centrum iridis & radiorum: *d.* Iris, & *e.* terra, seu hominis aspectus.

S A B A.

Sic est: Nam per reflexū centi radiorū cōtingit irisea proportione, vt quāta est amplitudo nubis resolutæ; tāta quoq; sit à cētro radiorum solarium distātia iridis, q̄ schemate ad oculū demōstrabimus presentī: Hic *a.* est terræ superficies suprema, seu oculus humanus, *b. c.* iridis arcus; *d.* nubes resoluta, *e. f.* radii Solares ad nubem resolutam trans-

transmissi, g. ipse Sol: Huius sententiæ veritas apparet ex parua illa Iride antè dicta, vbi pro proportione magnitudinis pluuiialis decidentia etiam iris illa videtur.

SALOMON.

*An, vt vulgus somniat, ad Orientem, vbi arcus Iri-
nus desinit, aurum inuenitur?* ENIGMA 70.

SABA.

Hæc sunt fictitia & fabulosa, ad decipiendum simpliciores composita, & ortum inde habent; quia Philosophi in aurigeno opere toties meminerunt Iridis, quod brutales ad literam interpretati, sc. aliosq; fallunt.

SALOMON.

Cur Iris Junonis nuntia antiquis Poetis dicitur? ENIGMA 71.

SABA.

In 10 apud quosdam eorum aëre est, apud alios eruditiores, Luna philosophica; sic enim Iupiter & Iuno sunt sorores & coniuges, velut Osiris & Isis, & tum Iris Lunæ seu Iunonis vera nuntia existit; quia variis apparentibus coloribus, post albus color, qui mansurus est, adueniet: Hinc apud Ethnicos id frequens auditur: *Iuno Lucina fer opem*; quia Luna siue Diana ante Apollinem nata, eodem partu, ei obstetricis officium præstiterit, eodem momento, quo ipsa in lucem edita erat. Si enim albedo in opere philosophico, post varios colores, hoc est, Iridenuntia præcedente, apparuerit, illa rubedinis mox affuturæ causam præbebit.

SALOMON.

*Cur aliquando duæ irides, vel tres, veletiam tot Soles
aut Lunæ visantur?* ENIGMA 73.

SABA.

Id contingit ex parte aëris, qui Iridem, vel Solem, aut Lunam per reflexionem ex imagine recipit, quod ille ipse sit torridus, vel à vaporibus non liber: Inde prout idolum transmissum recipit, ita transmittit aliò eadem figurâ; at transpositis coloribus contrario ordine.

ÆNIGMA

73.

Halo quid est?

S A B A.

Est diaphani, per quod videtur Luna, alteratio à vaporibus. Vnde ventos aut frigus hyberno tempore prænuntiare traditur. Prope Lunam revera non est, ut nec aurora prope Solem; sed in intermedio aëre vaporibus referto. ita ut in causis aurora & halo non multum distent, quamvis in subiectis non conveniant. Vapores & hallucinatio visus utrobique in causa sunt; sed Halo contingit etiam Lunâ supra horizontem multum elevata, aurora, Sole infra horizontem paululum adhuc constituto; quia Sole elevatus suis radiis vapores attrahit, vel congregat in nubes, aut dissipat in pluuias, unde tum aurora non apparet, licet rubescens non nunquam videatur. Luna non habet hanc efficaciam, quippe quæ lumen suum à Sole accipiat mutuum, & calore proprio sensibili, ut & lumine destituatur.

SALOMON.

ÆNIGMA

74.

Quid existimas de casu stellarum siue materia micantis instar stellæ?

S A B A.

Illam substantiam esse viscosam, claram, & glutinosam, ut instar crystalli aut humoris pupillaris radios Solis in se recipiat, rationi consentaneum est. Quin ab ipsâ experientiâ constat, cuiusmodi materiam aliquando reperiri in campis, quam vulgus ex stellis decidere affirmat; est instar gelati iuris, siue spermatis ranarum. Quomocunque sit, stellas ipsas non cadere, certissimum, quarum vna totum terrenum orbem sua magnitudine si non longè superaret, tamen æquaret: Nec migrare stellas à locis altioribus ad decliviora, patet. Vnde, cum nihilominus à certâ stellâ ille motus incipiat, & terminetur plerumque in horizonte, evidens est, quòd excrementitia sit materia, segregata à puriore corpore. Nos novos populos aut hominum congregationes in stellis existere non dicemus, ut quidam Philosophi; nec eas fuisse ab aeterno; nec esse quintæ vel sextæ essentiæ; sed à Deo ex aqueâ materia, clarâ, purâ, viscosâ, quæ Solares radios instar speculi in se recipiat,

piat, certo tempore esse factas, vt ornamenta cœli, asserimus. Nil itaq; mirum, si ex tali corpore talis fœx decidat. Sunt, qui annotârunt, multas stellas disparuisse, & nouas aliis in locis visas esse, & non fixas esse, seu immobiles, sed inter se quoque situm commutasse, vt constat illi, qui Hipparchi stellas lineari ordine positas, vel ab eo notatas conferat cum iisdem.

SALOMON.

Stellas itaque nouas exoriri putas?

ÆNIGMA

75.

SABA.

Potest fieri, quòd nouæ non sint, cùm DEVS post primam creationem nihil noui creare dicatur; sed quòd saltem nobis in terra constitutis videantur nouæ, quia antea non visæ fuerint ob nimiam remotiorem. Plures enim esse in cœlo stellas, quàm humanus oculus discernere queat, indubitatum est: Vnde illi, qui optico specillo primitus vsi sunt, longè plures, & ideo quasi nouas obseruârunt stellas. Non enim omne, quod nouum dicitur, tum primò ortum necessariò habuit; sed quia nobis ita appareat, cùm antea non viderimus: Hinc stellæ, quæ nouæ subortæ statuuntur, ex immensæ altitudinis thesauro antea celato, in conspectum nostrum venisse potuerunt.

SALOMON.

Qua est Chasmatum causa?

ÆNIGMA

76.

SABA.

Hæc nocturna sunt meteora, variis coloribus, motionibus, & mutationibus aëris apparentia, suntq; eius purgatio absque violentia, aut strepitu. Si enim vna pars aëris superioris sit purgata, & altera nubilosa, ex eo moto variæ figuræ apparent, præsertim quia aër per se lumen Solis non recipiat, nisi sit purus seu clarus, & aliud corpus opacum post se positum habeat.

SALOMON.

Quid Cometa sunt?

ÆNIGMA

H 2

SABA. 77.

S A B A.

Non sunt stellæ, quo ad formam; motum, aut durationem; quamuis, vt stellæ, lumen Solis in se recipiant: Qui enim putant, esse Cometas igneos vapores in aëre incensos, & ardentés eò vsque, donec absumantur, falluntur: Sol est, qui Planetis, stellis fixis, & Cometis lumen communicat; Vnde patet, quòd materia Cometarum sit æquè receptiua Solaris luminis, hoc est, viscosa, & instar. crystalli clara, quàm stellarum. Ex vaporibus quoque ascendentibus in superiorem aëris regionem eos fieri, credibile est, qui toties in se admixta terræ tenuissimæ portione, reducti, cleuati, & depressi fuerint, vt viscositatem claram acceperint: Non autem prius illuminantur, quàm ad eam sublimitatem ascenderit, vt etiam in occasu Solis infra horizontem, radiis Solaribus peti & perstringi possint.

S A L O M O N.

ÆNIGMA.

78.

An Cometa quoque supra Lunæ regionem ascendunt, an verò semper in aëre sublunari hærent, vt antiqui existimarunt?

S A B A.

Sæpè in sublunari visuntur aëre, sed nec rarò supra Lunam prope Solis altitudinem, aliquando & Martis; qualis fuit, qui ante 40. annos, aut circiter in Cassiopeia apparuit, quem propterea miraculosam stellam quidam putarunt. Historiæ verò complures eiusmodi in cœlo sitos Cometas recensent, ne vnus hic visui humano imposuisse credatur: Est autem ratio simplex, plana, & infallibilis, quâ obseruantur Cometa, in qua remotione sint à terris, an infra Lunam, aut supra.

S A L O M O N.

ÆNIGMA.

79.

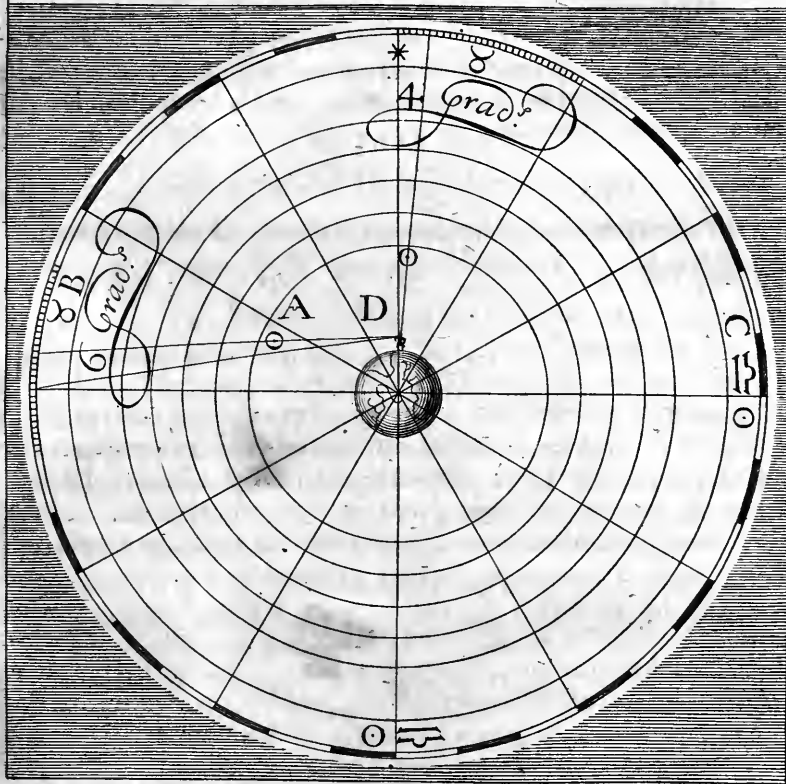
Quæ est illa obseruandi ratio? Et post acquiescam tuis responsionibus.

S A B A.

Per notationem parallaxeos Planetæ vel stellæ certæ, ac eiusdem cum Cometæ visi parallaxi, quam facit, comparisonem: Primò, stellæ fixæ nullam dant parallaxin; Saturnus vix sensibilem respectu fixarum; Iupiter paulò maiorem; Mars adhuc maiorem; Solis obseruari

uari vix potest; Luna omnium maximam; Quòd si Cometa sit infra Lunam, parallaxin quoque habebit maiorem; si supra, minorem. Est autem parallaxis variatio situs alicuius rei, respectu habito ad rem immobilem, pro mutatione loci oculi videntis, vel duorum visibilium: ^{Parallaxis} quid. Exempli gratia, sit Cometa *A*. non procul à signo Tauri *B*. & Sol sit in Libra *C*: Accipio instrumentum obseruatorium, vel etiam baculum, vt vocant, Iacobi, *D*. & quando est supra horizontem *E*. vnà cum.

FIGURA PARALLAXEOS OBSERVATIONEM OSTÈDENS.

oculo Tauri F. capio distantiam in gradibus Cometæ ab Aldeboram seu oculo Tauri; Deinde post 6. ferè horas, Cometa ad meridianum G. eleuato, capio iterum distantiam vtriusque ad inuicem: sit prima distantia 6. graduum, & secunda 4. Ergo parallaxis est 2. graduum in 6. gradibus. Quod si Luna in eadem distantia, nempe 6. graduum ab eadem stellâ, vel aliâ fixâ, in ortu, post prope meridianum, tres saltem gradus habeat, tum Lunæ parallaxis maior est, & situs inferior, quàm Cometæ obseruati, si 5. tum minor, & situs Lunæ superior est; si æqualis, æquales sunt parallaxi & loco: vt patet ex proxima præcedenti figura.

Simili modo alia Phænomena obseruanda sunt: at non ita vera distantia ab oculo, sed saltem generalis in comparatione ad alia indagatur, nempe vtra ex duabus aut pluribus sit maior, aut minor. De alio modo iam antè dictum est.

SALOMON.

ENIGMA
80.

Phenoméniſ circulos, ſigna, gradus & polos cœli adnumerabimus, quibus Aſtronomia abſoluitur; Annon ex hiſce quedam adſunt operi philoſophico?

HYRAMVS.

Imò: Totum enim cœlum antiquis Ægyptiis huius artis peritissimis viſum fuit inſtar tabulæ rafeæ, aut codicis explicati, in quo stellæ ſint literæ, ſeu ſydera hieroglyphica, quæ præcipua Philoſophorum arcana iſtis inuoluta teneant & conſeruent, præ vulgo autem aliſque ignaris abſcondant & celent. Eriſ enim illorum animalium cœlo illatorum cauſæ referantur ad externas quaſdam Deorum actiones; tamen cum hæc omnia, ſi ad rei veritatem & hitoriã geſtam ſpectemus, ſint merè fabuloſa, nec vnquam facta, ſed primâ origine & introductione Chymica, non abſurdè ſuo merito & iure ad ea reuocanda erunt; Nam Aries Phryxi, qui aureo vellere à Mercurio donatus eſt, aut, vt alii dicunt, pelle purpureâ, cum priùs fuiſſet candida, ad quam auferendam in Colchidem Iaſon cum 50. comitibus profectus eſt, quid aliud ſignificauit, quàm ſubiectum philoſophicum, & vellus eius aureum, quàm ſummam medicinam ab Iaſone Medico petendam?

Aries cœ-
leftis.

dam? Hic verò Aries ob id beneficium deportati Phrivi aut potius velleristàm pretiosi in cœlum translatus perhibetur, vbi primum Zodiaci signum tenet: Idem dicendum de Tauro; hic enim Europam **Taurus.** Cadmi sororem gestavit, cuius formam Iupiter assumpserat. Est autem Cadmus idem opifex, qui Iason, quod patet ex eiusdem generis serpente, eiusq; dentibus seminatis, vnde terrigenæ armati profuerint. Si verò pro Acheloo, in Taurum mutato, cuius cornu copiam omnium rerum effudit, hic Taurus sumatur, eodem res rēdit; Taurus enim Chymicus est, quod ex allegoriâ illi affictâ omni ex parte patet. Tertiam cœleste signum sunt Gemini, Castor & Pollux, qui cum so- **Gemini.** rōre Helena & toto bello Troiano, vt alibi (nempe 6.lib. Hieroglyph. Ægyptio-Græcor.) demonstratum, ad Chymiam spectant: Ita Cancer **Cancer.** Herculi artificii laborioso Chymico submissus, Chymicus est. Leo **Leo.** quoque Cytharoneus seu Nemeæus; atque ita de cæteris signis & plerisque syderibus statuendum erit; quòd scilicet ab allegoriis Chymicis originem ducant. Huc spectant Geminæ Vrsæ, maior & minor, Serpentes, Canes quoque bini, Syrius & Lælaps, Argo nauis, Pegasus, Perseus, Andromeda, Cassiopeia, Hercules, Lyra Orphei, & his similia.

SALOMON.

*At alii hæc longè aliter interpretantur, nempe vel ad **ÆNIGMA** historiam, vel ad mores, vel astrologica, vel naturæ com- **81.** munia opera; quid tu ad hæc?*

HYRAMVS.

Impossibile est, vt quis supra captum, intelligentiam vel experientiam sapiat; Hinc verè à Poëta dicitur:

*Nauita de ventis, de tauris narrat arator,
Enumerat miles vulnere, pastor oues.*

Hic enim, vt omnia, quæ audiunt, suis subiectis accommodant, existimantes, ea admodum bene cum iis quadrare, cum tamen, de quibus rebus sermo sit, non intelligatur. Sic alii etiam inter doctos numerati, si antè dicta audiant, vel legant, suæ crepidæ assimilant, vel appropriant, non cauentes illud: *Ne futqr, &c.* Ethnicis suis Diis & he-

& heroibus nihil impossibile putârunt fuisse factu, vtq; illi in cœlum sint translati, sic quoque eorum animalia in sydera migrasse. Deleantur Dii, Deæ, Nymphæ, heroës, & heroinæ à Diis ortum ducentes: Deleantur fabulæ & facta monstrofa iis singulis ascripta, aut potius suæ origini & proprio subiecto restituantur, & historiam Ethnicorum in plerisque claudicare, aut secum neutiquam, nec cum rei veritate conuenire, manifestum fiet. Capitale erat antiquitus, de his dubitare, aut quæstionem vllam, dubiam mouere; nobis non item: qui, si, vt res est, & postulat simplex veritas, in Ethnicorum historiis de Diis & heroibus commemoratis, vellemus obeliscos ponere, vereor vix pagellam futuram; in qua non multi visendi sint: Sed de his alibi copiosius dictum fuit. Eorum alii, vt & recentiorum, videntes enormitatem & absurditatem tantarum rerum, ad naturalia opera, etiam rusticis & vulgo nota, retulerunt, iiq; rusticis non capaciores videri poterunt. Nonnulli ad mores respexerunt, quasi morum doctrina debeat esse obscura, vel allegorica; exempli gratia, leges planissimè traduntur, non per longè quæsitâs fabulâs, cum aliâs per se ob materiæ varietatem etiam planæ in verbis ambiguae fiant. Astrologi hæc pro se ficta & picta esse in cœlo arbitrantur. Inde domicilia cœli ad ea dirigunt & disponunt, singulorumq; syderum vires correspondere illi animali, cuius nomen gerunt, nugantur, in hoc Ethnicorum opinionem securi. Nam si Aries cœli, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, & reliqua Zodiaci sydera, fuerunt eiusmodi animalia in terris, & modo à Poëtis dicto in cœlum transposita, inq; stellæ eas mutata: rationabile foret, antiquæ naturæ ea aliquid retinuisse, vt sub Leone venatio, sub Geminis nuptiæ, sub Virgine votum moniale, sub Tauro & Ariete, pilosis pili, vt facillè renascantur, radendi, maximè valerent. Sed stultum est ita cogitare, cum constet, ea nomina & omina, cœlo eiusq; certis stellis, quæ nec formam externam vllam, nec vires cum istis animalibus communes habeant (cœlum enim non fert bruta) ab Ægyptiis Philosophis primò attributa esse, vtpote Chymicis allegoriarum illarum non ignaris, quos ignari Astrologi secuti omnia suo nutui ascripserunt, putantes, se in cœlo inuenisse, non quod pueri in faba, quisquillas, aut res viles, lucidas, sed stellâs & earum veros effectus seu operationes in hæc inferiora.

Astrologorū
stulticia.

SALOMON.

*Quid de erectione figurarum Cæli, seu Natiuitatum, ENIGMA
ut vocant, certarum personarum sentis?* 82.

HYRAMVS.

Hæc est iam dictæ doctrinæ cõsentanea, & ex eisdẽ fontibus oritur, ex quib. illa; at isti fontes sunt turbidi, & fœtidi, nihil liquida veritatis emittentes. Primò enim demonstrandum erit Astrologis, stellas antè Astrologis quæ demõ- stranda in- cumbant. relatas habere in genere eas vires & virtutes. Secundò, etiam si habe- rent his persimiles effectus, quòd satis illi obseruari sint, & suæ causæ, hoc est, indiuiduo stellæ verè ascripti. Tertiò, probent indiuidua stel- larum, vel sydera coniunctim in indiuidua locorum & personarum operari, & tales effectus producere. Quartò demonstrent, causas & effectus iam dictos suis spatiis, circulis & lineis, ab illis fictis & imagi- natione in cælo conlucitatis, aut in charta depictis parère, & morem gerere, nec citra vltraue, quàm ipsi velint, suis virtutibus progredi. Quintò, cùm alii ad æquatoreme seu cingulum mundi domicilia sua diuidant, alii ad Meridianum, eadẽ certitudine, vt volunt: definiant prius, vtra ex illis diuisio sit legitima, cùm anibæ veritati conuenire ne- queant. Sextò, ostendant, etiam si sciant positum Planetarum & syde- rum ad horam vel momentum alicuius Natiuitatis, quomodo illud momentum, quo quis vitam ingreditur, præ sagire poterit omnium eius vitæ accidentium & casuum. Septimò, quomodo gemellorum vno momento quasi temporis editorum, diuersos mores, faciem, ge- stus, vitæq; totius actiones excusabunt? Habent quidem regulas, vt dicunt, certas, ab antiquitate illis relictas; sed hæc non poterunt non Ens in Ens mutare; aut falsitatem in veritatis formam. Ea singula Astrologiam mihi suspectam reddunt, in primis illam partem, quæ ver- satur circa Natiuitatum erectionem. Ptolemæus quidem ex Ptolemæus. Ægyptiis probatus & antiquus author, de his copiosè scripsit, vt & ille à maiori- bus accepit, & multi alii volumina de tam incertis rebus ingentia edi- derunt: verùm in illis tot sunt obseruationes, exceptiones, & varia- tiones, vt omnia de omnibus dici posse, putandum sit. Saturnus & Planetarum d. structio. Mars maleuoli sunt illis Planeta, præsertim coniuncti in certis locis aut domiciliis certo à Sole aspectu, in remotione duorum, trium, qua- tuor vel sex signorum Zodiaci: Iupiter & Venus contra beneuoli, ita

& Sol; Mercurius verò ambiguus, & Luna humorum domina statuitur: Horum alii sunt directi, alii retrogradi, alii celeres, alii statarii.

SALOMON.

At in quo censu Astronomiam habes?

ÆNIGMA

83.

HYRAMVS.

Eam verissimam esse, suisq; indubitatis fundamentis niti, nempe Arithmetica, Geometria, Hypothesibus, & Phænomenon observationibus, quæ fiunt per instrumenta magna & certa, volens concedo: Huius legitimum usum annos, menses, dies & horas ordinare in Republ. & communi vita, constat, ab usum verò ad prædictionum astrologicarum vanitatem declinare: Astrologi verò, Mathematici aliquando dicti, nec de humano, nec diuino iure tolerantur, Astronomi maximè.

SALOMON.

At nunc parcendum videtur diei, nostrisq; pro hac vice disquisitionibus, nec nocendum nocti, quæ instat, & nos quieti mancipat.

SEPTI-

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Tertia Dies:

DE TERRÆ FOSSILIBVS.

SALOMON.

IHALES ille Milesius, vnus ex Septem Græciæ sapientum numero, qui primus Solis eclipsin prædixit; & de Vrfa minore disseruit, cùm cælum suspiceret, in terræ foueam cecidisse dicitur; quod ab ignaris ignominiosè acceptum est, quasi sydera

cœli obseruaret, & negligeret interim, quæ ante pedes essent, aut in terra: Verùm responderet Thales pro se, quòd os homini sublimè erectosq; vultus Naturâ dederit, vt sÿdera cœlumq; intueretur, non vt pecudum more, quæ pronæ in terram detortæ sunt, semper solo oculos infigeret, aut pascuis intentus esset. Verùm nos cum hætenus cœli naturam & contenta, nec non quatuor Elementa, vt corpora simplicia, & ex his imperfectè mixta siue Meteora. contemplati fuerimus; atque ita cum oculis mentem ad superiora direxerimus: ne in similem reprehensionis aut cauillationis scrupulum impingamus, nunc in terræ cauernas & fodinas, quæ sunt sub pedibus quidem, at nihilominus optimos huius vitæ thesauros abscondunt, instar illius Lyncei, oculorum aciem intendemus. Post simpliciter enim mixta, quæ magna ex parte in aëre visuntur, hæc in terris abdita sequuntur corpora, quia ex sola elementorum compositione absque vegetabili anima conitant. Vt autem eorum naturam in genere ex causis describamus, & hoc dic, qui nostræ Conuersationis Philosophicæ tertius est, consideremus: in memoriam reuocanda sunt, quæ de igne in quolibet alio elemento latente antea à nobis relata sunt. Terra in primis ignis est particeps, illi hospitium perpetuum, licet occultè præbens. Non hic autem loquimur solum de partibus terræ, vt silicibus & aliis terrestribus subiectis, ex quibus ignis scintillæ excuti videntur, quæ tamen non absque duriori corpore, vt est chalybs, aut lapides, adamas, sмирis, & his similibus, nec absque aëris intermedio, extunduntur, sed de orbe terreno, tanquam toto, continete in se centrum omnium corporum grauium.

Vnde hic ignis seu igneus calor in terræ visceribus seu interioribus adytis proueniat, an à Sole, eiusq; perpetuo circa terræ superficiem rotundam agitato motu, an à Planetis reliquis, an ex sphaera ignis, quam alii statuunt, an alio modo? non immeritò queri solet. Plato in compositione corporum ex elementis, dicit, à Creatore summo ignem esse terræ copulatum pro basi seu fundamento, atque his postea alia vicina elementa suis vicinis, vt aërem igni, aquam terræ, & vicissim aërem aquæ connecti, vt circulus elementorum absoluat: Quæ Platonis sententia locum quoque habet in magno hoc terreno corpore, quòd licet pro elemento terræ habeatur, purum tamen non est elementum, multum aquæ, aëris, & ignis hospitali & affinitatis iure in se recipiens. In primis verò ignem tanquam necessarium complecti-

tur in

Terra in-
primis ignis
particeps.

Vnde hic
ignis.

Platonis
sententia.

tur in abditis suis cameris à prima origine ex ordine Creatoris, vt ex horum duorum amico complexu & alia non ita amica sibi inuicem reconciliarentur, & vnà ad corporum naturalium compositionem conspirarent. Vnus enim vir beneuolus huic & illi inimicis inter se amicissimus multum boni in eorum ira sedatione & animorum coniunctione prestare potest, vt ab experientiâ patet. Exempli gratiâ, Cicero amicus erat Pompeii, nec non Iulii Cæsaris; hi verò duo inter se dissidentes; Promisit Cicero, vt intermedius, vtrorumque reconciliationem, si sibi attenderent; quod consilium Iulius Cæsar admisit, Pompeius nullo modo, modestiæ humanæ fines prætergressus, dicendo, se vel vno pede orbem ad suæ causæ defensionem commoturum, & non prius satiari, quàm Iulii caput abscissum in manibus suis videret; sed è contrario res euênit. Quod nisi ignis & aqua inimici, tertio, nempe aëri, vtrique amico, aliter obedirent, moremque in reconciliando gererent, nulla compositio corporum ex elementis fieri possêt, sed vel aqua ignem penitus extingueret, vel ignis aquam in fumum subleuaret. Ignis similiter aëris & terræ similitates lenit & mitigat, ne sibi inuicem manus inferant, & iugulum perant; quemadmodum & aqua facit, & vicissim terra in aquæ cum igne dissensu. Ignis subterranei cum terra, ceu hospite, amicitia, confirmatur à lampade cœli, Solè, hoc est, augetur, quocunque modo id fieri possit, etiam si non intimè, tamen aliquatenus & mediatè, nec non à cæteris scintillantibus fabricus, seu stellis. Quamuis verò actualiter hæc cœli lumina terram non ita incendunt in superficie circum circa, vt calor per tantum interual- lum penetrat ad interiora terræ viscera; tamen virtualiter seu potentialiter in eam operantur non minus efficaciter, cum potentialis calor fortis facile vel per se, vel ab actuali adiutus in actum erumpat; vt apparet in spiritu vini mox flammam corripiente, in abietibus vel æstu Solis, vel motu funis incensûs, ne calcem viuam, fœnum humidum, angusto loco conclusum, & eiusmodi alia commemorem; quæ vel ex se, vel aduersarii interuentu inflammantur: Quod si quis de Solis & Planetarum potentiali calefactione per tantum corporis obiecti, densi & duri, spatium penetrante dubitet: consideret Lunæ vires, quæ, dum est infra terram apud Antipodas, hîc apud nos Oceani & fluuiorum, illi propinquorum, ebullitionem, & fluxus ac refluxus, & è conuerso in nostro meridiano existens, eandem operationem apud

Cicero me-
diator inter
Pompeium
& C. Iul.
Cæsarem.

Ignis sub-
terranei
cum terra
amicitia.

Focus. illos caufatur. Esse itaque focus in medio, vel prope medium Terreni orbis, qui calorem foueat, & rationi & experientia consentaneum est.

Vulcanus. Atque hic est Vulcanus subterraneus, qui faber est multorum operum, de quibus post dicemus. Quæ causa est, quod in Lemno insula Vulcanum potissimum habitare antiqui Poëtæ finxerint, quia illa terra valde calida, sulphurea & fumosa existat, quod signum est evidentissimum, interius calorem esse abditum, à quo hæc qualitates proueniunt. Vnde non immeritò Iason ille (idæa Medici perfecti) ad vellus aureum auferendum in Colchos profecturus, hoc est, ad tincturam philosophicam elaborandam vel obtinendam, omnium primò in Lemnum se contulit, vt Vulcano, ibi habitanti, litaret. Hic Vulcanus siue ignis subterraneus calefacit omnia vicina loca, & officinam suam extendit versus superiora & superficiem terræ. Est autem terra absque dubio prope centrum densior & compactior, porosior verò & rarior prope superficiem. Ita enim ad vsum inhabitantium extrinsecus & generationem latentium intrinsecus est accommodatior. Nam si durissima & continua saxa absque poris vbiq; tota terra haberet, nil vtriusq; iam dictis vtilitatis præstaret, dum semper maneret saxea & solida, nec non immutabilis. Referunt in quibusdam Hispaniæ partibus prope

Terra vbi densior, vbi rarior. Pyrenæos montes accolæ valde inhumanos esse, nec vix peregrinum hospitio suscipere, inq; eo barbariei incultæ indicia haud dubia prodere, quos moribus inconditis & vitæ institutis ab omni humanitate alienos esse oportet, parumq; ipsos peregrinari. Hisce persimilis tota terra foret, nempe inculta & barbara, si non in suis poris, tanquam eameris, alia elementa reciperet, aut particulatim cum illis communicaret, & versaretur vt hospes. Hinc aqua, meteoron ex aëre cadens in terram, vt imber, pluuia, ros, pruina, grando, nix, seu aliàs, imbibitur à terra poris & cavitatibus, inq; sinus interiores descendit. Hæc descensio, liquidæ seu aqueæ materiæ non fit sine commercio terræ purioris, quæ se in transitu aggregat aquæ amicæ, eiq; adhæret, quaqua versus labatur, ratione ponderis ad centrum iter instituens; estq; hæc naturalis immissio materiæ distillandæ à natura in suam cucurbitam.

Vasa Naturæ. Nam vasa naturæ sunt saxosa, vel terrena claustra centro terræ proxima; quæ se extendunt ad superiora longo ductu; Estq; alembicus propriè dictus, seu vas supra vas, terræ illud spatium, quod superficiem eius proximum est, vbi mineralia quæcunque inueniuntur, à naturâ

Alembicus Naturæ. com-

composita, vel in liquidâ, vel coagulâtâ formâ. Hæc omnia ex diu-
 nâ elementorum alteratione generantur in genere, hoc modo: Aqua
 plus vel minus terræ substantiæ sibi incorporans descendit naturali
 suo motu versus centrum, quò antequam perueniat, calor ei fit ob-
 uisus, qui illam in aërem resoluuit; vnde & ignis & aëris fit particeps.
 Aqua in aërem resoluta secum partem terræ assumit, vel in fugâ ac-
 quirat, quam suis alis latè expansis tollit, & per poros terræ versus su-
 perficiem eleuat; vbi frigiditate loci aëri in aquam reuertitur, & eo-
 dem ingenio, vt prius, descendit, magis munita, vel aucta terreis ato-
 mis seu stipatoribus; cumq; peruenit ad locum caliditatis pristi-
 num, iterum resoluuitur, vt prius, & ascendere cogitur; atque hæc
 ascensio & descensio durat non saltem per mensem aut annum, sed
 serè mille annos; intra quod spatium induratur in minerale corre-
 spondens varietati mixtionis. Prout enim hoc vel illo elemento magis
 vel minus abundat, ac ab astris influentiam essentialem acceperit ab
 aliis diuersim, ita & hæc vel illâ formâ generatur. Sunt autem terræ
 fossilia multiplicis differentiæ: Aut enim absque Mercuriali substan-
 tiâ, aut ex illa particulariter constant: Quæ sine Mercurio existunt,
 sunt terræ lapides, salia. Terræ vel sunt medicinales, vt Armena, Le-
 mnia, Silesiaca, vel coloratiuæ: Lapidés vel sunt pretiosi, vel commu-
 nes: Salia sunt, ipsum sal commune, vel eius muria, armoniacum, sal
 petræ, vel nitrum, alumen, vitriolum, & quæ huc referuntur alia. Quæ
 ex Mercurio sunt composita, aut semimetalla, seu spiritus; aut metalla
 habentur, nulli non cognita: Horum Mercurius fit ex aqua & terra
 per minima inter se mixtis, & in fumi speciem simul ascendentibus, in
 aqua descendentibus; donec vnum complectatur aliud, amboq; vi-
 scositatem quandam recipiant cum homogeneitate, claritate, ponde-
 rositate, & albedine. Quod si tum inueniatur, vel per se solum in lacu-
 nis montium, vel in terræ venâ contentum, indeq; separetur, appella-
 tur hydrargyrum; vel, argentum viuum vulgare; seu Mercurius com-
 munit: Si verò ascenderit hæc aqua viscosa, vt vapor humidus, &
 alium fumum siccum & calidum, pinguem & sulphurèum eodem
 modo inferius generatum, sed ex diuersis elementis proportionatum,
 in ascendendo contigerit: capitur ab illo, tanquam virgo ab ardente
 proco, fitq; ex his duobus, scemina & mare, in qualitatibus contrariis,
 patitur amor, seu coniugalis mixtio. Vt verò matrimonia apud homi-
 nes

Terræ fossi-
 lia varia.

Quæ sine
 Mercurio.

Quæ ex
 Mercurio.
 Horû Mer-
 curius vade-
 fiat.

nes inter personas diuerſas genere, ſorte, formâ, ætate, moribus, linguis, nationibus, dotibus, & bonis ſæpenumero contrahuntur: ſic quoque magna eſt differentia in horum coniugum copulatione. Sulphur enim vel purum, impurum, terreſtre, faxoſum, flauum, rubeum, vel alterius conditionis exiſtit; ſic & argentum viuum; Aut ſi pura hæc bina fuerint, maculantur tamen ex loci impuritate & qualitate diuerſa, tanquam fœtus ex matricis contagio naſcitur morboſus, & morphea quadam præoccupatus: Hinc tot ſpiritus minerales, veluti abortus & ova ſubuentanea, totq; metallorum genera, & generum ſpecies, magis vel minus ad perfectionem diſpoſitæ, vel ab ea detortæ, proueniunt, & ante maturitatem, quæ in nonnullis ſperatur, & eſt poſſibilis, ex naturæ vinculis eruuntur, & ex tenebris in lucem curioſitate humanâ, aut potius auaritia producuntur. Ex dictis paucis de dicendis plurimis iudicandum erit. Tu itaque, Regina Sereniſſima, de hiſce abiectis terræ foſſilibus ſeu fumoſis ſubſtantiis, mecum hoc die diſſeras, non ignara, omnem factum ferè mortalium hiſce fumis quali ſuffarcinatum conſtare. Nam ſi hos fumos & puluiſculos, ſiue albos, ſiue flauos, ſeu alterius coloris, tollamus & ſeparemus de medio: non erit materia ſuperbiæ, elationis, aut ex diuitiis iactantiæ. Vnde rectè à Poëta dicitur de huiusmodi:

Effodiuntur opes irritamenta malorum:

quod tamen de abuſu eorum intelligendum, non de moderato & uero uſu, quo bonis maximè annumeranda ſunt, uti nos accipimus.

S A B A.

Duas mundani Codicis paginas perluſtrauimus, nempe Cælum viſibile, & ætium tractum ad terræ ſuperficiem uſque: nunc reſtat tertia, quæ à ſuperficie ad centrum terræ extenditur, & foſſilia ſibi innata ſeu inſculpta habet, inſtar literarum hieroglyphicarum ſeu realium. Hæc nobis hodie ſi non exactè perlegendæ, tamen componendæ & diuidendæ erunt, tanquam Abecedariis, & elementa prima literaturæ phyſicæ diſcentibus, aut diſcendi cupidis. Cadmus dicitur primus apud Phœnices literas legendi & ſcribendi modum, ab Ægyptiis mutuatus, tradidiſſe, & ad Græcos tranſtuliffe. Idem metallorum tractandorum & fundendorum rationem, exq; mineris ſuis educendorum & ſegregandorum, bidem docuit, vnde adhuc Cadmiæ nomen ſeman-

remansit in terrâ lapidosâ & minerali quadam, Mercuriale quid, licet multis venenosis fumis permixtum, continente: atque sic subterraneam scripturam mineralium substantiarum cum Geometricis figuris, literarum ductibus, coniunctam coluit & illustravit, non immeritò Heros inde hominum memoriâ dignissimus hucusque celebratus. Hic idem nobis in hâc tertiâ pagellâ mundi in initio citandus, & honoris gratiâ nominandus venit:

Cadmus itaque ex quo genere serpentem occidit?

ÆNIGMA

SALOMON.

84.

Serpens ille fuit Typhonis & Echidnæ soboles, non indigna cuius parentes nominentur, & genealogicè recenseantur, cuius fratres fuerunt & sorores; ille apud aureum vellus custos; & alter ad hortos Hesperidum, Hydra, Sphynx, Chimæra, Cerberus, & eiusmodi monstra alia quàm plurima. Est autem Typhon ardens & furiosus spiritus, ventus, vel fumus, quem sulphur antea vocâsti, & Echidna, serpens frigida & humida, scæmina, vt ille mas, aqua viscosa, vt illud terra ignea, pinguis, vel butyrosa: Talis est Serpens, qui Cadmi socios, aquarum euntes, absumpsit, & à Cadmo interfectus est.

SABA.

Estne Cadmia in opere necessaria?

ÆNIGMA

SALOMON.

85.

Maximè: sine ea namque nihil efficitur, quod intelligendum erit de philosophicâ. Hæc est chaos illud rude, habens in se quatuor elementa confusa, nec bene distincta in suis qualitatibus contrariantibus, ignem cum aquâ, & aërem cum terrâ, quæ, nisi ritè tractentur, artificem ad interitum redigunt, hoc est, ad finis frustrationem, & bonorum dilapidationem. Atque hoc totum compositum, præcipuum artis subiectum est, Draco Philosophorum, idem re cum antedictis monstris & draconibus aurei Velleris, Hesperidum, Cerbero, Chimæra, Sphynge, Hydra, & his similibus.

SABA.

Quid agendum cum hoc Dracone Cadméo?

ÆNIGMA

SALOMON.

86.

Si viuus maneat, interficit viuos; si occidatur, dat vitam mortuis,

K

non

non hominibus, sed elementis reliquis; Hoc est, elementum aqua exiccandam erit, & ignis maiorem fulgorem habebit, aut terra superflua demenda, & aër apparebit in suâ sphaerâ apertior. In aquis enim & humidis locis hic Draco stabulatur, unde per insidias incautos plurimos adoritur & interimit.

S A B A.

ÆNIGMA
87.*Quid faciendum interfecto Draconi?*

S A L O M O N.

Idem quod Cadmus Philosophus ei fecit: Extrahendi enim sunt illi dentes, inq; agrum philosophicum pro seminio spargendi, unde Terrigenæ mox nascentur, qui tamen astu arma, quibus Cadmum petunt, in sese dirigere adducuntur, seq; ipsos ciuili quasi bello ad vnum omnes cedere; Hoc est, quod dicunt Philosophi, si vnum occideris, omnes erunt mortui. Vnum enim elementum attrahit alterum sibi vicinum, tanquam frater fratrem vinculo consanguinitatis, vel ad vitam, vel ad mortem, nempe ad hanc aqua terram, terra ignem, ignis aërem, vel ad illam aër aquam, ignis aërem, ignem terra, in quâ quiescunt omnia.

S A B A.

ÆNIGMA
88.*Habetne Cadmia in se principia philosophica?*

S A L O M O N.

Habet; eaq; præ cæteris magis euidentia, qualia sunt sulphur, & argentum viuum, quæ tamen non sunt vulgaria, sed solis Philosophis cognita, à vulgaribus orta, & separata per magisterium.

S A B A.

ÆNIGMA
89.*Sed alii tria huius subiecti statuunt principia, veluti & rerum omnium, Sal, Sulphur, & Mercurium; Quid tu ad hæc?*

SALO-

SALOMON.

Sunt sanè, qui ex binario binarium deducunt, & vnum pro alio accipiunt, binarium materiæ, & vnitatem formæ attribuentes, vnde fit Trias compositi ex Monade, vel triangulus ex circulo, idq; aptissimè & verè, sed hos alii imitantes sinistrè interpretantur de principiis, quæ propriè bina sunt, nempe materia & forma, seu Mercurius & sulphur. Hæc duo cùm in sale, tanquam tertio, stabiliantur & sustineantur; hinc illorum trium ortus, videlicet corporis, animæ, & spiritus, seu salis, sulphuris & Mercurii. Verùm qui hæc à Philosophis suo modo & allegorico dicta ad alias res transferunt, & singula mineralia, metalla, vegetabilia; aut animalium partes suis imaginariis & stultis distillationibus in sal, sulphur, & Mercurium reducere conantur, simiæ sunt Philosophorum, non rationales discipuli, multò minùs Philosophi.

S A B A.

At hæc opinio adeo vulgata est ab illis, qui chymis ÆNIGMA
90.
ca nostro auo tractant, vt Paradoxa, & nihil dicere æstima-
metur, qui huic quid contrarium statuere præsumat:
Caue sis igitur, ne irrites crabrones, aut scarabaos at-
trahas.

SALOMON.

De neutris sum sollicitus, siue illi mel, siue fel quærant, hoc in facibus mulorum, illud in fauis apum. Hoc verissimum est, tria hæc principia analogicè accommodari solummodò operi philosophico, & non reuera, hoc est, æquiuocè applicari, non vniuocè de eo dici, nec esse sal in eo, nisi, quod ad modum salis à corruptione adiunctâ præseruet, siue liquefiat in aqua & igne, antequam vitrescat, nec sulphur inibi existere, nisi quod calefaciat & exiccet, igneamq; naturam, absque combustionem tamen, repræsentet, nec Mercurium, nisi aquosam humiditatem, liquiditatem in igne, & viscositatem incombustibilem. Quod si saltem figuratè accipiantur in hoc magisterio, cui Isaac & alii Philosophi hæc appropriârunt in primis, multò magis tropicè ab hinc ad alia corpora, quæ ex iis composita dici possunt, transferuntur. Illorum enim ratiocinatio hæc, vel huic similis videtur:

Si Lapis philosophicus quasi parvus mundus est, & ad imaginem magni illius mundi concinnatus, Hermete teste, atque ex tribus principiis hisce, sale, sulphure & Mercurio constat: necessariò omnes res mundi maioris in principia minoris resolui poterunt.

At primum verum.

Et secundum igitur.

At falluntur sic ratiocinantes multis modis: I. Quia maior mundus non assimilatur in omnibus minori, licet minor in quibusdam maiori applaudat: Totum enim non à parte capitur, aut dirigitur; sed contrà pars à toto. Ad hæc principia dicta similitudinariè lapidi insunt, multò magis similitudinariè per translationem inesse dicentur aliis rebus; quia similitudo à similitudine sumpta non fit realis, sed adhuc magis accidentalis, quàm prior, à qua fit desumptio. Hinc patet esse illam opinionem absque villo veritatis fundamento, quæ sal, sulphur, & argentum viuum omnium rerum principia ponit, & saltem à vento persuasionis originem ducere; ideoq; à quolibet vento phantasticorum agitari, & in sublime euehi, non aliam ob causam, nisi quod I P S E dixerit, qui se Monarcham non tam fecit, quàm dixit, omnibusq; Philosophis anteposuit.

S A B A.

ENIGMA

91.

Quid tu de Medicina Reformata, seu Noua, statuis, quæ nuper prodiit, & omnia corporis humani continentia & contenta, hoc est, partes homogeneas & heterogeneas, humores & spiritus reducit in sal, sulphur, & Mercurium cremosum, sublimatum, & præcipitatum; Deinde omnes morbos & remedia ex iisdem petit?

S A L O M O N.

Hæc somniis sunt similia, in quibus sæpenumerò se quis Regem diuissimum facit, nullo contradicente, aut dictatorem omnium, vnde resuscitatus, fortè vilissimum ex plebe agnoscit. Tanta est differentia inter hominem à phantasiâ ductum, & ratione rectum. Quis vnquam absurdiora somnia vidit, aut visa per literas aliis sequenda, & pro oraculis amplectenda diuulgauit? Verùm hæc Saturnus iudicet, & absumat,

mat, qui vulgo Tempus habetur: nos alibi, vbi de Vulcaniâ proge-
nie, de his similibus acturi sumus.

S A B A.

Phaëtontes igitur illos & Icaros ad summa efferos non ÆNIGMA
moraris, at verè dictum putas cuilibet: Medio tutissi- 92.
mus ib. s?

S A L O M O N.

Addictus equidem vt nolim pecuino more alterius nutui, quam-
uis diutissimè recepro sine ratione, sic nec recentiori opinioni, non-
dum satis concoctæ aut maturæ, sed præcocis ingenii subrepenti her-
bæ, absque flore & fruge luxurianti, absque euidenribus causis astipu-
lari velim. Qui enim alios increpant, quòd sint Hippocratis, Galeni,
aut alterius antiquissimorum sequaces; mallent sanè, vt sua dogmata
illorum neglectis, sola haberentur in pretio. At suadent hæc; non ta-
men persuadent. Expectent tam diu illi neoterici, Principia noua &
Medicinam secundum ea reformatam producentes, suaq; mundo
obtrudentes, quàm veteres isti expectârunt, & tum posteris de horum
doctrinâ, vt nunc de illorum, iudicium erit defœcarius & syncerius.
De meris & recentibus vinis comparatio cum vetustis, bimis vel tri-
mis facta, non semper verax, aut infallibilis: Omnibus enim rebus in-
culcatum videtur illud: *Nescis, quid serus vespèr vebat.* Quod si nouare
antiqua, & antiquare noua, est docere veritatem, hæc erit Protheo
mutabilior, & omnium imaginationi exposita, hoc est, instabilis, in-
certa, nunquam & nullibi inueniendâ ratione, nisi vbi sensus corpo-
rei eam comprehendant, quod neutiquam statuendum erit.

S A B A.

Quodnam censet tempore prius ex his principiis?

ÆNIGMA

S A L O M O N.

93.

Neutrum altero prius aut posterius est, si de genere seu essentiâ il-
lorum fiat quæstio, cum non detur materia absque suâ formâ, nec for-
ma absque materiâ. At si de specie subiecti præsentis, tum materia
communis antecessit formam determinatam. Vt enim chylus in sto-
macho existens, in hepate fit chymus, in materia eâdem, at formâ di-
uersâ: sic materiâ manente in subiecto philosophico, alia forma, eaq;

K 3

nobi-

nobilior, introducitur. Nec verò in elementa simplicia semen quoduis, ex quo generatio fieri debeat noua, opus est resolui, aut retrò texti: sed saltem elementata, quæ formæ præexistentis nobilitationem, non omnimodam corruptionem, & nouæ introductionem, admittunt ex priuilegio Naturæ.

S A B A.

Quod est nobilius ex principiis?

ÆNIGMA

94.

S A L O M O N.

In generatione muli ex asino & equa, nobilior videtur materia, quàm forma; at in generatione auri & lapidis Philosophici contrario modo fereshabet: Hic enim forma potentiam, pulchritudinem, constantiam, & dotes omnes ferè confert, ideoq; nobilior est, materiaq; saltem cella & commune receptaculum eius habetur: Vnde Rosarius: *Oportet, inquit, vt habeamus receptaculum nostræ tincturæ idoneum, quod est sibi consonans cum quadam similitudine ad patrem: Et mox: Mulier est quoddam receptaculum virilis seminis; quia ipsa conseruat in suis cellulis & matrice, & ibi nutritur, & pullulat, vsq; ad tempus maturitatis.* Nam vt Sol Lunæ dat lumen & vigorem, ideoq; illâ nobiliore existit; ita in Philosophia nostra: Hinc Hermes ibidem: *Luna est lucerna noctis, nox est natiuitas tenebrarum, quam Deus creauit pro mundo regendo: Luna autem à Sole lumen recipit, & est dilecta, eò quòd Solis lumen in ea est; ideo quòd Solis natura Luna naturam superat.* Hæc ille.

S A B A.

ÆNIGMA

95.

Sed argentum viuum, quod est materia operis, vnde habetur?

S A L O M O N.

Philosophi adeò directè viam quærentibus absque labore ad veritatem currendi, directè respondent, Gebro authore, quod ex iis, in quibus est, corporibus haberi possit; Et non solum ex corporibus, sed & spiritibus. Sic de eo Rosarius: *Sed consulo, quod hoc opus ab imperfectis lapidibus inchoës: Hoc enim fuit de principali & occulto ipsius Gebri intellectu: Sic habes in capitulo decimo septimo, quòd natura Mercurij est ita in corporibus,*

sicut

sicut est in Mercurio: Imò Mercurius in lapidibus notis est perfectissimus: Item, in cap. 3. dicitur, quòd in Marcasita est natura Mercurij mortificati & medio-criter preparati, qui melius valet: Et addit: Iste Philosophus in suis operibus so-lum vult naturam Mercurij, sed tota Solis natura est ex Mercurio, vt dicitur cap. 8.

S A B A.

Si Mercurius est materia, & omnis Mercurius Mer- curialem essentiam habeat, adeo vt ex aequo, per tinctu- ram, tanquam formam, in aurum migret, cur non vulgaris erit materia? ÆNIGMA 96.

S A L O M O N.

Non negandum est, Mercurium vulgi esse materiam Philosophis vilem, sed post eius præparationem. Vt enim ex crudo corio bubulo absque præcedente præparatione non fit calcëus (nisi fortè barbaro Viriorum ad Naruam Liuoniæ habitantium modo) sed bene ex præparato; sic nec ex Mercurio crudo Lapis Philosophicus. Præparatus illi adminiculo in casu esse poterit. Vulgaris ergo non est, quo vtuntur Philosophi, Mercurius; sed eius filius, nempe Hermaphrodytus, ex Venere illi natus, & in duobus montibus habitans; & edu-catus.

S A B A.

Qualis igitur est Mercurius?

ÆNIGMA

S A L O M O N.

97.

Saturno tres attribuuntur filii, quos omnes deuorare immitis pa- ter voluit; at voracitati eius dolo Iunonis subtracti dicuntur: Eo- rum vnus aërio cœlo, secundus Aquæ, tertius Terræ tenebrose præ- esse, à Poëtis & Philosophis statuitur. Ex his sumendus pro Mercu- rio, cuius vice lapidem vorauit, & euomuit; quia ille aërius est, & plus imperii obtinet, quàm reliqui, vt testantur eius facta, virgi- num raptus, & potentia. Quod si eius filium quoque sumpseris, siue is sit Dionysus, Apollo, Mars, Mercurius, perinde erit: Filius enim à patre virtutem & regni hereditatem promissam obtinet. *Camelus noster albus*, inquit Rhasis in Epistola, *septimus est in numero apud*

Phi-

Philosophos magnos, Sol cum Luna, Iupiter, Mars, & Venus nostra in Mercurio nostro, & Saturnus septimus eorum, in quo omnes sunt coniuncti simul: Saturnus enim pater est omnium; At dum alii Planetæ eunt venatum, Basilius in hieroglyphicis suis figuris dicit, Saturnum (instar Cameli) retia portare; quod in primis notandum est. Propria Mercurii philosophici nota fertur, quòd adhæret corporibus: Non enim ferrum magneti, nec palea succino calefacto magis accurrit & adhæret, quàm Mercurius corporibus, hoc est, consanguineorum Planetarum seu metallorum; Solis, Lunæ, Iouis, Veneris, aut horum filiorum sibi consobrinatorum.

Mercurii
philosophici nota
propria
quæ.

S A B A.

ÆNIGMA
98.

De Mercurio satis constat: Sed nunc de Sulphure inquirendum erit, quale hoc sit?

S A L O M O N.

Est agens in materia, subiecti forma, gallinæ gallus, Beia Gabritius, mulieris maritus, aut sponsæ sponsus ante commixtionem. Hoc nascitur in locis petrosis, concauis, terrestribus, sublimatum à fæcibus suis per naturam ex parte instar florum tenerriorum eleuatorum in Alembicum per artem.

S A B A.

ÆNIGMA
99.

Generatur hoc in montibus?

S A L O M O N.

Sic est: Nam montes sunt cubilia Naturæ subterraneæ, in quibus tanquam camuratis locis illa fœtus suos excubat & edit vsino more, primò informes & rudes, quos deinde polit & colit, donec speciosissimi fiant: Sic sulphur montanum est philosophici initium, quod ex eo fit post longam præparationem, coctionem, & maturationem: quodque linguæ vsæ est respectu sui fœtus, id ignis est ratione nostri sulphuris: Illa vtitur arte naturali, suâq; industriâ iuuat naturam, Philosophi naturâ artificiali, ingenioq; suo dirigunt artem, vt naturæ antea existenti subueniat, eius superflua tollat, & deficientia addat.

S A B A.

ÆNIGMA
100:

Ex quo generatur hoc sulphur?

S A L O M O N.

SALOMON.

Si de matre sit quæstio, ex ventre Terræ virginæ; si de patre, ex eo, quinon concubuit, & est ignis non vrens, centrum centri & circulus quadrati, triangulus circuli & fluxus lineæ seu radix cubi. Hic est radius non sine umbra, piscis non sine aqua, leo non sine sylua, & vipera non sine veneno, ex qua tamen fit theriaca contra venenum. Vilis ei pater est, & plebeius, vt Oedipo Laius, ideoq; viâ illi cedere imperatur; sin minus, occiditur. Et sic parricida filius matrem propriam ducendo in vxorem, fit sibi ipsi pater seu vitivus, & vxor eius mater sibi filia, nurus, focrus, & auia. Quod cremor in lacte est, pinguedo in oliua, spiritus in vuis, id sulphur est in mineris. Qui separare sciet butyrum, oleum, & spiritum vini ex suis subiectis, quomodo ille ignorabit segregare sulphur philosophicum ex suis substantiis mineralibus. In separatione illa ars & natura vtrobique operantur manu mutua.

S A B A.

Si sulphur philosophicum cum vino quid commune habet, probandum seu demonstrandum hoc erit secundum quinque sensus, vt vinum omne bonum dicitur representare suum COSTA.

ENIGMA
101.

SALOMON.

Ad intimam artis medullam penetras, quam appetis. Quocirca dicam, vt iubes, & possum. Color sulphuris philosophici ante præparationem subuiridis est, instar coloris pullorum anserinorum; sed post rubescit eo vsque, donec violas & rosas imitetur. Odor, initio sepulchrorum est, in quibus cadauera putrescunt, teste Morieno, vnde & aqua fœtida ab eodem & aliis dicitur, seu spiritus fœtens, vt Geber habet; postea fit tolerabilis, & naturæ humanæ amicus, vt Lullius de suâ Quintâ essentiâ scribit. Sapor in initio incognitus; quippe quem nemo suâ linguâ tangere possit; at, post gustus eius fit dulcissimus, vt Morienus inquit. Tactus eius mediocri consistentiæ est, primò leuis & aërius, denique ponderis grauissimi esse traditur. Hinc Morienus: *Pondus verò illius multum est graue: Et mox: Eius natura aëria est: Agmon in Turba, circa finem, hæc omnia comprehendit, dum inquit: Est ponderosus, solidus, incommotus igne, incommotus aquâ, incommotus vento; sed &*

L leuis-

leuissimus, cauis, spongiosus, commotus igne, commotus aquâ, commotus vento: est falsus, est quoq; suauissimus; est summam venenum, est quoque summa medicina: imberbis est, & est quoque barbatus; implumis, non volans, plumis praeditus quoq; est, & est volans: Et si aquam ipsum dixeris, verum dicis; si aquam negas, non falso negasti: Hæc omnia de sulphure accipi possunt, quod à se differt ipso ante & post præparationem, vt contrarium à suo contrario, aut potentia remota ab actu secundo.

S A B A.

ENIGMA
102.

Dic clarius, quid sit sulphur apud Philosophos, & unde extrahatur, an ex spiritibus, an verò corporibus?

S A L O M O N.

Philosophi duplex sulphur agnoscunt, album & rubëum. De utroque variis in locis sic scribunt, referente Rosario: Quod si fuerit argentum viuum purum, coagulabit illud vis sulphuris albi non vrentis in argentum: si autem fuerit sulphur rubëum optimum nature non vrentis, erit res optima, vt fiat ex eo Elixir ad aurum. Tale sulphur est sulphur nostrum, & sapientum, & non reperitur super terram, nisi quod ex illis corporibus extrahitur: Et paulò post: Auicenna: Tale sulphur non reperitur super terram, nisi illud, quod est in corporibus: Ideo corpora illa subtiliter præparentur, vt sulphur habeamus super terram: Nam corpus perfectum per nostrum magisterium iuuat & perficit imperfectum, sine mixtione alicuius rei extraneæ. Idem extractatulo probato: Sulphur Philosophorum, inquit, est simplex ignis viuus, viuificans alia corpora mortua, & maturans ea, ita quod natura defectum supplet, cum ipsum sit superflue maturitatis, secundum quod in natura sua sit perfectum, ac per artificium magis ac magis depuratum: Vnde Auicenna: Tale sulphur non reperitur super terram, nisi in quantum existit in istis corporibus, Sole & Luna, & in alio quidem est illud, quod nulli dicitur, nisi ex parte Dei sibi reuelatur: In Sole perfectius; quia magis est digestum & decoctum: Philosophi enim subtiliter sunt imaginati, quomodo existis corporibus perfectis sulphura illa elicere possent, & ipsorum qualitates per artes purgare, vt hoc haberetur in arte, mediante natura, quod in ipsis antea non apparuit, quamuis plenariè & occultè prius habuerunt, & hoc nequaquam fieri concedunt sine corporis solutione, & in primam materiam reductione, quod est argentum viuum, ex quo facta sunt ab initio, & hoc absq; vlla mixtione rerum extranearum, quæ extraneæ natura lapidem nostrum non emendant. Hæc & similia sunt

sunt Philosophorum axiomata, quæ ad finem artis certissimo ductu diriguntur, vt pateat, quid sit sulphur eorum, & vnde petitur.

S A B A.

Ex Luna igitur & Sole ea educi debere asseris?

S A L O M O N.

ÆNIGMA
103.

Philosophi distinguunt inter Solem communem & philosophicum, & inter Lunam, hoc modo: Arnoldus: *In nostro lapide, inquit, sunt Sol & Luna in virtute & potentia, ac etiam in natura: si hoc non esset, non fieret inde Sol, neque Luna; quia Sol & Luna in nostro lapide sunt meliores, quam vulgares in ipsorum natura, eo quod Sol & Luna in nostro lapide sunt viui, & vulgares sunt mortui, respectu Solis & Luna in nostro lapide. Ideo Philosophi nominauerunt ipsum lapidem Solem & Lunam inuicem; quia in ipso sunt potentialiter, & non visibilibus, sed in virtute & in essentia.* Hæc Rosarius. Ex quibus apparet, quod, si quando Philosophi de auro loquantur, discernendum sit, num de suo & philosophico, an de communi intelligi velint. Hinc quidam aurum vt arti proprium subiectum statuunt, nempe philosophicum, quidam ab arte reiciunt, videlicet commune. Vtriusque testimonio quàm plurima vnus habet Rosarius: De communi sic refert: *Panis fermentatus & coctus est perfectus in suo statu seu esse, & ad suum vltimum finem peruenit, nec ex eo plus poterit fermentari. Sic est in auro. Aurum purum deductum est per examen ignis in corpus firmum & fixum, & cum eo amplius fermentare, omnino impossibile est apud Philosophos; nisi habeatur materia prima metallorum, in qua resoluetur aurum (hoc est, philosophicum) in primam materiam, & in elementa miscibilia. Recipiamus ergo illam materiam, vnde erit aurum, & mediante artificio deducitur in verum fermentum Philosophorum: Et mutemus hoc cum ingenio in materiam perfectam, vel in spiritum corporum perfectorum: Et deinde alius Philosophus: Ex perfecto nihil fieri potest; quoniam rerum species perfecta in suam naturam non mutatur, sed potius corrumpitur: Neque ex imperfecto penitus secundum artem aliquid fieri potest: Ratio est, quia ars primas dispositiones inducere non potest; sed lapis noster est res media inter perfecta & imperfecta corpora, & quod natura ipsa incepit, hoc per artem ad perfectionem deducitur. Si in ipso Mercurio operari inceperis, vbi natura reliquit imperfectum, inuenies in eo perfectionem, & gaudebis. Perfectum non alteratur, sed corrumpitur, sed imperfectum bene alteratur: Ergo corruptio vnius est generatio alterius. Speculum: Necessè est, quod lapis noster extrahatur de natura duorum*

Vt Sol & Luna, sic & aurum apud Philosophos duplicia.

Testimonia de vtroque, & primum quidem de communi.

corporum, antequam de eo fiat Elixir completum: Quoniam est necessarium, quod Elixir magis sit depuratum, & digestum, quàm aurum & argentum, eò quod ipsum habet conuertere omnino à perfectione diminuta in aurum Philosophorum, vel argentum, quod ipsa minimè perficere possunt: Quia si de perfectione sua alteri darent, ipsa imperfecta manerent, eò quod non possunt tingere, nisi in quantum se extendunt: quoniam nullares dealbat, nisi secundum suam rubedinem. Et ideo ad hoc sunt opera in lapide nostro, ut melioretur eius tinctura eo plus, quàm in sui natura. De Auro verò Philosophico idem auctor hæc adlucit: Iohannes de Aquino: *Qui auri destructionem ignorat, constructionem eius ex cursu nature necessario habet ignorare: Facilius itaq; est, aurum construere, quàm destruere.* Et mox: Philosophus: *Qui aurum scit destruere, quod amplius non erit aurum, ille ad maximum arcanum pervenit.* Alius dicit Philosophus: *Difficile est aurum destrui, difficilimè construi:* Sed addit: *Facilius est destruere accidentale: quàm essentialè:* Per accidentale autem philosophicum intelligit. Quibus dictis valde ambiguè multi seducti inceperunt aurum essentialè destruere, combustionè in solo igne, cum salibus calcinatione; solutione in aquis acribus, quod cum longis laboribus, non parvis sumptibus perfecerint, inutiles pulveres pro tincturâ, & damnum pro lucro inuenerunt.

De auro
philosophico resti-
mona.

S A B A.

2
ENIGMA
104.

*Abque dubio hoc sulphur in corporibus sulphureis
quærendum, indeq; educendum erit?*

S A L O M O N.

Hoc verissimum est; sed distinguendum sulphur philosophicum à vulgari. Undecunque extrahatur, à communi combustibili & comburente separatur philosophicum. Satis enim est huic, si virtutem sibi ab illo impressam gerat, ad sui propagationem: quemadmodum sagittæ ab arcu extenso impulsæ sufficit, quo ad metam perveniat, ut semel à neruo vibretur. Sulphur à sulphure, filius à patre, vim accipit; & quod pater antè rudi Minerua præstitit, id sæpenumero filius generosus factis illustrissimis præclarè illustrat.

S A B A.

ENIGMA
105.

*Cur Philosophi adeo vilicatem subiecti eius, unde eo-
rum*

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 85
*rum sulphur educitur, aut lapis conficitur, inculcant, an ita
est, ut dicunt?*

SALOMON.

Materia lapidis, quam D. Thomas de Aquino aquam grossam vocat, vilescit ob putrefactionem aut incensionem in fimo, aut ob copiam ipsius; quia aqua nusquam non est, aut propter fœtorem, nigredinem, ac venenositatem: Pretiosa nihilominus habetur propter vim in ea materia latentem, effectum & finem.

SABA.

*Quid de Jovis filio statuam, Marte, an non ille vilis
est, & sulphur fixum; rubeum in se habet?* ÆNIGMA 106.

SALOMON.

Aries hic Martialis permultos cornu ferire non intermisit, ac cavendus. Est quidem Mars philosophicæ scenæ particeps; sed non sine personâ, quam induit, dum fratrem repræsentat. Mercurium Mars apud Basilium includit carceri, & Solem iterum post longas tribulationes emisit. Vilitatem in reiectamento seu scoria ferri agnoscimus, at nec copiam argenti vini, nec sulphur, verum in eo offendimus: Habet sulphur fixum in se, sed quod liqueferi nequeat, nisi ad vitrum igne intensissimo, ideoq; inutile sit Philosopho.

SABA.

*Si vilius adhuc Marte id sit, an non sulphur philosophi-
cum latet in silice, aut lapillis albis, quibus ipsum ferrum in
chalybem figitur, unde Marte fixius eorum sulphur vis
detur?* ÆNIGMA 107.

SALOMON.

De hac opinione quorundam phantasmata extant, quæ ad eò sunt à veritate aliena, ut nihil cum ea cõmune habeant. Vilitas est quidem in hoc subiecto, sed quia nil Mercurii in se habeat, quo solo tota res perficitur, ab arte reiectum est. Sulphur quoque olet silex, sed vulgare, quod Philosophia non admittit. Rusticus hic est crassusq; sensus, potius Melibœi alicuius, cui in nudâ silice peperit ouicula, quàm

Philosophi, quasi ille ex silice natum sulphur ad tincturam pretiosissimam complendam vsurpet: Extra mineralia, quæ Mercurio participant, non est quærenda metallis salus, nec lapidi subiectum. Vile hoc est, sed non vt cetdo, aut res nauici; verum vt Rex extra suum regnum absque ornatu, & res opinione hominum nihili æstimata, & non satis agnita, licet per se pretiosissima.

S A B A.

ÆNIGMA
108.

Filio itaq; misso, quærimus, an non sulphur philosophicum sit in patre, nempe Ioue?

S A L O M O N.

Nec id negandum: cùm Poëtæ antiqui & Philosophi, Ioui dent imperium, præ cæteris Diis, in hæc mortalia. Sic Iupiter est, qui regnat in hoc opere, nunc raptor, nunc adulter, nunc incestuosus, qualis describitur: Sulphur enim, vt virile seu masculum, absq; fœmineo Mercurio seu sexu patiente, otiosum & sterile est; nec quicquam boni gignit, sed cum eo coniunctum, & mixtum, artis beneficio fœcundum redditur. Hinc tot pellices Ioui ascribuntur, totq; ex iis nati filii, imò matrimonium cum propriâ sorore, Iunone; Ortus Palladis ex capite, & maturatio Dionysi in femore; nec non alia, quæ huc spectant. Verum hoc notandum, licet Iupiter apud Deos sit maximus & potens, apud Poëtâ decantatus, apud Philosophos celebris, inter Planetas benignus & regius; tamen inter metalla existat vilioris pretii, auctoritatis, famæ, & vtilitatis. Vt enim stridet inter dentes, sic euaporat in igne, abit in fæces, & denique vitrum, quod à tinctura alienum est. Auro & Mercurio quidem amicatur propter humiditatem suam, qua illis miscetur facilè, & adhæret; sed non in profundò naturæ vnitur. Metallum est leuissimi ponderis, & Mercurii leuiter compacti, spumosi, & porosi. Hinc cautè tractandum erit, ne terra inutilis fiat.

S A B A.

ÆNIGMA
109.

Quid de Deorum auo, Saturno, sentiendum erit? An ne hic penes se habet sulphur philosophicum, quod ab eo, veluti virilia, amputandum & segregandum sit?

SALO-

SALOMON.

Innumeri in dies ad ostium huius senis contendunt, sperantes aliquid lucri aut solatii se apud illum inuenturos; at plerumque absque re, raro cum spe dimittuntur. Quamuis enim Examinator sit omnium metallorum pater, & docilis ingenii, magni ponderis argentum viuum habens in copiâ; tamen avarus & tenax diuitiarum possessor agnoscitur, qui ne tantillum petenti communicet. Idem namq; est, possessis opibus nunquam uti, & iis, si absint, nunquam egere: Nulli ille dat, nisi diuitibus, à quibus duplum recipere non dubitat, suo intentus lucro, non communi bono. Largitur manipulos, ut horrea lucretur. Habet in se cor, quo viuit ipse, quo sulphur philosophicum gaudet, hoc est, granum seminii perfecti, at totum corpus est leprosum, egetq; ipse prius medicinâ efficaci, antequam aliis medicari possit.

SABA.

Saturni mentionem ferè singulis paginis apud Philosophos fieri, vel tyrones animaduertunt: Quorsum igitur hæc, si non est requisitum philosophicum? ÆNIGMA
110.

SALOMON.

Requisitum quidem est, at non vnum Philosophorum subiectum, nisi allegoricè. Radix est metallica, terra nigra, immunda, imperfecta, caput corui, aqua viscosa, in qua coquantur reliqua metalla, sed philosophica in tam immunda balnea intrare dedignantur, ne magis maculentur, quam purgentur à fæcibus. Saturnus apud Philosophos putrefactio, tenebræ, nubes obscura & nigredo est, seu eclipsis luminum, Solis & Lunæ. Planetarum summus, metallorum imus est, in cælo vltimus, in opere primus, cum ouum philosophicum inuersum mundi non iniuria vocetur: nam quod in mundo est primum, in ouo eorum vltimum, & vice versâ, habetur.

SABA.

An non cum Saturno aperiuntur porta scientiarum, qui septimus est in ordine, ut habet Epistola Rhafis? ÆNIGMA
111.

SALO-

SALOMON.

Verum hoc est, quia Saturnus Ianus est, ianuxq; Philosophorum atriū præfectus, ille aperit, & claudit, & gerit clauem, non ad annum aperiendum, sed arcam secretorum philosophicam referendam & claudendam, sine qua nemo eam aperire poterit, etiamsi Vulcani violentiam implorer, quæ plus destruit, quàm componit. Aqua hæc est fortis, & vorans liberos suos, quos genuit; at Lapidem pro Ioue reuomens, monumentum hominibus in Helicone positum. Acetum hoc est acerrimum, quod fecit aurum merum spiritum. Quid multis? Saturnus ab hoc opere nunquam abesse debet, aut potest, licet sit squalidus, deformis, niger, & loripes: Corporis enim damna ingenii dotibus recompensat senex.

S A B A.

ÆNIGMA
112.

*Iam video, quòd ad Venerem, Suauitatis Deam, digi-
tum animumq; intendas, quæ & rubca & quasi fixa est?*

SALOMON.

In hoc opere cum omnes Dii Deæque, tanquam in nuptiis Pelei & Theridos, hoc est, Planetæ minoris mundi conueniant, nulla est causa, cur Venus, Dearū pulcherrima, & cui in iisdē nuptiis pomū aureum assignatū fuit, tanquā pulchritudinis insigne & brabeion, sola abesset. Hæc est Hesperus in Occasu, & Lucifer in Ortu Solis, ipsi indiuiduus præambulo, vel pedisse qua existens: Venus tinxit rosas albas suo cruore in rubeas, quā cum Sole concumbente Rhodos vidit auream pluuiam. Quid de Venere Basilus sparsim scribat, videatur suo loco, quemadmodum & sub Veneris genealogia in Hieroglyphicis Ægyptio-Græcis, lib. 3. quod hîc idem non repetimus.

S A B A.

ÆNIGMA
113.

Venus an pro sulphure, an verò argento vino accipitur?

SALOMON.

Pro utroque, diuerso respectu: Si cum mare iungitur, fœminæ vicem obit, ut apud Martem, Mercurium, Apollinem, Adonim; si cum fœminis, maris. Apellèa manu dignum opus dicitur, Venerem ex mari Cyprio emergentem pinxisse; re ipsa verò expressisse, & manuali tractatione perfecisse, hoc erit artificis in magno magisterio. Ex Saturni

vili-

virilibus in mare abie&ctis coaluit Aphrodyte tantâ pulchritudine, vt reliquas Deas omnes antecellat. Sunt autem virilia nihil aliud, nisi generationis membra, hoc est, sulphur comburens, argento viuo in specie fumi, admixtum, primum agens ad generandum fœtum philosophicum. Hoc dum segregatur seu amputatur, cessat quidem augmentatio naturalis grani perfecti, & omnis generatio; at ex eo sulphur philosophicum editur, quod in argenti viui peramplo mari coalescit, & dicitur nostra *Venus*, seu *Chrysochorallum*.

S A B A.

Quid Venus cum Marte habet commercii?

ÆNIGMA

114.

S A L O M O N.

Quod Beia cum Gabritio: Illa enim fœmina; hic vir est. Vtriusque proles Harmonia, Cadmi vxor.

S A B A.

In Cadmo meæ questionis initium vt fuit; sic nunc in vxore eiusdem, Veneris filia, subsisto.

ÆNIGMA

115.

H Y R A M V S.

Magnum disquisitionis philosophicæ campum ingressi sumus, cum de Terræ fossilibus sermo sit. Hæc enim in silentii tenebris cum generetur, ante mille annos forte concepta, ab astrorumq; influentiâ informata, varias de sese opiones admittunt. Nec verò omnes sumus Lyncei, vt sedentes in montium iugis penetremus acie oculorum ad intima metallorum cubilia, & contemplemur eorum matrimonia, concubitus, ortus, agmen, & decrements: Et vt oculi & ingenium ad hanc Theoriam sufficerent; non tamen ætas & temporis mora, responderent tam diutinæ contemplationi: Quis enim nostrum metalla vidit, & in cunis (vt ita loquar) & in Regum coronis, hoc est, incipientia misceri, crescere per augmentationem grani perfecti, & coagulari tota in aurum? Magnificentiam auri animaduertimus iam perfecti & fulgentis, sed humilitatem & vilem eius originem non perpendimus. Agathocles in formâ figuli obscurus mansisset; at in Regis Siculi omni æuo innotuit. Ita plumbum quis admiratur, & aurum quis non appetit? *Sed hîc quarendum, quomodo hoc ex illo*

ÆNIGMA

M genes 116.

generetur per naturam, & per consequens possibile sit, ut per artem plumbum in aurum promoueat?

SALOMON.

Postquam, ut dictum, duo illi fumi, sulphuræus & Mercurialis, se inuicem in subterraneis claustris & venis complexi sunt, frigiditate superueniente coagulantur in substantiam vnam, densam, & tactui resistentem, mineram dictam; Exempli gratiâ, Saturniam, quæ, si mox eruatur, & ad usum hominum applicetur, ignibus administratis conuenientibus, in plumbum elaboratur: hoc metallum prima est ianua ad Æsculapium nostrum. Inueniuntur enim in eo Lunæ nocturni radii, siue maiores, seu minores. Nam cum Luna sit humorum domina, motrix & aëtrix, hinc in materiam adhuc frigidam & humidam qualitatibus, aquosam videlicet, dominatur, eiq; radios suos imprimit. Cum verò Luna omne lumen à Sole recipiat mutuo, inde radii Solares in Lunaribus semper occultantur, licet non semper ad oculum manifesti. In Luna plena si sunt magis obuii & euidentes, quam in corniculatâ. Quò enim perfectior & maturior plumbaginis vena occurrit, eò plus argenti abscondit: & quò argentum in minera sit diutius seu finius, eò plus auri, &c.

HYRAMVS.

Apollo itaq; ex Diana, & hæc ex Saturno oritur?

ÆNIGMA

117.

SALOMON.

Sol & Luna, prout vulgo capiuntur, vice metallorum, hæc serie plerumque nascuntur, sed Apollo philosophicus longè ab eo differt, ut & Diana à Luna, & Saturnus à plumbo. In ortu Dianæ philosophicæ, Saturnus ut obstetricis munus obeat, adsciscitur; in Apollinis Diana: Latona autem vtriusq; mater est.

HYRAMVS.

Plus itaq; gratiæ & amoris senex nepotibus exhibet, quam filiis, quos deuorare voluit?

ÆNIGMA

118.

SALOMON.

Sic est; quia amor recentior pellit vetustum, & auus in nepotem

non rarò magis inclinat, quàm pater in filium: Rustico quoque auo, pannis annisq; obfito est, volupe est, videre regem inter nepotes, aut neptem reginam. Hinc Saturnus in philosophico Planetarum ortu, Dianæ & Apollinis, promus, condus est, tutor & gubernator rerum & possessionum omnium ad hosce nepotes suos spectantium, donec ipsi adolefcant, & minore nntatis annos excedant.

HYRAMVS.

Quod si senex cum filia sua, hoc est, Saturnus cum ÆNIGMA
Venere collocetur in vno thalamo, an non inde generatio 119.
speranda esset?

SALOMON.

Senibus frigidioribus loco remedii est à calidiore puella foueri, & hinc thorus haud sterilis subsequi solet; quod intelligendum tamen est de senibus crudis, bene sensatis, non capularibus, silicerniis, qui vnum, vt dici solet, pedem in cymba Charontis habent, & decrepita ætatis censentur. Hi enim sunt facultate generandi priuari, feminis infœcundi & complexus irriti, quibus & Saturnum, annis saturatum, annumeramus. Vnde Venus, quantumuis fœcunda, ipsi nihil proderit: In masculino enim spermate nisi vis agendi prima adfuerit, inane est, & hospitium absque hospite, siue campana absq; pistillo.

HYRAMVS.

Quis sit, quòd mater mortalis a filio immortalis in utero ÆNIGMA
eius existente a morte non vindicetur in vitam, hoc est, 120.
Saturnus a Diana iuuentutis restituitur, aut Sole?

SALOMON.

Delicta, debita, & morbos parentum, in primis matris, ille, qui in utero est morbofo conceptus, & concretus, atque hinc morbis obnoxius, tollere non potest, nisi prius ab istis maculis sit liberatus omnino, & in sublimiorem puritatis statum euectus: Ita Sol in utero Saturni existens, nihil illi perfectionis, quam ipse nō habet, concedere potest:

At si ex Saturno nepos, tanquam Hercules quidam, prodierit, ille erit monstrosus, morbosus, Alexicacos, & ferarum domitor. De filiis, qui omni suæ parentelæ, proavis & familiæ præluxerint, innumera habemus exempla, non autem de recens natis, aut adhuc in matrice contentis. Quid enim præstaret, qui ut planta vivit, nec novit se vivere, aut sentire, & in ancipiti versatur discrimine, an mundo sensibilis unquam usus sit, hoc est, sensibus in hoc mundo? Quid auxilii suppeteret, qui in omnibus alterius auxilio indiget, quid roboris, qui nihil roboris, plurimum imbecillitatis, obtinet?

H Y R A M V S.

Quid si Saturnus Marti copuletur?

S A L O M O N.

Infrugifera & hæc est copulatio, quia masculi non generant cum masculis, nec fœminæ cum fœminis, sed hæc cum illis, intra latitudinem tamen ætatis & sanitatis utriusque: Nec verò illi duo miscentur, nisi artificio & blanditiis, atque hoc in vanum: Nullus sibi amor, nullus nexus naturalis, nulla vasa conceptionis aut generationis, nullum semen; nullus itaque fructus aut fœtus sperandus. De utroque Author Auroræ consurg. c. 1. ex Aristotele ad Alexandrum: *Quis, inquit, omne carens lumine de numero vegetabilium, à Saturno regitur, & ei attribuitur; Et quicquid vegetabilium est floridum, non ferens fructum, Marti attribuitur, & per ipsum regitur.* Ut itaque nullus fructus à Marte & Saturno philosophicis expectandus est, ita multò minus à non philosophicis, nempe plumbo & ferro vulgaribus.

H Y R A M V S.

Quæ causa est, cur non coëant in unam substantiam mediocris liquefactionis, temperamenti, & essentiæ aquasitæ, hæc duo corpora, nimis dura, sicca, & calida, nec non nimis fluida, humida, & frigida?

S A L O M O N.

In Marte est sulphur nimis coctum, impurum & terrestre, multum, paucum verò argentum vivum, itidem terreum & impurum, minus coctum, seu adhuc immaturum, & non æquatum: In Saturno simili-

ter

ÆNIGMA

121.

ÆNIGMA

122.

ter terrestreitas nimia, impuritas, & immaturitas adest, tam sulphuri, quam argento viuo: Vter itaque alteri subueniet, & scorias detrahet, impuritatem originalem absterget? Non cum aquis impuris pura lintea lauando reddimus, sed magis fordida. Non fœtidis fœtorem propellimus, sed augemus. Inde nec Mars Saturno, nec Saturnus Marti opem ferre poterit, nisi prius à quodam tertio in digniorem puritatis gradum exaltentur & sublimentur, vt alios inferiores, vel sui generis quoscunque ad se attrahant, & transferant.

HYRAMVS.

Quid de Ioue & Marte statuis, utpote patre & filio? ÆNIGMA

SALOMON.

123.

In cœlo, vt Planetæ, situ propinquiore gaudent; at non ita sub terra in fodinis, multò minus in focis philosophicis. Cerus enim in Turba ait, dictum esse absque inuidiâ, quòd nulla sit propinquitas inter stannum & argentum viuum, & quòd ferrum habeat magnetem attractiuum sui; æs verò Philosophorum, aquam permanentem; quorum neutrum cum sit ferrum, aut stannum, ideo coniunguntur frustra, quia commisceri renuunt, tantum abest, quod vniantur inter se per minima, à se inuicem purgentur, & perficiantur.

HYRAMVS.

In Ioue & Venere, tanquam in tutiâ, an tinctura per sefectio latet? ÆNIGMA

124.

SALOMON.

Philosophi multa verba faciunt de ære, Latona, tutiâ; sed philosophicè intelligi volunt. Æs enim vulgi non est eorum; nec Latona communis, mater Dianæ & Apollinis. Rosarius, Elixir, inquit, quod se cum corpore miscet, est quasi tutiâ cum cupro: sed augmentatur, vel crescit cuprum de illa tutiâ, cuius ratio est, quia tutiâ res terrenalis est, Elixir autem spiritualis, & reuertitur natura sui generis ad aliud genus: At dicit Philosophus: Est quasi tutiâ: quasi autem esse, & simpliciter esse, longè inter se differunt: Iupiter multas pellices sequutus dicitur, sed vni pepercit Veneri, quamuis hic & ille toto distent genere, nempe commune stannum & philosophicum, vt & Venus. Quod si Venus & Iupiter, vt decent, præparati forent, quis scit, an non hic inter Deos, illa inter Deas, sit maximæ au-

» thoritatis? Præparatio ritè facta ex inconuenientibus inpuris & in-
 » habilibus efficit conuenientia, pura & habilia ad opus.

HYRAMVS.

ÆNIGMA

125.

*Multò minus Saturnum & Iouem, inter se miscendos,
 admittes, ob causas antè dictas?*

SALOMON.

Rectè coniiicis: In opere philosophico & cælo magni mundi Sa-
 turno Iupiter proximus est; at propterea subiectum physicum non
 componunt mutuâ sui mixturâ. Sed quod in natura locum non inue-
 niat, ex iis mixtis resultat, ne hoc, nec illud, sed vtrumque, veluti
 crama.

HYRAMVS.

ÆNIGMA

126.

*Quid si fermentum ex nobiliori genere iam dictis, binis
 inter se mixtis, adiiciatur, an non fermentum fermentatum
 in sui naturam trahit, & conuertit?*

SALOMON.

Fermenti vis potens est in agendo in fermentum; at respiciendum
 est ad agens & patiens, an satis conueniant inter se, aliàs fermentatio
 neutri quicquam proderit: Tritici massa à sibi simili acida redditur, &
 vtiliter fermentatur, non ab aliena, aut diuersa; sic metallica mixtura
 à metallo, vilior à perfectiore, frigidior à calidiore vim sese propagan-
 di & maturandi recipit.

HYRAMVS.

ÆNIGMA

127.

*Cum Philosophi, inter quos Geber, dicant expressè,
 magisterium fieri ex corporibus & spiritibus, præter cor-
 pora iam dicta & spiritu opus est; Cum verò abnegent
 Mercurium vulgi, Antimonium tamen recusare ne-
 queunt: Huic enim non frustra curram triumphalem ato-*

rio

tribuunt, & in medicina corporis humani primas: *Quæ tua est, Rex Serenissime, de hisce sententia?*

SALOMON.

Hic est ille spiritus, qui plurima arcana in sua natura abscondit, & cuius dotes omnes nemo hominum simul & semel comprehendere valeat, vt nec Architectus circuli, veluti Basilius testatur. Illud, tanquam Africa, semper aliquid noui artificibus gignit, flores, aquas, olea, salia, balsama, erocos, tincturas volatiles, vitra, & innumera alia; quæ tamen aliquid violenti & venenosi non raro sub pallio præparationis, vt anguem sub herba, regunt, & pro medicina salutarî mortalibus ingerunt. Mercurius est, & alas in promptu habet, vt ne tantillum iniuriarum à Vulcano vel Prometheo pati dignetur, quin semper paratus sit ad fugam, vt aquila ad volatum. Huic qui comburere pennas illæso eius corpore nouerit, habebit spiritum ad multa vtilissimum, de quibus vulgo nihil ebuccinandum erit. Verum Capricornus est, vide ne insultet tuæ faciei, teq; supinum in terrâ prosternat. Multis nocuit suis præacutis cornibus, paucis profuit, nisi fortunatis. Est terra volans per aëra, & aër terrestris, est aqua sicca & puluerulenta, & puluis humidus: Penetrat quidem ad intima, sed furax est, vt Mercuriale genuseius hinc quoque agnoscas: Apollini boues, Vulcano instrumenta fabrilia, Cupidini arcum, Veneri peplum furatus traditur. Serpens est, qui mittit suas exuias, volucris, quæ nidum. Sed etiam si mille encomiis prædicetur ille, tu vide, cui fidas; ne cerdonem pro Rege amisso matri suæ Reginae domum reducas, cum pudore ablegandum. Habent artifices quoque suum Antimonium, à vulgari distans, quamuis regulum stellatum Martialem huius non reiciant, sed ad plurima vsurpent.

HYRAMVS.

Antimonii signaculum seu character mundus est circulus ENIGMA
cularis cruce superposita, idq; non iniuria; quia mundo toti 128.
addit crucem & vexationes, non vni saltem homini: Vni
uersalis

*uersalis crux est Chymicorum, sub qua multi succumbunt
& emoriuntur ob difficultatem: Reiciatur itaq; extra ar-
tis pomœria: An non verè sic iudico?*

SALOMON.

Non opinor. Ononis herba est aculeata, Resta bouis, vel Mora aratri dicta, quia in agris multum molestiæ agricolis creet: an propterea tota extirpanda erit? Neutiquam; quia in mundo ornatum auget, & homini salutaris est ad pellendos lapillos ex renibus & vesica. Ita & de Antimonio cogitandum erit. Est multis remoræ, damno & causa inanum laborum; sed nihilominus habet suam vtilitatem, & vim manifestam in multis morbis, lapide, leprâ, aurigine, & similibus: Maneat itaque in officina Chymicorum, vt tanquam sapo eorum manus & faciem, sic illud, ingenium & mentem purget & clarificet, quò videant antea non visa, & intelligant antea non intellecta. Illotis manibus licet attingere illis carbones, sed non arcana impurâ animâ & illotâ conscientiâ. Antimonium, vt aurum, sic illos februet. Rhodo hoc simile est, seu Roseto; neutrum absque spinis, molestiis, & cautelis vtilitatem præbet. Hæc est herba, seu Saturnus de Canalibus, qua lapis Basiliano fratri eiicitur, & sanitas reducitur post infinita experimenta frustra adhibita. Non tamen sum author cuiquam, vt in vulgari illo fœculento semimetallo tempus & opes perdat.

HYRAMVS.

ENIGMA
129.

Quod si Capricornus iam dictus in Veneris hortum exponatur, vt lucente Sole rosas ibi gustet, mirum videbitur, quantus purpurearum rosarum prouentus sequatur, aut ex fimo aut calore dicti animalis, an hoc pro nihilo reputabitur?

SALOMON.

Scitum est, quòd Venus Capricorno coronam purpuream imponat, verùm cum ipse petulcus flores depascat eius horti, excluditur, & nil præter vnus diei pulchritudinem & fastum illi relinquitur: Venus benignissima est Dearum, sed Capricornus ei aduersus, benignitate

cuis

eius frui nequit; exceptis paucis flosculis; Si verò Capricornus cornibus & dentibus priuari posset, facile in hortum Hesperidum admitteretur præ aliis.

HYRAMVS.

Quod si Caper hic Marti occurrat, cui proprius addiscatur Aries, an non hinc stella in Erichthonio exorta, robor à Marte, fixitatem & colorem acquireret, seseq; Regis philosophici genethliacam demonstraret? ÆNIGMA
130.

SALOMON.

Hæc Martialis stella in Erichthonio accommodè sita est, nempe in brachio filii Vulcanii præpostero modo nati, serpentinisq; pedibus repentis, de quo aliàs. Vulcanus enim præter Brothea omnibus ridiculo habitum, & hunc genuit. Cum Marte hic Cygnus quasi inuulnerabilis pugnans, solo fulmine Iouis ab eo dirimitur, hoc est, Vulcani armis & telis, Ioui fabricatis: Pythagoras Cygni animam immortalem dixit, quia imminente morte dulcissimè canat; At in hoc fallitur. Apollini quidem ob id sacer habetur; at quia sæpè perdat oua, quibus incubat, parum utilitatis præstat. Huic ille fumus albus non absimilis est.

HYRAMVS.

Sed imperfectis relictis, an non in Sole, Luna, & Mercurio curio quid veritatis inest? ÆNIGMA
131.

SALOMON.

Tute scis, Princeps prudentissime, quòd materia Lapidis philosophici non existat in varietate rerum, & si in vno subiecto (quod forte nominasti) insit, non poterit esse in illi contrario: at inest illi, quod habilitatem habet, ad tincturam recipiendam. Tale est, quod in via perfectionis adhuc ambulat, nec ad eam peruenit per naturam; vbi perfectissima & imperfectissima corpora excluduntur. Quid autem perfectius auro, quid imperfectius Mercurio vulgi? Ergo hæc duo in censum non veniunt, nisi fortè per accidens. De Luna quis dubitare possit, sed immeritò. Omne enim, quod perficitur, Lunarem humiditatem superfluum ante operationem habet, post deponit. Ipsa est, quæ
N crescit,

crefcit, cornua fumat, & amittit, aut potius ab eius influentia, herba Lunaria dicta: Ille eft nofter ignis innaturalis, quia naturali, vt cœcus à vidente, duci debet, eò quòd via artis postulat. His adiungendus eft & alius, ignis præter naturam vocatus, & Trias ignita erit absoluta.

HYRAMVS.

ENIGMA

132.

Luna motus intermedius inter Saturnum & Solem in sphaera subterranea obseruatur apud naturam; Hinc forè & apud artem præsupponitur eiusmodi?

SALOMON.

Argentum nostrum est aurum nostrum, & aurum nostrum est sulphur nostrum, & æs est Mercurius noster, terra alba foliata, in quam seminandum est nostrum aurum, vt multiplicem fructum ferat agricolæ suo: Luna philosophica autem non est argenteum commune, sed vegetat, vt planta, viuitque, cum vulgare sit mortuum, & non absque fœdis maculis. Mercurius philosophicus virgo est, quia nec ignem, nec maritum tetigit. Est enim res, quam ignis non tetigit, vt inquit Plato apud Rosarium, à qua noster Mercurius surgit. Est Beia, & Albifica, ex loco putrido extracta & euecta in eam pulchritudinem, vt omnibus sit admirationi. Velut caput enim Medusæ in lapides omnibusibi contrarium conuertit, & stupore opprimit.

HYRAMVS.

ENIGMA

133.

Quid utilitatis est in Mercuriis extractis ex corporibus tam perfectis, quam imperfectis?

SALOMON.

Multa simul complecteris, quorum quædam bona, non pauca mala. Mercurios enim ex suis corporibus extractos non reiciimus; sed pro modo extractionis & dignitatis ipsorum corporum, vnde petuntur, censemus, sine quibus ars absolui non poterit: Alij Mercurij sunt molles & fœminei, alij duri, renitentes, & masculi, quidam currentes, quidam coagulati in formâ puluerum: Ex his eligendi optimi, boni ingenii & indolis, sanæ constitutionis, ab omni heterogeneitate purgatissimi, quibus maritus ex alio monte Hermaphroditum inuestigandus &

clus & coniungendus erit: Rebisintelligo, quod nascitur in duobus montibus Parnassi, exiguâ valle intermediâ.

HYRAMVS.

An non extrahitur Mercurius cum Mercurio & aqua forti? ENIGMA
134.

SALOMON.

Sic sanè: Vnus enim Mercurius per alium extrahitur, aquâ fortè utrumque soluente: Sed in his quis sit cautus, ne laboret, vt stulti, aurum & argentum corrodescentes cum aquis acribus, eamq; solutionem vocantes, addendo aliquid Mercurij vulgi, sed vt philosophi; quorum aqua digitos non madefacit, tantum soluens, quantum ipsa coagulatur. Hæc aqua est lapis in capitulis notus post coagulationem, antè, acetum acerrimum, quod aurum fecit merum spiritum.

HYRAMVS.

Mercurius ex Saturno ritè extractus an admittit coagulationem sui in aurum? ENIGMA
135.

SALOMON.

Saturni Mercurius impurus & luteus est, terre streitatis multæ pariceps, crudus & aquosus, ideoq; satis ponderosus, qui cum tincturâ philosophica facillè coagulatur, sed absque eonequaquam, quod ad vtilitatem proueniat. Non enim est sulphur fixum & rubèum in Saturno, nec illud fortè fortunâ in eo per coagulationem generari est possibile, sine quo omnis coagulatio eius est frustranei laboris & finis. Non satis erit figulo seu Vulcano hominem formasse ex luto, omnibus suis externis membris expressis, ac deinde igne in lapidem comburere, quasi per ignis calorem ei sensus & motus accedat, sed oportet ei animam rationalem immittere ab extrinsecus. At hoc illi impossibile erit, cum anima rationalis non sit in hominis voluntate: Ergo nec figulus per plasticen hominem viuum producere poterit, nec vulgaris artifex ex Mercurio plumbi aurum, multò minus Tincturam auream.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
136.

Sed aurum cū sit æquatum in qualitatibus quatuor, ac Mercurius plumbi frigidus & humidus, hic non poterit fieri calidus & siccus, hoc est, Tinctura, antequam æquationis æquilibrium, in quo, si cessetur, aurum habebitur, pratergrediatur?

SALOMON.

Sola Natura hęc coagulandi viâ vitur, & æquandi qualitates in auro; sed ne nimium de humido absumat, longissimo tempore incedit, quod tempus artifex expectare nequit. Neque enim in omnibus ars naturam imitari potest. Hoc certum est, in Mercurium seu communem, seu Saturninum, non posse introduci qualitates siccas & calidas cum essentiali colore rubeo, nisi per tincturæ projectionem. Nemo enim potest in magno mari aquam certæ mensuræ aut ponderis calefacere, alterare, siccare, coagulare, tingere, & in digniorem statum euehere, ne aliam aquam tangat, vel alteret simul, atque ita totum mare calefaciat, siccet, & coloret, quod nunquam perficiet. Sic nec in Mercurio quocunque aliquam partem alterabit calefaciendo, siccando, & colorando in rubrum, & reliquum intactum relinquet. Aut enim totum humidum & frigidum habebit; aut exiccatum in puluerem inutilem; non tinctum, nec tingentem, absque calore impresso, constanti & firmo, prout requiritur.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
137.

Annon Mercurius vulgi, vel Saturni, vel antimonii, per aurum coagulari poterit, cum tot Chymistæ huic rei multum tribuant?

SALOMON.

Amalgamare licet aurum cum Mercurio vulgi, vel huic simili, & coquere, donec Mercurius suâ humiditate naturali priuetur, & in Turbit (ut vocant) transeat; sed hic nulla est mutatio vel alteratio in naturâ auri, nulla multiplicatio, vel augmentatio auri, vel tincturæ; sed saltem exiccatio Mercurii, quæ inutilis est, & compositum perdit;

& cor-

& corrumpit, non ad digniorem formam euehit. Et si quæ eiusmodi coagulationes leguntur, sunt tamen omnes sophisticæ, & illegitimæ, examinibus debitis non correspondentes. Ex Mercurio enim non fit sul. hurauri, nisi in vase Hermetis ex ære eiusdem, quod viridis noster Leo est, & latet in minera, *quam, si nominarem, inquit Rosarius, insipientes tamen non crederent.* Hanc si venditores agnoscerent, non venderent tam vili pretio, nec Reges permetterent ad quenquam Philosophorum peruenire; Et sic studium philosophicum esset inane, & periret scientia, vt Petrus de Zalento inquit, cum suis fratribus.

HYRAMVS.

*Quid de tinctura volatili statuis, an ea figi possit,
nec ne?*

ÆNIGMA
138.

SALOMON.

Sunt spiritus antimoniales, qui ex igne aurum ignitum, cui misti sunt, desumptum superficie tenus tingunt, & altius colorant: sed si id iterum admoueat igni, tinctura auolat cum spiritu, & frige factum aliam de nouo assumit. Hi sunt artis & naturæ lusus, qui nunquam ad perfectionem certam deduci poterunt. Fucus est, qui à Vulcano Soli præ-tenditur: Aut potius Daphne fugitiua, quæ Apollinis amplexu adeo formidat, vt in vegetabilem naturam, videlicet Lauream, potius transmutari optat, & obtinuerit, quam virginitate deflorari. Apollo amat hanc Daphnen, siue antimonialem tincturam: sed ex nutu Vulcani hæc abir in sphæram sui regni, aërem, vbi delitescit, incognita. Anima est corporum mortuorum viuificandorum, quæ si auolet, non captatur cum falconibus, vt Arnoldus inquit; At semper meditatur fugam, cum eius motus sursum necessario fiat, qui si alteretur, vt deorsum versus centrum à superficie contingat, figitur & sistitur fugacissima volucris, & pennas amittit, quibus nimium fidit.

HYRAMVS.

*Quid oleo antimonii distillati per ascensum in Retorta
ex minera post putrefactionem in simo attribuis?*

ÆNIGMA
139.

SALOMON.

Multum temporis, laboris, sumptus, periculi; at nihil utilitatis aut
N. 3 lucri.

lucris. Habet hoc sulphur rubeum, instar oui vitellorum, in se, habet & albumen Mercuriale: suntq; qui dicant, eo sulphure cochlear argenteum immixtum colorari & tingi exterius in aureum, sed colorem per ignem abigi. Sed quamuis magna arcana in hoc opere latere possunt, homini incognita; ideoq; id non parui faciendum sit; tamen cum ad hanc intentionem non inferuiat, fugiendum erit. Si quis verò illud sulphur inde separare & figere nōrit; suoque argento viuo in debitis ponderibus coniungere, venenositate omni absumptā; absque dubio habebit rem in medicina, cui vix quiequam comparari queat. An idem in aurificio præstet, ab experientia discendum erit.

HYRAMVS.

ENIGMA
140.

Anne aqua gradatiua & fixatiua in hoc opere quid præstant, hoc est, an tincturam exalcent, figant, aut in argento quid auri reddant ex sua natura?

SALOMON.

Esse rudimentum tincturæ in salibus & mineralibus quibusdam, non est dubium; sed hoc ad perfectionem per artis beneficium deducere, omnino est impossibile. In sanguine humano est potentia seminis; quia hoc ex illo fit: sed ex sanguine solo velle foetum viuum arte educere, naturæ contrarium est. Opus est enim sanguinis alteratione in genitalibus, & spiritus vitalis commixtione; deinde in vasis debitis conceptione, gestatione, nutritione, augmentatione, & animatione, antequam inde perfectus nascatur homo. Sic ad tincturam salium, vt vitrioli, salis petrae, armoniaci, & mineralium, vt croci Veneris, Martis, sulphuris, antimonii, & similium, multæ operationes requiruntur, priusquam perfectionem adipiscatur, sine qua est inutilis & vana: Vnde enim in illis color rubeus purissimus? Vnde spiritualitas simul & fixitas? Vnde terreitatis remotio, & claritatis introductio? Vnde radicalis permixtio cum metallis, iisdemq; perpetua & indiuidua adhæsiō? Sanè hæc omnia in aquas fixatiuas introducere velle, est aquam cribro haurire, & Sisyphi saxum voluere cō, vnde pronus sit lapsus.

HYRAMVS.

*Quid cementatio cum pulueribus (eiusdem efficacix) ENIGMA
fixatiuis utilitatis promittit?* 141.

SALOMON.

Si aurum lateat in gremio argenti absconditum, prius dictæ aquæ id inde extruunt & eiciunt, & nihil in argento gignunt, cum non sint proprium, naturale agens, sed violentum, & tyrannicum, naturæ aduersum. Sic hi pulueres absumunt, vel deuorant argentum, & aurum intactum relinquunt in ea proportione, qua latuit in argento; & nihil in substantia argenti vel auri immutant, nisi quod vnum ab alio separent. Sic ex Rhenensi auro Vngaricum facere, separato argento, est res facilis, & possibilis, sed ita, vt rustica ex lacte segregat, non facit in lacte, butyrum.

HYRAMVS.

Quid arcani est in crocis metallorum?

ENIGMA

SALOMON.

142.

Crocus metallorum, si ex verò Ente & principio ortum ducat, est res, quæ artem consummat, vt Democritus apud Flamellum loquitur; at si ex alieno fonte deriuetur, plus musci limosi, quàm odorati, secum trahit. Tingit quidem; sed non ingreditur, hoc est, quod sinistra dat manu, dextra recipit. Manet ante ostium Regis, & aulam non intrat, tantum à best, quòd Regem Regilla exornare valeat in tempus. Quis hac Regem induat, in qua nec caput, nec pedes exprimuntur, nec quicquam aliud? Est sabulum absque aqua, & lampas sine oleo; cuius utilitas nulla est. Quid plura? Pulchrum est venenum, non metallorum, sed mortalium, quod de Venere venustisq; dici solet.

HYRAMVS.

*Quid respondendum illis, qui tincturam qua suerunt in ENIGMA
omnibus hisce, metallis, spiritibus, Mercuriis, aquis, oleis, 143
salibus, prout dicta sunt, & nihil inuenientes, totam artem
damnarunt, vt impossibilem?*

SALO-

SALOMON.

Quod Geberiusdem obiicit, quod sint puerorum instar, qui in angustis adibus conclusi, nil imaginantur de India aut America, sed totum terrarum orbem non amplius patere, quam ipsi oculis viderint, autumant. Fateor, aliquid forsan viderunt, aut experti sunt, quod non successit; sed non id, quod scire & experiri debuerunt. Si tot sint mineralia & metalla, quot elementa literaria, tum eorum compositio erit rã multiplex, quam literarum; ex quibus infinitæ voces componuntur à se inuicem differentes. Non mirum itaque, si quis centies mille experimenta per 60. annos aut amplius tentasset, & artem non inuenerit: quia per experimenta eam inueniri non posse dicunt Philosophi; nec per solam ratiocinationem, aut per vnam naturæ contemplationem, nec per dicta authorum solummodo, eorumq; consonantiam: sed per hæc omnia simul Diuino annuente Numine. Vnde non sequitur,

Multa expertus est, & nihil certi nouit:

Ergo nihil veritatis est in arte:

Nam ars recta est sub allegoriis, veluti nux vel amygdalum in suo cortice, & testudo in sua testa. Ad interiora eius adyta lustranda cuiusuis est laborare; at peruenire vnus ex millibus.

HYRAMVS.

Sat à me dictum nunc opinor; Tuis igitur sententiis acquiescimus, sed ita, vt has quæstionum vices soluendarum lubentes subeamus, à te, vt respondendo, sic interrogando, indies doctiores facti.

SALOMON.

In magnis & voluisse sat est: Quid maius naturâ, eiusq; his operibus? Certè in rebus humanis nihil. Ideo sufficiat huius vestigia indagare, & per opera admiranda magistram rerum contemplari. Nil homine dignius, quam ex humanis diuina metiri, ex creaturis Creatorem, ex liberalibus donis Largitorem, ex providentia æterna Dei benignitatem, ex factis Omnipotentiam Numinis.

ÆNIGMA

144.

Hermes iubet venari tincturas in lapidibus; quoniam in iis sit mansio earum: Lapidem itaq; consideremus à vobis omissos: Quis igitur Lapis, Regina, tinctura proximus est?

SABA.

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 105
S A B A.

Granatus: Namq; in igne persistit, rubëusq; est, & auri semina naturaliter in se continet: quibus proprietatibus si ingressus in metalla accedat & ponderositas, nescio quid veræ tincturæ in eo desit. Admirabilis est natura huius lapilli præ cæteris omnibus. Vapor aurum in eo fixus est, & color rubëus, qui adest, tinctura paludamentum. Natura in eo suorum armorum insignia inculpfit, suæq; plantæ vestigium reliquit: Imperatorem Divæ Memoræ Rudolphum II. hoc medio Mercurium vulgi præcipitasse vidimus. Artificis est & coagulationem cum fixatione & ingressu illi addere, & tinctura erit perfecta. En hic est campus Martius pro tyronibus ad exercendum non tam manus, quàm ingenium; ut trimentur, an Granatus sit arti utilis, & si sic, siue non, cur, & quem ob defectum? Ut enim est Medici, corporis humani partes, venas, nervos, arterias, humores & operationes contemplari, ut sanitas & morbus discernantur, causæ cuiusque innotescant cum symptomatibus: Sic Chymici seu Philosophi naturalis est, mineras, tanquam subiecta artis, enucleare, pulbare, & examinare. Sic enim Morienus, *Similiter scias*, inquit, *maior radix huius operis est in inquisitione specierum, quæ sunt meliores ad hoc magisterium: Nam vnaqueq; minera multorum est generum.*

SALOMON.

Estne adhuc alius lapis tincturam præ se ferens?

ENIGMA

145.

S A B A.

Est, nempe vena argenti rudis sanguinea, quam *Redguldsg* vocant. Hæc licet sit valde rubea, in igne tamen rubedinem illam amittit, & parit argentum albidissimum. Rubedo autem illa est in sulphure, ideo separatur. Quod si argento vivo communicari posset, foret tinctura, quæ quæritur. Accipitur itaque hæc minera, & sulphur illud rubëum coquatur, donec album ab eo coloretur, & tota compositio rubea fiat instar croci. Prius tamen, quàm hoc opus incipiatur, acerrimè examinetur, rationibus quibuscunque pro & contra adductis, & veritas patefiet. Estq; hæc altera quasi materia ingeniis docilibus excutienda relicta: quibus tamen nolumus sophistis alios decipiendi ansam præbere.

O

SALO-

SALOMON.

ENIGMA

146.

Quid censēs de lapide Lazuli?

SABA.

Et ille medicinalis est, ex auro deducens suam dignitatem; quod aliquando visibiliter in eo hospitatur. Cæli colorem in igne durabilem in se continet, qui per artificium inde separatur; ad cuius exemplum fortè liceret & rubèum colorem ex suo continente extrahere. Color ultramarinus vocatur, quia ultramare peteretur Venetiis, vel ex Hispania, Indiisve. Argenti idem color est in profundo; unde & hunc argentèum fixum quis existimare posset, & ad rubèum deducibilem, si modò ingressum in metallâ haberet.

SALOMON.

ENIGMA

147.

*Quomodo extrahitur lapidis Lazuli color ex sua**minera?*

SABA.

Lapidis dicti optimè colorati, puri, libra vna, plus vel minus, conteritur in tenuissimum puluerem, in Porphyrio cum aquâ clarâ; exiccatur puluis, & teritur, donec alcohol fiat: deinde accipiuntur picis Græcæ vnciæ tres, resinæ pini vnciæ quatuor, mastiches vnciæ tres, thuris vnciæ tres, olei oliuarum vnciæ duæ; In patellâ vitreatâ ponatur primò oleum, cui calido addantur resina, post pix, deinde thus, postremò mastix: moueantur bene: alteri scutellâ infundantur, & bulliant paruum: Lapidis puluerem siccum pone in vasculum, cui affundas hoc unguentum paulatim, mouendo spatula, vt bona fiat mixtio: Relinque sic hanc mixturam per diem, ex qua deinde color sic segregatur: Affunde aquam bullientem supra pastam, & moue, refrigeratam effunde, & serua; aliamq; aquam affunde, idq; toties, donec aqua non amplius tingatur; Fac vt aqua abeat, & color caruleus erit in fundo; quem aqua tartari purgare poteris, si opus sit.

SALOMON.

ENIGMA

148.

Est igitur unguentum & pinguedo oleosa, quæ extrahitur vincturam caruleam ex suis corporibus, eamq; commendat

mendat aqua pluvia seu clara seruandam; Quid si hoc modo in opere philosophico procedatur?

S A B A.

Non abs re foret; quia oleosa penetrant in profundum, coloresq; dant & accipiunt constantius, quam aquosa. Sunt præterea hic attractiua, calefacientia, & retinentia seu astringentia, quæ veluti per manus colorem dictum ad se trahunt, attractum seruant, donec aqua bulliens eum sequestret. Ita in lapide philosophico, quam primum interius redactum fuerit exterius, & vice versâ, hoc est, cum purpureo ornatur colore, hic in vnguento, quod est anima, congregatur, & per aquam nubium seu instrumentalem visui humano manifestatur.

S A L O M O N.

Cur animam lapidis vocas vnguentum?

ÆNIGMA

149.

S A B A.

Hæc Hermetis sunt verba, & Philosophorum plætorumque: sic enim Lullius in Codicill. cap. 11. *Quia hoc, inquit, oleum est tinctura, aurum, & anima, ac Philosophorum vnguentum, quo totum perficitur magisterium.* Eteod. lib. cap. 54. *Animam enim sunt fermenta, olea, vnguenta, aurum, & argentum nostrum.* Arnold. in Ros. lib. 2. cap. 9. *Aër sane est oleum, & tinctura, & aurum, & anima Philosophorum, & vnguentum, quo totum perficitur magisterium.* Sic Riplæus pott. 6. *Atq; hic medius aër, quem oleum vel aquam dicimus, nostrum ignem, nostrum vnguentum, nostrum spiritum, nostrum lapidem, in qua re sola fundata est omnis nostra sapientia.* Et addit: *Nunquam solus exit, nec intrat per ignem; sed aqua quamprimum eum educit, ac post introducit, vt aqua, que ab aqua nunquam separatur, & sic potest aqua solum nostram aquam mouere, qui motus causatur mortem simul & vitam, & aqua naturaliter aqua adheret sine vlla repugnantia ac contentione.* Vnde apparet, Philosophos vnguento & aquâ vt ad separationem suæ tincturæ, hoc est, animâ lapidis & spiritu.

S A L O M O N.

Cur hæc pars lapidis appellatur vnguentum?

ÆNIGMA

150.

S A B A.

Quia inungit partes terreas & siccas lapidis, easq; in igne fluxiles

O 2

red-

reddit, ita vt in metalla facile ingredientur. Eodem modo dicitur quoque aër & olëum; quia oleosa sunt aëria, & humectantia, seq; in poros corporis profundos insinuantia. Sed Philosophorum olea non sunt flammantia, aut combustibilia, vt vulgaria, à quibus hęc quoque notâ differunt.

SALOMON:

Quod est proprium nomen lapidis?

ÆNIGMA

151.

SABA.

Lapis vel Apis est; Lapis, quia duram materiam obtinet, per quam virtutem suam effundit veluti aurum per lapides durissimos suas venulas. Apis, quia Apidem Ægyptium suâ formâ repræsenterat. Sonat autem Apis Ægyptiis bouem, sub cuius figura Osiridem coluerunt, dicentes, Osiridis animam in hunc bouem migrasse, qui corniculatam Lunam albam, aliâs toto corpore niger, in fronte vel alterutro latere gestauit. Materia enim philosophica, quæ per Apim exprimitur, non est Lunæ crescentis expertis, in quam anima Osiridis continuâ serie migrat, hoc est, anima corporalis, vt vult Artephius, ligatur cum animâ spiritali, in propagatione tincturæ. Qui Apidem non agnoscit, lapidem amplectatur, & sufficit illi. Aliud nomen dare nequeo, cum habeat omnia in se nomina, omniumq; rerum similitudines.

SALOMON.

ÆNIGMA

152.

Sed ne extra mineralia euagemur; Quis est pater lapidis, & quis auus?

SABA.

Saturnus auus, Chiron tutor, Vulcanus præceptor, & Iupiter pater; quamuis alii ei tres patres assignent, vt alteri Orioni, Phœbum, hoc est, Solem cœli, Mercurium & Vulcanum, hoc est, artificem ingeniosum, & ignem. Quocunque modo accipiatur, vna res est; de qua Lullius; *Noster infans, inquit, habet duos patres, & duas matres: vbi Vulcanum quoque intelligit; quia addit: Et quia ipse charè nutritus est ex totâ substantia in igne, propter quod nunquam moritur.*

SALO-

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 109
SALOMON.

Jupiter multorum filiorum pater est: ac tu forte Dio ÆNIGMA
nygium intelligis? 153.

SABA.

Eum ipsum, & quemuis alium. Sunt enim re vnum & idem, nec nisi nominibus & attributis allegoricis differunt. Propriissimè vocatur Mercurius, vel Mars, vel Apollo, vel Pollux, & sic de aliis intelligèdo.

SALOMON.

Tibi, Hyrame, nunc obstrepam meis quæstiunculis, cum Regina mihi satis colloquij intercessit hac vice: *Ex te quero, Num plus* ÆNIGMA
fidendum mineris, quam metallis, perfectis, quam imperfec 154.
etis, corporibus, quam spiritibus, aut contra?

HYRAMVS.

Tria sunt hîc primò proposita enodatu difficilima. Enitar tamen vt possum singulis satisfacere. Si metalla in suis venis quandam vim astralem, formatiuam, ac spirituofam habent, quæ proueniunt, & quasi vegetantur, augmentatione sui cordis, seu grani perfecti; tum mineræ sunt præferendæ metallis fuis, & in igne emaciatis, eoq; spiritu priuatis. Sin secus; & hæc illis anteferentur. Verùm enim verò nihil in hac sublunari regione aëris eo spiritu destituitur; sed quælibet res formata eo imprægnatur; In primis metallicæ venæ seu mineræ, quæ vt suas formas & species distinctas habent, & in tenebris illis agnoscunt; ita vim quandam mouentem seu spiritum mineralem ab astris descendentem possident, quâ alterantur, & ad motum physicum incitantur. Animam propriè dictam vegetabilem, aut sensitiuam non intelligimus; sed id, quod alterationis in mineris principium est. Quod nisi esset, nulla alteratio aut mutatio sequeretur, nulla conuersio imperfecti in perfectius, nullumq; grani incrementum: sed quod hæc fiant, indubitarum est ab experientia metallicorum opificum, qui venas eas scrutantur, excindunt, in lucem proferunt, liquefaciunt, & in sua metalla redigunt. Mineras itaque prætulero metallis fuis non iniuriâ. Ad secundum dicendum, ad imperfecta plerosque respexisse auctores, sed cum perfectis naturaliter fermentata. Si copia, vilitas,

nigredo materiæ consideretur, si facilis alteratio, solutio, & coagulatio operationum; si naturæ cursus, vestigia, & series: Hæc omnia & singula ad imperfecta declinant. De perfectis sæpè conueniunt, sed ibi plerumque suum proprium aurum & argentum intelligunt, non commune. Calculum itaque imperfectis concedo; sed non omnibus, quem vni debeo. Ad tertium refero, quòd spiritus non coagulandi sint absque corporibus, nec corpora soluenda absque spiritibus; & quòd vnum alterum emendet & corrigat, veluti manus manum lauat. Corpus absque spiritibus quodcunque mortuum est; & spiritus absque corpore, instabilis, fugitiuus, & vagus. Vinciantur simul per Vulcanum, & perpetuò vnà habitabunt, vt vna res, cum corpus in spiritum, & spiritus in corpus transierit. At non omnis spiritus omni corpori conuenit. Iungendum est genus cum genere, & species cum sua specie. Figitur enim, vt Riplæus testatur, omnis spiritus cum calcibus sui generis.

SALOMON.

ENIGMA

155.

Quid de reductione metallorum in primam suam materiam statuis, an illa sit superflua, an necessaria?

HYRAMVS.

Reductio in primam materiam subiecti philosophici sic intelligitur, quòd illud compositum retexendum sit eò vsque, donec adfuerit illud, in quo primum natura operari incepit, idq; in eam formam, licet imperfectam, quam habet, redegit, idq; fit per solutionem in argentum viuum per argentum viuum, multas ob causas: Primò, vt fiat destructio prioris formæ, atque sic digniorem formam acquirere possit; quàm diu enim eà formam, quam habet illud subiectum, præditum est, alterius nobilioris non est capax, aut appetens: Exempli gratiâ, Accedo ex vnâ viâ Regiâ in trinium, seu tres vias, ex quibus vnâ viam eligo ad læuam tendentem, quam prosequor. Eodem modo subiectum philosophicum fuit prius quasi in viâ Regiâ, seu materiâ primâ, ex quâ progressum est ad formam certam versus læuam. In hoc statu inuenimus hoc subiectum; sed illud iterum retrò ad viam Regiam redigendum erit ad suam materiam primam, in qua cum fuerit, alia via formæ eligenda est, nempe ad dextram, vt Tinctura inde fiat quod

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. III

quod viliori vsui mancipatum erat: Secundò, per reductionem in materiam primam metalla purgantur & lauantur à sordibus originalibus & terrestreitate sulphuris immundi: Tertiò, vt fiat vniuersalis & per minima mixtio in forma aquæ, non pulueris super ignem. Quæ enim sic miscentur, non facile disiunguntur, cum aqua aquam complectatur, & proximus proximum suum non dimittat. Ex quibus constat, nihil fieri posse in hac arte, absque præmissâ illâ omnibus decantatâ in primam materiam reductione.

SALOMON.

Quomodo retexi possunt metalla?

ÆNIGMA
156.

HYRAMVS.

Eodem modo, quo Augustus Cæsar Romam reliquit marmoream, quam lateritiam & ligneam repererat. Tecta & parietes destruuntur, & super fundamento eodem ex digniori materia, nempe marmorea, ædificantur ædes de nouo: Sic enim Author Auroræ, c. 20. *Separantur, inquit, elementa, terra scilicet, aqua, aër, & ignis: Terra ibidem relinquuntur, vt alia tria elementa in eâ valeant radicari; si ipsa non esset, elementa fundamentum non haberent, superadificandum domum nouam thesaurariam. Destructioni inferuire dicitur calcinatio & solutio, constructioni alia operationes.*

SALOMON.

Quousque retexenda sunt, an vsque ad elementa simplicia, an amplius ad materiam primam nudatam ab omni forma?

ÆNIGMA
157.

HYRAMVS.

Ad elementa non opus est regredi; tum enim totum compositum destrueretur, quod fieri non debet: sed ad elementata corpora redire sufficit. Multò minùs ad materiam nudam recurrendum erit: quia hæc nec inuenitur, nec queritur. Nullum enim corpus adeo destrui potest, vt omni formâ orbetur. Materia prima, vt meretrix, vnam formam dimittit, & alteram capiat, sed non priùs illam, quàm hanc. Regressus nostri

nostri subiecti fit saltem vno saltu; nec opuse est plurib. cancrinis meatibus. Forma ipsi quædam manet; sed non prior, à qua denominatione habebat; verum rudior & incultior, mutabilitati obnoxia, instar cera, vt flecti possit, quo debet: Remanent in eo qualitates pristinae, at diligatae, facibus separatis. Ita cibus fit chylus, post chymus, hinc semen genitale, post embryo, denique homo per multas digestiones, alterationes, maturaciones, & transmutationes. In singulis huiusce mutationibus singulas formas habet; sed vltima est omnium perfectissima, & videntur præcedentes omnes huic inferuire tanquam domina.

SALOMON.

ÆNIGMA
158.

*Quæ est mens Basilii Valentini in descriptione eius
primæ materiæ Lapidis philosophici?*

HYRAMVS.

Ipse de lapide vilis pretij dicit, quod volatilis ex eo extrahatur ignis. Id enim verum est, quia omne, quod non est de essentia eius, auolat, aut comburitur: Ipsum quæ; refert lapidem componi ex diuersis coloribus, nempe ex seruo rubeo, & odorifera eius sorore. Lapis est, & non lapis; illud, quia teritur; hoc, quia funditur. In eo solo operatur natura, & non in alio. Natura itaque operationes suas nondum in eo absoluit, sed quasi in medio earum cuius est. Ex hoc lapide distillatione nota aqua clarissima elicitur, quæ Regem, patrem, seu senem suffocat, eò vsque, donec ipsi restituatur anima; & mater volatilis ipsi in regno adæquetur. Quod enim est superius, est sicut illud, quod est inferius, & ascendens habet naturam descendens. Eadem igitur Basilii est intentio, quamuis aliis vtatur terminis.

SALOMON.

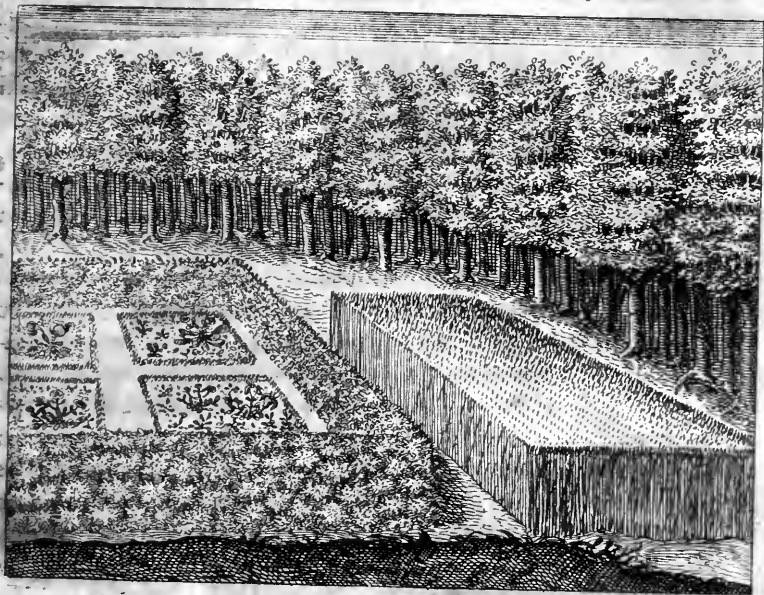
Cessabimus nunc, si placet, ab hac Fossilium inquisitione, & crastino die ad Vegetabilium classem accedamus, in quibus à Cedro ad Rutam murariam, à summo ad infimum, quoad Ænigmaticæ nostræ tractationi sufficiat, discurremus, agnoscetes, vel ex minimo flosculo Dei Optimi Maximi omnipotentiam, vt Poëta Christianus verè canit:

Præsentem quæ, refert vna vel herba DEVM.

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Quarta Dies:

DE VEGETABILIBVS.

SALOMON.

VARTA nobis lectio in hoc magni Mundi libro nunc
impendet quarto hoc die in quarta pagina. Hanc disca-
mus, lustremus, & diligenti curâ peruoluamus. Si enim
pueris in suis tabellis conuenit, vt occupentur circa pri-
mas literaturas: tum multò magis nobis, vt circa maio-

P ris

ris mundi apices, lineas & figuras reales, quales sunt omnes visibiles creaturæ, contemplandas & agnoscendas versemur, vile, honorificum, & necessarium erit. Quid Antonium Eremitam indies eruditorem reddidit? Non liber manuscriptus, aut bibliotheca copiosa, quæ caruit; sed sola contemplatio Mundi, seu Naturæ, eiusq; variarum partium secundum causarum genera inquisitio. Ternas in hoc paginas absolvimus, non pro rerum dignitate, quæ potius Angelicum eloquium, quàm balbutiem humanam postulant; sed pro talenti nostri striratione, & mentis sinceritate, ut patuimus. Nunc Herbarum vires & diuersitates percurrere inuestigabimus, quatenus his Philosophia nostra ad suam intentionem vitur. Non enim Herbarium instituire est nostræ voluntatis, aut huiusce loci, ac temporis. Scripserunt & ediderunt de his sua opera prægrandia viri excellentissimi in diuersis linguis & nationibus, tam copiosè & absolutè, ut hanc tractandi materiam satis illustratam omnibus sequentibus præriperint. Angusta diei vnus meta est, quæ non longos admittit discursus, Laconismo contenta & succincta rerum breuitate. Nec verò Asiatica dicendi veritate opus est, cum natura per res ipsas loquatur, hoc est, per plantas & vegetabilia, & hæc, tanquam hieroglyphicas solo impinxerit literas; non ut eas solummodò pedibus conculcemus; sed & ingenio perreptemus, scrutemur, & ediscamus. Magni libri hæc magna est lectio, non iumentis, aut pecoribus, sed nobis rationalibus commendata. Si brassicam solum Cato integro libro tractauit, & quidam in formicis, alij in apibus solis contemplandis consenuerunt: quid accidet nobis, qui totum hoc Mundi Theatrum, continens cum contentis, perlustrandum abimplimus, idq; in vna septimana, sine paucis horis. Qui cum nauigant terrenum orbem rectiori ductu, biennium & semestre ad narium postulunt; Ad tot & tanta verò orbis arcana enucleanda ex suis caulis, huius vitæ breuitas vix sufficeret, nisi saltem summa rerum capita perstringere aut libare nobis foret in proposito.

Vegetabilium diuissio.
Vegetabilium prioris generis natura.

Vegetabilium autem duplex omnino est differentia: Alia enim ordinario naturæ processu, ex semine suæ speciei oriuntur; Alia ex sola putrefactione, nullo præcedente corporeo spermate.

Est autem illorum semen simul agens & patiens, hoc est, Hermaproditici generis, aut potius in semine eorum est, vis formatiua, primo mo-

mō mouens & actiua, nec non materia, motum recipiens & passiuā,
 vnde plantæ cuiuslibet radicāles partes generantur. Habet præterea
 semen, veluti ouum, suum corticem & regumentum, cui includitur, &
 ad plantationem vsq; virtute integrā conseruatur. Tum si in bonam
 terram, hoc est, benè lætificatam à Stercurio illo Deo, spargatur, cuius-
 cunq; speciei fuerit, crescere incipit hoc modo: In terra pingui & ster-
 corata est acredo quædā nitrālis seu salis petræ, quæ si soluatur in aquā
 pluuiā vel nubium, & semē terræ in iniectum, penetratur ab hac aquā
 nitrosā, & intumescit, eò vsque, donec cortex rimam ducat, & franga-
 tur: Deinde magis magisq; intumescens, veluti pullus ex oui cortice,
 sic ex suo putamine egreditur, non motu sensibili, locali tamē & phy-
 sico: Sic glādes quernæ, fabæ, pisa, amygdala, pruna, cerasa, & reliqua
 vegetabilia omnia ortus sui initium sumunt; quorū quōd duriora erunt
 putamina, eò longius tempus requiritur, antequam iis aperitis & hian-
 tibus semina exeant; quōd molliora, eò breuius: Terra autem suo gre-
 mio illis vterū genitalem præbet, tanquam immediatè mater omnium
 vegetabilium: vnde quando semina terræ mandata, intumescencia,
 nudantur suo cortice, ex parte vel totaliter, fit conceptio eorum & nō
 prius. Quod si præ duritie cortices rumpi nequeant, aut aliās ratione
 defectus pluuiæ, aut fimitum nec illius conceptus continget. Quo fa-
 cto, incipit natura operari cum vegetabili, velut animali. Primū mem-
 brum seu viscus, quod in animali formatur, præsertim in homine, est
 epar, cum venulis suis ac vmbilico fœtus epati inserto. Hæ venæ sunt
 manus epatis, quibus illud attrahit sanguinem ex vtero materno, seu
 acetabulis. In homine autem hæc vis formatiua est in semine masculi-
 no, quod incipit hunc motum; materia patiens in fœminino crudiori,
 nec non sanguine affluente. Post epar, cor primò formari traditur, vni-
 ca domus & officina virtutis formantis, vegetabilis in homine. Ex cor-
 de reliqua viscera & membra vitam & motum accipiunt. Simili mo-
 do semen plantæ in terræ matrice radículas, quasi venulas meserai-
 cas & manum, acquirat, seu radicem epati assimilata; Deinde ger-
 men, veluti cor, quod paulò supra radicem existit, & in arboribus
 truncus vocatur: ex hoc rami & frondes reliquæ oriuntur. Vnde
 non immeritò *vegetabilia*, vt sunt arbores, *inuersa animalia* (absque
 sensu & motu tamen) à quibusdam dicuntur, quo ad nutritio-
 nem. *Animalibus* os superius, epar in medio corporis est; Plantis

Modus in-
crescendi.

Membrum
primū,
quod in a-
nimali, &
præsertim
homine
formatur.

Plantarum
generatio.

Vegetabilia
dicuntur
inuersa ani-
malia.

inferius vtrumq; , quæ suo alimento semper sunt affixæ, vt tam noctu, quàm interdiu fruuntur tore cæli & pinguedine terræ. Illarum incrementum per nutritionem hac ratione videtur contingere: Cortice feminis vegetabilis rupto, ac conceptione ita factâ, ex imo terræ per poros aura quædam seu vapor euaporat, qui attingens fibras & venulas radicum, ab illis attrahitur, & veluti sitientibus imbibitur, non sine puluisculis terræ, qui cum vapore ascendunt. Vapor hic subhumidus per meatus angustos penetrat, & vna cum terræ substantiâ, sibi associatâ, se per omnes dimensiones plantæ extendit, in qua à frigore aëris circumstantis congelatur, & in aquæ seu succi densitatem redit. Quo modo cum natura successiuè vtatur, hinc planta in altum crescit, & in latera dilatatur, eo vsque, donec ad iustum ægmen peruenit, in qua quiescit. Terra & aqua sunt vegetabilium parentes, nutricesque, quemadmodum & nutrimenta; sed aqua in aërem transit, & aër terram secum assumit, vt simul ascendant, deinde reuertitur in aquam, & aqua in terra coagulatur. Aër itaque cibus est plantarum, & porus, hoc est, lac & puls, sine quo crescere nequeunt, tam intrinsecè, quàm extrinsecè. In aëre plantæ vegetant, & augmentantur: Aëri enim pluuiam resolutus humectat terram, & ex ea pinguedinem colligit, quam pluuiâ iterum aëria reddita ministrat, vt dictum, plantæ, donec illa folia, flores & fructus producat, singulis annis, quibus ad has vices natura reuertitur. Non autem negandum est, vires quasdam occultas ab astris cuique speciei plantarum affluere, quarum beneficio illæ variis & certis medeantur morbis, quasi ex proprietate nature; sed has virtutes, vt & stellarum, indagare, supra humanitatem videtur. Nihilominus fuere nonnulli, qui id conati sunt, sed diuersa ratione. Alij enim à solâ experienciâ singularum herbarum proprietates agnosci volunt. Alij ex caractere simplici vegetabili à natura impresso ad similitudinem alicuius partis humani corporis, morbi, vel humoris. Quidam omnia vegetabilia in 12. classes vel 7. genera diuidunt, iuxta Planetarum vel signorum Zodiaci numerum & naturam præsuppositam. Quidam, iijq; frequentiores, secundum calidum, frigidum, humidum, & siccum ea distinguunt, tanquam primas elementorum qualitates, ex quibus deinde secundas & tertias qualitates ratione deducunt. Verum in his omnibus innumera dubia & incertitudines occurrunt, de quibus in huius vitæ obscuritate vix veritatis lucem attingere vel videre possumus.

Vegetabilium parentes.

Cibus & porus plantarum.

Astrorum vires occultæ.

mus. Sed tentanda via est, & iactanda alea, ut in hoc quoque Naturæ campo victores euadamus, unde Creatori gloria, & homini non nihil utilitatis accedat. Diuidemus autem nostras Deambulationes Philosophicas in quatuor differentias, nempe Horti, Agri, Prati, & Arboreti: De Horti muneribus, tu Regina; de Agri, tu Hyrame, mihi quaestiones mouebitis: ego vobis de reliquis, Prato, & Arboreto.

U n i s o h u -
i s o p e i s .

S A B A, Questiones de Horto proponens.

Horti simul iucunditati & utilitati, sanitatiq; vitæ humanæ inseruiunt, quæ absque illis semimortua videtur. Quid enim homo absque sanitate? Qui commendatior factus est à fratre sorori, hoc est, à morbo morti. Quid absq; bono utili? Ciuilitè sepultus: Quid absq; iucunditate, molestis & cuius intermixta? Scena absq; risu, vel cæna absq; cibo. Homo enim ad suæ vitæ sustentationem his omnibus eget; quæ hortis referantur accepta. Epicurus omnium primus Athenis intra mœnia hortos instituit, in quibus vixit, & scholam habuit, contentus naturæ donis hortensibus, malè audiens à Peripateticis, quòd negligens honoris, in hortis sese abdiderit, vitamq; absque dolore, cum iucunditate actam, pro summo bono hominis pronuntiãrit. At rectè intellectus fortè excusari poterit Author in illis. Hominis enim finis & summum bonum est reuera voluptas æterna, non corporis, libidinis, aut gulæ, sed animæ mentisq; quæ Deo adhærens vnice omnis gaudij, lætitiæ, & voluptatis sit particeps, ad quam quoque condita est. Qui de corpore hoc intelligit, verè Epicuri est de grege porcus, habens animam pro sale sibi datam, ut alter Grillus. Alcinoi quoque Phœacum Regis celebrantur hortus, ut fertiles, & biferi; sic & Adonidis, & Semiramidis in Assyria pensiles, nec non Hesperidum, qui aurea dedere mala. De Herbis & Flosculis hortorum differere nostra est intentio.

De Horto.

Epicurus

rectè intel-
lectus, ex-
cusatur.

En primo aspectu Rosa, ianuæ præfecta apparet, quæ cum sit armata, ut Pallas, & pulchra, ut Venus, à Gratis in delitiis habetur: Formosa est, nec minus casta; morigera, nec minus violenta, si non bene tractetur: Suavis, bella, tenella, & compta virgo est, quæ intra cancellos

Rosa.

ENIGMA

159.

spinosos sese clausit, ne à pueris & stultis impunè raperetur in manipulos. An non hæc locum habet apud Philosophos?

SALOMON.

Philosophi tot Rosarios sibi condiderunt, vt numerus eorum incertus sit. Habent enim magnum, minorem, abbreviatum, Toletanum, & plures alios, non aliam ob causam, quàm quòd Rosæ albæ & rubæ in iis creuerint, & aliis ad odorandum oblatae sint. Qui Rosas hortenses donant aliis, non nihil dedisse ex naturæ munusculis censentur: Multò magis authores illi, qui tot Rosarios nobis reliquerunt, Rosis fertiles & plenos, donaria reliquisse mundo existimandi sunt. Alia Roseta nonnunquam casu quodam pereunt; Philosophica permanent, donec fuerint homines, qui odoratu ingenij non destituuntur ex nimia Coryzâ.

SABA.

ENIGMA
160.

Quas ob causas Rosa vegetabilis assimilatur minerali & philosophica?

SALOMON.

Rosa vegetabilis & philosophica.

Æ sunt diuersæ: Primò, ob colorem album & rubeum vtriq; Rosæ vegetabilis & philosophicæ communem; vtq; purpurea pretiosior habetur candidis; sic rubra tinctura albâ, vel aurum argento: Secundò, vt Rosa vegetat, sic lapis vegetabilis crescere dicitur, quia vim habeat in se alterationis, quasi nutritionis, augmentationis, & propagationis: Tertio, Rosâ rubea habet flauos cyrrhos & calicem viridem, semina intus villosa: iidem colores in Rosâ minerali obseruantur; in hac enim viridis Leo præcipuum est continens; contenta sunt spermata viscosa & aspera, capilli flaui caput exornant, cum scilicet proiectio facta est in metalla, tum flauescunt: Quarto, Rosa sensibus & cerebro hominis accepta est, propter suauitatem odoris, pulchritudinem, & salubritatem: ita & Rosa philosophica omnes sensus exhilarat, cor reficit, cerebrum corroborat, & innumera alia præstat, de quibus videantur Philosophorum libri.

SABA.

SABA.

*An partus Rosa virginis tinctura quoque assis
milatur?*

ÆNIGMA
161.

SALOMON.

Ferè in omnibus: Ut enim rosaceus fœtus vertice suo rumpit matriculam, in qua continetur, & recreatur nocturno rore, & diurno Solis calore; sic philosophicus in sanguine proprio coalescit, donec in lucem nascatur, & perfectus sit. Vulcanus illi calorem ministrat, & Iuno pluuiam, quam annuntiat per Irim variorum colorum. Ros vtrique rosæ amicus est, & calor necessarius, quorum si quid defuerit, abortus sequitur, & fœtus moritur in partu: aliter prodibit in lucem purpureus, succi plenus, & viuendus.

SABA.

*Qua causa est albedinis & rubedinis in una
specie rosæ?*

ÆNIGMA
162.

SALOMON.

Quæstio hæc vulgaris est, ac solutionis Philosopho non indigna: Colores substantiarum velle deducere ex qualitatibus elementorum primis aut secundis, frustraneus labor est, qui fundamento innitatur lubrico: Nulla enim hæc videtur correspondens, nulla proportio. In pomis rubedo externa maturitatem plerumque, & ad Solis radios coctionem denotat: quia cuiusque pomi latus Soli meridiano expositum rubescit, reliqua non item. Ita de visis & aliis fructibus indicandum. Sol itaque rubedinem in his operatur actuali suo calore mirabiliter; non quòd propterea dicendum sit, omnia rubea esse calida, aut matura, magis cocta, quàm alba, quia contrarium sæpe inueniatur verum. Sunt poma quoque acida & immatura; aliquando etiam rubra, & fructus alij manifestè frigidi, vt fraga, cerasa, & eiusmodi alia. Sic Rosa Ephemera statim rubet, nec expectat maturationem vltiorem. Quomocunque sit, à Sole tamen cælesti hanc rubedinem dicitur vegetabilibus imprimi, non est dubium, absque vlla mixtionis Elementorum considera-

Obiectio.

Responsio.

dera-

deratione præsupposita. Est autem rosæ rubedo accidens separabile hærens in tenuissima substantiæ eius parte; vnde per aquam calidam facilimè Tinctura Rosea extrahitur pro syrupis & aliis medicinis: Extractum illud terrea corpuscula igni mixta in aqua abscondit, in quibus propriè color ille rubeus, tanquam in subiecto hæreat; Euanescente verò igne ex terrâ illâ rarissimâ, tanquam ex fomite non idoneo, color rosæ rubeus extractus perit, subiecto proprio destitutus.

S A B A.

ENIGMA
163.

Quæ causa est, cur spiritus vitrioli tincturæ vel decocto rosarum rubearum in paucis guttis admixtus, rubedinem eius exaltet, augeat, & diu illæsam conseruet?

SALOMON.

Pulchra est hæc quæstio, & explicari dignissima. Diximus rubedinem rosæ esse in fragili subiecto seu rarâ substantiâ terreâ igni mixtâ, idq; verum esse & hoc testatur, quòd spiritu astringente cum apertione, seu aperiente cum astrictione densior & corpulentior reddatur, & cum igneo elemento arctius connectatur, ne vnum relinquat aliud: vnde necessum est condensatâ substantiâ & accidens condensari, & sic colorem rubeum augeri. Quod autem vitriolatus spiritus præstat in rubeo rosæ colore, idem in aliis substantiis coloratis & coloribus efficit. Hinc à tinctoribus in primis expetitur, & coloribus eorum permiscetur.

S A B A.

ENIGMA
164.

Cur aqua fortis capita rosarum rubearum recentium muria conditarum, pallentium etiam in hyeme, optimo rubore tingit & imbuat, ut coronariis mulierculis notum est?

SALOMON.

Eadem est causa, quam modò dixi; quia pallor rosæ accidit etiam muriâ conditæ ex raritate elementorum dictorum, quæ roborantur & confirmantur ab aquâ duplici ratione; tum quia ex vitriolo est composita; tum quia calore potenciali adeo prædita est, ut frigida
rosæ

rosæ corpuscula mox calefaciat, & rubedinem eius ex centro ad superficiem eliciat, cum sit ex attrahentibus fortissimis.

S A B A.

Verum cur rosæ rubea etiam in frutice manens fumo sulphuris vulgaris vertitur in albam, aut saltem distincta eius folia, quæ fumus attigerit? ÆNIGMA 165.

S A L O M O N.

Vt Mercurius Mercurio, ignis igne, & frigus frigore elicitur, sic acidens à calore Solis rosæ impressum, vel etiam elementum rosæ igneum à fumo sulphuris calidi & sicci, hoc est, ignei, extrahitur, & cum fumo euanescit, atque sic rosæ, vel eius partes fiunt albæ. Fumus enim sulphuræus penetrat rosam absque constrictione, & postea auolat, & sic assumit id, quod sibi est maximè simile, suisq; alis in aërem exponit.

S A B A.

Quid antiquiores de rosæ rubedine senserunt?

ÆNIGMA 166.

S A L O M O N.

Rosæ prius albas sanguine Veneris tinctas esse rubras, videlicet, dum illa ex roseto profiliret Adonidi ab Apro vulnerato opem latura. At hæc sunt omnino allegorica, & de rosæ philosophicis intelligi debent, ut alibi latius exposuimus.

S A B A.

Rosæ itaq; relicta, ad Lilium transeamus; An non hoc conuenit Philosophiæ? ÆNIGMA 167.

S A L O M O N.

Nihil magis; Nam & hoc album, & auræ, nec non rubri coloris est. Est aliud, quod Conuallium dicitur, & aliud, Lilium inter spinas appellatum. Huic Philosophorum opus persimile est. Illud tutum est ab insidiis prætereuntium, propter vallum & munimentum spinarum: Hoc à lasciuiâ cerdonum luxuriantium, & otiosorum, defenditur seipimento variorum terminorum, & allegoriarum. Imò, ut ipsi flores liliaci spinis circumsepti alienis, non propriis, nascuntur in lucem: sic

Q.

& sc.

& fœtus philosophicus, dum prodit, ab heterogeneis admixtis, quæ ad eius naturam non spectant, separatur, & purus oritur.

S A B A.

ENIGMA

168.

*An non huc spectant flores Virgiliano enigmate res-
ti? videlicet:*

Virgil.
Eciog 3.

*Dic, quibus in terris inscripti nomina Regum
Na, cantur flores, & Phyllida solus habeto.*

SALOMON.

Lilium est cœruleum, sive Iris, de qua vult (vt videtur) intelligi. In eum enim florem Ajax, qui se ad Troiam insanus interemit, conuersus traditur, dum modo quis fidem historiæ adhibeat.

S A B A.

ENIGMA

169.

Quid de Hyacintho?

SALOMON.

Et is flosculus humanam reliquit faciem, & plantæ assumpsit: Fingitur enim in delitiis fuisse Apollini, cumq; Boreas eundem amaret, ex zelotypia discum, quo cum Apolline se exercebat, in eius caput illisit, vnde mortuus ab Apolline lugente in hunc florem commutatus est. Hoc est inuolucrum fabulæ, sub quo veritas rei absconditur, tanquam sub pallio.

S A B A.

ENIGMA

170.

Quid intelligitur per Hyacinthum?

SALOMON.

Sanè formosus aliquis iuuenis, cum quo noster Apollo se sæpè exerceat, at tandem ab eo interimitur, instinctu venti. Si quis hunc non agnoscat, nec Apollinem agnosceret. Ignis enim Naturæ per ignem contra naturam in aëstem ducitur, & ad motum incitatur; ac deinde, quod contra naturam est, occiditur, & in nihilum, vel in fumos ventosos redigitur. Dum viueret autem Hyacinthus, candidus fuit; at mortuus, in flore hoc habitu cœruleo ab amasio donatus est, quod est facile intellectum.

S A B A.

ENIGMA

171.

Narcissus quid habet mysterii Chymici?

SALO

SALOMON.

Et ille speciosus fuit iuuenis ab Echo Nympha adamatus, quam cum fugeret, imprecatione factâ in sui ipsius amorem incidit: atq; sic ad claras cuiusdam fontis aquas se conspiciatus, exarsit eò vsque, donec contabesceret: Ipse enim duplici modo & morbo consumptus est, nempe vt agens seu amans, & patiens seu amatus. Nec verò seipso extra sese frui potuit, nec suo amore siue actiue, siue passiuè; vnde affectus eius immedicabilis exitit.

SABA.

Quid significatur hoc sigmento in Chymicis?

ENIGMA

172.

SALOMON.

Quod agens & patiens in vno nostro composito simul insint post primam præparationem, vnde fit solutio soluti à seipso, & coagulatio coagulati ab eodem: Elixirenim, vt Philosophi testantur, propriâ suâ aquâ soluitur, & propriâ suâ calce coagulatur, absque peregrini additione; Contabescere autem videtur id, quod soluitur, & congelari; dum in florem sui nominis mutatur.

SABA.

Mira est hæc hominum migratio in plantas, nõ minus, quàm plantarum seu segetum in homines, vt de Cadmeis & Iasonis fratribus dictum est: Verum hæc omnia esse vnius originis & intentionis non dubitamus, ita vt qui vnum eorum probè introspeciat, nec reliqua ignorare possit; Quid existimas de Helenio?

ENIGMA

173.

SALOMON.

Is flos est ex Helenæ lachrymis natus; Est autem flauus vel aurei coloris; vnde non immeritò ascribitur Helenæ illi, quæ vnâ cum Polluce ex vno ouo, præter humanum morem, edita est: In oue enim philosophico semel concluso & obsignato, est vitellus cum albumine, Pollux cum Helena, & nullo adminiculo eget amplius, quàm in cubatu & fomento caloris temperati: Huius Helenæ lachrymæ siue oculorum guttæ coagulantur in florem aureolum.

Q 2

SABA.

S A B A.

ENIGMA

174.

Suntne plures plantæ Chymicis allegoriis insignes?

S A L O M O N.

Sunt: vtpote Mercurialis, Lunaria, Flos Solis, Heliotropia, Crocus, Chelidonium, Colocasia seu Faba Ægyptia, Moly, Glaucion, & his similes.

S A B A.

ENIGMA

175.

De singulis ordine disquiremus: Quid Mercurialis præstat in opere?

S A L O M O N.

Eandem vim & facultatem, quam præstat in clysteribus, nempe, vt emolliat, & refrigeret parum: Vnde vis laxatiua & purgans augetur, quæ consistit in humido. Oportet enim purgare per herbam nostram Mercurialem totum compositum, veluti corpus humanum, ab omni immunditiâ, & heterogeneis, quæ aliàs remanerent, & ægritudinem inducerent illi, quod alia ægra saniora reddere debet.

S A B A.

ENIGMA

176.

Quid Lunaria?

S A L O M O N.

Hæc est toties Lullio celebrata planta *amabilis*, cuius radix rubea, folia instar Maioranæ, ad modum Lunæ crescunt & decrescunt. Hæc crescit in montibus & vallibus, Philosophis admodum grata & quaesita. Hanc aliàs vocat idem Raymundus suum menstruum minerale, cui addit & aliud vegeabile, quasi ex vino e ductum spiritum, sine quibus menstruis dicit, fœtum philosophicum nasci non posse.

S A B A.

ENIGMA

177.

Sed admirabilis est præ cæteris Flos Solis, oculum illum magni mundi exprimens, aut potius flauis suis capillis Apollinem: An hic quoq; Chymia inseruit?

S A L O M O N.

Recentior est in hisce locis Heliotropiis quibuscunque, quæ tamen omnia magnitudine, pulchritudine, & virtute longè antecellit. Ad Solem

Solem obuertit faciem, tanquam amasium, quem abeuntem veluti oculo mæstus prosequitur, oculumq; claudit, donec Sol iterum appareat.

S A B A.

Suntne huius generis plura?

ÆNIGMA

SALOMON.

178.

Imò, vt genera Cichorij, & alia, quæ Latinis ideo *Solisequia*, Græcis *Heliotropia* vocitantur.

S A B A.

Quid de Croco, seu eius flore statuis?

ÆNIGMA

SALOMON.

179.

Quòd sit tinctura inter vegetabilia, vt lapis inter metalla: Crocus Philosophorum longè alius est. De eo sic in allegoriis dicitur: Philosophorum Crocus taliter præparatur: Sumatur radix eius cum stipite, postquam fuerit humidus, teratur cum humiditate sua in Sole; & post hoc dimittatur in balneo, donec spiritus eius tingens, purus & liquidus emineat, qui totus est colligendus, & corpus residens ablucendum est.

S A B A.

Quid sentiendum de Elementorum extractione ex Chelidonio, quod muris & sepibus adnascitur?

ÆNIGMA

180.

SALOMON.

Philosophi longè aliud Chelidonium intelligunt, quod præparant tamen in modum illius vulgati; vt verè de iis vegetabilibus Horatianum illud dici possit:

Mutato nomine de te

Fabula narratur.

Vnum præparatur, alterum intelligitur; semper enim allegoriam seu similitudinem Philosophi in his præsupponunt. Hinc Author Auroræ, cap. 18. *Quidam, inquit, Philosophorum hanc diuinam scientiam herbis, radicibus, arboribus, floribus, & aliis diuersis vegetabilibus, nec non succis eorum & fructibus similitudinariè comparauerunt.* Et paulò post: *Nota, quod omnium prædictorum nomina sunt posita similitudinariè in hac excellentissima scientia.*

Q 3

Est

Est quidem in Chelidonio succus aurei coloris, in medicina non inutilis; at in Chymia locum non habens: Non enim cum Achille aut Triptolemo didicit ignem tolerare, ac sub carbonibus viuis seu pruinis noctu iacere: vnde ignis eius elementa facile separat, omne humidum, aquæcum, aëreum & igneum resoluens in fumum, ac terram adurens in cineres inutiles.

S A B A.

ÆNIGMA
181.

Faba Ægyptia seu Colocasia quid habet commune cum Chymicis tractationibus?

S A L O M O N.

Ioh. Chryf. Quidam Pythagoram citans testatur, eum Ouum Philosophorum vocasse Fabam Ægyptiam; quod non sine causa verum existimo: Pythagoras in totâ vitâ ab iis fabis abstinuit, tanquam sacris animæ mortalium sedibus; vnde à sicariis quæsitus ad mortem fugisse dicitur vsque ad agrum fabis consitum, quem non ausus fuit tangere, dicens: *Satius est mori, quam fabas conculcasse*: Putauit enim ille, vt etiam Ægyptij, animas in cavitatibus fabarum stabulari, ideoque si quis comedit set eas, animas suorum proauorum absumere. Sed ex aliis circumstantiis probabile videtur, per Colocasiam intellectum subiectum philosophicum, quod, vt faba, exterius nigrum, interius rubrum est. Ad hæc Colocasia glebæ terræ inditur, & sic in aquam proiecta, inde prouenit: Aquas enim amat, & loca palustria, & humida, nec non Solis æstum, veluti & ouum philosophicum, quod in fimo excludendum erit.

S A B A.

ÆNIGMA
182.

Subodorata sum quid de Moly herba apud antiquos Poëtas celebrata; Anne hæc aliquid Chymicæ proprietatis in se habet?

S A L O M O N.

Quin tota Chymica est, qua Vlysses vsus dicitur contra veneficia Circes & Syrenum pestiferas cantilenas: Reperta creditur à Mercurio contra venena maximæ efficacis, cuius copia fit in Cyllene monte Arcadiæ, Mercurij loco natali, vnde ille Cyllenius nominatur: Ve-

rùm nos intelligimus, per Mercurium, mineralem illum seu metallicum notari, & per Moly, sulphur à Mercurio eiusmodi solutum, quod non finit artificem Vlysem aliorum scriptis aut sermonibus sophisticis & deceptorii aures & mentem præbere. Vnde Hesiodus detestatur, quòd ignorent homines, quantum emolumentum sit in Moly & malua. Malua verò est ex humectantibus & parum refrigerantibus, vt Mercurialis, & Moly contrariæ qualitatis, calidæ & sicca; in quibus tota Philosophia occupata est.

SABA.

Quid de Glaucione herbasentis, qua pisces creduntur prius mortui in vitam rediisse, & aquam repetiisse? ÆNIGMA
183.

SALOMON.

Glaucus piscator, repertor huius herbæ perhibetur, à quo & nomen obtinuit; Hic eum eandem gustaret herbam, immortalis factus dicitur, ingressus mare, inter beluas marinas degisse. Idem Argonautis viam monstrauit.

SABA.

Sunt multi, qui flores variorum colorum arte facere vel tingere præsumant, quantum illis fidei adhibendum erit? ÆNIGMA
184.

SALOMON.

Quantum experientia monstret aut doceat. Esse eiusmodi mangonia in natura, non est dubium; at tamen homo id, quod naturæ aduersum est, nunquam illi conciliabit, adeò vt generatio ex utroque fiat. Mineralia mineralibus, & vegetabilia plantis gaudent, & facillè confociantur, at non diuersa genera: Vnde frustra cum minio vel cinabari quidam bulbos liliorum alborum imbuunt, vt lilia inde nascantur rubea. Nihil enim commercij est his coloratis corporibus mineralibus cum radicibus plantarum. Videre tamen licet lilia flaua, arantiorum coloris, carulea; sic rosas flauas & bellides virides; sed hæ omnes species sunt inter se differentes, quod ex frutice & foliis, stipitibus, radicibusq; dignoscitur.

SABA.

SABA.

Satis de Floribus horrorum dixisse nunc videor; Quocirca Agro relinquam locum, qui & medicinales & alimentales profert plantas, tantum homini vtilitatis præstantes, quantum illi iucunditatis.

HYRAMVS.

De Agro.

Multum voluptatis ex vestro de Horrorum muneribus colloquio captavi; De Agris verò quid quæram? vbi incipiam? vbi finiam? Obmutescendi potius necessitatem mihi impendere arbitror, quàm eloquendi, ob copiam, varietatem, admirabilemque naturam vegetabilium in agris prouenientium: Prisca ætas paucis contenta, vixit glandibus & radiculis, pomis & fructibus: Sequens inuenit vsum frumenti, hordei, tritici, aliorumque; leguminum: Hinc panis, cibaria, potus, pasta, & his similia, quibus huius vitæ penuria indiget. Ne verò ex immensis agri donis plurima simul tractemus, & inter se confundamus, totius nostræ disquisitionis ambitus circa hæc duo saltem versabitur, quorum Philosophi integris libris & tractatibus meminere, nempe Triticum & vinum, optima vitæ mortalium solatia & nutrimenta, dummodo, Rex Serenissime, hoc tibi non ingratum accidere cognouero.

SALOMON.

Discretionem tuam, Optime Princeps, in loco & tempore probè vteris: Ego me accommodabo facilius tuæ voluntati, quæ iam dictis ad eò recta & beneuola est, vt nullius admonitione indigeat.

HYRAMVS.

Exspaciemur nunc in agros, & instar agricolarum obseruemus rempus sationi idoneum, num vox audita turturis, & vites colende sint:

ENIGMA
185.

Tritici inuentio, & primus cultus, cui tribuitur?

SALOMON.

Ethnici allegoriis Poëtarum Chymicorum seducti, Cereri omnium frugum, vt & tritici, inuentionem tribuunt: At quàm verè, ipsi viderint. Ceres in genealogia Deorum Saturni soror est, mater Proserpinæ ex Ioue genitæ. Hanc Pluto, Deus inferorum, opum, & metallorum, rapuit. Hinc Cereri luctus, dolor, lachrymæ, & per omnes orbis partes peregrinatio, vt quid certi de statu & mansione filiz inquireret. Interim Dea mæsta Pelopis humerum comedit, cui reliqui Dii eburnum

iterum

iterum adaptârunt, & coctum ad ignem in lebetibus vitæ iuuenem restituerunt. Deinde & Eleusio Regi Triptoleum recens natum puerum enutriuit, quem interdium lacte aluit, noctu sub ignibus occultauit; vnde puerò ingens robur quotidie accreuit, patri verò suspicio de tanto incremento, qui postquam Cereris nutricis educationis modum clam obseruasset, Dea irata, patre necato, filio currus cum draconibus volatiles dedit, quibus ille insidens mortalium genus frumenta, triticumq; in terram seminandi modum doceret. Hæc antiqua simplicitas credidit, & pro articulo suæ Theologiæ, nullo contradicere auso, recepit: O cæcitas, ô superstitio! quid humana pectora obnubilas, vt Deum verum non sentiant? quid oculos mentis glaucomâ obducis, vt veritatem nullam videant? Cessârunt, Deo sit laus, in Christianis populis hæc deliria & ludibria, luce veritatis exortâ, Christo Iesu. Ex Sacris literis nouimus, primum hominem natum in hunc mundum, Cainum fuisse agricolam, frugumq; vtilitatem, Deo absque dubio monstrante, agnouisse: Et contra Cererem nec Deam, nec hominem fuisse vnquam, nempe talem; quæ ei ascripta peregerit, sed saltem fictionem allegoricam, à Poëtis sapientibus & occultæ Chymix non ignaris, textam & introductam, vt se inuicem conscij agnoscerent, Deiq; donum sibi gratularentur, ac interim mundus ignoraret, hoc est, communes populi, docti vel indocti non perciperent, quid tegetetur, quâ de re ageretur, quòd eiusmodi ars foret possibilis, & quibusdam in vsu posita, quid simularetur, aut dissimularetur. Verùm nos alibi copiosius hosce laruatos, non deos, nec homines, sed ex erroribus errores refutauius; quocirca hîc breuiores sumus.

HYRAMVS.

Donum esse Dei triticum, nullus sana mentis negare poterit, sed ita hominibus patefactum eius vsum per Cererem aut Triptoleum, omnino fabulosum, & rationi & experientia aduersum est: An homo curru per aëra volare potest? An dracones sunt volatiles, qui currum trahant? Neutrum opinor: Vnde oportet antiquos sapientes

R *nugas*

navas tractasse, & ad nos seros suos posteros transmisisse, pro Theologia, pro veritate & rei gesta historia: Quid igitur censes atavos illos nostros intellexisse per Triptolemi sub igne indurationem, eius currum volatilem, dracones, & frugum seminationem?

SALOMON.

Rectè interrogas: Nam sub his esse physica arcana, tanquam in arcâ reecta, non est dubium. Sileat, qui rustica opera, omnibus nota, hæc contineri affirmet. Non audiendus, qui ad morestalia & tanta declinet. Ridiculus est, & valde raris, qui ad alia, quàm Chymica subiecta transferat. Triptolemus itaque materia est philosophica, quæ eo modo in igne tractatur; Pòst hæc ita præparata accipit dracones volatiles, id est, in fimum philosophicum ponitur, & sic semen seu sulphur fixum docetur in suum proprium agrum seminari: Hæc nemo, nisi ignarus, negabit: Unde patet, quòd sub seminatione tritici in terram ars tam veteribus, quàm recentioribus occultata sit.

HYRAMVS.

ENIGMA
187.

Quinam ex Philosophis meminerunt huius agriculturæ philosophicæ?

SALOMON.

Ferè quotquot sunt ad vnum omnes particulatim; At Rosarius Minor, Iod. Greverus, & Author Tractatus Vom Weygen Wäntlein/ ex professo & vniuersim. Testimonia in libris omnibus sunt obuia, quæ non citamus.

HYRAMVS.

ENIGMA
188.

Quis igitur progressus erit ab initio ad messem auream?

SALOMON.

Semen eligendum maturum, corpulentum, integrum, non nimis vetustum, quod purgatur per ventum à paleis leuiculis, per cribrum ab aliis sordibus & lolio: Hic artifex mox ad suum semen respiciet, & quæ-

quæret, ubi hoc sit? Respondeo, in medio mundi, in omnibus finibus & lateribus, in superficie, ubicunque aquæ locus, argenti viui sedes, sulphuris mansio est: Non opus est nostrum lapidem ex Indiis apportare, cui libet ante pedes proiectum, visum, tactum, auditum, si modo Campanæ vsus, vt in Turcia, non sit denegatus: Est enim æs & laton, Venus & Latona, Apollo & Diana, est Iupiter; quia hæc omnia & singula sonitum Harmoniæ edunt, qui ramentum absque Marte agente non auditur; Excludatur Saturnus vnus & solus, sed hic tantum turbæ dabit, vt præ omnibus admittendus sit: Aquarius est hic loripes; qui, pluuiâ deficiente, deducit riuos aquæ dulcis in sitibundos agros.

HYRAMVS.

Quid deinde agendum, semine nostri tritici præparato? ÆNIGMA
189.

SALOMON.

Similiter terra seu aruum præparetur, cui mandandum sit hoc semen, per arationem, carduorum extractionem, glebarum attritionem, cylindro explanationem, & eiusmodi similes operationes: tum semen in eam terram, antè optimè lætificatam, spargendum erit, & eccatio instituenda, aues terriculamento arcendæ, & expectanda pluuiæ, Solisq; calor, vnde incrementum sequatur ex Dei benedictione. Sic ex vno grano, quinquaginta & plura proueniunt. Plinius ait, Plinius. Byzantium Africæ campum centenos quinquagenos tritici modios reddere, & testatur missa Augusto ex vno grano quadringenta, paucis minus, germina, & 349. stipulas Neroni ex vno grano: Leontini Sicilia campi centum dedere. Fuere autem tritici feraces, in primis Betica & Ægyptus, quarum aristæ plerumque centum grana egerunt. Cicero Siciliam horreum populi Romani vocat, quæ sæpè maximos paucis uerit exercitus. Hinc ortam fabulam putant de Cerere, quæ ibidem reum, papu- fruges & modum arandi demonstrasse dicitur. Falcem quoque Sa- li Rom. turni, quâ patri Cælo virilia amputârît, in Siciliam delapsam aiunt, propter agrorum Siculorum vberrimas messes. Homerus scribit, templum Cereris fuisse in Pyraeo vrbe Phthiæ, propter copiam frugum eius loci. Sic Thracia frugum fertilis, Sardinia, Hispania, & ipsa Italia est, quam Plinius lib. 3. cap. 5. vocat terram omnium terrarum alumnam, & Virgil. lib. 2. Georg. inquit de ea:

Salus magna parens frugum Saturnia tellus.

Babylonia
conditio.

Herodotus Babyloniæ fertilitatem laudat in Clio, vbi inquit: *Hæc regio omnium (quas vidimus) optima est duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, vite, olea, nequaquam de principatu contendit: Cereis autem fructu procreando, aded ferax est, vt nunquam non ferè ducenta reddat: Et vbi præstans bonitate se vincit, etiam ad tricena quaternum ferè digitorum latitudine triticeis atq; hordeaceis foliis.* Hæc est magna anni corona, qua Deus ex immensâ bonitate suâ quaslibet terras & regiones coronat, has magis, illas minus. Quid iam de Philosophorum agris dicemus? An non & hi ducenta aut trecenta grana reddunt pro vno? Imò sunt qui mille attestantur; dummodò agri cultus ritè sit institutus. Nam & nostrum semen in suam terram coniciendum erit, quæ priùs aretur, emolliatur, frangatur, explanetur, & postea occetur, & subuertatur, vt bona & naturalis fiat mixtio; ac deinde Dei benedictio expectanda est, additis, quo ad opus, aquâ & igne, hoc est, rore & calore: Hic natura sui officij non oblita, vt nec in tritici productione, protrudet germen ex terra, hoc est, corembryonis vegetabilis & mineralis efformabit, ex quo deinde aliæ atque aliæ partes finguntur. Hoc est, de quo sæpe dicitur apud Philosophos ac Mariam, quod corpus fixum sit de corde Saturni: huius enim color in cordis efformatione omnium primò apparet, in quo conceptio & imprægnatio iam facta est.

HYRAMVS.

Ros. phil. in
Met. Belini:
Quando
seminaatur
vnum gra-
nū frumēti,
nascitur,
multiplica-
tur, recitur,
cribellatur,
& sic p. nis,
ex quo viuūt
totus mun-
dus.

Verissima sunt, Sapientissime Rex, quæ eloqueris, quamuis caprum humanum longè superent: Si miremur opus philosophicum, eiq; difficilem adhibeamus fidem, qui ab experientia non edocti sumus, cur non potius messes triticeas, quas Deus ex horreo suæ omnipotentia & benignitatis quotannis instituit, nobisq; donat, admiramur? In illis fit ex vno multiplicatio in centena & tricena, nullâ præhabitâ sensibili materiâ; nisi simplici grano: In his materia præsupponitur: Illis humana vita ad sui conseruationem eget; his ægritudo & affectus hominum deliniuntur & curantur. Quamuis verò tritici proventus sit annuus, & commune rusticorum opus; toti mundo cognitum, & contra tincturæ generatio rarissima, & paucissimis in mundo Philosophis explorata: tamen ea dona æquè stupenda sunt, quam hæc, imò magis necessaria & vitia. Laudetur itaque sublimis Deus in suis operibus, qui huic vitæ tantum bonorum suppeditat, vt non solum

lūm agi, sed etiam bene & iucundè agi ab homine possit. Sed ad rem:

Quantus calor huic tritico philosophico, ut feliciter crescat, adhibendus est? ÆNIGMA
190.

SALOMON.

Turba, cæteriꝫ; Philosophi, volunt in hoc imitandam naturam; quæ calorem auget, seminibus aliquatenus in segetes productis: Animaduertimus enim, quomodo in initio Veris, in his nostris regionibus, frigus temperet calore, & pluuiam siccitate: Tum Sol ad Æquatorem accedens, hyemem excludens, anni noui vices incipit in generando vegetabilia, & lucem æquando tenebris: Aries nec calore, nec frigore fuit, sed mitis & æquus est nascentibus oleribus, herbis, floribus, graminibus, & foliis arborum: Hunc sequitur Taurus tepidior & efficacior viribus, qui parum ab Æquatore versus nostrum verticem in meridie declinat; Hic Hyadas imbriferas & Pleiadas secum ducit, vnde Aprilis inconstans nunc ridet radiis Solaribus lucentibus, nunc flet, pluuiis cadētibus, & non rarò grandinibus & ventis tonat: Hunc sequantur Gemini, magis humani, Taurinam faciem asperam non ostendentes, sed læti Veris, Māiꝫ; iucunditatem:

Omnia tunc rident, tunc formosissimus annus;

In hoc oculi recreantur varietate florum & herbarum, nares earundem odoribus, palatum & venter oleribus recentibus, aures lusciniæ, cuculi, aliarumꝫ; auium cantilenis, & variis vocibus, quas calor inuitat, & solum cælumꝫ; diuinas laudes tacere non permittit: Abhinc Cancer est, Lunæ Basilica & sedes ordinaria, quàm a Sole marito inter lodialia sua bona & castra accepit: Hic Sol in culmine suo sistitur quidem, at calor tamen summus nondum adest, qui sequitur in Regulo seu corde Leonis.

HYRAMVS.

Cur contra axiomata naturæ calor Solis in Cancro non est maximus, in quo maior radiorum eius reſtitudo terris communicatur, propior ad verticem nostrum accessus, longior ab Æquatore remotio seu maxima declinatio est, sed in Leone, in quo hæc omnia sunt diminuta? ÆNIGMA
191.

SALOMON.

In Leone Sole eleuatus, tanquam in throno suo, consistit; inde vires efficaciores in terram exiit, quod ob moram supra terram continuatam potius accidere, quam alias ob causas, superius in Prima Die discursum est. Considerandum tamen, quod habitantibus intra Æquatorum & Tropicum Capricorni, sub Virgine Sol verticalis est, maiorque calor, qui inde ab Ariete eò vsque increfcit; & quod Triticum philosophicum sub illa zona mundi nasci præsumatur. Vt enim triticum, quò maturius fuerit, eò plus caloris requirat, donec à messoribus demetatur in Septembri: ita & opus philosophiæ calorem auctiorem admittit, donec ad maturitatem perueniat.

HYRAMVS.

ÆNIGMA

192.

Quis color tritico philosophia maturo, & quod signum eius perfectæ coctionis?

SALOMON.

Rubedo supereminens, quæ post varios calores præcedentes sequitur: Primò in Leone viridi adest humiditas mollis & aquosa, quæ indies magis & magis absimitur vsque ad Leonem rubeum, & siccitas cum calore (quæ tingit) subiecto inducitur: Illa solutio, hæc coagulatio est, quamuis hæc non fiat absque illa, nec illa absque hac in toto opere: Rubedo iuuenum color est, albedo & canities senum; cumq; noster lapis primò sit albus, vltimò rubeus; hinc senex est, antequam iuuenis, vt Rhafis in Epist. *Lapis scientia nostra, inquit, senex primò, & vltimò puer; quia albedo eius in initio, & rubedo in vltimo cum dominio.*

HYRAMVS.

ÆNIGMA

193.

Vnde illa rubedo exoritur, ex quibus qualitatibus vel elementis?

SALOMON.

Rubedo tingens nihil aliud est, quam ignis accensus potentialiter in Mercurio, hoc est, in terrâ & aëre Mercurij, vt vim ille acceperit peruadendi & maturandi omnia imperfecta metalla, inq; aurum transfundendi.

HYRA.

HYRAMVS.

Estne multiplicatio tinctura, vt tritici?

ENIGMA

SALOMON.

194.

Eadem & adhuc longè maior, vt superiùs attigimus; Vbi enim triticum dat centena, lapis millena profert in infinitum. Et veluti toties præparanda terra est, quoties seminandum in eam fuerit triticum; sic quoque fit in magisterio nostro. Leo viridis quotannis parit leuculos, at non sine Leone mare: Terra philosophica fœcunda est; at non sine igne aërio, & iterato labore.

HYRAMVS.

Quot sunt partes arbuscula triticea?

ENIGMA

SALOMON.

195.

Tres, radix, culmus, & spica; Radix reliqua sustinet, vt fundamentum in domo, epar in animali venas; culmus, vt parietes seu cor; spica, ceu tectum & cerebrum est. Hæc sunt corpus, anima, & spiritus, sal, sulphur, & Mercurius. Tria nomine & in principio, re & in fine vnum indiuiduum.

HYRAMVS.

Triticum tegitur & defenditur à paleis seu aristis, ne volucres id absumant, & vacua relinquuntur horrea, an tale quid est in magisterio?

ENIGMA

196.

SALOMON.

Plus nimio: Imò apud permultos Philosophos vix duo grana boni tritici inuenies, & integrum modium palearum, si illorum libros perlustres, idq; ob inuidiam aduersus corniculas & monedulas loquaculas, quæ voracitati indulgent, hoc est, contra maleuolos Saturnos, morosos Eucliones; gloriosos Thraones, & bellicrepas Pyrgopolynices.

HYRAMVS.

Sed relictis paleis, ad lac terræ, quod est Vinum, transis bimus:

ENIGMA

197.

bimus: Hoc est solatium mæstorum, refectorium senectutis, gaudium inuentutis, medicamentum doloris, seu Nephthes: Cui illius inuentio ascribitur?

SALOMON.

Osiridi apud Ægyptios; Dionysio apud Græcos; & Baccho apud Romanos; qui quoque sunt vnus & idem rebus & factis in allegoriis: Omnes hi à suis finguntur in Indiam penetrasse cum exercitu, populosq; cunctos sibi subdidisse, quibus vinum & vitium cultum monstrârint, humanioresq; ritus barbaris indicârint. Varij illis itinerum comites assignantur, vt sunt Syluani, Satyri, Panes, Silenus, Musæ, & multi alij ad lenitatem, risus, lusus, saltus, & iocos proni. Amphibæna, duplici capite serpens ab eo occisus, & innumera alia præstita quasi miraculosè dicuntur. Sed nihil aliud his figmentis Dionysiæ indicatur, quàm humidior pars lapidis, quæ soluit, mollic, & humectat partes sicciore & compactas eiusdem. Hoc vinum inuenit Bacchus, Dionysus, vel Osiris, hoc idem docuit mortales, id est, artifices. In huius gratiam Trieterica seu Dionysiæ festa Athenis & alibi in Græciâ instituta sunt, Orpheo authore, vt Eleusinia in Eleuso, prout lib. 4. Hieroglyph. satis demonstratum est, & lib. 3. sub genealogia Bacchi.

HYRAMVS.

Revera igitur Bacchus non est inuentor Vini?

SALOMON.

Neutiquam; cùm constet ex sacris, Noachum primas coluisse vineas, qui est pater & propagator hominum huiusce post diluuium mundi: Non igitur Dionysus erit primus vini cultor, qui quando vixerit, ignoratur; nisi quod in seculo Heroico primarius inter Deos fuerit, miraculosè ex ventre suæ matris Semeles, Cadmi filia, ereptus, & matre combustâ Iouis fulmine, in patris femur insutus, vsque ad tempus natiuitatis completum. Quæ omnia allegoriam (non autem historiam) sapiunt: Noster enim fœtus seu Dionysus extrahitur ex suo subiecto, hoc est, Mercurius ex Mercurio, sulphur ex argento viuo, & inditur in matricem masculam vsque ad maturationem; hoc est, solutione peractâ, coagulatio à masculino perficitur. Dùm enim nigrum est, obscura fœmina dominatur in aquosa humiditate; ac postquam

ÆNIGMA
198.

quam albefactum fuerit, mas ipse dominium ad se transfert, nec finit amplius mulicbre imperium dominari supra virum.

HYRAMVS.

Quot sunt gradus tractationis vini, seu eius spiritus educendi? ENIGMA
199.

SALOMON.

Tres: Primus circa vites, vt dent vuas: Alter circa vuas, vt dent vinum: Tertius circa vinum, vt det spiritum. Eodem modo circa subiectum philosophicum ternæ sunt operationes vniuersales: Prima ad mineræ præparationem: Secunda ad solutionem: Tertia ad coagulationem: ex quibus singulæ subalternas operationes agnoscunt.

HYRAMVS.

Quomodo lapis assimilatur tractationi circa vites? ENIGMA
200.

SALOMON.

Surculus seu propago in extremitate conuassata inseritur terræ, & protrusis radicibus primò dabit gemmas, deinde germina, post vuas: Gemmæ nascuntur ex surculo, germina ex gemmis, & vuæ ex gemminibus: Ita surculus philosophicus suæ terræ immittitur, & hoc est Rebus seu compositum nostrum; cuius gemmæ sunt, gagates niger, in nigredine, germina in albo colore, & vuæ in rubeo. De vino Rosinus ad Sarrat. meminit, *Si dilectus meus, inquit, de riulo, id est, aqua rubra petra, id est, oleo Solari, potauerit, & de fonte matris suæ, id est, aqua Mercuriali, Luna gustauerit, & vino rubro, id est, calore & oleo affinis nostri, id est, Solis, vnus generis existens, mecum inebriatus, donec totum opus vertatur in terram, &c.* De vitæ sapientum, eiusq; succo, Hermes; *Et scito, inquit, quòd vitis sapientum succus in quinto extrahitur; Eius quoq; vinum in sine 30. peragitur.* Intelligite proportionem: Decoctio namque minuit, tinctura autem augmen-
tat; hoc est, initium & finis.

HYRAMVS.

Quid circa vini expressionem considerandum? ENIGMA
201.

SALOMON.

Eodem modo succum vuæ philosophicæ exprimi, vt iam ex Hermete adductum est.

S

HYRA-

ENIGMA.

201.

*De Spiritu Vini extrahendo lubens quid audirem, cui
hoc opus assimilatur.*

SALOMON.

Natura producit vinum pro diuersitate loci & caloris diuersum, Rhenense, Lymphatum, Italicum, Græcum, Hispanicum, & Canarium, quorum vnum fortius & meracius altero, quia plus spiritus calidi, à Sole ipsi impressi, continet; ita vt aliquando libra vini habeat unciam spiritus, aut quadrantem vel trientem; vix alius natura vini ascendit, vt opinor. Accipitur vinum naturale, & destillatur, vt moris, in spiritum per Alembicum, vt materia aquosa & fœculenta maneat in fundo. Hic spiritus ex omni genere vini habetur in maiora vel minori quantitate, vt dictum, expers omnis aquositatis, licet sit in subiecto actu humido: Non autem nasci potest per naturam simpliciter talis spiritus, licet per naturam in commixtione aquositatis natus sit; sed necessum est, si haberi optetur, vt per artem extrahatur. Sic subiecta Mercurialia sunt varia, quæ metalla ac minerabilia dicuntur, corpora & spiritus; at ex vno plus spiritus tingentis extrahitur, quam ex alio, pro ut hæc sunt cruda, minus aut magis cocta. Accipitur igitur in suo genere minera perfectior, & distillatur, veluti oleum succini flauificari solet, adiectis fœcibus seu lapillis requisitis in debito pondere; & sic vt spiritus vini sursum, sic tinctura auri deorsum contendat, cum ille sit adeo leuis & tenuis, vt etiam effusus ex vase euanescat in aërem, antequam terram attingat; hic verò adeò ponderosus, vt auro præponderet, & grauioribus mundi corporibus. Eadem est distillatio vini & lapidis, sed centra vtriusque sunt diuersa; secundum quorum varietatem singula sunt accipienda.

HYRAMVS.

ENIGMA.

203.

*Estne similitudo inter tincturam, cor humanum, &
vini spiritum?*

SALOMON.

Est valde concinna, cuius Basilus Valentinus quoque, multiq; alij
Philos-

Philosophi meminerant: Tres hi sunt Soles; seu Apollines, nempe magni mundi, parui & terreni, quorum vnus alteri vires suas communit, & infundit, à superiori facto initio: Sol cœli lampas, diurna, fugator vmbrae & frigoris, dominus vitæ, suos radios mittit in centrum terræ, ibiq; filium gignit, incognitum nec vicinis suis, in honoratum etiam amicis vel consanguineis, innominatum artificibus. Huic patrimonium relinquit, non boues, vt Augiæ Solis filio; sed vellus aureum, vt alteri filio eiusdem Ætæ, hoc est, efficaciam aurificandi vel tingendi metalla imperfecta in aurum, & sanandi ægros inter homines: Atque sic Tinctura cor quoque hominis respicit: Vtrumque & cor & tincturam vini spiritus, vt communem amicum, amplectitur, tam huic, quam illi acceptissimus; vnde nexus fit ex ternis vinculis in vno nodo, qui non facile est dissolubilis, nempe vt vniantur tinctura, spiritus vini, & cor humanum; ex quibus illa Regina est, habens in se omnium herbarum potentiam, quæ spiritu inuehitur temperatissimo in hospitium cordis humani, vbi manens inter amicos, aliquamdiu gratissima est in hospitem, dum ægros illius subditos quoscunque curret, & sanitati optimæ restituat.

HYRAMVS.

Hæc vt verissima sunt, sic mentem iucunditate singulari perfundunt: Verùm vt

fit modus in rebus, sint certæ deniq; fines,

hîc subsistendum mihi reor: Maior est, Rex, tua prudentia, quam sat celebrari, maior humanitas, quam dici, maiorq; beneficentia, quam exprimi possit.

SALOMON.

Pratorum cultus nunc est euoluendus, quatenus nostro proposito De Prato. correspondebit: Prata dant gramina pecoribus, vnde carnes & lactinia petuntur ad alimenta hominum: In his viridis color, vt vestis annua, cernitur, quâ tot graminum & trifoliorum genera luxuriant: In his delectabiles oculisq; gratissimi tapetes à Natura expansi cernuntur, in quibus Nymphæ cum Gratiis choreas ducunt: In pratis ciuilis

sepè leui somnos suadebit inire susurro,

qui serpentis instar nunc hanc, mox illam oram lambit, seq; in varios flexus & reflexus insinuat: In prætis Satyrion, Scylla, multaque alia herbarum & radicum genera nascuntur, ad medicinam requisita:

ENIGMA *Pauca circa hæc quærenda sunt à te, Regina; videlicet primò de Trifolio, annon hoc lapidi, qui triangularis est, assimiletur?*

204.

S A B A.

Rhasis in Epist. *Noster lapis, inquit, triangulus est in esse, & quadrangulus in qualitate, non aliam ob causam, quam ut ternas in eo essentias vnitas, & quatuor qualitates æquitas demonstrat. Ut itaque trianguli, sic quoque Triphylli idæam representat: Videtres facies in vno patre, ait Hermes; quod idem est, tanquam tria folia ex vno obseruauit propagata, quæ & promonade & pro triade haberi possunt: Deinde Trifolium & albi & rubei est coloris, ut lapis, floresq; mellitos producit, apibus prædulce pabulum in præsepibus ordine dispositum: Ad hæc Trifolium semen suum circa radicem habere narratur, ut regenerari possit de nouo etiam post sænifecia: Ita & subiecto philosophico suum semen in profundo absconditur, ne facile à prædatoriis rusticis, & sophistis furacibus, hoc est, ignaris & deceptoribus eruatur, aut demeratur: Alij radicaliter hoc inuestigantes, sua spe vix frustrari poterunt.*

S A L O M O N.

Cùm Virgilianus opilio dicat; quòd

Frigidus in prætis cantando rumpitur anguis;

multaq; herbæ in iis reperiantur, quæ occultæ proprietatis sint in superstitione magica, quid de illis sentias, audire aueo: sunt enim hæc adeò arcana, & inexplorata, ut admirandum sit, nil certi in tanto anorum numero, quibus mundus hucusque durauit, esse de iis cognitum: Opiniorum magna est diuersitas, quibusdam nimium, quibusdam minimum Magiæ attribuentibus: Sunt enim, qui magos nil tale facere, nec exportari ad loca remota corpore, arbitrentur, sed saltem imaginatione duci & falli: Hinc omne iudicium de magis & veneficis suspendunt: Alij secus censent, quibus ipse assentior; *Quæ itaque*

herbæ

ENIGMA

205.

herba magica apud antiquos commemorantur, & quid illis tribuitur?

SABA.

Referunt, Pythagoram nominasse Coracossam, Calliciam, Menaidem, Corinthadem, & Aproxin: Primis duabus aquam subito glacia i& concrefcere fama est: Corinthadis decocto in aqua, protinus sanari serpentum venenatorum morsus, si eo foueantur. Eundem succum effusum in herba, si quis vestigio conterit, aut si eo fortè respargatur, insanabilem perire. Democritus has connumerat herbas veneficiis aptas, Chirocineta, Aglaophotin, Marmaritin, Achemenidon, Hippophovada, & Alamantida: Marmaride vsos fuisse magos, asserit, dum vellent euocare deos, & aëris genios, ac dæmonas, & eos allicere, ad responsa fatidica reddenda. Achemenidis radices in pastillos redactas, si fontes & rei interdiu cum vino potent, per cruciatus noctu consententur omnia, quæ commiserunt, quæ per tormenta extorqueri non poterant. Plinius lib. 26. cap. 4. *Æthiopide, inquit, herba amnes & stagna siccare coniectu, tactu clausa omnia aperiri. Achemenide coniecta in aciem hostium, trepidare agmina, ac terga vertere: Latacen dari solitam à Persarum Rege, Legatu, vt, quocumq; venissent, omnium rerum copiam abundarent.* Hæc ex multis pauca sufficiunt, in quibus nullam vim naturalem talia causantem adesse suspicamur, sed iis, tanquam subiectis propriis, spiritus malignos alligari, quæ dicta hyperphysica peragant ad magi placitum: Idem sentiendum de aliis eiusmodi mediis & ceremoniis, quibus vtuntur magi & veneficæ: Quod corporibus loca mutant à spiritibus portati per aëra, innumeris exemplis constat eorum, qui in itinere à Dæmone expositi, vel ab alto deiecti sint; Quod quoque imaginatione & somno detenti corporibus maneant in certo loco, & spiritus à spiritu in loca remotiora interim ducatur, & hoc videtur ab experientia probari.

SALOMON.

Sed his relictis, vt & Pratis, ad Arboretum me confero, in quo de *De Arbo-*
ambulatio sub umbra iucundior est: In hoc homo lapsus peccatum reto.
& perpetravit, & agnouit, simulq; promissionis Euangelicæ particeps
factus

ÆNIGMA

206.

factus fuit: *Quid, Princeps Sagacissime, sensis de Sylua Nemea, in qua Hercules Leonem occidit?*

HYRAMVS.

Leonem Nemea qui agnoscit, nec ipsum dicta sylua latere potest: In hac enim, & magnas in homines & pecudes lani-
nas exercet: Ferus est, & atrox, in ignis magnitudinis; sylua autem
vasta, & inuia, in qua se abscondit: Quid igitur faciendum? Aiunt,
Leonem ignibus terrefieri, quemadmodum & reliquas beluas: Vnde
hoc medio interimendus erit: Sylua tota cingatur ignibus, & circum-
circa arbores incendantur: sic remotâ vastitate latibulorum Leo faci-
le captabitur, aut iugulabitur, seu ad minus cicur reddetur.

SALOMON.

Speculatne Sylua ad opus philosophicum?

ÆNIGMA

207.

HYRAMVS.

Imò, est potior pars eius, sine qua nec nigredo, nec albedo, nec ru-
bedo apparebit. Viriditas enim huius syluæ, utpote color inter extre-
mos medius, mutabilis est in nigrum, album, & rubeum.

SALOMON.

Sed unde hic Leo in hanc syluam peruenit?

ÆNIGMA

208.

HYRAMVS.

Sunt, qui dicant, ut antè relatum est, cum ex Luna decidisse, quod
suo respectu verum esse non negamus; At hîc fatendum est, quòd in
ipsa sylua sirgenitus, & hæc illi quasi mater sit: Nam & hæc sylua Lu-
næ dicata est, & ex ea, veluti Leo, originem trahit; hoc est, à Luna re-
gitur, & regitur: pleræque enim arbores eius sunt Lunaria.

SALOMON.

ÆNIGMA

209.

*Quid de Martis luco censes, in quo Æeta Solis filius
vellus aureum suspendit, victoribus periculorum auferen-
dum?*

HYRAMVS.

Mars, ut & Sol, habuit suos lucos apud Poëtas, qui eiusdem sunt in-
tentio-

tentio-

tionis: Sol seu Apollo, vt boues suos in iis pasceret; Mars, vt oues seu arietes, qui Marti assignantur: Non abs re itaque dicitur, quòd Arietis vellus à Mercurio deauratum, suspensum fuerit in nemore Martis: Mars enim in altra lancea illud exponit, tanquam Tropæum bello partum, præliis cum feris debellatis obtinendum: Et sic Lupus denorat sine Regem, siue Leonem, seu Arietem, vt nil nisi pellis eius aureola remaneat, quam concoquere nequit: Præstat autem Mars hoc officium Ætæ, Solis filio, quòd vellus illud in suo nemore seruet, ne à prædatoribus aut furibus auferatur, vel infestetur.

SALOMON.

Huc spectant arbores Hesperidum, aurea gestantes ÆNIGMA
mala; Quæ tua de illis est sententia? 210.

HYRAMVS.

Per Arbores intelligo continens, & per Mala aurea, contentum: Illæ sunt matres horum, vt Leo viridis Leonis rubei causa existit. Eadem hîc mens, quæ de vellere aureo; Mele enim & pomum & ouem Græcis denorat. Verùm quia huius allegoriæ expositio alibi copiosius facta est, & sæpius inculcata; hîc eam mittimus.

SALOMON.

Quid de Ulmo loquace Gymnosophistarum sentis? ÆNIGMA

HYRAMVS.

211.

Gymnosophistæ antiquitus in Æthiopia Collegium Philosophicum habuerunt, subq; Ulmo conuentus suos celebrârunt, quæ arbor magica, vt opinor, vi Dæmonum obsessa, inclinavit ramos suos ad aduentum peregrinorum, eosq; voce tenui & fœminea salutauit, vt patet circa Apollonium Tyanæum eò aduentantem. Nulla hîc est ratio naturalis, sed proflus hyperphysica, quam indagare, non est nostri instituti.

SALOMON.

Audiuistine unquam de arbore Casta, cuius meminit ÆNIGMA
Theos 212.

Theophrastus Aristotelis discipulus, & quæ hic causa naturalis contractionis & expansionis ramorum est?

HYRAMVS.

Audiui equidem, si fama vera est: Aiunt, eam arborem ad aduentum hominis contrahere ramos, inq; altum eleuare, ad discessum verò iterum expandere, & dimittere, quasi fugiat conuersationem cum homine ob pudicitiam. At nemo sensum & motum ascribet vegetabilibus: Si mouetur, videtur post sensum moueri; qui semper motum se ipsa mouentium antecedit; Si sentit, non est planta, sed animal. Verisimile tamen est, esse analogam quædam in eâ arborum neruorum seu tendonum, quæ à ramis ad radicem producantur; unde pressâ humo porosâ & concuâ circa radices ex accessu hominis, contrahi necessariò ramos, & ex discessu aut ponderis remotione, iterum ad priorem situm redire contingit.

SALOMON.

ÆMIGMA

213.

Huius rei ratio est probabilis, si arbor eiusmodi in rerum natura existat: At quid de Agno Tartaria existimas?

HYRAMVS.

Narrant de eo, nescio quàm verè, quòd ex femine quodam, melonum semini correspondente, sed paulò maiore & rotundiore, nascatur, si in terram ritè proiciatur: estq; hæc planta agno persimilis, excrescens duorum pedum altitudine, ab inquilinis eius regionis *Bona-rez* dicta, quod Agnellum denotat. Habet autem cutim teneram, & formam instar agni recensnati; Habet caput, oculos, aures, & alia membra. Dicitur & sanguinem seu succum sanguineum habere; at non carnem, cuius vice cancerorum mediam substantiam obtinet. Pedes quoque & vngues in iis ex pilosa congerie habet, & radicem in vmbilicem quasi insertam; & pascit circum circa alias plantas, & tam diu vegetat, dum alimento non destituitur, quo deficiente, radix marcescit. Dulcis est saporis, & valde à lupis, alijsq; feris appetitur. Non procul à Samarcanda, Tartaria oppido, prope Caspium mare prouenire narratur, eiusq; pelles in Turciam vsque deportari, & vendi Turcis pro vestium interiori prætextura. Mixtum hoc genus inter vegetabile &

bile & animal censemus, quamuis sensum & motum non habeat, sed saltem exteriorem animalis formatam & partes; *Zoophyton* inde dictum.

SALOMON.

Cur Populus arbor Herculi sacrata est?

ÆNIGMA

HYRAMVS.

214.

Quia hanc inuenit apud inferos, dum Cerberum educeret; nempe habentem folia duplicis coloris, ab vna parte albi, ab altera nigri & fumosi: à fumo enim sulphureo hanc nigredinem traxisse ab inferiori parte creduntur, aut potius carbonario. Hinc corona populea Herculi solennis fuit, & in certaminibus victoribus, tanquam brabeion, data. In Populos mutata dicuntur Solis & Clymenes filia, Phaëtonis sorores, cum ruinam fratris impatientissimè ferrent.

SALOMON.

Quid de Apollinea amasia, Daphne, statuis, qua in Laurum mutata est?

ÆNIGMA

215.

HYRAMVS.

Apollo semper iuuenis fingitur, quia Apollo philosophicus senium aut corruptionem non sentit: Sic & Laurus folia nunquam deponit; sed semper comata & viridis apparet, quasi semper iuuenis: quæ quoque cælo seu fulmine non tangitur: Sic Apollo philosophicus à fulmine ignis seu combustione immunis est.

SALOMON.

Cur Myrtus Veneri, & Oliua Palladi dicata est?

ÆNIGMA

HYRAMVS.

216.

Illa, quia baccas habet optimi saporis, & folia, quæ non decidunt, amatq; littora, in Ægypto odoratissima; Hæc, quia immunis est à carie & vetustate, ad ducentos vsque annos durans; tardè crescens, gaudetq; cinere & calcariis fornacibus. Fructus constat nucleo, oleo, carne, amurca. Eâ coronabantur equitum turmae Idibus Iuliis, & minoribus triumphis ouantes. Rami eius portati olim præstabant indicium pacis. Mirum autem est, quòd ficcis & aridis locis crescat, & oleum reddat ex fructibus copiosissimum. Venus enim ex mari nata creditur, vnde Myrtum littoralem amet, tum ob foliorum decus, tum ob

T

odo:

odorem: Pallas verò sapientiæ Dea, gaudet oleâ, vt pacifica, tenui
 fumi pingues reddens fructus. Quòd hæc arbor fornacibus late-
 tur, & cinere, inde propriè Chymica est, cum Pallas eiusdem artis Dea
 sit: Vnde Morienus describens ignem contra naturam, *Ignis, inquit,
 philosophicus talis est, quod eius materia bina partitione partitur: aut enim eius
 materia ex stercore ouillo erit composita, aut ex foliis oliuarum: Nihil enim est,
 quod ignem in combustionem aequalem faciat perdurare melius his.*

SALOMON.

Quid de Moro arbore & Myrrha existimandum est?

ENIGMA

217.

HYRAMVS.

Morus arborum vltima floret, exacto iam frigore; Vnde pruden-
 tissima vocatur à Poëtis: De hac Politianus in Rustico:

Mox ubi iam sapiens capit frondescere Morus,

Antè quidem sapiens, nunc ambitiosa, nec vltim:

Quæ pariat pomum, sed serica pensa ministrat.

Hæc cum foliis suis bombycibus alimentum, bombyces serica sua fi-
 lamenta, hæc vestimenta, hæc pompam & superbiam, imò authorita-
 tem, nobilitatem, doctinam, & sapientiam: Hinc & hoc nomine Mo-
 rus sapientissima, nobilissima, & doctissima vocari digna est. Maxima
 enim virtus Mori foliis hoc respectu inest (quibus se magnates, diui-
 tes & prudentiores existimati, induunt & regunt, non vt olim Adam-
 ficus foliis suam nuditatem ac deformitatem) dummodò à vermibus
 depascantur, & in texturas, hominibus retexendas, absumantur. Fru-
 ctus eius arboris vocantur Mora, quæ, cum prius alba essent, ruore
 Thysbes & Pyrami rubra facta sunt. Sunt autem Pyramus & Thysbe
 personæ Chymicæ, nempe Gabricus & Beia, se inuicem amantes; qui
 cum ad fontem, hoc est, aquas soluentes philosophicas, conuenire de-
 stinassent, & Thysbe prior aduenisset, Læna peperit in pallio ab ea
 relicto, idq; sanguineis tinxit maculis: Sic revera in opere philosophi-
 co Læna parit, qui partus causa est mortis amborum, Pyrami &
 Thysbes: Hi enim duo pereunt, quamprimùm fœtus leonini sint edi-
 ti. Pereunt autem amoris vehementiâ & desiderio mutuo, primò
 Thysbe, quia albedo præcedit, & Diana prior in lucem editur; post
 Pyramus, qui rubedinem designat; signo addito, quod mora alba ru-
 befacta sint.

Myrrha

Myrrha verò arbuscula fuit filia Cynaræ Cypriorum Regis, quæ patri suo concubuit, ex eoq; coitu suscepit Adonidem; (de quo aliàs satis dictum.) Hæc Deorum commiseratione in hanc plantam aromaticam conuersa est, lachrymas in succo destillantem propter incestum, vt Quid. habet lib. 10. Metam. Sed hanc allegoriam esse Chymicam, satis demonstratum est multis in locis, cum ex filia & patre, vel filio & matre philosophicus foetus (iuuenis cum pulchrâ barbâ, rubeo capite, oculis nigris, & vestimento aureo) necessariò nasci debeat.

SALOMON.

Lotos & Pala quales sunt arbores?

ÆNIGMA

218.

HYRAMVS.

Loti ligno color est niger: Baccas profert: Cariem non sentit: Florem amittit, cuius suauitate homines rerum omnium obliuisci dicuntur. Hinc focij Vlyssis apud Lotophagos populos morantes oblitum sunt reditus in patriam, ibiq; eorum permulti manserunt. Aquas amat, ad tibiarum cantus valdè expetita. Veteres eam Apollini sacram fecerunt, quòd ante Solis ortum folia implicet, profurgente autem explicet paulatim. Atque hæc arbor, si quæ alia, propria est Chymix, tum ob colorem, durationem, florem, fructum, locum natalem, tum quia Solifequia est.

Pala arbor est maior pomo, & suauitate præcellentior, cuius fructu, (qui *Ariena* dicitur) sapientiores Indorum viuunt: Folium alas auium imitatur, longitudine trium cubitorum, latitudine duorum: Arbor ipsa fructum è cortice mittit admirabilem succi dulcedine, vt vno quaternos satiet. Et hæc Philosophis Brachmanis (qui verè fuerunt Chymici, & Collegium sapientiæ habuerunt in propria ciuitate) appropriata est, tum propter fructum & succum, qui dulcis est; tum propter folia alata, quæ volatilitatem subiecti philosophici denotant.

SALOMON.

Quid de Platano & Palma?

ÆNIGMA

219.

HYRAMVS.

Platanus conuiuio sub ea celebrandis dicata & apta fuit, quia latis suis foliis Solem æstiuum arceat, hyeme iis nudata admittat. Amasia fuit Xerxis olim Persarum Regis, qui ducens

exercitum incidit in formosam Platanum, sub qua triduum integrum moratus conuiuia celebrauit, genioq; indulfit: Ramos autem amassæ auro, gemmis, & pretiosissimis quasi donariis onerauit ornauitque, & discedens excubitores apud eam reliquit, qui eam ab iniuriis prætereunrium defenderent. Plinius scribit, Licinium Mutianum Consullem sub Platano fuisse epulatum cum duodecimo comite, & Caium Principem sub aliâ cum duodecim conuiuis. Poëtæ quoque fabulantur, Iouem cum Europa sub Platano concubuisse. Iucunda est eius umbra. Apud Romanos in hortis ac villis vrbanis ad umbras inambulationum (quæ ad otium literarum primùm inuentæ sunt) præstandas frequens culta est. Hinc Iuuenal. Satyr. 2.

Frononis Platani, conuulsaq; marmora clamant.

Palma inultorum est generum, in Europa sterilis. Coma eius est in cacumine, & pomum non inter folia, sed inter suos ramos. Huic arbori est in se uterque sexus, vt omnibus aliis: Mas in palmitate floret, femina citra florem germinat tantum, spinæ modo. Terra feruida & fabulosa habet frugiferam palmam; sed gaudet quoque locis riguis. Fructus palmæ oblongus est, non, vt oliuæ, orbiculatus, dulci succo, nullo ligno. Orientales ex eo vinum conficiunt, & nonnullæ gentes panem. Plinius multa de ea scribit. Et Gellius lib. 3. cap. 6. ex Aristotelis & Plutarchi testimoniiis hæc narrat: *Si super palma arboris lignum, inquit, magna pondera imponas, ac tam grauiter vrgeas, oneresque, vt magnitudo oneris sustineri non queat: non deorsum palma cedit, nec intra spectitur; sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur, recuruaturque: Propterea in certaminibus palmam signum esse placuit victoria, quoniam ingenium eiusmodi ligni est, vt vrgentibus prementibusq; non cedat.*

SALOMON.

En Enigmata vernacula:

*Dic, quibus in terris, sapiens, & habebis honorem,
Nascitur arboribus, ceu fontibus aëris, vnda,
Sulphureusq; vapor, variaq; animalcula forma?*

HYRAMVS.

Terna proponis mihi, Rex Sapiientissime, vbi nempe aqua nascatur in arbore, tanquam elementum simplex, & vbi sulphur, tanquam minerale,

nerale, denique vbi animalia; quæ ænigmata, nisi fallor, persentisco: In Ferro insula vna ex Canariis nulla est aqua dulcis, quâ viuant ho- Ferum in-
sula Cana-
riarum:
Vide etiam
paulò: n. f. a.
 mine ac pecudes, nisi quæ in arboribus certis quasi nascitur, atque in-
 de destillata referuatur. Hæ arbores sunt foliis densis, in quibus cœli
 dono & benignitate aquo^sa substantia, clara & dulcis ex rore aut ne-
 bularum coagulatione colligitur, eâ copiâ, vt distillet, & magna im-
 pleat vasa; Cui affine est, quod in Polonia, Lituania, Borussia, vbi be- Betulæ ar-
boris.
 tula arbores sunt grandes & frequentes, in annuo vsu est, vbi rustici
 eo tempore, quando incipiunt reiualescere, & folia recipere, adhuc te-
 nuia, securi circa radices, aut vno pede supra, vulnus quasi separato
 cortice singulis betulis infigunt, ac deinde bis vel ter magna vi arbo-
 rem altera securis parte concutiunt; vnde mox aqua ex vulnere tanta
 abundantia & impetu profluit, vt multas libras exæquet: Qua ratione
 magna vasa cerensitaria ad libitum hac betularum aqua, (quæ sub-
 dulcis est) implent, & ad vsum seruant: Sunt, qui dicere ausi sint,
 (quod incredibile multis videbitur, at possibile illis, qui loci circum-
 stantias nouerunt, & copiam aquæ profluentis, nec non arborum,
 considerant) riuos & fluuios proximos circa id tempus inde crescere
 & augeri, cum maior pars, nullo colligente, ex antè factis vulneribus
 profuat, instar imbris. In Ferro insula aqua exterius destillat ex foliis; Vide supra.
 hic ex betulis interius: Estq; ille succus, qui ex terra ascendit in ramos,
 vt folia producat, quibus productis, coagulatione euanescit, reman-
 ente terreâ & parte aqueæ substantiæ in frondibus & foliis.

Sulphur ferre videtur Tæda arbor, quæ dat picem per expressio-
 nem ignis, vt notum est: esse autem picem seu succum pinguem tæda-
 rum nihil aliud, quàm sulphurèum vaporem, qui exhalat ex locis sub-
 terraneis, vbi mineræ sulphuræ abundant. Vnde plarumque in mon-
 tibus metalliferis sunt frequentes tædæ. Et certum est, vbi eunq; abun-
 dent, quod ibi succi pingues & sulphurei fumû ad terræ superficiem ex
 profundo ascendant. Ceres ab hac tædaifera dicta est, quod in perqui-
 renda Proserpina tædas inflammauerit. Hanc mares in nuptiis dun-
 taxat ferebant.

De animalculis, quod dicam, non habeo, nisi quod Terebinthus &
 Roburgiant præter alia & culices; Et quod Quercus producat gal-
 las, in quibus circa Michaëlis festum inueniuntur animalcula, aut
 muscæ, siue aranei, aut vermiculi, quales sunt carniû. Hæc omnia ex

putredine generari satis constat, quemadmodum eiusmodi innumera inueniuntur. Tantum ad ternas quaestiones.

SALOMON.

ÆNIGMA
221.

Verum ne in hanc syluam, quæ tam latè, quam tota terra patet, ingressi aberremus, ita ut exitum difficulter inueniamus: En ego quarundam adhuc arborum naturas & proprietates proferam, ad quas singulas tu postea conuenientiam cum Chymicis laboribus applicabis.

Phyllis.

Phyllis Lycurgi Regis Thracum filia relicta à Demophoonte Thesei filio, vitam sibi laqueo profocauit, quæ in amygdalum postea uersa est.

Smilax

Smilax quoque uirgo amore Croci iuuenis in smilacem fruticem, hederæ similem; spinosam, & densis cauliculas tam genibus, flore candido & lilium olente, mutata fingitur; admota auribus leuem sonum reddit, quasi querula.

Buxus.

Buxus spississima est arborum, non fluens in aquis, nec cariem sentiens.

Hebenus.

Ita & Hebenus, nec fluit in aquis, neq; sentit cariem, nec uetustatē: in sola India crescit: Hinc Virg. 2. Georg.

*Diuisæ arboribus patriæ, sola India nigrum
Fert hebenum.*

Scobs eius oculis unice medetur, & lignum ad cotem tritum cum passo caliginem discutit. Cæsa hæc arbor dure scit in lapidem.

Fraxinus.

Fraxinus Achillis hasta multum nobilitata fuit: cuius tanta uis celebratur, quod nec matutinas, nec occiden-

tes una

res umbras serpens attingat, adeò ut ipsam procul fugias: si ea fronde gyro claudatur ignis & serpens, in ignes potius fugiet, quam in fraxinum. Floret fraxinus, priusquam prodierint serpentes, nec ante conditas folia dimittit.

Ficus fructum ante maturitatem facile perdunt: Non Ficus. florent, pomum habent supra folia, quæ serius nascuntur: Fertiliores sunt inferiore parte, quam cacuminibus.

Hedera sacra est Baccho; seipsam propagat: Duplex Hedera. in foliis color est, viridis & flauus, unde bicolor vocatur: semper viret, ideo Poëta eius foliis olim coronabantur: stare non potest sine adminiculo; muros amplectitur quadam lasciuia, adeo ut erodat: viuacissima est omnium arborum, ei folia non decidunt: racemus eius vocatur Cossymbus.

Taxus in Arcadia adeò venenata fertur arbor, ut si Taxus. quis sub ea dormiat, aut capiat cibum, protinus emoriatur. Plinius ait, esse innoxiam, si in ipsam clauus æreus insigatur.

Ita Sycomori grana non maturescunt, nisi radantur in Sycomori grana. strumento ferreo.

His contrariam naturam habet Balsamum arbuscula, Balsamum. quæ inciditur nullo metallico instrumento, sed vitro, lapide, uel osseis cultellis.

Ut mittamus Citrum, Cupressum, Pinam, & his similes notiores arbores, Cedrus nobis pro omnibus satisfaciet: Cedrus.
Folia

Folia habet cupressi foliis ferè similia, lignum iucundi odoris, & tineis imperuium: Propterea opus dignum Cedro dicimus, quod laudabile est, & ab iniuria blattarum & tinearum maximè conseruandum: Horat.

Speramus carmina fingi

Posse linenda cedro, & læui seruanda cupresso,
vel quòd eius oleum illitum res omnes conseruet a tineis & carie. Cedrus duo habet genera, minus & maius. Hoc iterum geminum est: Florifera & fructifera. Florifera fructum non fert, & fructifera non floret: & in ea antecedentem fructum statim nouus occupat: Propter materiae eternitatem ex ea fiebant Deorum simulachra: Folia non amittit, quæ habet capillata, nec rimam aut fissuram sponte capit.

HYRAMVS.

Non absque causa, Rex Sapientissime, diceris à summis ad minima, & à minimis ad summa vegetabilium disseruisse, qui omnium eorum proprietates & essentias perfectè calles; Atego, vt his parallela Chymica ponam, nunc adnitar: Phyllis Beiam, & Demophoon Gabricum denotat; Illa huius desiderio & amore vnice tenetur; Hinc ei mors in nigredine. At quia in amygdalum muratur, quæ omnium arborum prima floret, significatur albedo mox sequens: Hæc enim flos est, vt rubedo fructus maturus. Demophoon contrariæ aliis hominibus naturæ fuisse dicitur; quia in vmbra incaluerit, in Sole frigerit: Ita enim sulphur philosophicum se habet, cùm calida frigefaciat, & frigida calefaciat.

Parallela
Chymica.
Phyllis.

Smilax verò virgo alba, & Crocus iuuenis, rubeus, easdem personas Chymicas designant, nempe seruum rubeum, & odoriferam eius sortorem.

Smilax.

Buxus.

Buxus ex pondere & duratione sulphuri nostro assimilatur, vt & Hebe-

Hebe-

Hebenum nigrum, quod oculis optimè in edetur mentis, si agnoscat. Ex India sæpè adfertur ad nos, quamvis & alibi nunc crescat.

Achillis hasta Pelias dicta Fraxino celebritatem fortè attulit; quia **Fraxinus.** contra venenata vulnera, quæ fecerat, auxilium tulit: Achilles vt est subiectum Chymia, sub prunis induratum, sic eius hasta vis agens sulphurea in eo agnoscitur; quæ, quod vulnerat, & sanat, serpentibusq; argenti viui contraria est; quia eos occidit.

Ficus immaturos fructus facilè perdit; sic opus philosophicum. **Ficus.** Fructum habet in folio, quo regitur; sic & illud: quia dignis monstrari, & indignis regi postulat.

Hedera non ascendit, nisi stabiliatur à muro vel arbore; sic Leo vi- **Hedera.** ridis sine aqua fætida nil præstat, quam postea absumit, & ebibit. Hæc est arbuscula, quæ priscos Poëtas, Orpheum, Linum, Homerum, & alios ad cantum impulit & coronauit: Baccho sacra est, quia liquidam partem compositi notat; quæ viuacissima est, quia corroboratur ab alia stabiliore seu muro, seu arbore, hoc est, sulphure.

Taxi vis venenata etiam in umbra nocentissima, mirum est, quòd **Taxus.** æreo clauo tollatur, vt & Sycomorus ferro iuuatur: Vnde patet, à sulphure fixo, quod in vtrisque his metallis inest, vim quoque vegetabilibus infundi: Sic materia philosophica venenosa est, nec maturari poterit, nisi & sulphure fixo dometur, & adiuuetur.

Balsamum contra reformidat ferrum, quod infligit vulnera, quæ **Balsamum.** sanat: sic à vulgari quocunque metallo balsamum philosophicum abhorret.

Cedri verò natura adeò nobilis est, vt meritò Regina inter arbores **Cedrus.** dici & haberi debeat: Omnes enim omnium virtutes exprimit perpetuitate, odore, continuitate: Ex quibus singulis hoc documenti elicio, quòd natura metallica in multis vegetabili correspondeat; Et quòd Philosophi exponentes suum opus, non rarè id assimilârunt hisce vegetabilibus, præsertim arborum fructibus, floribus, & odoribus.

Ad hæc insitio, quæ fit in arbusculis, manifestissimè philosophi- **Insitio.** cum opus demonstrat, & vt possibile in natura, & vt imitabile ab arte: Vt enim arbor iuuentula & tenera pomifera quæritur in syluis vel hortis, quæ in nouum solum seu terræ gremium posita, supra truncum abscinditur cum ramis omnibus, in quibus fructus syluestres datura

esset, & trunco alius surculus nobilior ex alia arbore hortensi petitus inseritur, ita vt ex trunco & surculo simul coalitis fiat vna arbor, quæ mox ferat fructum sequentem surculi naturam, non trunci: Sic materia philosophica, vbicunque sit, inuestigatur, inq; sũum vas ponitur, eiq; additur nobilissima sulphuris species, quæ inueniri potest, eaq; duo vniuntur, soluendo, coagulando, sublimando, distillando, aliisq; operationibus, donec tertium quid ex his resultet, quod post alias preparationes, colorumq; mutationes varias in Tincturam philosophicam perficiatur.

SALOMON.

Satis hoc die disquisitum est; Nunc ad animale naturam transfundemerit, cui nos in crastinum referuabimus.

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Quinta Dies:

DE ANIMALIBVS.

SALOMON.

N

ON exigui laboris, curæ, studij & sumptus fuit anti-
quitus historiam animalium describere, quemadmo-
dum constat Aristotelem, qui diligentissimè hoc opus
peregit, ex Alexandri Magni liberalitate, incredibilem
hominum numerum ad obseruandum singulorum

animalium naturas & proprietates in diuersis terræ partibus & locis, adhibuisse, pecuniæq; summam erogasse in venatores, aucupes, piscatores, & huiusmodi alios quàm plurimos. His omnibus Adamus protoplastes non eguit, quippe, qui ex propriæ suæ naturæ industriâ & sagacitate singulorum animalium differentias & essentias agnouit, vnde iisdem nomina conuenientia primus imposuit, vt pote dominus & possessore eorum. Non videbatur enim Creatori consultum, vt homo eis imperaret, quæ non nouerat, aut eorum ministerio vteretur, quæ, quomodo sibi inferuire possent, non haberet explorata. At lapsu Adami superueniente, hæc notitia rerum, antè clarissima, valdè obfcurata est, præsertim in posteris eius; vnde opus fuit, de nouo animalium naturas indagare, differentias discernere, proprietates annotare, & in volumina librorum digerere, quæ huic defectui ex parte subuenirent, & memoriam rationemq; humanam adiuuarent. Fuerunt

Sapientes
omnium æ-
tatum circa
historiam
animalium
occupati.
Vfus huius
scientiæ

I.

Spartani
helotas,
seruos suos
ebrios, libe-
ris suis cur-
propofue-
runt.

Mundus,
quo sine
adèd mun-
dus factus.

autem sapientes omnium ætatum circa hanc scientiam occupati, tum quia per se iucunda & admirabilis est; tum quia honesta, homine digna, & verè regia videtur ob causas plurimas: Primò enim excolit animum rudiorum doctrinâ multiplici, vnde agnoscamus, quid homini datum, quid bestiis negatum sit. Si enim Spartani helotas seu feruos ebrios, fatuos, & vino dementatos iure introduxerunt ad suos liberos, vt hi inter sobrietatem & ebrietatem, virtutem, & vitium, ratiocinandi subtilitatem & sublimitatem, nec non hanc spontaneam insipientiam discernent, Deoq; gratias agerent, quòd his vitiis non indulgerent, aut ad minimum cauerent sibi, ne inebriarentur, & sic delirarent vnquam, helotarum instar: tum quoque vtile erit, & necessarium, bestiarum irrationabilium naturas, proprietates & differentias liberis ingeniis proponere, demonstrare, & insinuare, vt quantum donum sit ratio & intellectus soli homini concessus, agnoscat, & cum gratiarum actione erga Creatorem ostendatur. Nam Mundus & hoc sine adèd mundus factus, aut tot rerum & animalium speciebus ornatus est, vt architecti summi bonitas & omnipotentia inde conspiceretur, hominumq; simul commoditas, iucunditas, & vtilitas quæreretur, quod qui non considerat, bestiarum more vitam degit, nec ratione, quæ humano generi, instar thesauri pretiosissimi, præ illis data est, vt debet, vtitur. O quanta est Dei Creatoris gratia! quanta prouidentia! quanta clementia! quinos non bufones, non serpentes, boues,

aut mulos fecit; sed homines, hoc est, rationali animâ donauit, inq̄; bruta actum reflexum nobis tribuit: Leo animosus, vrsus atrox, tygris horrenda, elephas magnus, equus & celer & fortis, nec non sexcenta alia animalium ferorum & cicurum genera, vni rationi hominis parui & inualidi (si corpus spectes ad illa) obedire coguntur. Mira vis itaque rationis est, quæ, vt Regina potentissima, omnes beluas sibi subiicit, & in eas imperium exercet, licet in fragili domo, veluti basilicâ, non tam armis, quàm consiliis tuta & propugnata, habitet & moretur. Quæ enim causâ mouit Lacedæmonios, vt in oppidis absque muris & vallis habitare maluerint, quàm iisdem munitis: vt nimirum plus fortitudini incolarum & ciuium confiderent, quàm lapidibus mœnium, plus illorum industriæ, vigiliis, & animositati tribuerent, quàm securitati ex his ortæ: Eadem, aut illi similis motiua exitit, cur homines inermis nascatur, nudus & imbecillis corpore, nempe vt ratione, in- Rationis
vrsus.
uentrice variarum artium & rerum necessariarum, vtatur, eâ se defendat, arma sibi fabricet, & vim violentiamq̄; bestiarum propulset. Vnde prudentissimum animal homo dicitur, quia habeat rationem, orationem, & manus; quarum primâ res sibi viles indagat, & reperit, secundâ aliis exponit, & ad considerationem communicat; terciâ, hoc est, manibus in actum & opus ducit, facit, construit, & præparat; iisq̄; denique vtitur, & ad libitum fruitur. Nostrum itaque erit, nempe rationabilium filiorum Adami, hæc omnia perpendere & contemplari, præsertim hoc quinto conuentu, quo sensitiuam naturam & motiuam animalium, quoad huic negotio, tempori & loco conueniat; per-
lustrabimus, & attingemus.

Vegetabilia, vt dictum, à cælo & terra suum nutrimentum mutu- Vegetabilia
nutrimentū
suum vnde
accipiunt.
tuantur, hoc est, calorem Solis, pluuiam & rorem inde, terram, hinc accipiunt: vnâ cum euaporationibus aëriis, oleosis & pinguibus, quibus à radicularum fibris & venis attractis protrudantur plantarum gemmæ, germina, stipites, culmi, folia, flores, fructus, & semina: Verum animalia, quia vni certo loco non sint adfixa, longè alio nutriuntur modo: Non enim immediatè ex elementis nutrimentum capiunt, vt illa, sed ex elementatis, siue ipsis vegetabilibus & animalibus: Vnde nec radices aut primas venas habent terræ infixas, sed in medio corporis dispositas & rectas. Quamprimùm enim quodcunq̄; animal ore pabulum suum acceperit, & dentibus diminuierit, in com-
mune

imune receptaculum, ventrem, id descendit, ubi calore humido maceratur, elixatur, & coquitur in aliam, quam prius habuit, substantiam: Deinde in meatus intestinales hæc ablegata, perq; varios gyros circumducta, à venis per mesenterium dispersis attrahitur potiore sui parte in venam portæ, & hinc in epar. Hic primùm sanguificatio incipit, tanquam in propria sua officina, & fit sanguis, qui est proximum nutrimentum corporis animalium. Ex sanguine generantur spiritus & vitales & animales, & ex his sensus & motus causantur. Fæces verò primæ, secundæ, & tertiæ alterationis ex suis locis educuntur. De quibus sub hominis anatomia longè absolutiùs inquiritur. Tanta autem

**Animalium
varietas.**

est varietas animalium, totq; eorum extant species, vt non eas enumerare, multò minùs singulas contempleri possimus. In positione & situ membrorum, & viscerum longè quoque inter se differunt, & sic non vno nutritionis modo contineri queunt; Sunt quadrupedes in terra, aquis, & aëre; sunt bipedes; sunt quoque apodes; nec desunt volatilia aut natantia in suis sphaëris; de quibus singulis in genere discurremus.

DE QUADRVPEDIBVS TERRÆ.

Quadrupedum ea forma est, & membrorum dispositio, vt ad partem, sui propagationem, & vsum hominum condita manifestè appareant. Hinc enim capite ad terram prono quatuor pedibus innituntur, tum vt nutrimentum in terræ superficie sibi quærant, tum vt sustinendo corpori proprio, oneribusq; portandis aut trahendis sufficiant. Tu verò, Regina, ab hisce, præsertim in Philosophia memoratis, quærendo incipias.

S A B A.

**ÆNIGMA
222.**

A Boue principium ergo ducemus, qui primam & in Philosophia apud Ægyptios & in re pecuaria habet auctoritatem: Propter quas causas hic in Ægypto cultus, & tanto honore affectus fuit?

S A L O M O N.

Ægyptij, inter quos Hermes ex Philosopho sacerdos, ex sacerdote

Rex

Rex factus, omnes suas leges, & politicas, & diuinas, seu ad religionem spectantes, Mercurio acceptas referebant; Mercurium verò à Vulcano eruditum eas habuisse, & Isidem à Mercurio, quæ eas populo promulgârit, & seruandas iusserit. Inprimis autem ad cultum religionis spectauit Bos ille, Apis illorum linguâ dictus, qui toto corpore nigricans, in latere aut fronte corniculatam albi coloris Lunam repræsentauit. Hic per totam Ægyptum, priori defuncto, conquirebatur, & inuentus, magno triumpho cum nauì Memphis aduehebatur, multisq; initiationibus, lustrationibus, & ceremoniis factis in Vulcani templum statuebatur, & magnificè epulis alebatur in aureis cubilibus. Dicebant autem, Osiridis animam in hunc Bouem continuâ successionis serie migrâsse, quo post quadriennium in certo fonte suffocato, in alium, simili modo repertum, migraturam. Latius de hoc Boue alibi tractatum est, vnde reliqua peti poterunt. Nihil aliud verò per Bouem intellexerunt, quàm lapidem in capitulis notum, qui insignia Lunæ manifestè in se gerit. Est enim Luna ipsa Solis vxor, hoc est, Osiridis. Per Osiridem namque Solem semper indicârunt, sacerdotes conscij philosophicum; alij quicumque ignari, cœlestem: Non abs re itaque dixerunt, Osiridis animam in hunc Bouem Lunari figurâ insignem transiisse, cùm Solis anima in Lunam reuera migret, eiq; vniatur. Osiris verò à Typhone interfectus dicitur, & in multas partes dissectus; quod ita quoque accidere manifestum est: Solutio enim fit Solis à Typhonè, eiusq; corpus in minimas partes diuiditur, quæ deinde ab Iside vxore, seu Luna, compinguntur, & vniuntur; deficiente generationis membro, seu sulphure combustibili. Cur autem tantas ceremonias cum Boue celebrârint, non nisi sapientissimis notum fuit; vulgo non inquirente causas rerum, sed saltem sequente ritus maiorum, quos prudentes & haud ignaros primæ eius originis præsupposuit. Idq; verissimum est: Nam primi aucthores colendi Bouis absq; dubio non fuerunt adeò brutales, vt brutum propter causas communes, hoc est, agriculturæ vsum, aliasve utilitates, diuinis honoribus affici voluerint; sed habuerunt rationes huius institutionis grauissimas. Primò, ne memoria Philosophiæ apud posteros periret; sed hoc tanquã subiecto remoratio solènter cõseruaretur. Nisi enim sint obiecta quædã, quæ sensus & reminisceniam moueant in hominibus, facile rerum etiam maximarum illis obrepit

Apis.

Osiridis anima in bouem migrasse dicta. Fabulæ ex- & applicatio.

Ægyptii cur tantas ceremonias cum boue celebrarent.

Ratio 1.

obli-

- Ratio 2.** obliuio. Secundò, vt sagacioribus anfa præberetur de causis inquirendi in Philosophia, in qua hieroglyphicæ literæ solis Philosophis cognitæ eas demonstrârunt. In illis bos seu Apis materiam, Otis, Isis, & Typhon compositi partes indicârunt, & sic de aliis animalium figuris. Tertiò, vt populi (veræ religionis & diuini cultus expertes & ignari) hac quasi religionis opinione in officio continerentur. Huc accessit, quòd vulgus in brutorum cultum procliuior fuerit, cùm viderit, hæc animalia inter literas sacras haberi, in arcanis retineri, & à sacerdotibus magnâ reuerentiâ tractari. Hinc exemplo bouis publicè culti, in aliorum quoque brutorum honorem ciuitates nouas condiderunt, conditasq; nominârunt.

S A B A.

ENIGMA
223.

An Philosophi quoq; Equi ac Cameli mentionem faciunt?

SALOMON.

- Boum mē-
tio apud
antiquos.** Vt antiqui in suis allegoriis sæpè Bouis meminerunt, cùm de materiâ philosophicâ loquerentur, vt pòte Boum Geryonis ab Hercule actorum, punice coloris; Augiæ Solis filij, cuius ille stabulum repurgasse immenso labore dicitur; Tauri, in quem Iupiter conuersus Europam rapuit; Acheloi cornu copix ministrantis, & similibus: ita & nonnunquâ aliorum iumentorum mentionem faciunt; in primis Equi: Celebratur Maronis carmine Equus Troianus, què Græci diuinâ Palladis arte ædificârunt, arcanisq; trabibus contexuerūt, Epeo machinæ authore. Nil autè bello Troiano fictitio & toto allegorico intelligitur, nisi idè opus philosophicū, vt alibi copiosissimè demonstratū est; & per Equum, quo bello finis impositus, Troia occupata, incensa, & destructa est, nisi subiectum artis; quod patet quoque apud alios auctores ita vocitatum esse. Sic enim Rhafis in Epistola: *Coopertorium Equi pallium nostrum album, & equus noster leo sortis sub pallio coopertus.* Diomedis quoque Thracum Regis Equi innotuerunt, qui hospitem, quos ille interfecerat, carne & sanguine pascebantur: sed ipse postea legem Talionis expertus, ab Hercule iisdem equis in pabulum datus fuit. Hi Equi verè sunt allegorici, & significant eam rem, quæ multos ignaros perdit, quid pro quo accipientes, nempe materiam philosophi-

cqm.

cam. Tales & fuerunt Achillis equi, quorum nomina sunt Balius, Pedasus, & Xanthus, ex Zephyrogeniti. Claudianus:

Et flauum Xanthum spreuisset Achilles.

Fuit quoque inter requisita, sine quibus Troia occupari non potuit, abductio equorum Rhedi, antequam è Xantho fluuio biberent; quod lib. 6. Hieroglyph. satis expositum est: Soli insuper quatuor attribuntur à Poëtis equi, de quibus Ouid. lib. 2. Met.

Interea volucres Pyrois, Eous & Ethon

Solis equi, quartusq; Phlegon, hinnitibus auras

Flammiferis implent, pedibusq; repagula pulsant.

Deiisdem Thomas Radinus: *Equi quatuor, inquit, qui aurei licet forent, colore tamen quisq; proprio noscebatur: Pyrois rubens, Eous candicans, Ethon coruscans, Phlegon nigricans, hinnitibus flammiferis, etatis naribus auras implebant, erraticis cursibus vagabantur incerti: quibus coloribus subie&ti philosophici mutationes ex vno colore in alium denotantur: Primò enim niger; deinde coruscans inter album & nigrum; tertio albus; deniq; rubeus successiuè in opere visuntur. De Camelo in eadem Epistolâ **Cameli** dicitur: *Camelus nosier albus septimus est in numero apud Philosophos magnos, mentio. Sol cum Luna, Iupiter, Mars & Venus nostra in Mercurio nostro, & Saturnus septimus eorum, in quo omnes sunt conuincti simul; Cur verò Saturnum Camelum vocet, constat, quia ipse portat retia ad venationem Veneris & reliquorum Planetarum, vt Basiliius notat in rythmis & figuris.**

S A B A.

An non Mulus est in opere, eiusve similitudo?

ÆNIGMA

224.

S A L O M O N.

Imò, quia ex diuersis speciebus, Asino & Equa, ibi nascitur tertium genus à parentibus diuersum. Tardigradus asinus est ponderosum illud & fixum; Equa verò ex Zephyro vento concepta & concipiens, volatile, aërium, & fugiens. Ex his animal forte, robustum, non nimis tardum, nec velox, quale est Mulus, nascitur, habens patris & matris naturam simul in sese.

S A B A.

Iumenta hæcenus herbivora tetigimus cicura, nunc feras eiusmodi proponemus; *De Apro an meminerunt Philosophi?*

ÆNIGMA

225.

X

SALO-

SALOMON.

Multis in locis: Nam & Hercules aprum in Erymantho Arcadiæ monte natum, à Diana Phocidis agro immiffum, omnia vultantem, ex fruticeto propter altam niuem defeffum extraxit, & vinctum ad Euryftheum deportauit. Per hunc, vt & per alias beluas feroces materia philofophica intellecta fuit, quippe quæ ab Hercule, artifice laboriofiffimo debellata & pertractata eft, à multis aliis non fine damno tracta, aut tentata. Vt enim Aper dentibus minax & nociuus exiftit, fic illa non debet ad opus adhibita, nil niſi minas & noxas adfert. Atalanta quoque illa fugitiua virgo, quæ curſu ſuperata victoribus ſponſa promiſſa fuit, victis morte punitis, Aprum inſignis magnitudinis in Arcadiâ interemit, vnde à Meleagro brabeio donata eft. Hinc à matre eius Althea ſtipite, cum quo natus erat, fatali, in ignem coniecto & combuſto, ipſe extinctus eft. Apri violentiam Adonis expertus eft, qui in venatione ab eo caſus & interemptus fuit.

S A B A.

Quid de Cerna?

S A L O M O N.

ENIGMA

226.

Et hæc inter Herculeos numerata eft labores: Fuit autem Dianæ ſacra, aureis cornibus, & æreis pedibus fugaciſſima, quæ non vulneribus proſternenda erat, ſed ſolo curſu deſatiganda, & captanda. Hercules itaque integrum eucurrit annum, antequam eam deſatigare ac comprehendere potuerit. Tandem ad Ladonem amnem captam humeris ſuis impositam eam ad Euryftheum apportauit. Ex his apparet, quod materia philofophica in rerum ferociſſima & monſtroſa deſcribatur, per accidens, quia ignaris noceat; per ſe verò mitis & lenis, quia leniter tractari velit. Illic Aper eſt, hinc Cerna, diuerſo reſpectu. Aurea huic Cernæ ſunt cornua, ſingulari naturæ priuilegio, cum aliàs Cernæ cornua non habeant, multò minus aurea. In hiſ robur & vis ceruini generis eſt, vt in pedibus, fugacitas, qui ſunt ærei. Dianæ, hoc eſt, Lunæ philofophicæ, ſacra eſt, cui abſque vulnere, laſione & noxa offerenda venit.

S A B A.

SABA.

Est & Monoceros seu Vnicornis in arte celebratus? ÆNIGMA

227.

SALOMON.

Imò; qui cum Ceruâ in vnâ syluâ morari dicitur. Amare autem & agnoscere virginem puram perhibetur, in cuius gremium cornu deponat, seseq; tractari ab ea permittat. Est autem Vnicornis Sol philosophicus, & virgo Luna; Ideoq; eiusmodi virgo sedens supra Lunam corniculatam cum Vnicorni passim pingitur: Venenis draconum & serpentum resistit eius cornu, ideò hoc priùs in aquas immergit, quàm bibat.

SABA.

Inter beluas carniuoras num & Leo Philosophis ÆNIGMA

innotuit? 228.

SALOMON.

Philosophi vârios Leones agnoscunt, nempe viridem, album, rubeum, fuluum, alatum, & absq; pennis: Et de nullo animali frequentius, quàm de Leone loquuntur: Lullius codic. c. 31. *Hoc est sulphur, fili, & hic coluber & draco deuorans caudam suam, Leo rugiens, &c.* Ib. c. 38. *Confidera, fili, quàm pulchrum & utile sit mysterium elementorum separatio, ac Leonis venatio, beneficio & ingenio discretionis humana, &c.* Marcos verò aptid Seniore, venationem Leonis descripsit prolixius, vt ibi videri potest. Eiusdem generis fuit Leo, quem Hercules in Cytharone monte Bœotiz, Musis & Apollini sacro, venatus est, & occidit, qui fuit primus omnium eius laborum. Viridis Leonis sapissimè apud Philosophos fit mentio, suntq; ij termini ad eò communes, vt non opus sit hic testimonium adducere. Leo autem dicitur propter constantiam & firmitatem virium, quæ inest materiz philosophicæ post debitam præparationem; viridis, quia adhuc vegetet & virecat; rubeus, quia purpureum induerit colorem. Atalanta & Hippomenes in matris Deum sacello, hoc est, vase, coeuntes, in Leones rubeos murati à Dea finguntur, hoc est, fœmina fugax, & masculuseam sistens in cursu, aureolis proiectis pomis, in rubeam tincturam vertuntur.

Leo viridis.

ÆNIGMA

229.

Estne Vrsus in magisterio cognitus?

SALOMON.

Sunt, qui eius meminerunt, inter quos Author secreti maximi, sub nomine sulphuris, Ego verò, inquit, *sum ponderosus, densus, & compactus, sicut Vrsus, nec possum bene currere.* Sunt verò vrsini fœtus informes, sine oculis & pilo, vnguibus tamen prominentibus, quos mater lambendo paulatim figurat: Ita & sulphur natura vile & despectum est primo, at post completâ operatione debitam acquirit tincturâ pretiosissimæ formam. Utq; Vrsus ab vrgendo nomen habet, quòd vrgeat mole corporis & robore sibi infestos: Sic & sulphur philosophicum vrget, premit, prosequitur, & pessundat suum aduersarium, donec eum omnino superet, & absumat.

Vrsus vnde
dictus.

SABA.

ÆNIGMA

230.

Fortè & Lupus in magisterio agnoscitur?

SALOMON.

Absque omni dubio: Sic enim Rhasis in Epistola, *Lupus noster, inquit, in oriente inuenitur, & Canis in occidente; iste momordis illum, & iste momordis istum, & sunt rabidi ambo, & interficiunt se inuicem.* Et Basilus in primâ clauē vult, Regem proiici debere ante Lupum valde famelicum, ut ab eo deuoretur, idq; ter repetendum, & tum igne comburendum esse: Lupina natura & forma à caninâ non multum differt, ita ut quidam Lupum syluestrem canem esse existiment; At in Lupo maior feritas & rabies dominatur, in Cane cicuritas, licet aliquando Lupo sit mordacior & fortior. Ille agens, hic patiens est. Canis in initio Lupum prosternit; at postea ab eo superatur iterum, sic tamen, ut ambo mutuis vulneribus & morsibus tandem extinguantur.

SABA.

ÆNIGMA

231.

Ergo Canis semper Lupo coniungitur, ut aduersarius?

SALOMON.

Sic est; quia passio non fit absque actione, cum in iis sit Relatio: Et necessarium est, ut sit in patiente resistentia quædam, qua in agens operetur prima vice. Hæc non est in Oue, vel Ariete, respectu Lupi, sed in Cane.

SABA.

S A B A.

Aries an non est in opere?

ÆNIGMA

S A L O M O N.

232.

Sic sanè; Nam expeditio Argonautica ob Arietis pellem à Mercurio deauratam suscepta fuit, hoc est, ab Iasone, qui Medicum sonat & denotat, circa Medicinam aurigenam inquisitio diligentissimè facta est per multos labores animi & corporis, donec tandem eam inuenirint, secumq; domum reportarint. Chiron Iasoni, hoc est, manuum labor, præceptor & Medea, hoc est, ratio, seu prudentia, consiliatrix fuit. Non autem per Vellus illud aureum; aureæ mineræ, nec chrysopeia in pelle ouilla descripta intelligi debent, cum operandi modi, arti ipsi proprii, allegoricè proponantur Iasoni, antequam Vellus aureum adipisci posset, feliciter absoluendi. Per Draconis enim peruigilis trucidationem, dentiumq; eius extractionem & seminationem in terram, per taurorum igniuomorum sub iugum missionem, & terræ subuersionem, perq; viros terrigenas in sese arma conuertentes, quid aliud intelligitur, quam ipsa artis operatio, quæ diuersis & iam dictis modis perficitur.

S A B A.

Nunquam igitur per Arietis aut Ouis pellem liber ÆNIGMA
Chrysopeiam continens intellectus fuit?

233.

S A L O M O N.

Hoc non dixero, sed de Iasonis aureo vellere in specie locutus sum. Notus enim est Pelopis Agnus, quem Atreus à Pelope patre, (Pelops à Tantalò patre) acceperat, pro eiusmodi libro habitus. Hunc Thyestes, Atrei frater, ab vxore Atrei stupro cognitâ adeptus est, vnde Pelopidarum & regnum & calamitas originem duxit.

S A B A.

An non aliquando Pantheræ sit mentio verficoloris? ÆNIGMA

234.

S A L O M O N.

Etiã: Nam sic Riplexus in Recapitulatione portarum: Colores, inquit, pulchriores nunquam sunt visi, pallidus & niger, falsus citrinus, imperfectus & rubens, panonis plumarum color elegantissimus; Iris, qui etiam præteribit,

Panthera color varius, Leo viridis, &c. Sunt autem Pantheris maculæ diuersorum colorum, quibus quadrupedes sollicitantur, vt propiùs accedant, à bene olente odore quoq; illectæ, sed oris toruitate deterrètur: propterea capite ipso occultaro Pantheræ feras corripiunt. Feruntur habere in armo similem Lunæ maculam, crescentem in orbem, & pari modo curuantē cornua. Solæ animalium odoratæ sunt. Earum oculi in vmbriis refulgent, hebetantur in Sole, & longiùs nitent, quàm aliarum ferarum. A Lunæ itaque cœlesti lumine hoc animal regi apparet; vnde non immeritò terrestri vel philosophicæ Lunæ assimilari potest.

S A B A.

Leopardus vnde nascitur?

S A L O M O N.

Ex Leæna & Pardo, diuersarum specierum; Hinc Leopardus vtriq; ex parte similis est, neutri verò omnino; nouam constituens ipse speciem. Parit quoq; ex Hyenæ coitu Leæna; vnde adhuc aliud genus exoritur. Hyenæ sexum alternatim mutat, & naturam, nunc mas, nunc fœmina; & sic Rebis præfigurât.

S A B A.

Quid de Lynce habes?

S A L O M O N.

Quòd lapidificandi vim in urinâ emissâ demonstrat, ex qua Lyncurius, lapis pretiosus, & ad multa utilis generatur. Quod si liquor excrementitius animalium coagulationem in duram substãtiam lapideam admittit, multò magis aqua mineralis & metallica, quæ lapidi genere proxima est: Lynx Baccho sacra est, cuius curru iuncta fuit.

S A B A.

Quid causæ est, cur Egyptii Felem adeò honorarint, ut capitale fuerit Romano aliquando occidisse Felem?

S A L O M O N.

Felis inter hieroglyphica animalia visa est, quia Lunæ quandã vim sentiat in incremento & decremento, vt aiunt, oculorum, secundùm Lunæ vicissitudines; & quòd noctu acutè videat radiantibus oculis: Hinc ignarum vulgus eam pro sacra & Diis accepta coluit, & honore

singu-

ÆNIGMA

235.

ÆNIGMA

236.

ÆNIGMA

237.

singulari profecutum est, non considerans aut intelligens causas tantæ venerationis.

S A B A.

Quid iidem per Cynocephalum intellexerunt?

ENIGMA
238.

S A L O M O N.

Mercuriale ingenium, docile, & ad omnes actiones promptum; Id animal à canino capite, quod habet, Græcis dicitur; Et Ægyptiis Anubis pro vtroq; & Cynocephalo ac Cane, nec non Mercurio intelligitur; vnde Poëtis Anubis latrator cognominatur, quasi caninam edat vocē. Solis accessum & recessum, viresq; sentire æstimatur, quia diem & noctem in viginti quatuor partes suo mictu, toties repetito, diuidat & discernat, primus horarum æquinoctialium monstrator & inuentor. Imperata ab homine ludicra multa præstat, sed non nisi plagarum, formidine coactus: Sic quoque Mercurius philosophicus, vt cera, omnes imagines & colores in se recipit; sed Vulcanum præceptorem (quem Ægyptij illi tribuunt) duriusculum desiderat, qui blanditiis addat minas, & verbis verbera, quoties opus est.

S A B A.

Si Canis Mercurium denotat, sitne aliàs eius mentio apud antiquos Philosophos?

ENIGMA
239.

S A L O M O N.

Gargitius Canis fuit, Cerberi Epyrotici frater, qui Geryonis tricorporis seruabat armenta. Hunc Hercules vnà cum domino interfecit. Duorum capitum fuisse fingitur, vt Cerberus quinquaginta, quorum tria canina, reliqua vnà cum cauda, draconis, extiterunt: Nil autem nonstrosis illis Canibus, quàm Mercurialis natura, indicata fuit, quam varios vultus & formas se vertit. Habuit & Atalanta Arcadica venatrix canem Auræ nomine, quam aper Calydonius interfecit: qui apri Calydonij & Herculeorum laborum intentionem nouit, nec Auræ gnorare potest: Auræ ventus est leuior, qui vt minister Atalantæ seruit, rocest, Mercurius vegetabilis, vt Lullius eum vocat, minerali: Eiusdē generis est Lælaps Canis apud Ouid. lib. 7. Metam. & Agrus Vlyssis, qui reuersum ab expeditione Troiana dominum post annos 20. fecit ignouisse, vt longa ætas & firma memoria in eodem apprehendat.

S A B A.

S A B A.

ÆNIGMA
240.

Sed ad volatiliū naturam accedamus, quæ ex illis maximè celebrata sunt, & in corte philosophica manū facta?

S A L O M O N.

Gallinacea genera, Coruus, Columba, Pano, Vultur, Aquila, Ibis, & Phœnix.

S A B A.

ÆNIGMA
241.

De Gallinaceis quid tradunt?

S A L O M O N.

Quodd Sol philosophicus eget Lunâ, vt Gallus Gallina. Et si enim Gallinæ nonnunquam absque Gallo pariant oua integra ex sese, tamen ea pullis excludendis non inseruiunt, nempe vi actiuâ & calore spirituoso destituta, qui in spermate Galli, tanquam proprio subiecto, continetur, ouisq; includitur. Vnde Auicenna admonet artifices in libro de Animâ, vt accipiant oua Gallinarum nigrarum, quibus ad fuerit Gallus: sine eo enim nihil valere. Et in Epistola Solis ad Lunam, dicit Soli Luna: *O Sol, tu meci indiges, sicut Gallus indiget Gallina, & ego Luna indigeo operatione tuâ.* De ouo gallinaceo Plato Philosophus apud Rosarium, *Habemus, inquit, exemplum in ouo, quod putrescit primò, & tunc gignitur pullus, qui post totum corruptum est animal viuens: Ita, vt idem habet, absq; corruptione generatio fieri non potest; vnde studeas in putrefactione, quia corruptio vnius generatio est alterius.* Et Basiliius in 8. clauē: *Hoc exemplis demonstrandum nouit vxor agricolæ optimè: Nam gallinam nullam ad rem familiarem educare potest, nisi id fiat putrefactione oui, ex quo pullus generatur.*

S A B A.

ÆNIGMA
242.

Coruus, inauspicata auis, quid in Philosophia præstat?

S A L O M O N.

Hermes, Et scitote, inquit, quodd caput artis est Coruus, qui in nigredine notis & diei claritate sine alis volat. Ex amaritudine namq; in suo gutture existente coloratio accipitur, à suo verò corpore ac dorso mera aqua accipitur. Intelligite ergo donum Dei, & recipite, & ab omnibus celate insipientibus. Vnde patet,

Coruum

Coruum esse operis initium, ac nisi ille præcesserit, nec Phœnicis aduentum sperandum esse: Et Riplæus in 5. porta: *Elementa miscet tua, coaquaq̃, sapienter, & temperato in calore serua, ante omnia cauens, ne nimio calore in cineres redigantur, puluerem siccum, rubicundum, inutilem, sed in puluerem nigrum, Corui rostro similem*: Et in Recapitulatione dicit, apparere inter colores varios Corui rostrum nigrum, vt plumbum: Idem in 1. porta: *Tum gratias age Deo, quod opus tuum sit inceptum; nam in hoc habes signum verum, quod in nigredine tibi apparebit: Corui caput hoc signum vocamus, & aliqui hoc nominant Corui rostrum*: Vnde constat, in hac arte Coruum esse boni auspicij, contrà quàm antiquitus habitus est: Nihil autem aliud per Coruum hîc significatur, quàm nigredo omnium primò in opere rectè incepto appariens: De qua Arnoldus: *Quicumq̃ color post nigredinem apparebit, laudabilis est in turba Philosophorum*: Et cùm videris materiam tuam denigrari, gaude, inquit Rosarius, *quia principium est operis*. Hinc Coruus Apollini sacer extitit.

S A B A.

*Fortè & Columba alba est in opere visenda post
Coruum?*

ÆNIGMA
243.

SALOMON.

Rectè sentis; Coruus enim hîc in Columbam niue albiorem conuertitur, & pulli eius præsenio fiunt albi, hoc est, columbinam naturam induunt. Quidam dicunt, quòd Columba in ventre Corui abscondatur, quam ille asper & truculentus non relinquit, nisi valdè vtgeatur à Vulcano. Vt autem Columba fœtui indulget, eamq̃; ob causam Veneri sacrata est; sic albus color fœtum promittit philosophicum, hoc est, lapidem argentificum. Pauoni amica est Columba.

S A B A.

An & Pauo opus hoc illustrat?

ÆNIGMA
244.

SALOMON.

Imò, non ad albedinem à nigredine peruenit, nisi per Pauonis colores varios: Inde Riplæus in Recap. portarum Pauonis plumarum colorem elegantissimum recenset, multiq̃; alij eius mentionem faciunt. Ratio enim dicitur, quòd extremi colores absque intermedijs

Y con-

coniungi nequeant, quod nouerunt tinctorum, qui album pannum in nigrum tingere nequeunt absque intermedio colore caruleo aut rubeo.

S A B A.

ENIGMA

245.

Quid causa putas, quòd Noctua Palladis auis aestimetur, ut & Pauo Junonis?

S A L O M O N.

Cur Pauo sit auis Iunonia, liquet ex allegoriâ antiquorum: Cùm enim Iupiter Io filiam Inachi amaret, adueniente Iunone, mox eam in vaccam mutauit, cui Iuno Centoculum pastorem, filium Aristoris, custodem adhibuit. At Iupiter misit Mercurium, à quo Argus lapide trucidatus, cuius oculi in caudam Pauonis à Iunone sunt inditi: De hoc Quid. lib. i. Metam.

Argeiaces, quodq; in tot lumina lumen habebas

Extinctum est, centumq; oculos nox occupat vna:

Excipit hos, volucrisq; sua Saturnia pennis

Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet.

At cur Noctua Mineræ sacra sit, non omnibus patet: Nos hanc suspicamur causam, quia lateat in tenebris, ne cæteris auibus prædæ fiat, & volet noctu non sine prudentiæ nota. Eo enim modo sapientia in profundo naturæ delitescit, hoc est, æs artium Chymia tectè se gerit, ne prædatoribus diripienda veniat, vmbrosisq; allegoriis sese abscondit, instar Noctuæ. Adhæc non acquiritur sine multarum noctium lucubrationibus & laboribus: Cùm enim Pallas ex Iouis cerebro nata pro sapientiâ intelligatur, imprimis pro naturæ inuestigatione, quæ si praxi in actum reducatur, omnium præstantissima habetur, non immeritò hanc auem sibi vendicat, quæ vulgo auium inuisa sit, hoc est, noctuam; siquidem idiotæ & literarum rudes nil magis odifese solent, quàm doctrinam, occultaq; literarum mysteria. Quod apparet in ipsa Chymia, quæ quia absconditos, nec cuiquam facilè intelligibiles terminos vsurpet, ab ignaris cane peius & angue infestatur, & conuiuiis proscinditur. Inde Athenæ, ut Palladis, sic Noctuarum curam habuere: Hinc illud, *Noctuas Athenas mittere*; cùm hæc illis abundant.

S A B A.

SABA.

Quid de Cygno statuendum?

ÆNIGMA

246.

SALOMON.

Is Apollini sacre est æquè vt Coruus, vnameandemq; ob causam; nempe quia hi duo colores Apollinem deceant philosophicum, & necessariò præcedant, antequam ipse adueniat suo proprio visendus colore. Deinde quia & canere dicantur Cygni suauissimè instante sibi fatali mortis horâ: Nec absque causa Iupiter Ledam in Cygni forma compressisse dicitur, vnde illa duo oua peperit, ex quorum vno Pollux & Helena nati sunt: Quæ cum sint personæ allegoricæ, ad solam Chymiam (ad quam totum bellum Troianum referri debet, vt alibi demonstratum est) spectantes, patet Cygnum Philosophis chymica subiecta denotare. Huc spectat & Cygnus inuulnerabilis, qui cum Hercule pugnauit, & fulmine ab eo diremptus est.

SABA.

Num Vultur est Chymia notus?

ÆNIGMA

247.

SALOMON.

Hermes de eo, Scitote, inquit, rumorum inquisitores, & sapientia filii, quod. Vultur supra montem existens in cacumine, clamat voce magna, inquiens, Ego sum albus, niger & rubeus, citrinus, veridicus sum, & non mentior. Vultur verò dicitur materia philosophica, quia multas Vulturis proprietates in se habet, vt sunt, quod referant, Vulturem concipere sine masculorum femine, & generare sine coitu: fœminam Euro grauidam fieri, & longam ætatem viuere: quodq; auspiciatissima sit auis, & omnium animantium innocentissima: Ita enim Philosophorum lapis matrem habet virginem, & patrem, qui non concubuit, eumq; portauit ventus in ventre suo.

SABA.

Nec Aquila deest Chymia, vt opinor, at quibus ac commodatur rebus?

ÆNIGMA
248.

SALOMON.

Aquila volucrum Regina, perniciosissima volatu, subiecti patientis & volatilis notam in se gerit, diuerfas ob causas, quas Philosophi passim

Historiæ
applicatio.

reddunt. Cum hac draco vel bufo coniungitur, ne solitaria maneat, & infœcunda: Exrepente enim & volante, & ex tardigrado & celerimo fit magisterium. Draconi cum Aquila lethalis inimicitia est, atque hinc ille huius oua auiditate maleficâ consecratur. Eius pennæ facilè inaurari dicuntur, cæterasq; auium pennas sibi commixtas absumere: Fulmine non tangitur; testudinibus quoque vescitur, quas frangit è sublimi iaciendo, quo casu Æschylus Poëta periit, In cuius caput caluum Aquila, arbitrata lapidem, testudinem proiecit. In senectute abiectâ rostri præ eminentia, iuuentutem recuperare traditur. Pullos suos probat ad Solis radios, quos, si aciem sustinere nequeant, vt degeneres relinquit. Eodem modo & Aquilæ Philosophorum cum draconibus & serpentibus internecinum odium flagrat & exercetur. Materia quoque passiuâ facilè se inaurari permittit, quæ aliis permixta mineralibus durabilitate longè eas antecellit. Et si enim volatilis sit, & fugax; tamen in partes heterogeneas non corrumpitur; vnde vel tota manet in igne, vel ex eo tota auolat. Manet verò, cum ab alia aut sine pennis detinetur, aut à dracone vel bufone terræ colligatur. Igne seu fulmine non absumitur, iuuentuti restituitur; Nam lapis noster primò est senex; postea iuuenis; quia senes sunt albi, & iuuenes rubei, quo ad capillos: Soli omnino appropriata est, ceu Luna, eiusq; rados absque declinatione in sese recipit. Meminerunt verò Philosophi Aquilæ innumeris in locis, quorum pauca adducemus. In Cymbalo aureo dicitur: *Recipe igitur in nomine Domini as nostrum, quod cum Aquilis nouem coniunge. & tere, vt totaliter spirituale fiat sine residentia facum*: Et in figura senioris Aquilæ visuntur nouem, quæ habent arcus extensos in senem; ac in tabula prima volucres duæ, quarum vna est pennis nudata, altera volare cupiens, at ab illa in fando detenta: Et hæc rostro caudam alterius mutuo nexu complectuntur. Basilii quoque Aquilam intelligit, cum inquit in practica ante clauas: *Pernix auis de Meridie, potenti fera de Oriente, cor ex pectore eruit: Fac fera de Oriente alas, quemadmodum aui de Meridie, vt aequales fiant*. Et in 2. clauæ, *Non vtile est, inquit, Aquila nidum suum in Alpibus ponere: Nam pulli eius præ frigore niuis in summitate montium morerentur. Quòd si verò Aquila draconem frigidum, qui suam habitationem in petris longo tempore habuit, & ex terra speluncis prorepat, addas, ambosq; in infernalem sellam ponas; tum Pluto ventum afflabit, & ex frigido dracone igneum spiritum volatilem eliciet, qui suo magno calore Aquila pen-*

nas com-

nas comburet, ac sudorificum balneum excitabit, vt nix in summis montibus colliquescat, & aqua fiat, quo minerale balneum bene prepararetur, ac Regi fortunam ac sanitatem tribuat. Aquila quoque Iouis ales habetur, quod ipse huius ministerio sæpè vsus fuerit, nempe cùm medium terræ punctum per duas Aquilas Delphis emissas, vnam ad Orientem, alteram ad Occidentem indagare institueret, hæc autem vtrinque celeri volatu terram circumcirca emensæ, in eodem, vnde exierant, loco conueniēte, haud dubio, vt videbatur, argumento, Delphos umbilicum seu medium terræ representare. Sed hæc esse allegorica, nemo non intelligit, quæ alibi ad binos illos lapides, quorum vnus ab Occidente, alter ab Oriente aduenit, verissimè relata sunt. In Aquilæ formam Iupiter quoque mutatus, Ganymedem, Regis Phrygiæ filium rapuit, eadem mente.

Delphis
umbilicus
terræ.

S A B A.

*Quid de Ibi Ægyptia volucris censet, ane & illa
Chymica est?*

ENIGMA
249.

SALOMON.

Ibis in Ægypto frequentissima est, formâ ferè ciconiæ, quæ serpentes & venenosos vermes ibidem absomit, ideoq; inquilinis vt sacra habetur, & honore colitur: Præterquam enim quod innoxia sit auis, vtilitatem quoque hanc mortalibus præstat, vt damna eorum propulset & auertat: Adiectamentum quoque Medicinæ contulisse aiunt, dum vsus Enematum introduxerit, obstructionem alui seu intestinorum, aquâ, rostro posticâ inserto, iniectâ eluendo tollens: Isidi sacra est, eiusq; imaginem in Hieroglyphicis representat: Ex quibus patet, quod hanc quoque ob causam à vulgo, Isidem Deam, Ægypticæ Reginam existimante, culta fuerit. Hæc est

candida auis longis inuisa colubris,

cuius proprietas est serpentino generi insidiari, hoc est, Mercuriali, idq; interimere, & à cursu prohibere, per coagulationem & fixationem.

S A B A.

*An Phœnicem inter aues vinas an allegoricas
recenset?*

ENIGMA
250.

Y 3

SALO-

Nullomodo inter viuas, quamuis fama & vulgi opinio secus ferat: Plinius ait, allatum fuisse Phœnicem in urbem Romam, Claudij Principis censurâ, Anno Urbis 800. Sed in his, vt in multis alijs, Plinius fallitur. Fieri autem potuit, quòd auis incognita aliunde eò aduecta sit, Phœnicis descriptioni non absimilis, sed verum fuisse Phœnicem, qui se per combustionem ex cinere propaget, & pœ tot secula, antequam senescat, perduret, credibile non est: Tacitus Phœnicem, prout sapientes & docti viri ex Græcis de eò fabulati sunt, in Annalibus suis depingit: At quia animaduertit discrepantiam diuersorum authorum de annorum numero, post quem exactum, multis comitaribus auibus, se in Solis urbem Ægypti, quæ & Thebæ dicitur, conferat, vt ibi in ara comburatur, & ex cinere reiuuenescat, dubius & hærens nescit, quid statuât: Nihilominus inquit, certum esse, quòd *Phœnix in Ægypto appareat*. Phœnicem verò antiqui Philosophi finxerunt auem Arabiæ vel Ægypti eadem intentione, quâ Vellus aureum, Poma Hesperidum, & eiusmodi alia, nil nisi Tincturam philosophicam denotantia, introduxerunt, quòd patet ex rei cuiusque circumstantiis, nempe ipsius Tincturæ ac Phœnicis: Tinctura est Phœnicei seu Tyrij coloris, fitq; ex subiecto combusto, & in cineres reducto, qui cineres Soli sunt sacri, tam cœlesti, quàm terrestri, propter latentem in iis sœrum Solarem, & vitam recipiunt, imò & multiplicationem in modum propagationis; atque ita nunquam extinguuntur, sed vt ignis per fomites suos in immensum augentur. Ægypto hæc peculiaris fuit, Hermete inuentore, & à Sacerdotibus & Regibus conscis silentio perpetuo inuoluta, & non nisi per fabulas de dijs, deabus, heroibus, & literas hieroglyphicas, animalium figuras, inter quas & auis Phœnix sese comburens visa fuit, depicta & descripta. Cumq; has non nisi sapientissimi indagandas sibi sumpserint, hinc Tinctura omninò alijs ignota mansit. Phœnicis hæ sunt notæ: Vnum in toto orbe habet Arabia, Aquilæ magnitudine, auri fulgore circa collum, cætera purpureum, caudâ cæruleâ, roseis pennis distinctâ, facie cristis ornatâ. Sacer est Soli. Viuit annos 660. Senescens casû thurisq; furculis construit nidum, quem odoribus replet, & super emoritur. Ex ossibus deinde & medullis nascitur vermiculus, inde fit pullus, qui priori fûneri iusta reddens totum nidum defert in urbem quandam Paachaz, Soli sacram, ibiq;

Annal. lib 6.

Phœnix
tincturam
philosophi-
câ denotat.Tinctura
hæc quibus
cognita.Phœnicis
notæ.

ibiq; in ara deponit: Hæc esse allegorica, & tincturæ iam dictæ paral-
lela, satis apparet. Cumq; naturæ ipsi non conueniant, nec rationi, nec
experientiæ corrépondeant, auem nouam ex ossibus alterius com-
bustæ oriri posse, aut eam, vt se comburat, nidum deportare in certâ
alicius vrbis aram: multi sagaciores, etiam antiquorum, ea in du-
bium vocârunt, aut aliter interpretati sunt: Si vnica saltem est in or-
be, quomodo ea Romam allata fuit Claudij tempore; & nihilomi-
nus se propagauit? An in eo extincta est generatio; an verò is dimis-
sus in Arabiam ad speciem suam conseruandam, si modò species in
vno indiuiduo constare dicenda est: Tacitus mille quadringentos &
sexaginta vnum annos interiici ait inter patrem & filium alites, & ré-
guante in Ægypto Sesostride primùm, post Amaside, dein Ptolemæo
tertio, demum Tiberio Romano Cæsare apparuisse; cum verò tem-
poris inter hos singulos interstitium non conueniat; Vnde, inquit, non-
nulli falsum hunc Phœnicem, neque Arabum è terris credidère, nihilq; vsurpa-
uisse ex his, quæ vetus memoria firmavit. De Phœnice sic Ouid. lib. 15. Me-
tamorph.

*Vna est, quæ reparat seq, ipsa refeminet, ales,
Assyrj Phœnica vocant, nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lachrymis, & succo viuut amomi, &c.*

De eodem Virgilius, vbi de animalium ætatibus loquitur:

*Alipedem ceruum coruus ter vincit; at illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales.*

Sunt præterea aliæ volucres phœniceum colorem habentes, vt po-
te Phœnicopterus, rubris pennis, cuius linguam præcipui saporis esse
docuit Apitius: Phœnicurus, rubrâ caudâ, quæ vocatur Erythacus
hyeme: Porphyrio, rostro, & cruribus prælongis & rubentibus; quæ
auium sola morsu bibit: Omnem cibum aquâ tingit, quem pede ad
rostrum, veluti manu, porrigit.

S A B A.

Hucusque satis in quærendo audacula visa, locum concedo alteri.

HYRAMVS.

Restant ex animalibus pisces, insecta, & vermes; ex quibus quæ-
dam ad Chymiam transferuntur, pro quæstione, *Quid sit, quædam pro*
quæ-

ÆNIGMA
251.

quæstione, *Ansi*, declarandâ: Nos in primâ quæstione persistemus:
*Quot sunt pisces in mari philosophico, quod & rubrum
appellatur?*

SALOMON.

Duo celebratissimi, quorum vnus est *Aurata* nomine, alter *Hygro-
phœnix*.

Aurata,
pisces.

Aurata, piscis est omnium timidissimus, qui in maris reflexu sub littoralium arborum radicibus se occultat, ibiq; frondium agitatione exterritus facile capitur, quadam velut deditione: Huius viuaria primus Romæ instituit Sergius, qui inde *Aurata*, vt piscis ab auri colore, quem habet, dictus fuit. Coit in suo genere attritu ventris, & oua concipit.

*Hygro-
phœnix*.

Hygrophœnix in mari rubro degit, ore semper hianti, & oculis viridantibus zonis distinctus binis, altera à branchiis ad caudam aurea, altera argentea medium corpus intercedente, maculis deinde intercrustantibus cæruleis. Ex his vnus deuorat alterum, si Sol in aquas efficaciores immittat radios, quod, quando Cancrum ingreditur, cui subiectum illud mare est, contingit. Quo tempore si *Aurata* capiatur, nonnihil auri in ventre ipsius, quod deglutiuit, inueniri solet.

HYRAMVS.

Est & Echeneis pisciculus in nostro mari?

ÆNIGMA
252.

SALOMON.

Est: qui, licet paruus sit, naues tamen quamlibet impetuoso vento concitatas adhærens retinet; de quo Plinius, *Est*, inquit, *paruus admodum piscis, petris affuetus, Echeneis appellatus. Hoc carinis adhærente, naues tardius ire creduntur; inde Latini Remoram vocant. Et Lucanus 6.*

*Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In medijs Echeneis aquis, oculiq; draconum.*

Huius ex nostris meminit Author duodecim tractatum, in allegoriâ vltimâ: *Nauis nostra*, inquit Rhalis in Epistola, *plena est gigantum, quæ ne ventorum impetu in Syrtis & alia pericula propellatur, hoc pisciculo, tanquam sacrâ anchorâ, sistenda est. Fertur quoque hic piscis fluxum grauidarum vtero si ere, partusq; ad puerperium continere: Vnde & in Medicina vim eximiam promittit.*

HYRA-

HYRAMVS.

Quid de Pastinaca marina refers?

ÆNIGMA

253.

SALOMON.

Piscis est, quandoque natans, interdum etiam volitans. Eius radius ad alligatus vmbilico mulierum faciles partusefficit. Latrocinatur ex occulto transeuntes radio, quod telum est ei figens. Argumentum magnæ in hoc pisce solertiæ est, quòd, cum sit piscium tardissimus, mugilem omnium velocissimum in ventre habere quandoque reperitur. Contraictum eius cinis ex eo combusto cum aceto illinitur. Oportet quoque eodem modo in nostro magisterio tardum superare velocem, & deuorare, ad cuius venenum auertendum calcinatione cinis ex eodem factus maxime conuenit: Et si huius piscis radius adfuerit, hoc est, actiua illa pars, facilis erit partus nostri lapidis.

HYRAMVS.

Quid de Purpura & Murice sentis?

ÆNIGMA

254.

SALOMON.

Purpuram conchyliorùm voracissimam, aliqui Porphyram vocant. Eius cruori maxima dignatio in tingendis lanis, præcipuè si lapidis ictu cadatur. Flos inde extrahitur specie membranæ candicantis, qui contritus manum inficit. Latent sicut Murices contra Canis ortum tricenis diebus. Congregantur verno tempore, mutuoq; attritu lentorem cuiusdam ceræ saluant. Succum (quo tinguntur lanæ) enomunt cum vita: Propterea piscatores viuas capere contendunt. Capiuntur paruulis rarisq; conchis, veluti nassis in alto iactis: inest his esca, quam appetunt Purpuræ, porrectisq; linguis infestant: at illæ aculeo exstimulatæ claudunt sese, comprimuntq; mordentes, ita pendentes auiditate sua Purpuræ tolluntur.

Murex quoque piscis marinus est ex concharum genere, ex cuius humore fit itidem color purpureus; Vnde & pro purpurâ solet accipi. Frequens est hic piscis & nobilis apud Tyrum, vbi vsus purpuræ præbet. De Murice Martialis:

Sanguine de nostro tinctus ingratis lacernas

Induis, & non est hoc satis, esca sumus.

Z

HYRA-

HYRAMVS.

ENIGMA.

255.

*Noſtro in mari Tyrio nil frequentius nec gratius Mu-
rice agnoſcimus; Sed quid Philoſophi de hoc ſtatuum?*

SALOMON.

Nil quoque frequentius in Philoſophorum ſcriptis occurrit, quàm Tyrius eorum color, & purpuræ ſanguis: Vt patebit ex Turba eorum. Dardanus: Scitote enim, inquit, quod omne, quod ſpiritum habet, etiam ſanguinem habet: Huius igitur mementote. Chambar ibidem: Deinde iterare ipſum, & fiet aurum Tyrii coloris. Bacaller: Tantummodo hoc curate, completionem aptate, deinde multa tempore leniter coquite; neq; decoctionis & imbibitionis vos tadeat, quouſq; videatis Tyrii in Tyrium & regium veſtitum decoratum. His verbis, quamuis mortua ſunt, ineſt tamen vita intelligentibus. Cadmon: Deinde continue coquite, & imbibite, donec terra & puluis fiat Tyrius. Mundus: Ita aque plura diſtincta nomina ſunt, & tamen Tyrium colorem noſtrum in vnoquoq; regiminis gradu ſui coloris nuncupamus. Orfulus: Vt limò miracula videbitis, & hoc, quouſq; Tyrius color peragatur, donante Deo, cui laus in æternum. Agmon quoque ibidem in Corollario, Eſt albus, inquit, ater, & rubens, areus, Tyrius, omnibuſq; mundi coloribus expoſitus: Quæ hoc loco ſufficiant.

HYRAMVS.

ENIGMA.

256.

*Quæ ſunt cauſa, propter quas adeo frequenter Tyrium
colorem incalcant?*

SALOMON.

Multiplices: Aliæ ex illis vulgo, aliæ ſolis Philoſophis notæ: Vulgo innotuit color purpureus, & Tyrius, cui aſſimilatur color Tincturæ: At Philoſophis patet, quod lanæ Phryxæ Arietis hoc colore tinctæ fuerint per Mercurium, qui dicitur illius vellera deaurâſſe. Succus ſeu ſanguis purpuræ philoſophicæ non niſi ex viuo conchylio, in illius morem, habetur: Hoc eſt, non ex vulgariſſimis metallis perfectis, aut imperfectis, quæ mortua dicuntur, ſed ex philoſophicis, cum ſuo ſulphure & argento viuo præparatis. De quo loquitur Arnoldus in Epitola ad Regem Neapolitanum, dicens: *Et eſt ſciendum, quod in diſtincta compositione ſeu lapide ſunt Sol & Luna: in virtute & potentiâ, ac elementis in natura:*

naturâ: quia si hæc non essent in ipso composito, non fierent inde neque Sol, neque Luna: Et tamen non est ipse Sol, sicut Sol communis; nec ipsa Luna, sicut Luna communis: quia ipse Sol & Luna existentes in illa compositione, sunt meliores, quàm ipsa natura vulgaris; ed quodd Sol & Luna dicti compositi sunt viui, & alii vulgares sunt mortui, habito tamen respectu ad ipsum Solem & Lunam in dicto lapide existentes, vt dictum est, licet Philosophi nominauerint ipsum lapidem Solem & Lunam, ad sinem illum; quia in ipso lapide sunt potentialiter non autem visibiliter. Non autem absque causa est, quòd Purpura lapidis ictu sanguinem præcipuè reddat lanis tingendis vtilem. Ita enim in philosophica quoque conuenit: Nam neque hæc cruorem amittit, nisi lapide cædatur à Mercurio, quem ministrat Vulcanus. Attritu corporis mas & femina coeunt, vnde hæc instar ceræ viscosam materiam exspuit, quæ noui fœtus futuræ seminum præstat. Casta itaque est Purpurarum generatio, vt & philosophicarum: Mater enim harum virgo est, & pater non concubuit. Viscosus quoque spermatibus hinc opus est, non vnguinosus, nempe spiritu duplici, præparante & tingente: Præparans, vt habet clangor buccinæ, est in vapore humidus, non vinctuosus, sed viscosus, acedinis maximæ, mediocriter subtilis, ignis asperitatem de facili fugiens, & in eo euanesceus, vim soluendi corpora & spiritus possidens, aqua in seipso existens: Et sic norandum est, quòd aliud est vinctuosum, & aliud viscosum: Nam ex humido viscoso generatur lapis; sed ex vinctuoso generantur meralla. Spiritus tingens est Mercurius philosophicus, cum suo sulphure rubeo vel albo naturaliter sibi commixto in ipsa minera & terræ visceribus mediocriter præparato, artificis arbitrio relicto vsque ad consummationem perfectam.

Purpura lapidis ictu sanguinem præcipuè reddit.

HYRAMVS.

Cur Ægyptii Oxyringum piscem inter sacra animalia coluerunt? ENIGMA

257.

SALOMON.

Propterea eadẽ causas, cur alia hieroglyphica venerati sunt, vt iam antè demonstratum est: Habet autem Oxyringus os prælongum, in modum rostri, oculos fulgentes, alba supercilia, dorsum viridans, pennas priores nigras, reliquas albas, caudam prælongam & viridem,

quam aurea linea mediam discriminat. Est autem hic ex piscibus, qui pudenda Osiridis in Nilum abiecta deuorârunt. Hinc ab iis, veluti sacris in posterum Ægyptios abstinere iussit Ius.

HYRAMVS.

Qui sunt reliqui?

SALOMON.

Phagrus & Lepidaurus in Nilo frequentes:

HYRAMVS.

ENIGMA

258.

Quid factum igitur cum pudendis Osiridis absumptis?

SALOMON.

Is ea ex auro fabricari præcepit, quæ solenni ritu appendit tholo templi, populo adoranda, tanquam partem datam à Natura generationi aptam, & necessariam ad propagationem generis humani, Phalumq; vocauit, cuius numen, sacerdotes sacrificiis honorârunt; eiusq; cultum statim amplexi sunt Arabes & Syri. Postea tota Græcia, tam Asiatica, quàm Europæa, Deumq; istum generationis efficacem nominauerunt *Priapum*. Hebræi hunc quoque venerati sunt, & vocauerunt *Phagor*, vel *Beel-Phagor*, cuius Antistes fuit Maacha Regis Asæ mater, yt habetur 2. Paralip. 16.

HYRAMVS.

ENIGMA

259.

Quo sensu hæc dicuntur, an historico, an allegorico?

SALOMON.

Allegorico quidem ab Ægyptiis dicta sunt, sed ab ignaris historico accepta & intellecta. Nihil enim aliud, quàm pars agens, sulphuri philosophico adempta, per membrum genitale reiectum reuera intelligitur, hoc est, sulphur combustibile & comburens, à quo tanquam primò agente sulphur philosophicum generatur; si verò id adesset huic, philosophicum dici non posset, essetq; corruptioni obnoxium.

HYRAMVS.

Sed nos hoc agamus: Suntne plures miræ naturæ pisces, qui aliquid mysterij Chymici occultent?

SALOMON.

Sunt, nempe *Charace*, *Dactylus*, *Echini*, *Glaucus*, *Lampetra*, *Lucerna*, *Loligo*,

Loligo, Strombus, Testudo, Torpedo, & Triton. Hi, ne moremur reliquos, nobis sunt vsui.

Est autem *Charace* piscis pinnas habens vtrinque maximas, caudam *Charace-*
auri fulgore purpureis dissectam lineis.

Dactylus est ex genere concharum, ab humanorum vnguium simi- *Dactylus.*
litudine appellatus: Remoto in tenebris lumine, alio fulgore claret,
lucet in ore mandentium, in manibus, in solo & veste, decidentibus
guttis, vt etiam natura illa videatur esse in succo, quem habet in cor-
pore. In hoc itaque Lunæ proprietates & color manifestè apparet, siue
argentea claritas, vt in *Charace Solis* siue auri fulgor.

Lucerna verò piscis linguâ igneâ per osexertâ serenis noctibus lu- *Lucerna.*
cet, quasi *Vulcano* propria.

Lampetra à lambendis petris nomen adepta est.

Lampetra.

Glaucus piscis tantâ in sobolem charitate teneri dicitur, vt paruos *Glaucus.*
fœtus nunquam deserat, præstetq; adsit eis contra noxia: in periculis
solidos deuorat, deinde revomit.

Echinum verò captum si concerperis in frustra, & in mare proieceris, *Echinus.*
paulò post partes conuenire ac reuiuiscere aiunt: Sæuitiam maris
præfagit, ideoq; correptis se munit calculis, ne fluctibus excutiat:
Ora habet in medio corpore in terram versâ, pro pedibus spinas ge-
rens: In orbem voluitur, quando ingreditur.

Loligo extra aquam sese efferens volitat, caput habet inter pedes, & *Loligo.*
ventrem, & cruorem nigrum instar atramenti.

Strombi è genere concharum Regem habent, quem sequuntur, *Strombus.*
quocumque concesserit. Hunc capienti aut aspicienti bonum omen
portendi dicunt: Hinc apud *Bytantios*. Attica drachma proposita est
illum expiscantibus.

Testudo oua gignit in terra, quibus arena obrutis statim ad mare red- *Testudo.*
it: mox diebus sexaginta peractis, iterum ad oua reuertitur, quæ arenâ
reforsâ vt iam animata comperit, paulatim deducit in pelagus. Repe-
riuntur in *India*, quarum conuexum scaphæ magnitudinem æquat.

Torpedinem si quis attigerit, morbo afficitur: Vis enim occulta in *Torpedo.*
manum piscatoris hamum vel rete tenentis ex hoc pisce subito proii-
citur, vnde paralytis & torpor illi accidit, ne *Torpedinem* ex aquis
eleuare possit.

Tritonem verò se vidisse *Romæ* *Pausanias* dicit, colore ranarum pa- *Triton.*
lustrium,

lustrum, squamoso corpore, branchiis sub auribus, naso & ore humanis, dentibus firmis, oculis glaucis, manibus digitisq; similibus concharum testis, cauda sub aluum vice pedum, vt Delphini. Ex quibus omnibus diuina omnipotentia & prouidentia relucet, quòd aquas & mare tam diuersis animalibus repleti voluerit, quorum tanta est varietas formæ, essentiæ, magnitudinis, & numeri, vt terrestria longè exuperare dicantur. Plinius præter fluuiatiles pisces 176. genera eorum in mari viuere tradit. At sunt innumera alia, quæ à nullo obseruata vnquã fuerunt, licet de Piscium natura quidam diligētissimè scripserint, vt sunt præter dictum Plinium, Aristoteles, Oppianus, Gesnerus, & Rondeletius. Nec verò iniucundum fuit magnis Imperatoribus hamo pisces captare, quemadmodum Augustus animi laxandi gratiã fecisse fertur; & Nero, qui aureo reti piscari est solitus.

HYRAMVS.

ENIGMA
160.

Quid authores iam dicti tradunt in genere de differentia, sensu, generatione, & proprietate piscium?

SALOMON.

Aristotelis
sententia.

Magni laboris & longi temporis opus esset, hæc omnia velle recensere; verum paucis perstringere hæc loco & otio nostro saltem conueniunt. Placet Aristoteli, nullas esse piscibus mammas, nec meatum vllum genitalium perspicuum, sed excrementorum tantum locum. Partes quoq; audiendi, odorandi, sentiendi, nullas esse perspicuas, præter oculos. Spirant autem pisces quia pulmonem habent, aut aliqua pulmonis loco viscera; verum pro aëre aquam recipiunt plerique ad cordis refrigerationem. Annotata est enim in quibusdam æstiuo calore anhelatio, aquã tepente, & non satis cor refrigerante, & in aliis oscitatio. Dormiunt quoque. Coëunt plerunque in occurso paruo contactu, mensibus Martio, Aprili, Maio: Autumno pauci, vt Salpa & Sargus. Sunt, qui teguntur corio & pilis, vt Vituli, Hippopotami, & hi animal pariunt. Alij corio tantum, vt Delphini; cortice, vt testudines; filicum duritiã, vt ostrea, concha; crustis, vt Locustæ; crustis & spinis, vt Echini; squamis, vt carpio; asperâ cute, vt Squatina, quã lignum & eborâ poliuntur; molli, vt Muræna: alij nullâ, vt Polypus: Sunt qui gregatim errant more armentorum, vt haleces; Volant aliqui, vt accipitres,

pitres, hirundines, sapiæ; Sentiunt hyemem procellosam, cuius horrore multi limo se prouoluunt; alij sub petris glomeratim conqueſcunt; nonnulli ima petunt, quòd ſentiant ſumma pelagi tempeſtati- bus obnoxia; redeunte verò ſerenitate, proſiliunt, & libenter litus proſpiciunt. Partu quoque inter ſe differunt: Lupus bis parit anno, Mullus ter, cæteri ſemel, ac diuerſis temporibus. Prægnantes gaudent aquis dulcibus. In Africa ramen feruntur viuere nonnulli in feruenti palude. Sunt, qui colorem mutant: Nam Mênæ hyeme candidæ ſunt, æſtate nigriores; Phycis Vere varia eſt, aliàs candida. Inimicitias inter ſe exercent, Delphinus & Balæna, Cæſtres & Lupus, Muræna & Congrus. Eſt & ſequentium miræ proprietas: Aci piſces pariunt contracto ventre. Æluri habent oculos, qui ad vices Lunæ aut ampliores ſunt, aut minores. Anguilla generantur ſcopulorum attritu, ſine coitu, ſine ouo, nec eſt alia earum procreatio. Alec piſcis ſola nutritur aqua, & Aphyæ piſciculi ex aqua & pluuia procreantur. Canicula piſcis eſt foetus ſuos à partu nataures deuorans, vt eos ab omni iniuriâ tueatur. Cantharus eſt zelotypus, qui pro conſorte ad inter- necionem cum ſuo genere pugnat. Citharædus à caudâ ad verticem lineas habet inſtar neruorum muſicæ inſtrumenti diſſentas, vnde nomen accepit, frequens in mari rubro. Aulopa eſt dorſo caruleo, ventre albente, corpore linea aurei coloris diſcriminato, quæ à vertice ad caudam deſinit.

HYRAMVS.

Sed nos his DEI Summi mirabilibus tantum tactis acquieſcemus. Quàm latè enim patet Oceanus ille, qui terram vniuerſam interſecat innumeris anfractibus & ſinibus, tam multiplex eſt animalium in eo viuentium natura & proprietas. Non poſſibile eſt aquas tantæ profunditatis & ſpatij metiri, communes piſcium ſedes & patrias ſue pæternas domos; imò nec incolas ſeu inhabitantes eas: Tuum nunc erit, Rex Sereniſſime, in interrogando progredi.

SALOMON.

Vt pueri balbutiendo ſermonem maternum ſenſim ſuccedente tempore addiſcant: Sic oportet Naturæ matris noſtræ omnium voces,

voces, signaturas, & clamores tacitos in animalibus, aliisq; eius operibus impressos nos lallando imitari, donec, quid sibi velit, perfectè cognoscamus. In Lymira fonte Lyciæ pisces ter fistulâ euocati, veniunt ad augurium, teste Plinio. Hierapoli Syriæ in lacu Veneris ædiuorum vocibus parent vocati, exornatiq; auro veniunt adulantes: scalpuntur, ora hiantia manibus inferendis præbent. Quod si hæc muta & irrationalia vsu edocta præstent animalia; quid nos non faciemus ratione illuminati, experientiâ eruditi, & doctrinâ omnis anti-

ÆNIGMA

261.

quitatis politi? *A Vermium verò genere primò incipiam, quia ex his nonnulli ambiui sunt, ut Crocodilus, tam quadrupes, quàm vermis; tam in terris, quàm in aquis degens: Cur hunc Ægyptii venerantur, eiq; sacros dies statuerunt, & si contingat, liberos ab eo rapi, parentes latantur, tanquam se Deo placere existimantes, cui escam genuerunt?*

S A B A.

Crocodilus inter hieroglyphicalocum habuit, quia ex minimo maximus euadat, hoc est, ex ouo ad 22. cubitos excrescat: Oua parit humi, diem in sicco agit, totam noctem in flumine. Eius cultus varias, at fabulosas, causas assignârunt Ægyptii, quasi Ægyptum ab externis hostibus securiorem præstet, iis metuendus tam aquis, quàm terris; Et quòd Menam Regem per paludem Mæridis transportârît; qui ideo hanc hostiam pro Deo coli mandauerit. Verùm quòd superstitione ignorantia hominum Crocodilo honorem hunc inuenerit, vt aliis brutis, satis constat. Hinc conditæ vrbes Crocodilopolis, Lycopolis, Leontopolis & his similes. Colubri in aqua viuents fel habentibus & adipem Crocodilus nihil potest nocere. Squamis prædurus vngues & dentes habet robustos, pellemq; circa tergum impenetrabilem. Reperitur in Nilo. Philosophici itaque sulphuris ideam gerit, quod in Nilo nostro inuenitur: cum Nilo enim Ægypti albescit primò, vt Rhasis in Epistolâ ait, nec à quoquam superari potest aquâ vel igne.

SALO-

SALOMON.

Draconis & Serpentis naturam iam sæpè expositam ÆNIGMA
audiuimus; Quocirca non diu in his morabimur reperi- 262.
tendis.

SABA.

Verum est, nihil frequentius apud antiquos, quàm horum allego-
 riis hanc scientiam tradere, quod patet in dracone velleris aurei, He-
 speridum horti, Cadmi, aliisque innumeris; in gemino serpente Mer-
 curij caduceo implexo, Æsculapij, Saturni, & his similibus: Similitu-
 do desumpta est à lubricitate & volubilitate serpentini generis cum
 Mercuriali conuenientis.

SALOMON.

Cur Mercurius Deorum nuntius, ut fingitur, in caduceo suo geminos gestat Serpentes alternatim sibi implicitos? ÆNIGMA
263.

SABA.

Apud Ethnicos hæc res pro historia recepta est, utpote qui Mercuri-
 um non pro fictitio, aut allegorico Deo, sed vero Iouis filio habue-
 runt. Inde narrant, Mercurium virtutem sui caducei probasse, in ser-
 pentibus duobus, mare & fœmina, inter se acriter dimicantibus, dum
 in medium illorum hanc virgam coniecerit, quo facto inter se discor-
 des irâ depositâ reconciliauerit, & in mutuam amicitia gratiam redu-
 xerit. In cuius rei memoriam Mercurius vtrumque serpentem sub ca-
 duceo alligauit, cuius hæc vis celebratur, quòd animos dissidentium
 componat, omnemq; litem tollat, vigilantibus tactus soporem indu-
 cat, mortuis vitam restituat; quod intelligendum tamen est de Chy-
 micis subiectis, quæ sunt mas & fœmina, vnius, nempe serpentini, ge-
 neris, & valdè inter se pugnant, cum mas sit calidus & siccus, fœmina
 frigida & humida. Hæc duo Mercurius coniungit, hoc est, Mercuria-
 lis natura. Nam Soli calido & Lunæ frigida additur Mercurius, veluti
 commune illorum vinculum. Lis tollitur, dum fœmina in marem
 transfertur, & fit res vna sine vlla diuisione. Atque sic sopor siue con-
 gelatiō inducitur vigilantī seu mobili parti, cui & vita postliminio re-
 stituitur, cum mortua per solutionem fuerit.

ENIGMA

264.

*Cur idem Mercurius Æsculapio, cui Serpens quoque
pro insigni est, obitericis officium præstitit, quemada-
modum & Dionysio?*

S A B A.

Ex Coronide enim Nymphâ & Apolline natus Æsculapius tradi-
tur, ac matre prius à Diana extinctâ, quæ cum rogo esset imposita,
Mercurius è ventre mortuæ Æsculapium extraxit. Ita & Dionysum
ex matre Semele combusta, siue ex cineribus eius, eductum narrant,
& à Mercurio deportatum in Nysam Arabiæ urbem, ut ibi à Nymphis
educaretur. Æsculapius verò ipsa Medicina est perfectissima metallo-
rum & hominum, quæ Apollinis & Coronidis, hoc est, Cornicis fo-
boles est. Absque nigredine enim non nascitur, cum caput Corui vel
Cornicis sit operis principium. Põst ipsa mater (siue nigredo) à Dia-
na seu Lunari albedine interimitur, sed Mercurius ex ventre nigredin-
is factum viuum extraxit. Ex cineribus enim parentis sui nouus na-
scitur Phœnix, qui est colore phœnicio, siue ruberrimo, ales pulcher-
rimus in infinitum multiplicabilis. Serpens Æsculapio assignatur,
quia dicta Medicina ex argento viuo seu Mercurio originem ducit.

SALOMON.

ENIGMA

265.

Cur Dionysio quoque Serpens occisus ascribitur?

S A B A.

Dionysus enim, vulgo pro vini repertore & largitore habitus, idem
est, qui Apollo, Adonis, Sol, aut Iupiter, hinc illi Amphisibena, hoc est,
quæ utrinque caput habeat, palmite vitis interempta traditur. Hæc si-
quidem cum gemino Mercurialis caducei serpente re ipsa conuenit, &
nil nisi masculinam ac fæmineam virtutem in vno subiecto congre-
gatam denotat. Ferula autem vitis interiit, hoc est, liquore, qualis in
vite continetur, sumpto continente pro contento. Oporter enim duo
illa argenta viua, quorum vnum est masculum, alterum fæmina, per
conuenientem aquam, vinum aut acetum solui & interimi, ut non im-
merito duplex anguis palmite occisus à Dionysio perhibeatur.

SALO-

SALOMON.

An huc quoque spectat Python ille ab Apolline sagittis interemptus? ÆNIGMA
266.

SABA.

Python serpentem significat, at philosophicum, hoc est, argentum viuum, currens, seu mobile, quod ab Apolline seu sulphure fixo figuratur, & quasi occiditur, dum in mobilitate suâ sistitur. Hinc Pythia festiua certamina in Pythonis memoriam ac Apollinis honorem instituta in Cycladum insulis dicuntur, non quasi serpens talis reuera ibi trucidatus fuerit, aut Apollo Deus, qualis fingitur, vixerit; sed quia artifices Chymici primi Philosophi & Poëtæ ea allegoricè intellexerint, & solenni ritu celebranda introduxerint, vt patet ex lib. 4. Hieroglyphicorum Ægyptio-Græcorum.

SALOMON.

Quid sibi vult Echidna rot monstrorum mater? ÆNIGMA
267.

SABA.

Echidna & Typhon, hoc est, serpens & ventus procellosus, siue turbidus parentes statuuntur Cerberi, Chymææ, Sphyngis, Hydræ, Hecates, & similibus monstrorū, & draconū multorum, nō absq; causa: Per hæc monstra enim materia philosophica plarumq; denotatur, quoad primam eius originem, quæ constat ex serpente aquoso, & turbine sicco, siue ex argento viuo & sulphure: Vnde Echidna aqueam seu humidam & frigidam eius subiecti partem denotat, & Typhon siccam & calidam. Capitur quoque pro Hydrâ ab Hercule occisâ. Vnde & Ouid. lib. 3. Fast.

*Sanguine Centauri Lernaæ sanguis Echidna
Mixtus ad auxilium tempora nulla dabat.*

SALOMON.

An Hercules Hydra differt ab Echidna & aliis eius generis serpentibus? ÆNIGMA
268.

SABA.

In genere omnia eiusmodi sunt vnum & idem, in specie verò di-

uerfa: Est enim anguis quædam sexus fœminei, aquosa, humiditate abundans, quæ dicitur Echidna, & quouis alio nomine. Hæc quatenus ab artifice trucidatur, hoc est, ab Hercule, Hydra, quatenus ab Apolline, siue sulphure fixo, Python nominatur. Hæc est multorum capitum, & excubias agit ad vellus aureum, & hortos Hesperidum; id eoque; in soporem & stuporem Narcoticis sulphureis redigi debet, antequam occidi, & pretium eius obtineri possit.

SALOMON.

Estne Vipera Philosophis cognita?

ÆNIGMA
269.

SABA.

Sæpissimè eius mentionem faciunt in allegoriis, & alibi. Ut enim Theriaca communis ex Viperis constituitur, ac denominatur; sic Theriaca philosophica ex iisdem, at philosophicis, quæ tantum differunt à reptilibus illis, quantum Medicina aurigena à vulgari. Vipera sola ex serpentibus terrâ conduntur, cæteris in arborum aut saxorum cauis latentibus: Sic & Vipera philosophica non vegetabilibus adhæret, sed ex terræ sinu depromitur in lucem. Illæ vi parere dicuntur, quia fœtus enectæ matre prodeunt, prærumpentes latera eius: Vnde Mantuanus:

Et emoriens insansito Vipera partu.

Vlisci enim videntur fœtus patris sui mortem, cum mas in coitu, capite in os fœminæ inserto, ab ea exanimetur. Eodem modo in solutione pater siue sulphur, à coniuge sua siue argento viuo interimitur, sed in coagulatione argentum viuum, veluti mater, iterum à suo fœtu talionem patitur, & morte punitur. Contra lepram, canitiem, rugas, & morbos quamplurimos medicamentum ex Viperis confectum prodesset, re ipsa expertum est; Ita & Philosophi suam Medicinam ad eadem mala non minùs efficacem asserunt, imò longè efficacissimam, non solum in humano, sed & metallico genere lepram abstergere, hoc est, omnem impuritatem tollere valentem.

SALOMON.

ÆNIGMA
270. *Quæ causa est, cur à Vipera demorsæ, ab eadem remedium sibi præsentissimum querunt?*

SABA.

SABA.

Vt ignis igne, & frigus frigore è corpore humano, cui impressionem fecerunt, exterius elicitur; Sic quoque venena à venenis attrahuntur; vt patet in morsu canis rabiosi, si eiusdem pili aut sanguis vulneri adhibentur: in ictu scorpionis, si idem mortuus, aut oleum eius puncturæ applicetur, in bufone pestiferis bubonibus admoto, & aliis innumeris similibus. Eadem ratione venena reptilium quorumcunque à viperino Alexipharmaco expelluntur interius assumpto, aut attrahuntur exterius parti afflictæ applicito. In animalibus enim, & quidem venenosis, animalium venenosorum, eorumq; morsuum, aut damnum antidotus & medela quærenda est. Imò & metallorum morbi & defectus ex metallis petito remedio curari & compleri possunt, & debent, prout Philosophi omnes fatentur.

SALOMON.

Suntne alia Serpentium genera, quæ operi philosophico conueniunt? ÆNIGMA
271.

SABA.

Quamplura; sed præ cæteris antè dicta sufficiunt nobis, quibus annumeretur *Porphyrus, Salamandra, & Basiliscus.*

Est autem *Porphyrus* palmi magnitudine, capite candidissimo, reliquo corpore purpureo, morsu innocuus, quia edentulus est; inuenitur in vadosis Indiæ locis: Captum incolæ caudâ suspendunt, & defluentem ex ore viuentis liquorem excipiunt vasculis æneis, absque dubio, pro medicinâ corporis externâ Narcoticâ vel venenis resistente. Similiter quidam de *Natrice* seu *Hydro* tradunt, quòd captus in æstu, caudâq; suspensus supra peluim aquâ frigidâ plenam, ita vt aquam attingere nequeat, lapillum ex ore in peluim demittat, à quo (sit fides penes authorem, Hollerij commentat.) omnis aqua mox exiccetur, & euanescat. Hic lapillus hydropicis admotus omnem eorum aquam intercutaneam exiccare creditur. Verùm in *Natrice* philosophico lapis inuentus experimento factò Philosophos nunquam sefellit, quin omnem humiditatem in eorum corpore seu subiecto hydropico absorbuerit, & exiccârit, atque ita morbum sanitate reductâ integrè pepulerit.

SALOMON.

ÆNIGMA
272.*Quid Salamandra præstat in hac arte?*

S A B A.

Habent Philosophi suam Salamandram, quæ communi in virtute non absimilis est: Illi enim tantus adest rigor, vt ignem tactu extinguat, non alio modo, quàm glacies. Vnde, quia illæsus transeat per flammam, in iis genitus creditur, quod tamen secus se habet: Nam si esset genitus in eo, non extingueret; sed potius conseruaret ignem proprietate & identitate suæ naturæ cum igne conuenientis: Similia enim similibus conseruantur, & contraria contrariis tolluntur. Philosophorum itaque Salamandra cum in igne nata sit, eum non fugit, nec extinguit, nec ab eo noxam vllam sentit. Quod enim infanti lac est, id eorum Salamandræ ignis existit, nempe cibus & nutrimentum. Hinc Auicenna in tractatulo, cap. 5. *Philosophi*, inquit, *hunc lapidem nostrum vocauerunt Salamandram; quia sicut Salamandra solo igne nutritur, & viuunt, id est, perficitur, ita & noster lapis*: Et Arnoldus Rosar. lib. 2. cap. 7. *Oportet tamen ipsam medicinam diutius assari super ignem, & nutrirī, sicut puer in vberibus.*

SALOMON:

ÆNIGMA
273.*Basiliscus iam restat; Quis illius vsus in Philosophia?*

S A B A.

Ab eo similitudinem quam plures Philosophi ducunt, quod nimirum eorum medicina per contactum solum omne argentum viuum trucidet & coagulet in nictu oculi, haud aliter, quàm Basiliscus omnia viuentia solo visu interimat. Veluti enim venenum præsentissimum ex oculis & toto corpore Basilisci in oculos videntium eum iacitur, quod cerebrum & cor mox inuadit, atque ita animal obstupescit, & extinguit: ita vis insensibilis ex Medicinâ philosophicâ mittitur in omne argentum viuum, cui appropinquat, quâ illud stupefcit & congelatur in momento. Nam licet & cætera serpentium venenosorum genera hominem aliâq; animalia morsu & ictu occidant; tamen non tam subito, quàm Basiliscus, id præstant, & non, nisi vulnere facto, aut eorum veneno intrinsecus hausto, aut ratione certi alicuius loci: Sic in Phœnicia solo Viperarum halitu pernecari homines, tradunt,

dunt, quod radicum illic succrescentium potentiâ creditur fieri. Salpingæ quoque, quæ formam habet tubæ, latebra calcata mortifera est: Lucanus lib. 9.

Quis calcare tuas metuat Salpinga latebras?

Et Salamandra populos improvidos necare potest. Nam si arbori irrepserit, omnia poma inficit veneno, & eos, qui ederint, necat frigidâ vi, nihil a conito distans. Idem veneficium est, si in puteum cadat. Sed hæc de venenosis dixisse sufficiant.

SALOMON.

In parvis labor est, qui Insectis à nobis adhuc debetur. Hæc ne elatis prætergrediamur aut despiciamus superciliis, non nihil de iis disquiremus. Inter animalia enim insecta, etsi exigua sint, referuntur, & animali sensu & motu, membrisq; organicis, præ vegetabilibus, aliisque naturis preciosissimis, pollent. Hinc Maro Poëta non neglexit Culicem Apesq; ferè minima animalcula singulis libris describere. Verùm nos non ingenij ostentandi gratiâ hæc quantula cunque tractabimus; sed proposito nostro & huic diei de Animalibus quibuscunque colloquium postulanti, saltem satisfaciemus, quod ad Creatoris laudem & nostram utilitatem aliquatenus cedat. Tuum itaque, Hyrame Princeps Illustrissime, erit, de hisce tantulis, quantulis differere, eorumq; proprietates, quatenus naturali operi conveniant, paucis evolvere: *Quæ tua est opinio de horum noxiorum, ut pote*

vermiculorum & insectorum homini molestias, cæterisq; animalibus creantium, sine vel usu in mundo? Possent enim ea quis, ut & antè dicta reptilia venenosa, superflua, aut inutilia & onerosa aliis creaturis existimare: quemadmodum hæretici Manes & Marcion posuerunt duo principia inuicem contraria, binosq; Deos: Bonum scilicet, à quo bonæ creaturæ sint creatæ, & malum, à quo mala, veluti videri possunt pleraq; insecta & reptilia.

ENIGMA
274

Manetis & Marcionis hæreticorū sententia falsissima.

HYRA-

HYRAMVS.

Eam opinionem dictorum hæreticorum esse falsissimam, iam pridem orbi innotuit: Omnes enim creaturæ vnum agnoscunt Creatorem, cumq; non solum bonum, sed OPTIMUM ex optimis, Summum ex summis, maximum ex maximis: Ipse solus Tu-Vnus creauit mundum, qui mundus reuera est sui respectu, aut cosmos, siue ornatus, aliorum: Omnia enim creata ad ornatum vniuersi mundi spectant, nec quicquam inuenitur, quod non speciem suam ostendat ob varietatem delectabilem. Sic quoque singula sunt munda in sua natura, nec immundum aliquid inter corpora creata offenditur per se ita dictum: Interim sunt naturarum contrarietates, antipathiæ, odia, & affectus aduersi, veluti & amicitia, sympathiæ, & similitudines: Accedit abusus, qui omnia per se bona & innoxia, vertit in mala & venena per accidens. Ignis, aqua, ferrum, aurum, vinum, & eiusmodi innumera alia per se non nocent, nempe in suo legitimo vsu, à quo si recesserint, fiunt nocentissima homini. Ita *vipera, serpens, buso, arsenicum, nappellus*, & his similia, in suo bono vsu bona sunt; mala mala & venena: Qui hæc ministrat alteri sciens volensque, pessimus est; & abutitur Dei creaturis, ex quibus quoque medicamenta bona fieri possunt à bonis, hominum vsui & sanitati accommodata, vt Theriaca, & alia ad pestem, cancrum, & similia mala, præstantissima. Idem dicendum de plerisque insectis, in quibus sunt, quæ dulcissimum cæli rorem, mel dictum, congerunt; at habent acus in sinu, hoc est, spicula & arma homini noxia. Utq; Apes sunt mundo viles, sic eundem ornant, nec quid immundi præ se ferunt, licet ex vermibus, homini non admodum gratis, per putrefactionem in fauo natis ipsæ fiant alata, seseque propagent per congectionem mellis & ceræ; hoc est, dum sibi de victu & tecto prospiciunt, datur ipsis toboles per naturam, absque coitu aut sexu distincto. Ita muscæ maiusculæ ex vermibus fiunt, & per vermes in carnes quascunque aut fæces emissas sese propagant. Erucæ in papiliones transeunt. Gurgulio in frugibus, bruchus ex vermibus terræ crassitudinis articuli vnus digiti, & sic reliqua insecta mirabili transmutatione ex vna animalculorum classe in aliam migrant. Nec verò vllum genus est viuorum, in quo maiores metamorphoses inueniantur, si notentur, quam in his animalium minimis. Ex quibus constat, omnia hæc esse bona non solum; sed & naturæ varietatem, & Dei

volun-

Contrarietates naturarum.
Abusus.

Apes.

voluntatem liberrimam omnipotentia coniuñctam demonstrare. Præter hæc, cum pigri per stimulos ad labores; & somnolenti, immobiles, desides ad motum, vigiliæ & curas excitandi sint, hinc & alius vsus crabronum, apum, muscarum, culicum, cimum, pulicum, & horum similium in mundo apparet. Hæc enim inter animalia sunt homini, quod vepres, dumi, rubi, cardui, tribuli, loliumq; inter vegetabilia. His ad laborem, nempe ad eorum eradicationem, incitatur, illis ad motum: Labore ad vigiliæ, & motu ad laborem, vigiliis ad somnum præparatur & exercetur, ne pigritia, luxuries, otium, desidia, somnolentia, paupertas, & morbi inde subsequentes vnâ cum fame hominem infestent: Ad virtutem itaque stimuli videntur illa insecta, quæ mala habentur vulgo, & à vitii dehortari. Sunt quoque eadem aliis, præsertim auiculis, vt hirundini, monedula, gallinæ, & diuersis eiusmodi, pro nutrimento & esca, imò certæ regioni & genti pro pœna. Bruchus infestat arborum folia & fructus; sicernca. In aliis regionibus formicæ, culices, locustæ, & his similes bestiolæ in magnitudinem aut multitudinem inusitatam crescunt, quâ maximè nocent.

Insecta, stimuli ad virtutem.

SALOMON.

An unquam hæc tantilla nocuere mortalibus?

ÆNIGMA
275.

HYRAMVS.

Herodotus scribit, in solitudine Indiæ arenaosa formicas gigni, eorum quidem magnitudine minores, vulpium verò maiores, earumq; nonnullas apud Regem Persarum visi, in venatu captas, quæ aurum è cauernis ibidem eruunt. Sic apud Dardas Indorum populos montem esse trium millium stadiorum ambitu, & sub eo aurifodinas, in quibus formicæ vulpibus non minores aurum effodiunt. Plinius libro 11. tradit, in Ægypto formicas esse magnitudinis luporum; quas non est dubium, multa hominibus inferre damna. Ammianus de culicibus lib. 18. narrat, quod eorum agminibus per Mesopotamiæ terras referta sint omnia, vbi Solis radiis exarsit tempus, quæ insigni sint magnitudine. Locustæ verò quàm noxiæ sint quibusdam populis, hinc patet, quod incolæ Galsj montis ad eò quondam à locustis infestati sint, vt contra eas Iouis auxilium implorauerint, & Seleucidum auium eas perimentium aduentum. Apud Thessalos, Illyrios & Lenios quoque graculi nutriti sunt contra locustas, quarum vi maxima obruuntur,

ubi certa mensura fuit præfinita, quam cum singuli enecârant, ad magistratus detulerunt. Magnesij & Ephesij contra locustas ordine militari ad bellum exiuerunt; tanta eorum animalium scatebant multitudine: In Cyrenaica regione lex est ter anno eas debellandi: Et in Syria militari imperio cogebantur necari, quæ tamen Parthis in cibo (vt & S. Iohanni Bapt.) grata fuerunt. In Indiâ ternum pedum longitudinis esse traduntur, cruribus & femoribus ferrarum vsum præbentes, cum inaruerunt. Imò ciuitatem in Africa à locustis deletam vel fugatam tradunt, vt à ranis in Gallia, à talpis in Thessalia, à serpentibus Amyclas, à muribus incolas ex Gyaro insula, à cuniculis in Hispania.

SALOMON.

*At quid Insecta ad Medicinam aurigenam
conferunt?*

HYRAMVS.

Nihil omnino, nisi quòd monstrent rationem & modum, quo aur ea vera sit, & procedat in mutatione metallorum: Si enim metamorphosiseit in animalibus, quæ habent membra organica: multò magis & citius illa est possibilis in metallis, quæ sunt homogenea, & vnus natura, nempe argenti vini. Nam sic datur specierum prius existentium, vnus in aliam migratio. Eam autem mutationem contingere singulis annis per naturam, in propatulo est.

SALOMON.

Quomodo hoc in Insectis fit euident?

HYRAMVS.

Formica cum continuo labore se diu macerârit, tandem ex naturæ beneficio accipit alas, nec opus habet amplius ire, redire viam, seseq; curis conficere, cum veluti musca faciliè per aërem volat, quocumque velit, vt sese oblectet in senectutem, aut potius senio deposito iuuentutem nouam muscarum acquirat, quo & aëre gaudeat, quæ terrani laboris experta sit: Ita ferrum, quod diu hominum vsui accommodatum fuit, duosq; labores pertulit, ex Dei per naturam dono, migrare potest in aliam speciem, in qua quiescat, & fruatur otio, nempe aurum, vt quod sub pedibus toties cõculcatum fuit, ad coronas Regum

ENIGMA
276.

ENIGMA
277.

exaltetur; quod in vomere terram arauit, & coluit instar coloni, in Nobili Rosato numismate nobiliterur; quod in gladiis & lanceis vim & mortem hominibus intulit, idē in auto Medicinam & vires iisdem præster, & vitā prolonget, morbis propulsatis: Formica terrā murauit aëre, ferrū igne: Auro nil deperit igne, inquit Aureolus Poëta, sed alter.

Et teritur pressâ vomer aduncus humo.

Quod itaq; sunt alæ formicis, id sulphur est aurigenum ferro. Illis species reptilis transit in volatilem, quæ longo interuallo inter se differunt; hoc, nempe sulphure aurigeno ferrum, metallum imperfectum, non fixum, impurum, in metallum perfectum, fixum & purum: Denur illis alæ, & huic tinctura fixa, & in momento hoc erit aurum, & illæ bestiolæ volatiles.

SALOMON.

Formicam esse diligentis patris familiās ideam & exemplar, non est dubium; ideo alibi à nobis dictum meminimus: *I piger ad formicam, & discit laborare* Qui enim cum formica assidue suo labore fungitur, istandem quoq; cum ea alas nanciscitur, quibus ex hac mortalitatis & miserix valle ad æternam beatitudinem euolet, & sic de senio terreno transferatur ad cœlestem & sempiternam iuuentam, ex gratuitâ Dei per Christum misericordiâ. Multa sunt in historia naturali formicarum consideranda homini scitu pernecessaria, & imitatione dignissima, præteriam dictam laboris assiduitatem. Formicæ viuæ mortuas sepeliunt, magnâ in suam speciem charitate; quam virtutem si ab iisdem plarique hominum discerent, longè plura in vicem misericordiæ exercerent opera: Vnde non immeritò quidam in formicarum contemplatione consenuit, vt alius, inde Melissus dictus, in apum.

At quid de Apibus dicendum?

ÆNIGMA

278.

HYRAMVS.

Illarum cœlestis seu aëria videtur origo, cum domunculæ earum, id est, cellæ cereæ, nutrimentum seu ambrosia & Manna mellis, nec non tota profapia ex floribus ortum ducant; flores autem à cœlo & aëre rotam & fragrantiam mutuo accipiant: Cœli virtus mellis in fauis existenti, dum adsumt tamen examina in illis, infunditur, vnde Apiculæ nouæ generantur. Quamuis autem non per communem generandi modum se propagent Apes, hoc est, per coitionem duorum

sexuum, maris & fœminæ, tamen ex solis fauis, nullis præsentibus Apibus, nulli quoque fœtus emergunt. Ex quo patet, potentiam quandam adultis inesse Apibus, quæ si diffundatur per fauos, ex putrefactione postea fœtus generari. Atq; hæc est perfectissima imago generationis Medicinæ aurificæ, si bene in omnibus obseruetur: Vtrisque est pater, qui non concubuit, & mater adhuc virgo: Vtrobique Sol, cœlû & parentes simul concurrunt, vt fœtus multiplicentur; Sol dat causam efficientem, cœlum materiam, parentes formam; cumq; finis seu causa finalis nunquam deficiat: hinc ex quatuor his causarum generibus effectus sequitur indubitatus.

SALOMON.

ÆNIGMA

279.

Quid? Si nullæ existerent Apes in natura, an sola putrefactione ex melle produci possent?

HYRAMVS.

Quæstio hæc ambigua est: Nam vbi Apes non sunt, vnde mel aut fauus? At nihilominus respondendum, quod, cum desit forma & archetypus, frustra materia præparetur & excolatur. Virgilius in Georgicis, ex iuuenco cæso & putrefacto vermiculos gigni scribit, qui in examina Apum transeant, ex inuentione Aristæi, Apollinis & Cyrenes filij, qui primus vsu mellis & lactis coagululum introduxisse fertur. Quod, an cum experientia & rei veritate conueniat, aliorum erit facere periculum. Si micæ panis inciderint in mel, inde per putrefactionem formicas generari, scribit Basilii Valentinus clauæ 8. Quæ res quoque admiratione est dignissima: Triticum vel siligo per se putrefactione dat gurgulionem, in panem verò redacta, vnà cum melle, formicam; quæ sunt diuersæ rerum species: Eodem modo per putrefactionem ex materiâ fit forma, ex corpore spiritus, ex aurificato aurificans.

SALOMON.

ÆNIGMA

180.

Quid de Bombyce censes?

HYRAMVS.

Huius generatio præ cæteris admiranda occurrit: Ex seminio enim
sem. sina-

sem. sinapis simili calore Solis verno, vel mammarum muliebrium tempore diurno nocturnoque, fiunt viui vermiculi admodum exigui, qui mollioribus mori foliis nutriti excrefcunt in erucas oblongas & corpulentas, donec ad acmen iustam peruenerint: Tum in soporem incidunt profundum, vnde experfectæ texturam suam circa sese instar vesicæ oblongæ continuant, quæ sericum præbet pretiosissimum; Ex vesiculis illis Bombyx non ampliùs vermìs repens, sed alatus papilio in lucem de nouo editur vtriusque sexus; nempe mas & fœmina, qui post mutuum complexum generationem primam reiterant, ac tale seminium post se relinquunt, ex quo ipsi prodierunt: Et hic est integer circulus bombycinæ generationis, qui habet duos hemicyclos: primum vsque ad completionem texturæ, quo tempore est adhuc vermis, seu eruca; alterum ad completionem generationis suæ. Eodem modo apud Philosophos inuenitur seminium tincturæ aurigenæ, quod nutritur foliis arboris Lunariæ, & fit eruca magna & ponderosa, in cuius corpore Sol & Luna coniunguntur post nutritionem. Hæc est illa compositio, quæ in soporem profundum coniecta reperitur, vnde non, nisi ab artifice vero excitari potest: quo abactò, operatio incipit texturæ, non quidem texendæ, sed retexendæ per solutionem: Cùm verò ab albedine ad rubedinem tendit, idem est, tanquam alatum insectum ex verme fiat, hoc est, papilio: Papilio tale semen multiplicat, quale illud, ex quo ab initio generabatur: Et sic apud Philosophos vsu venit; duobus circumductis hæmisphæriis, donec caput & cauda draconis vna res fiant indiuisibilis & perfecta.

SALOMON.

Suntne alia genera Insectorum, quæ ex sola putrefactione oriuntur? ENIGMA
281.

HYRAMVS.

Crabrones ex putridis equorum carnibus enascuntur, scarabæi ex asinorum, vt apes ex vitulorum, seu iuencorum, ne moremur alia.

SALOMON.

Verùm his relictis, utpote vilissimis animalium, ad nobilissimum

num, nempe ipsum Hominem contemplandum nos conferemus, quod ut sequenti die commodè fiat, hîc acquiescemus in præsentî, atque sic Quintum Colloquium nostrum de Animalibus finiuimus. Sit ille æternùm celebratus à nobis, qui hominibus rationem, tanquam diuinæ particulam auræ infudit, ut non solum omnia sibi subiecta agnosceret; sed & suam ipsius naturam, Diuinitatem, & cælestia arcanissima scrutaretur, quod in proximis diebus & colloquiis, quæ restant, fieri est conueniens.

SEPTI-

SEPTIMANÆ PHILOSOPHICÆ

Dies Sexta:

DE HOMINE.

SALOMON.

MAGNA fuit hominum illorum audacia prudentiæ coniuncta, qui, relicta terrâ, quæ humanæ genti incolenda concessa est, aliud elementum, utpote vastum ingressi Oceanum, compactis lignis seu nauibus, vitam suam, ut à morte vix palmum distaret, crediderunt, alium quo

Audacia
humana
prudentiæ
coniuncta.

quare-

Columbus,
Americus,
Magellanus.

quærent orbem, animalibus, hominibusque, veluti hunc, inhabitatū, quales fuere Columbus, Americus, & Magellanus; quorū primus nouas insulas inuenit; alter Americam, de suo nomine sic dictam, detexit & lustrauit; tertius totum terrenum globum aquis vndiquaque cinctum circumnauigauit, incredibili & penè humanam superante imbecillitate magnanimitate & constantiâ. Nonnulli alij viam suam speculationi, & literarum seu rerum in naturæ profundis claustris abditarum indagatori deditas, & quasi mancipantes, inter

Microcosmus, id est, homo.

Hippocrates

Galenus.
Vesalius.
Causæ im-
pulsivæ.
Finales.

cætera PARVVM MUNDVM, hoc est, HOMINEM, sibi perlustrandum sumpserunt, non per solum aut salum ad eum tendentes, sed per Genij & ingenij salem, hoc est, animi sublimitatem & subtilitatem: quales fuere Hippocrates, Galenus, Vesalius, & horum sequaces innumeri alij. His tantum sagacitatis & doctrinæ, quantum antè dictus audaciæ & prudentiæ ad suam intentionem perficiendum fuit.

Verùm prioribus Auri sacra fames, & fitis regnorum, insatiabilisq; cupido sues ditandi Principes, obiici potest; his vltimis non item. Illi priuatas, & paucorum commoditates; hi publicas, & generis humani respexerunt & augmentârunt. Quanto enim honestius est, mederi malis & morbis hominum (quod æternus Dei Filius hîc in terris versans ante alia omnia elegit & perfecit diuinitus) quàm cupiditatibus propriis indulgere: tanto quoque minoris Mundi, quàm maioris, peruestigatio plus vtilitatis communi vitæ attulit. Nec maius est, sulcare lintribus vndas, & superare fluctus Oceani, quàm artificiosissimum Summi ARCHITECTI & Creatoris exemplar, vniuersi ideam, scrutari in venis, neruis, arteriis, membris, visceribus, sensibus, motibus, musculis, & innumeris aliis. Ibi est profunditas maris, quæ tamen quolibet plûbo cognosci potest; hîc est profunditas naturæ, quæ plûbeo ingenio indagari nequit, sed Entheo, igne oq; , & ad intima penetrâte. Hæc iam nobis hoc die nauigâda est vnda, hoc æquor traiciendū, hic Oceanus emeriendus, vt in mundū immesum, & intelligibilē, paruo humani corporis orbe pererrato, tandē appellamus. Vt Apelles ex lineâ agnitus dicitur, ita Omnipotentia Diuina ex vno homine elucescit. Egyptij Philosophi hieroglyphicis vsu literis mentem suam de arcanis arcanissimis intelligenti cuiunque aperuerunt, aliis brutalis ignoratiæ præcluserunt: Sic Creator æternus, vnus in essentiâ Deus, trinus in personis, mysteria quâ plurima humano corpori insculpsit, quæ

quæ legere & intelligere est rationabilis Adæ filij. Nos omnia de homine dicere, quæ dicenda sunt, non possumus, nec volumus, quia non libro, vel die vno, sed permagno volumine vix integro anno ea perficienda forent; sed saltem summa rerum præcipuarum capita, quantum in primis philosophicæ intentioni siue Aurigenæ arti elucidandæ conueniant, perstringemus, ne in Oceanum semel ingressi aberremus à portu, ac nimis serò præfixam tangamus metam. Tu itaque, Regina Sapientissima, ad hunc scopum tuas diriges quæstiones, & tanquam chalybs ex silice, igniculos ingeniolo meo extundes, meq; aptè interrogando, vt antehac, aptum quoque ad respondendum efficies.

S A B A.

Sunt, Rex Sapientissime, in hoc septempedali corporis humani mundo, licet perexiguo, tot & tanta magnalia consideranda, vt ferè nesciam, vnde initium ducam, aut vbi finem quærendi faciam. Verùm ne confusio ordinem perturbet, ipsa mihi ex re proposita methodum & diuisionis seriem præstiniam, quæ absque dubio naturæ & subiecto conueniat. Vt itaque Orbis hic terrenus iam cognitus, constat quatuor maioribus partibus seu portionibus ab æquore & Oceanolimitatis, nempe Europâ, Africâ, Asiâ, & Americâ; sic & homo quatuor componitur sinibus, seu capacitatibus, vtpote Capite, Pectore, Ventre, & Artubus extremis, qui sunt crura cum pedibus, & brachia cum manibus: Ego Europam parui huius Mundi, hoc est, Caput hominis, mihi contemplandum sumam; alij sequentia.

DE EVROPA, SEV CAPITE PARVI
MVNDI, ID EST, HOMINIS.

En hîc primò abstrusissimum occurrit, cur tanta diuersitas in humana facie obseruetur, vt vix duo Menachmi in mille myriadibus occurrant; Qua tua hac dere, Rex Serenissime, est sententia? ÆNIGMA
282.

SALOMON.

Similia non sunt idem, vt dici solet; ita nec indiuidua vnus speciei, etiamsi sint inuicem simillima. Hinc et si Æthiopes simi, & Tartari capiones sibi valdè assimilentur, ita vt fratres & ex vno ouo produisse

omnes æstimari possunt; tamen magnam inesse singulis etiam in facie diuersitatem, quâ à se inuicem distinguantur, fatendum est. Nec refert, etiam si vnus pro altero habeatur, vt Mercurius pro Solia Plautino, & Iupiter pro Amphitrione; id enim in discernentis & iudicantis perperam impotentiam existit: Humanæ enim oculi & aures, vt & cæteri sensus, in suis subiectis sæpè decipiuntur, etiam sic vt optimè valentes à multis bestiis vincantur: Vnde illud:

Sensus humani in suis subiectis sæpè decipiuntur.

*Nos aper auditu præcellit, aranea tactu,
Vultur odoratu, Lynx visu, Simia gustu.*

Mirum est iam recens editos agnos agnoscere balatum matris suæ inter mille sonos alios, & per similes balatus, & vice versâ ouem agnellis. Idem dicendum de gallina & pullis, & ferè brutis omnibus sonos edentibus: Humanæ hæc aures sunt nimis crassæ, vt differentiam in tam similibus vocibus non discernant. Ita statuendum quoque arbitror de visu, aliisque sensibus. Vertagus leporem & quicumque canis herum suum absentem inuestigat, & vestigium eius inter mille alia agnoscit, per quod, veluti per filum dirigitur eò, quò tetendit, donec inueniat. Hic quoque hominum nates obefæ nimis sunt. Vt taceam vultures, quos ferunt per quingenta millia passuum cadaueris putorem præsentire. In visu non solum lynx; sed aquila, & nocturnis tenebris felis, aliaque bestia hominem antecellunt. In summâ, in diuina singula à singulis differunt, dum modo exquisitè & acutissimè ab homine discernantur, aut diiudicentur. Hinc diuersitas faciei humanæ patet in genere, nempe càm vnaquæque res etiam vnus speciei non sit per omnia similis alteri, eiusdem speciei, sic conuenit, ne & hominum faciei delineamenta inter se sint simillima. Quòd verò aues & feræ vnus speciei, vt & ouum ouo, & aqua aquæ, sibi inuicem assimilentur, aut assimilari videantur, si non per omnia, tamen ex partibus: id ascribendum naturæ architectrici processui, quo illa similia ex similibus progenerat. Et si homines, & sicures ferè pecudes, vt oues, boues, equi, canes, & his similes extrinsecus in forma & colore quandam dissimilitudinem ostendant, contingit ea ex variis causis, quarum 1. est imaginandi vis, in muliere valdè potens, in bestiis obrutior: 2. varietas esculentorum & potulentorum, quæ in homine modum omnem excedit: 3. parentum naturalis dispositio, & in facie similitudo; qui cum bini sint, pater & mater, inde ex imagine duorum potest fieri ter-

Dissimilitudinis animalium in externa forma & colore causa.

ria, eaq; infinitæ differentiæ, secundum magis & minus ad vnam, quam ad alteram declinando. 4. His accedit casus, qui ab imaginatione interiori efformatur, aut læsio, compressio, & his similia. His quatuor causis omnem ego varietatem humanarum formarum seu facierum ascripsero; quibus si quis constellationes & cœli varios motus, tanquã causam superiorẽ, vel etiam Dei expressam voluntatẽ, tanquam primam, annumerare velit, pro libitu poterit: Nos hîc de naturalibus, inferioribus & notis causis agimus, & intelligi volumus.

S A B A.

Satis superq; hic nodus solutus, & problema explicatum est. At que causa est, ut & Cardanus miratur, cur in tam angusto humana faciei spatio tam angusta forma & stupenda pulchritudo contineri & variari potest? ENIGMA 283.

S A L O M O N.

Pulchritudinem aut venustatem humanæ faciei esse bonam fragile, quod consumatur ab annis, & leui febricula expugnari possit, ut Poëtæ canunt, notum est, ideo nil ei fidendum, nec nimium credendum color: At nihilominus quæ pulchra sunt, cum acceptissima habeantur naturali quodam & cœco appetitu; dicaturq; pulchritudo, regnum sine armis, aut satellitium absq; regno: hinc permulti quoq; sapientes, inter quos in primis Plato est, eius encomium mirificè extulerunt. Cardanus libris de subtilitate eiusdem causas scrutatus est, qui hac de re consulendus. Verum ne alterius opinionem meæ responsioni præterdere videar, cum quod vni pulchrum, alteri non item aestimetur: existimo in certâ proportionem vnius partis, eiusq; particula, ad aliam, eiusq; particulam, & omnes, & singulas, ita ut vna aliam non excedat, mensurâ, id est, longitudine, latitudine, & crassitudine, vel tenuitate, nec situ, nec colore, pulchritudinem veram faciei aut corporis consistere; quam vultus & gestus concinnus, hoc est, oculorum, vocis, morum, staturæ, incessusq; decor adaugeant. Plura de hac materiâ ancipiti, cum quilibet se Paridem arbitrum & elegantem spectatorem formarum arbitretur, non subiiciam, ne cum Homero audiam illud:

Laudibus arguitur forma, &c.

ÆNIGMA

284.

Verum intremus in Europam nostram, quia, ut Philosophus dicebat, & hic Dii habitabant; hoc est, humani capitis sensum & intellectum multum diuinæ originis habentem, perlustremus: Quæ species Reipublicæ hic adumbratur, aut quomodo?

SALOMON.

Vires animæ.

Summum verè Imperium cum Septemvirali Senatu exprimitur: Nam omnium primò est ex Septemviris, *Vis Sensitiua*: 2. *Appetitiua*: 3. *Locomotiuâ*: 4. *Adfectiua*: 5. *Discretiua*: 6. *Memoratiua*: 7. *Ratiocinatiua*: Ac denique Summus Imperator, qui ut à dictis refrænatur in sua potentia, tamen liberè agit, & eos ipsos iterum regit & coërcet, & est *INTELLECTVS VOLUNTATI iunctus*, seu, *voluntarius*.

Sensitiua.

Prima *Vis sensitiua*, aliàs sensus communis dicitur, qui communiter omnibus quinque sensibus externis, aut potius sensuum organis præfider & excubat, nunquam non pro Republica corporis humani vigilans, & prospiciens, ne illud detrimentum capiat. Hæc potentia in oculis est visiva, in auribus audiens, in naribus olfaciens, in linguâ gustans, & in singulis partibus tangens; quæ vis facit, ut oculus magis videat, quàm speculum; auris magis audiat, quàm concava rupes, & sic de aliis. Estq; vna & eadem, quæ oculis & auribus, cæterisq; sensibus adest, quod inde patet, quia intenti acutæ auditioni eo momento, quo audiunt quid, obiectum non vident, & econtrà, quo intentè quid vident, non sentiunt aut discernunt voces loquentium.

Appetitiua.

Secundò est *vis Appetitiua*, quæ *Sensitiuam* sequitur, & *Locomotiuam* necessariò præcedit. Hæc in vilissimo animalculo, Musca, vnà cum sensitiuâ & locomotiuâ obseruatur celerrimæ & expeditissimæ operationis: Exempli gratiâ, si in æstate, tempore calido, digitum teneas supra muscam, illa mox hoc sentit, sibi nempe insidias fieri oculis suis saracutè cernens; vitur itaq; vi sensitiuâ: Si digitum celerrimè comprimas in illam; fugâ sibi salutem quærit, dum celerius auolet, quàm ut tangi possit, & sic vitur locomotiuâ, quæ fieri nequit ante appetitiuam: Nam non fugit, antequam videat motum digiti versus se tendentis,

dentis, nec fugere potest, antequam de fugiendi necessitate sibi nunc incumbente, cogitet: In homine *Appetitiua* est perfectior quidem, cum ab aliis operationibus promoueat quocumque, sed tardior, quam in plerisque bestiis. Hæc vis iucundo vel iniucundo incitatur: quæ pedes in æstu quaerunt & appetunt umbram.

Tertio est *Locomotiu*a, quæ, ut dictum, appetitiam mox sequitur; *Locomotiu*a est, quæ à cerebro fluit in nervos & musculos, & perficitur per organica membra, spiritibus animalibus motiuis, eò ordinatis.

Quarto est *Vis Affectiua*, seu concitans affectus in corde, quales sunt *ira, tristitia, latitia, amor, metus*, & his similes. Hæc potentia est valde furiosa, & cum impetu obruit cæteras virtutes omnes, nisi dometur à sequentibus, præsertim Intellectu: quem sæpenumerò, ut rabiosi equi aurigam excutiunt, vel non audiunt, ut merito de affectibus dici possit Maronis ille versiculus:

Fertur equus auriga, neq; audit currus habenas.

Quinto est *Vis Discretiua*, quæ aliàs *Phantasia* dicitur, quæ species rerum absentium voluit & reuoluit, componit, & diuidit; sed rudi Mineruâ, ita ut distinguat nigrum ab albo, calidum à frigido, totum à parte, maius à minore, quæ dicuntur sensibilia communia, & sit iudex inter diuersorum sensuum obiecta, illud esse rubrum, hoc dulce, aliud fœtidum, quartum sonorum, quintum leue aut ponderosum. Hæc vis in homine est absolutior, quam in bestiis; quia lumine clarissimo intellectus perfunditur & illustratur, secundum personæ qualitatem differentem, interdum magis, interdum minus.

Sexto est *Memoratiua*, quæ rerum species recondit, seruat, & deponit, ut comparet cum præsentibus absentes, vel contrà, & est tantumquam Arca & Gazophylacium, in quo quantum plura notata seruantur & continentur, eò maiorem scientiam & prudentiam causantur. Hæc est cancellaria fidelissima dicti Imperij, ex quâ omnium actuum testimonia proferuntur ad rem propositam confirmandam, vel refutandam. Tribus autem in primis corroboratur & augetur, nempe Locis, Imaginibus seu Iconibus, & Temporis obseruatione, quæ eadem in omni historiâ, seu rerum gestarum memoriâ, sunt præcipua & veluti primogenia membra: in architectonicâ, fundamenta; & in texturâ, stamina.

Septimo est *Ratiocinatiua*, quæ homini propria est, cum ante dictæ *Ratiocinatiua* potentia.

potentiæ etiam plerisque bestiis insint, aliis magis, aliis minùs; & propriè vocari potest *Intellectus passiuus*, cuius officium est, rationes & causas rerum proponere, vnum ex alio colligere, momenta cuiusq; ponderare, numerare ab vnitare in infinitum, numeros sibi inuicem addere, vel ab inuicem subtrahere, multiplicare, diuidere arithmeticè, & proportionales numerorum comparare secundùm Regulam, ac inde summam veram deducere, artes inuentas discere imprimis subtiliores, mechanicas, & liberales, nouas inuenire, automata excogitare. Exemplum est in Archimede conspicuum, qui sedens in balneis voluit explorare, quantum argenti esset admixtum coronæ aureæ, hanc in vrnâ aquâ plenâ immerisit, & aquam effluentem ponderauit, sic aurum purum eiusdem ponderis in eandem vrnâ aquâ plenâ imposuit, & aquam effluentem ponderans inuenit pauciorè; inde ratiocinatus est, quantum argenti, quod ferè duplo maius est auro eiusdem ponderis, coronæ esset ab aurifabro admixtum.

S A B A.

ENIGMA

285.

Scitè equidem, nec iniucundè Septem Viros humani capitis, tanquam Europæ paruæ Principes descripsisti: nunc Imperatorem seu Regem summum his omnibus imperantem delineabis.

S A L O M O N.

Verum est, quod Seneca inquit: *Quilibet habet Regis animum intra seipsum*: Intellectus enim voluntati iunctus, cogi non potest, non superari, nō supprimi; sed veluti inuictus Imperator suâ libertate & dominio in omnes alios inferiores semper vitur, & gaudet. Hic est vltimus & supremus iudex, à quo sententia definitiua semel lata suspendi nequit, nec alius appellari maior aut superior Iustitiæ vindex: Hic, quicquid intellectus passiuus seu vis Ratiocinatiua inuenit, tractauit, pergit, diiudicat, & ex omnibus & singulis inter se collatis conclusionem axiomaticam vniuersalem deducit. Exempli gratiâ, Cinerem esse corpus rarum, concludit inde, quia vas cinere repletum capiat ferè tantundem aquæ, quantum caperet, si vacuum foret. Iam verò duo corpora non possunt esse in vno loco, nec penetrare se inuicem, sed necessum est, vt aër, qui plurimus est in cinere aduentitius, vnde & corpus

corpus rarum dicitur, cedat aquæ, & abeat, & sic cinis plurimum aquæ imbibat. Hæc est nobilissima in homine operatio, quæ vniuersalia, genera, species, & à materia abstracta capiuntur & intelliguntur, quæ substantiæ spirituales, vt pote anima rationalis, Angeli & Deus ipse considerantur. Hæc est vis diuina homini insita, in Angelis excellens, vt pote incorporeis, in mortalibus à fæcibus corporis nimis impedita & incarcerata, quæ exercetur absque organis corporeis etiam in humano corpore: eget autem, dum est in corpore, antè dictis Consiliariis septem, qui per instrumenta corporea suas functiones obeunt & perficiunt, quibus læsis, vel impeditis, vel deprauatis per fumos, vapores melancholicos, sanguinis nimium affluxum, casus, vulnera, & his similia, intellectus per accidens læditur, impeditur, vel deprauatur, nõ quidem in essentiâ, sed operatione. Sic Princeps bonus à Consiliariis (qui dicuntur Principum oculi & aures) non bonis seduci potest, vt omnia eius consilia ad damnum populi subiecti spectent, pietati, iustitiæ, legibus & bonis moribus contraria, vt merito dici possit cū Poëta:

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiu.

Est præterea hic Intellectus *Agens* dictus, respectu *Pasini*, à quo licet essentialiter non differat; tamen modo operandi distinguitur. Vbi admiranda quædam TRIN-UNIO contemplatione dignissima occurrit, quod nimirum res intelligens, res intellecta, & res, per quam intelligitur, sit vna & eadem res numero, hoc est, quod intellectus agens, intellectus patiens etiam vis ratiocinatiua dicta, & species intelligibiles re ipsa conueniant, officio non item, idq; est Exemplar DEI TRI-UNIVS euentissimum, & speculum absolutissimum.

Nobilissima in homine operatio.

Notabile exemplar S.S. Trinitatis.

S A B A.

Quæ maxima est Europæ huius dignitas?

S A L O M O N.

ÆNIGMA
286.

Quod Imperium habeat non tyrannicum; sed iustitiæ & clementiæ temperatum. Hinc est, quod Intellectus agens seu Imperator nihil agat, quod non per Septem-viralem Senatam fuerit vel cognitum vel approbatum. Inde dicitur, nihil esse in intellectu, quod non prius fuerit in sensu: Per sensum enim particularia ingrediuntur, ex quibus in intellectu fiunt vniuersalia, quæ sunt tantæ sublimitatis, vt à sensibus non capiantur. Hoc est, habet Rex sua Regalia & Maiestatis iura

sibi

sibi referuata, quæ cum nullo inferiorum communicare potest, etiam si velit. Non enim intellectus, si velit, facere potest, vt sensus capiat vniuersalia: Exempli gratiâ, oculi vniuersalem ideam canis, equi, vel spiritualis animæ. In hoc imperio sub Rege sunt tres magni Cancellarij, nempe *Sensitiuus*, *Discretiuus*, & *Memoratiuus*; Sunt quoque tres alij Officiarij magni, *Appetitiuus*, *Locomotiuus*, & *Adfectiuus*; quibus septimus superuenit, *Ratiocinatiuus*, qui cum intellectu seu Imperatore interdum est idem, nec ab eo dissentit.

S A B A.

ÆNIGMA

287.

Vnde illud est, quod Medea dicit:

———— *Video meliora, proboque,*
Deteriora sequor? ————

S A L O M O N.

In hoc versiculo natura hominis per lapsum corrupta graphicè depicta est. In primâ illâ perfectione naturæ humanæ, hæc octo optimam harmoniam ediderunt, quæ magis, quàm illa Musicalis Diapason, concentus concinnos repræsentauit: Nam *Appetitiua* nil appetiuit, nisi quod congrueret intellectui agenti & vero iudicio: *Adfectiua* nil affectauit, nisi quod eidem placeret; sic *Discretiua* & *Ratiocinatiua* vni agenti intellectui paruerunt, nec non *Memoratiua* & *Sensitiua*: Lapsu verò intercedente, hæc omnes potentia sapissimè in diuersa abeunt. Appetuntur res, quæ licèt summo intellectui non placeant, tamen quia delectabilia sint, non recusantur. Adfectantur quoque res intellectui agenti non conuenientes, quia vel inhonestæ sint, cum infamiâ coniunctæ, vitiosæ, impiæ, libidinosæ, iniustæ, vel alio modo indecoræ: attamen cum sint vel vtilis, vel iucundæ, & illecebrosæ, vel spectent ad speciem alicuius boni: Intellectus vincitur & succumbit ab Affectu, amore, odio, irâ, & eiusmodi aliis, vel aliâ potentiâ inferiore, appetitiuâ, discretiuiâ, vel ratiocinatiuâ circumuentus. Hinc Medea considerans se esse filiam magni Regis Ætæ, nec decere sese, vt patria bona, nempe vellus aureum quomodo & quibus mediis occupandum sit, prodat, patrem & patriam relinquit, peregrinum incognitum sequatur, statuit per verum intellectum, nihil eorum faciendum esse; sed lasonem relinquendum, & animum ab eo alienandum; quod

Ex lapsu
 siue defe-
 ctione no-
 stra à Deo,
 incōmoda.

quod erat verum iudicium intellectus agentis: sed hoc corrumpitur & cancellatur per affectum amoris, qui dicitur, tam formosum & virtuosum iuvenem amandum, ante omnia obstantia, complectendum, sequendum: Hinc discordia & lis in mente eius exoritur, nunc intellectu, nunc affectu vincente aut succumbente, donec amor, qui omnia vincit, optimum Rationis dictamen vicerit & pessunderit.

S A B A.

*Suntne in hac Europa plures Domini & Reges
sui iuris?*

ENIGMA
288.

S A L O M O N.

Imò; Quot organa, tot regna ibi habentur: Sunt oculi, aures, nasus, frons, lingua, maxillæ cum dentibus, buccæ, cranium, & quæ huc spectant alia: quibus singulis sua sunt officia & limites definiti, ita ut nullo modo cum axioma Imperij, eiusq; Principum, hoc est, Intellectu, eiq; deditarum potentiarum magnificentia & dignitate comparari possint, aut debeant: Capax quidem cranium, dentes duri, oculi pellucidi, frons extensa, buccæ tumidæ, lingua vocalis; sed hæc omnia cum Intellectu æquiparari nequeunt. Hic imperat magnis Dominis, qui quò maiores existant, eò sublimiùs eius Imperium efferunt.

S A B A.

*Paulò antè dicebas, Intellectum non fieri organicis me-
diis, & nihilominus species intelligibiles statuisti; Quomodo
hoc intelligendum?*

ENIGMA
289.

S A L O M O N.

Ita dixi, & verum est; Intellectus non est in loco physico, quia est Ens incorporeum, unde nec continente se organo opus habet. Deinde cum sit idem cum specie intelligibili, si species illa esset organica, vel corporea, talis quoque esset intellectus; quod non est: Unde ipsa species intelligibilis est incorporea, qua cum perficiatur, hoc est, à se ipso, inde patet, quòd nullo organo Intellectus indigeat, nec locali, nec materiali.

S A B A.

Quid est species intelligibilis, & unde fit?

ENIGMA
290.

Dd

SALO-

SALOMON.

Reciproca posset hinc dari responsio, nempe idem, quod intellectus, que ad essentiam; sed nos rem elucidabimus, ut intellectus ab intellectu nostro, per actum reflexum, intelligi possit.

Res corporeæ à Deo conditæ, & per naturam propagatæ, omnesq; aliæ alicuius substantiæ corpulentæ incorporeas sui imagines de se, qua quæ versum, ubi non impediuntur per obscura obstacula, iaciunt, quæ visui offeruntur, & in pupilla manifestè apparent. Sic quoque à quibusdam rebus, non corporeis, utpote à sonis & vocibus, abstrahuntur imagines, & à fumolis & aëriis euaporationibus; quarum hæc odorati vel gustati, illæ auditui inserviunt. Hæ imagines cum in suis sensuum organis recipiuntur, species dicuntur sensibiles, quibus visus sensuum operationem perficit. Ab his imaginibus particulatim per sensus collectis & memoriæ mandatis, aliæ longè subtiliores abstrahuntur, quæ pluribus visis, vel sensu perceptis ex æquo conueniant, & dicuntur *Vniuersales*. Hæ sunt species intelligibiles, & intellectus ipse; qui utroque genere vitur, & sensibili & intelligibili in sua operatione. Quantum verò differt imago sensibilis à re corporea, cuius est imago, tantum ab hac intelligibilis.

S. A. B. A.

ENIGMA

291.

Quo medio vel instrumento sensibiles illæ species recipiuntur & disponuntur, cum illæ ipsæ non in se agant?

S. A. L. O. M. O. N.

Est aliqua substantia in cerebro hominis, quæ vocatur Spiritus animalis, non quod merus sit spiritus incorporeus; sed proximè ad essentiam spiritus accedens ob subtilitatem & agilitatem. Et sanè si illorum opinio vera sit, qui spiritus creatos ex elemento purissimo simplicissimo igneo statuunt; spiritus ille animalis non improprie ita dictus est.

Spiritus animalis unde fiat.

Eius vis.

Hic fit ex purissima sanguinis, qui est calidus & humidus seu aërius, substantiâ in corde, & deducitur ad cerebrum, cuius frigiditate & humiditate eius caliditas & siccitas temperatur, ut sit agilis & habilis ad suas operationes perficiendas. Per hunc spiritum ad eò nobilitatum in arteriis & venulis cerebri in modum retis diffusis, omnium sensuum actiones perficiuntur. Hic enim fertur ad oculos, & imagines rerum in iis apparentes accipit & transmittit ad memoriâ vel phantasiam, quæ discreti-

nam nominauimus. Idem in auribus excubat, & sonorum imagines captat, nec non in aliis sensuum organis id præstat. Hic est quoque, qui influit per nervos in musculos, & motum efficit. Per hunc omnes operationes sex priorum facultatum in actum ducuntur. Hic est visus in oculis, auditus in auribus, gustatus in palato, odoratus in naribus, & qui tactui inferuit, & motui in singulis membris. Hic spiritus continuo fluxu à fonte cerebri fluit in omnes partes per nervos, qui licet non inueniantur concaui, tamen tam subtilis substantiæ transitum facile admittunt. Per eundem, tanquam refluxu quodam, imagines seu species sensibiles ex quibuscunq; organis ad cerebri cellas, in quibus sensuum fit operatio & discretio, remittuntur, nullo motu locali intermedio spiritus; sed propagationis solius imaginis.

S A B A.

Quomodo differt hic spiritus animalis à rationali hominis animâ, quæ quoq; est spiritus, & quomodo hæc ab intellectu & specie intelligibili? ENIGMA
292

S A L O M O N.

Hic spiritus animalis qualis sit, iam satis demonstratum est; ita & Intellectus, ex quibus differentia inter hunc & illum colligi potest. Verùm anima hominis non est spiritus ille animalis, nec intellectus; sed ille est huius proximum instrumentum, intermediæ naturæ & subtilitatis inter corpus & verè spiritum dictum, hic facultas seu potentia essentialis, non accidens inherens animæ statuitur. Cùm enim anima sit substantia, non omnino otiosa est; sed Actus primus, seu primum mouens existit; vnde actio illi propria est, *intelligere*, & vis, vnde hæc operatio proficiscitur, *Intellectus*: Sic spiritus, quia intellectu vtuntur, *Intelligentiæ* à quibusdam vocantur, quæ non sunt ipse intellectus, sed hic earum vis & operatio seu operandi actus secundus, cùm anima sit actus primus. Et nisi fallimur, per scalam quandam crassa & corporea ascendunt ad subtilitatem & spiritualem nobilitatem, hoc modo:

1. Sunt obiecta sensibilia corporea; & extra sensum posita.

1. Ex cibo & potu elaborato & concocto in ventriculo & epate, & à superfluitatibus purificato, fit sanguis purior.

Scala.

2. Ab his imagines mittuntur in sensus, seu eorum organa.
2. Ex sanguine puriore fit in cordis sinistro sinu spiritus vitalis, igneæ ferè naturæ, qui vt magis temperetur, ad cerebrum mittitur, vbi in retiformi arteriarû complexu fit animalis.
3. Hæ imagines à spiritu animali, ad hoc subtiliato & habilitato, mittuntur ex sensuum organis in cerebri ventriculos, vbi à memoratiuâ seruantur, à discretiuâ discernuntur & comparantur.
4. Ab his imaginibus particularibus vniuersales, longè illis subtiliores & spiritaliores, producuntur, quibus vtitur Ratiocinatiua, seu Intellectus patiens, & deinde Agens.
5. Ipsa anima rationalis hominis est adhuc longè subtilior & spiritalior, quàm iam dictæ imagines vniuersales, & est, quæ operatur propriè per intellectum, impropriè per antedictas potentias.

S A B A.

Non solùm iucunda hæc; sed & homini scitu dignissima sunt. Ideò enim homo est rationalis, vt ratione vti, rationem per rationem indagare debeat, hoc est, seipsum noscere. Sint reliqua animalia sensus externi acutissimi: at bruta sunt, quia se sentire, quod sentiunt, nesciunt. Ita & multi homines quo ad formam visuntur; sed cur verè sint homines, id ignorant. Sensu communi, phantasiâ & memoriâ satis validè vtuntur, incedunt, loquuntur, litigant, aliis contradicunt, sua stabilunt: sed Intellectum illum supremum, agentem, nunquam aut rarissimè exercent: *Quæ tua de hisce est sententia?*

ENIGMA
293.

S A L O M O N.

Sunt bruta seu animalia, quæ aliquo ex sensibus destituuntur; sunt quæ omnes habent, & alia aliis perfectius. Homo non solùm habet sensus externos & internos, sed quoque rationem & intellectum, non quidem actu à primo ortu intelligentem, seu intellectuales operationes perficientem; sed qui vsu & exercitatione excoli desideret. Infans nunquam audiens voces hominum, eas non addicit; nunquam videns animalia, ea non agnoscit; & sic de cæteris sensibus indicandum. Ita qui rationem non acuit disciplinâ, doctrinâ, scientiis, & artibus, manet brutis vel infantibus in expertis persimilis. Et si autem substantiæ non recipiunt magis & minus, quo ad essentiam; tamen is magis homo est dicendus, qui magis operationes intellectuales solo homine dignas

dignas exercet, quàm alius, qui in brutalibus & sensualibus semper in-
hæret, & quæ videt & audit, crasso discernit iudicio. Id nimirum est,
quo docti & experti in rebus, disciplinis & artibus, gaudent præ ineru-
dito vulgo & idiotis. Si alicubi semihomines degant, aut spiritus in-
corporati: sanè hi sunt sapientes, illi ignari. Per scientiam enim intel-
lectualis hominum fundus excolitur, vt fructus ferat immortales; per
ignorantiam veluti tribulis carduisq; repletur, ne tantillum boni fe-
rat. Non solum corpus hominem format, sed potius anima intelli-
gens. Illud est vt domicilium, hæc quæ possidet. Nec enim oportet co-
honestari dominum à domo; sed domum à domino, vt Tullius testa-
tur. Imò illud est carcer, hæc incarcerata, quæ nullum sibi à carcere
honorem expectare potest.

S A B A.

Quomodo fit, quod homines plures delectentur corporis ÆNIGMA
bonis & externis Fortuna, quàm Intellectus; cum tamen 294.
hæc vera bona sint, illa pro arbitrio usurpantis, interdum
quoque mala?

S A L O M O N.

In causa est, quòd homo hîc viuit vitam sensualem, seu potius sen-
sibus deditam, veluti antea in vtero materno vixit vitam vegetabilem
plantæ, & post finem huius seculi victurus est intellectualem propriè,
cuius hîc saltem rudimenta quædam ostendit. Habet quidem Intel-
lectum, sed eo rarissimè vtitur. Habet & sensus, qui à suis illecebris fa-
ciliùs irritantur. Intellectus obiecta propria sunt Vnum, Verum, Bo- Intellectus
num, Pulchrum, & Vniuersum; Deus ipse, angeli, & spiritus genera & obiecta.
species omnium rerum. Hæc omnia non ita facilè occurrunt in intel-
lectum, quàm sensibilia in sensum. Hinc quæ voluprates oculorum,
aurium, palati, narium & tactus conciliant, promptiùs admittuntur,
vt sunt omnia pulchra, pretiosa, bene habitata, dulcia, consona, o-
dorata, & titillationem excitant; & ea, quibus hæc comparantur. O-
pesitaque, aurum, pecunia, thesauri, vestes, agri, prædia, & ea omnia
sensibus benefaciunt; ideoq; pergrata sunt: Obiecta verò intellectus
sensu non percipiuntur, nec à vulgo iudicantur, ideoq; neglecta ab
hoc manent, & solum à sapientibus & ritè institutis appetuntur. Quo

enim quis plus beluinae naturae obtinet, eò magis sensuum oblectationi & voluptati est deditus, praesertim ventris, palati & Venoris; quo plus diuinæ, eò minus; magisque contemplationibus aeternorum bonorum se dedicat & mancipat. Hinc Philippa Dux Camerina tumulo suo inscribi voluit discrimina Intellectus & sensuum bonorum, his verbis: *Quæ sunt, pro iis, quæ non sunt; Quæ si essent, pro iis cum sint, non sunt, Quæ videntur esse, pro iis, quæ clam sunt, in causa sunt id, quod estis, scitis. Scrupulum iniecti, fateor: Tu igitur, quisquis es, excute.* Sensibilia autem vera non sunt bona, licet videantur esse, & intellectualia, quæ non videntur, sunt.

SABA.

Quæ causa est, cur Homo vocetur animal?

ÆNIGMA

295.

SALOMON.

Nullam video aliam, nisi consuetudinem: Si enim hominis est ratiocinari, & animalis sentire, ut plantæ vegetare, ac homo dicitur animal, quia sentit (ut alij hanc rationem reddunt) cur non quoque dicitur planta, quia vegetat: Sed planta per consuetudinem non appellatur, quamuis vegetabilis æstimetur; animal autem dicitur: quod si ratio sequenda sit, aut non erit animal, aut si animal est, quoque planta indicari poterit: Non autem sequitur, Homo habet organa sensuum, ut animalia proprie dicta; Ergo est animal æquè, ut illa: Eâ enim ratione Plinij Epicuræa opinio firmaretur, hominem quoque brutum esse, sed ratione præditum: Animal enim & brutum conuertuntur inter se, licet brutum pro animali rationis non particeps, homo pro eiusdem particeps communiter capiatur: Si quis dicat, animalis vocabulum quoque vegetabilem vitam comprehendere, nec opus esse, hominem propterea plantam vocitari; at quæro, Cur tum animal non dicitur planta? Nulla hîc est ratio præter consuetudinem, quæ fortè ab Epicuræis initium duxit, dum illi hominem animal rationale, seu brutum ratione præditum definerint, ut suæ opinioni patrocinium quærent. Dico itaque, hominem non esse animal magis, quam plantam; aut, si maius, quam brutum planta est; Forma enim postrema perfectior tollit prioris imperfectioris denominationem & essentiam. Nec obstat, quod homo hic sensibus deditus vitam brutali similem degat; non tamen propterea brutum vel animal, ut nec planta tum fuit, cum

in vtero

in vtero matris solam plantæ vitam degeret: Quæ similia enim sunt, non sunt mox eadem cum iis, quibus assimilantur: Ita homo ad similitudinem Dei seu imaginis diuinæ creatus est, non vt esset ipse Deus: Et homo in hac vita magis animalis vitam agit, quam spiritus intellectualis; non tamen propterea est animal.

S A B A.

At cur Logici in suis illis terminis hominem describunt animal? ÆNIGMA 296.

S A L O M O N.

Multa dicuntur ex hypothesi, quæ propterea non sunt. Sic orbis cælo fuere ascripti, vt homo causam aliqualem intelligeret efficien-tem & materialẽ illorum motuum, licet vera nulli sint orbis. Ita animal dictus est homo, licet non sit, vt participatio sensus & motus in animali & homine communis declararetur.

S A B A.

Caputne igitur est Europa præ aliis mundi partibus, hoc est, dominium in illas gerit, aut extendit? ÆNIGMA 297.

S A L O M O N.

Macedonicum & Romanum Imperia in Europâ fuerunt amplissima, quæ in Asiam & Africam longè lateq; dominium extulerunt: At Persicum & Assyriorum nihil ferè iuris in Europam exercuerunt. Sic caput in homine præscribit toti corpori, quò moueatur, quid faciat, quid non; non autem venter, aut artus, aliæve partes capiti. Hoc dat, non accipit imperiam. Et sensus cum intellectu, motusq; à capite descendit, tanquam à summa arce, in subiectas partes. Capiti fit reuerentia, non pedibus aut pectori. In hoc, tanquam in munitissimo castello sedet Dominus parui mundi, Imperator, & prospicit per binas oculorum fenestras, seu aurium ostiola in circumiacentia omnia. Ipsi manus & pedes ad nutum properant; ipsi brachia tutelam præstant; & reliqua viscera homagium seruitiumque.

S A B A.

SABA.

De Europâ mihi satis, succedat alius, qui Africam perlustret.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
298.*Cur Africa pectus in paruo mundo exprimit?*

SALOMON.

Vt enim Africa Solis ardoribus & exustionibus valdè est obnoxia, ita & pectus officina est vitalis caloris in corde multiplicari, & continuò generati: Vbi enim propior Sol est siue verticalis, ibi oportet æstum esse maximum. Sol cor cœli est, & cor sol pectoris; ab vtroque calor in sibi vicinas vel remotas partes proiicitur.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
299.*Quæ est operationis in vtroque Corde vel Sole comparatio?*

SALOMON.

Sol mundi attrahit ad se nubes ex aqua rarefactas, quas in aërem reducit, toti mundo conterminum, cœliq; substantiam purissimam: Peraëtem deinde, tanquam per continuatum (at rarum) corpus mittit radios suos ad superiora & inferiora, nec non latera quæcunque. Eodem modo in paruo mundi systemate, hoc est, hominis pectore cor sanguinem attrahit puriorem, ex quo fabricat spiritus aërios seu igneos subtilissimos, tanquam radios, penetrantes per arterias in totum corpus: A spiritibus hisce motus fit cordis systoles & diastoles, veluti ipse Sol naturaliter suo quoque motu afficitur, quo totum cœlum permeat, & annum constituit.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
300.*Quis ad Chymiam vtriusque mundi, magni & parui, est respectus, cuius gratiâ hoc Colloquium in primis institutumus?*

SALOMON.

Mundos plures cum Platone non statuimus; sed vnum, eumque summi & maximi Domini summum & maximum domicilium, sed huic duos paruos adhuc assimilari inuenimus, vnum rationalem, qui
est Ho-

est Homo, alterum mixtionis simplicis subterrestrem seu metallicum: De illo iam diximus, nunc metallicum cum rationali magnoq; mundo comparabimus: Sol operatur in cœlo per radios, & Cor in homine per spiritus; sic habet terrestris ille mundus suum Cor & Solem, per quem operetur, & actiones suas perficiat: Hic est ille radius, à quo sua umbra tollenda est, vt Hermes monet, cùm inquit: *Fili, extrahè à radio suam umbram.* Ille autem radius spargitur sursum, vsque ad Saturnum, & deorsum vsque ad Lunam, quam, vt speculum, totam illuminat: Tria hæc, siue Corda, siue Solares mundant in triangulari à se inuicem sunt respectu, & vnum alteri suas imprimit vires, maius & efficacius semper minori.

HYRAMVS.

Habetne Cor in corpore illo seu mundo metallico suum ÆNIGMA
301.
motum?

SALOMON.

Imò; nisi enim moueretur, nulla vita esset in eo corpore. Habet & systolen & diastolen suam, quarum vna expellit heterogenea & fumosa; altera attrahit homogenea, hoc est, quo Sol Lunam illustret per phases differentes, donec tota sit plena lumine; tum cessat hæc vita sensibilis, & alia nobilior incipit. Oportet tamen, vt in homine, adesse aërem, qui suâ naturâ est humidus, quo alteretur parum illa cordis calidior & sicior qualitas, vt spiritus fiant temperati. Quæ enim necessitas est respirationis in homine, eadem est in eo opere Chymico, quod sine aëre non emendatur. Vnde aliqui addunt: *Fac autem, vt aërem habeat.*

HYRAMVS.

Quid huic aëri respondet in maiori mundo?

ÆNIGMA

301.

SALOMON.

In Africa regione Soli maximè subiecta nunc degimus, in qua vix vlla cadit pluuia, propterea quia calor Solis consumat omnes nubes & effumationes; vnde quoque fluuios & fontes habet rariores. Ne autem desit agris humor, en natura constituit, vt eo tempore, quo ibi maximus est æstus, Nilus in Ægypto, & Nigritarum fluuius in Æthiopiâ, tantâ aquarum copiâ abundant, vt in agros omnes excurrant,

Ee

cosq;

eosq; irrigent, & fertiles reddant. Idem fit in pectore humano, in quo calor cordis tantus est, vt inde per totum corpus diffundatur; at per pulmonum attractiones aërias temperatur, & aliquo modo remittitur. In subiecto quoque Chymico, Vulcano operante, & Sole naturali simul, omnia comburerentur, nisi Nilus humectaret agros Chymicos, & omnem combustionem prohiberet: Sic enim Philosophi: Nihil, inquit, aliud est hoc magisterium, quam coquere argentum viuum, & sulphur; donec vnum fiat argentum viuum, quod defendit sulphur à combustionē, si fuerit vas bene clausum, ita quod argentum viuum non possit euanescere, nec sulphur possit comburi, nec deuastari: quia argentum viuum nostrum est aqua clarissima nostra. Et videmus per exemplum in aquâ communi, quod omne, quod cum eâ coquitur, nunquam comburitur, donec ipsa aqua consumatur, quantumcumque etiam ipse ignis sit fortis: Et quando aqua consumpta est, hoc, quod in vase est, comburitur. Et ideo Philosophi iusserunt claudere os vasis, vt aqua benedicta nostra non exhalaret; sed defenderet à combustionē hoc, quod in vase est: Aqua vero cum illis posita rebus, prohibuit, ne ignis combureret, & facta sunt illa res. Quanto magis flamma occupatur, tanto magis aqua in intimis absconditur, ne ignis calore ledatur: Aqua vero in suo ventre eas recipit, & ignis flammam ab eis repellit. Hæc Rosarius. Nilus iraque dat aquam & aërem Egypto aliàs exuccæ & exiccatae, & pulmo ministrat cordi refrigerium aëris, nec non in Chymico subiecto aqua siue aër prohibet, ne fiat rerum generandarum combustio.

Eximenus
in Turba.
Obsemega
nus in Tur-
ba.

HYRAMVS.

ÆNIGMA:
303.

In Homine, seu pectore eius (quod Africam diximus)
unde initium motus, & quid ei correspondet?

SALOMON.

Diaphragma est cingulum pectoris interius, musculosa substantia, distinguens pectus à ventre inferiore, tanquam interstitio quodam, quod voluntario & naturali motu comprimitur & extenditur. Huic Vulcani instrumentum seu ignis elementaris correspondet omnem motum primum illi suppeditans, vnde interior ignis naturæ motus, & à præternaturali adiutus animaduertitur. Sic diaphragma,

phragma, pulmo, cor, & sanguis repræsentant quatuor Chymicorum ignes, naturalem, innaturalem, contra naturalem, & elementalem: Quæ viscera si quis debito modo consideret, & quæ singulorum sit utilitas & mutuum officium introspiciat: arcana Chymicam iam dicta ignorare non poterit.

HYRAMVS.

Suntne quatuor elementa in his quatuor pectore contentis? ÆNIGMA
304.

SALOMON.

Sunt: Quia diaphragma terram exprimit, pulmo aërem, cor ignem, sanguis aquam. Omnium elementorum motio vel ad terram, vel à terra prouenit. Ex aquâ omnia creata sunt in maiori mundo; sic ex sanguine omnia in minori constant. Sol dat calorem omnibus crescentibus; sic & cor singulis membris & visceribus vitam & spiritus viuificos: Aër intermedius temperat omnia. De Aère in Turba Philosophopos Eximidius, Deus, inquit, inter sydera & terram, resq; fouendas & coquendas, aëra constituit, qui stellas contineret, & prohiberet, ne (præsertim Solis flamma, taceo enim de cæteris, ait,) omnia subsistentia combureret. Et si spiritibus, quibus creaturae generantur, aër non inspiraret, omnia Sol suo calore subsistentia destrueret: sed & aqua frigiditate & humiditate sua omnia destrueret: nisi intercederet aër: Aër itaque cæcis calidus & humidus sit, sic concordat calorem ignis cælestis & stellarum cum frigiditate aquea, ut inter eos perpetua sit mansura amicitia, omniumque rerum existentium procedat fomentum, & decorationis beneficium. Hæc ille.

HYRAMVS.

Estne aer adeo necessarius ad opus, veluti est homini respiratio seu aeris attractio per pulmonem? ÆNIGMA
305.

SALOMON.

Maximè: Nam utrobique eadem est necessitas, utilitas, & finis, respectu tamen habito ad subiectorum diuersitatem. Homo non viuere potest momentum absque aëre inspirato; ita ut nec ignis absque aëre

permanet, sed mox extinguitur, aut suffocatur. Est enim flamma ignea, vel calor Solaris in Corde hominis, tanquam in suo fomite, qui statim extingueretur absque aëre inspirato frigido. Vt enim in furno pistoris flamma lucidissima excitata statim suffocatur, si strictissimè furni orificium occludatur, & in specubus seu cuniculis subterraneis profundissimis, in quos aër intrare non potest, occlusis orificiis seu meatibus, lucerna mox extinguitur: ita fit in corde humano, in quo calor viuificus absque aëris inspiratione & expiratione perdurare non potest. Hæc est causa strangulationis animalium, si præcludatur via seu ingressus aëri ad cor. Eadem est ratio in metallico illo opere seu composito, in quo absque aëre nihil fit: Ideo iam dictus Eximidius in Turba sic pergit: Aëra magnifico & honorifico, eò quòd ipso opus emendatur, cum inspissatur & rarefcit, & cum calescit & frigescit. Eius autem spissitudo fit, quando in cœlo distinguuntur propter Solis elevationem: Eius verò raritas fit, quando ex altero Sole aër rarefcit, & calescit: Illo verò rarefcente, propè fit Sol: quo propinquo, calor peruenit homini & creaturis.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
306.

Cur Nilus in maiori mundo potius aërem, quàm aquam refert, respectu minoris, seu aeris attractionis in pectore?

SALOMON.

Nilus quidem aqua est, at pinguis & aëria, quæ multum limi & fimi secum ferat ad lætificandos agros; ideo cum effectum aëris præstet, nempe pinguedinem & fertilitatem agrorum, quæ in caliditate & humiditate seu aëris qualitatibus consistit, ideò non iniuriâ pro aëre habetur. Inde prope Thebaidem Ægypti urbem, Nilo recedente, ex pinguedine aëria seu limo eius nasci dicuntur mures magnâ copiâ, quod fertilitatis magnæ illius regionis, ex Nili inundatione prouenientis, singulare est indicium. Adest præterea Nili pinguedini aëriæ nitrositas quædam, seu sal nitri, quo adiuuatur terræ fertilitas, dum eo quasi soluitur, & in primam materiam reducitur granum in terram coniectum, vt vegetare possit vberius, & plures fructus reddere. Idem contingit per fimum, lætamen, sal petræ seu nitrum, aërem, operis Chymici: Illa enim est reductio in primam suam materiam, quâ habitâ, nullum est dubium, quin millecuplus fructus ex vno grano sperari & ha-

& haberipossit. Hic est cardo ostij Chymici, in quo vertitur tota illa scientia, quem si quis semel felici pede obtineat, non erit ei desperandum de adytis eius interioribus occupandis.

HYRAMVS.

De ortu Nili Ægyptii magna est controuersia, unde ÆNIGMA proueniat, an verò, ut fama est, ex montibus Luna descendat, an aliunde, & qua aeris in opere philosophico est origo? 307.

SALOMON.

Constantior est fama, quòd Nilus à Lunæ montibus profluat, qui niuibuscum dicuntur abundare in hyeme. At Hyemis sibi contingit, quia versus Capricorni declinationem ab Æquatore siti sunt, quando Sol tropicū Cancri attingit; quo tempore æstas est in Ægypto. Tum itaq; ex niuibuscum liquefactis, & à Lunæ montibus aquarum riuiscum cadentibus fit Nili inundatio per tres vel quatuor menses terram Ægypti regentis, & elixantis calore operante. Reliquo tempore, nempe 8. vel 9. mensium fructus plerique bis proueniunt tantà vbertate, vt inundationis mora celeritate compensetur. Est quoque ortus Nili Philosophici seu aërij (contra naturam dicti) ex Lunæ montibus deriuatus in Chymici subiecti agros. Inde dicitur sputum Lunæ, vt in Turba ab Astrato, qui inquit: *Qui veritatem vult assequi, capiat Solis humorem, & sputum Lunæ:* Et à Pythagora & Belo ibidem; Vocatur quoque aqua nitri à Cero ibidem, aliisque, *Nix & aqua Nili,* in Epistola Rhasis, quæ inquit: *Cum Nilo dealbabis, &c.*

HYRAMVS.

Cùm Africa homines det nigros, utpote Æthiopes, seu Nigritas; an hoc quoque conuenit operi philosophico? ÆNIGMA 308.

SALOMON.

Calor Solis cum operatur, comburit cutim hominum, & ad eam superfluitates interiores attrahit, veluti videmus contingere in iis, qui suspensi ad Solis æstum aliquamdiu habent nuda membra exposita, quòd intra mensem ferè piceam nigredinem repræsentent in cute, quæ antea fuit alba. Eodem modo cum calor nostri Solis incipit operari, heterogenea elicit ad superficiem, & parit nigredinem, quæ dicitur

tur terra nostra Æthiopiæ. Sic enim Riplæus in tractatu de Mercurio: Est, inquit, Mercurius noster, & noster spiritus vita, qui extrahitur ex illa benedicta terra Æthiopia. De hac nigredine Philosophi mille locis meminerunt. Sic Rosarius: Et licet Azoth appareat in prima mixtione seu coniunctione albus, pro eo, quod femina vincit suo colore, nihilominus in putrefactione, per ignis beneficium denigrantur ambo: Per ignem agentem in humido calore putrefcit nigrum, quæ est tinctura, & idè seruanda est. Et Arnoldus: Cùm primùm denigratur, clauem operis dicimus esse, quoniam non fit absq; nigredine, &c. Speculum: Idè, charissime fili, cùm in opere fueris fac, vt in principio habeas colorem nigrum, & tunc certus eris, quod putrefacis, & viam rectam procedis. Et ibidem in Rosar. Nam, vt dicit Auicenna in titulo de humoribus: Calor agens in humido corpore, primò generat nigredinem, vt est videre in calce, quæ apud vulgum fit. Hæcille.

HYRAMVS.

Sed relicta Africâ, in Asiam nunc transeundum erit: Ego enim hîc subsisto.

SALOMON.

ENIGMA
309.

Inferior venter, vt dictum, in homine Asiam in magno mundo exprimit: At tuum erit, Regina, causam explicare similitudinis vtriu'que.

SABA.

Hæc regio corporis humani seu venter inferior continet omnia nutritionis viscera, & est quasi horreum & culina seu penus, ex quo depromuntur ad nutriendum totum corpus necessaria, hoc est, massa sanguinea, quæ præparatur in stomacho in formam chyli, ac deinde in epate reducitur per venas complexas in sanguinem, rubei coloris, separatis ab eo facibus nigris, per splenem, flauis & igneis per vesicam fellis, & aqueis per renes & vesicam. Est ibidem generationis fundamentum in venis spermaticis & aliis vasibus. Sic in Aliâ maxima fertilitas celebratur; quia producuntur ibi animalia & fructus, nec non metalla perfecta in maiore abundantia, quàm alibi. Illa dar aromata omnis generis, Balsamum, aurum, & omnia pretiosissima, etiam gemmas, rubinos, adamantes, & margaritas. Indiæ animalium & fructuum, nec non metallorum sunt feracissima. Est insuper humanæ generationis & rege-

& regenerationis initium in Asiâ, nempe quia homo ibi sit conditus, & in Paradiso locatus benedictionem diuinam acceperit: *Crescite & multiplicamini*; vnde coloniæ ductæ sunt seu propagationes in omnes reliquas mundi partes & insulas: Lapso verò primo homine in peccatum, & quasi mortuo, en regeneratio per CHRISTI natiuitatem, & peccati expiatio, mortisq; aternæ mortificatio per mortem eiusdem, qui peccati expers erat, subsecuta est.

SALOMON.

Cur Asiatici antiquitus molles & luxui dediti fuerunt?

ÆNIGMA

310.

SABA.

Propter omnium rerum copiam & affluxum: Venter enim potius sensui, quàm ingenio inseruit, plus palato tribuit, quàm ieiunio. Plurimi in Asia Reges, vt adhuc, fuere dinerfarum partium: Ita varia sunt viscera in inferiore ventre, quibus singulis sua sunt officia. Vt autem in homine tres sunt gradus vitæ, nempe Vegetatiuæ, Sensitiuæ, & Rationalis; ita Caput Rationali; Pectus cum Corde Sensitiuæ; Venter inferior vegetandi potentia propriè destinatus est.

SALOMON.

Adestne virtus vegetatiua in Lapide Philosophico, hoc est, habetne Chymia arcanum potentiam vegetandi, seu crescendi, sese augmentandi & propagandi?

ÆNIGMA

311.

SABA.

Philosophi dicunt, tres esse lapides, vegetabilem, animale, ac mineralem, non aliam ob causam, quàm vt vires & efficaciam vnus lapidis philosophici declarent: Vnum enim idemq; Chymia subiectum vegetat, hoc est, ostendit vegetandi diuersas virtutes, animale est, seu anima quasi analogicè præditum, & minerale existit, quoad genus & profapiam.

SALOMON.

Quaratione Minerale dicitur?

ÆNIGMA

SABA. 312.

S A B A.

Quia ex minerais defumitur, & lapis metallicus non fit absque metallis, nec operatur, nisi in metalla, quoad mixtionem: Nulli enim misceri poterit, nisi metallico generi, nec ortus est, nisi ex Mercuriali tribu, nec relinquit prolem, nisi sibi uxoriq; suæ similem. Homo lapsus, & peccati reus, per hominem non lapsus, omnis peccati expertem pristinae integritati restituitur, Deus læsus seu ad iram & pœnam æternam humano generi infligendam à Deo pacatur, pater à filio; vnus ab vno, & homine & Deo: Quæ sunt mysteria non prætereunda ab hominibus in Asia consideratione: Horum umbra est non exigui momenti, Metallorum expiatio per metalla.

Excellentiss. simile
vel mysterium.

S A L O M O N.

ÆNIGMA

313.

At ut sacratissima illa non attingamus, esine in prophanis quid huic simile?

S A B A.

De eo nullum est dubium: Agamemnon Rex in Græcorum exercitu Chrysis Sacerdotis Apollinæ filiam Chryseida abduxerat; Hinc ab Apolline pestis immissa toti exercitui, & lues horrenda, quæ expiari non potuit, nisi vnicâ Agamemnonis filiâ Iphigeniâ mactata: Sic filia Regis, Sacerdotis filiæ illatam noxam vel iniuriam, lege talionis, sustulit & expurgauit: Ita oportet, ut Regis filia macterur, si exercitus mineralium à labe suâ purgari debeat.

S A L O M O N.

Quenam illa est Regis filia?

ÆNIGMA

314.

S A B A.

Quæ intra cancellos, ut rosa inter spinas, sedet, & prospicit, quis prætereat. Exire autem non potest, quia in carcerata tenetur, uti solet aliquando vsu venire, ut magni Reges hæredes sibi próximos, suspectos, ne regnum ad eos deuoluatur, sese adhuc viuis, carceribus includant, & victos teneant, donec ipsis fatalis lux instet, quæ vitam cum imperio finiat. Demersa autem est in subterraneo fornice insulæ, vnus ex Fortunatis, quam qui educere sciet, non infortunatus haberi poterit.

SALO-

SALOMON.

De minerali fati: Cur lapis animalis vocatur?

SABA.

Philosophi sæpissimè se explicant, cùm dicunt, quòd aliquas animæ potentias lapis ille ostendat, non quòd sensu aut motu sit conspicuus; sed, vt Rosarius inquit, quia Sol est animalis; quoniam recipit tria, scilicet constrictionem; albedinem & rubedinem, & vocatur ANIMAE MAGNUM: Et sal Ammoniacus fit ex eo. Idem dicit, quòd Luna vocatur planta, & sal Alkali fit ex ea. Mercurius verò vocatur lapis mineralis, & fit sal commune de eo. Anima vegetabilis in eo propriè non inuenitur, multò minus sensitua, sed analogon animæ, quæ est forma ipsum perficiens.

SALOMON.

Quomodo vegetare potest, cum lapis sit ex mineralibus, quibus vegetatiua vis ascribi nequit?

ÆNIGMA
316.

SABA.

Verum est, quod sit ex minerali genere, non vegetabili; at nihilominus quia ars succurrit naturæ, & nouâ generationem efficit partim ex ingenio naturæ, partim ex industria artis, nutritionis, augmentationis, generationis & multiplicationis: quædam non obscura in eo obseruantur. Quod si ars sola absque naturæ adminiculo quid tentaret, nihil omnino in illa generatione efficeret: ita si natura sola relinqueretur absq; artis auxilio, tinctura nunquam in effectum prodiret: Inde vna alteri dum manum præbet, fit id, quod aliàs nunquam fieret. Habemus exemplum euidentiissimum in stemmate pyri, quod sit syluestri generis, & excisum prope truncum. Hoc vt antea non bonos fructus, sed austeros & agrestes tulit, sic iam ita excisum omnino nullos dabit, sed vt inutile lignum, penitus arefcet, nisi succurratur arte. Deinde habetur surculus ex pyro arbore generosissima depromptus, qui similiter arefcet, nisi artis beneficio in integrum restituatur: Natura hic nihil impedire potest, nec dare, quod non habet: Sed ars hortulani accedit, & surculum illum inserit stemmati syluestri, prout decet, & breui temporis spatio ex illis duobus, fit vnum quid, nempe pyrus generosissima, non secundùm stirpis, sed surculi naturam, fe-

rens. ūctus mitiſſimos & acceptiſſimos : Dum verò hæc alteratio & marginium naturæ artiſque fit, vegetatiua virtus a deſt, quæ nutrit adſcitiuum ſurculum per ſtemmatis radices, auget eum & in arborem promouet, quæ det folia, flores & fructus, veluti proſapia ſurculi ante dederat. Sic quoque in hoc opere, duo ex diuerſis ſphæris cæli collecta rediguntur in vnum compositum, & accedente Vulcano vaporeſo, hoc eſt, calido & humido, velut natura poſtulat, fit inde vnum quid indiuiſibile : Vt hoc fiat & vnum in aliud commigret, opus eſt alteratione & quaſi nutritione, augmentatione & multiplicatione. Hinc lapis vegetabilis non immeritò quoque dicitur.

SALOMON.

ÆNIGMA
317.

De ventre humani corporis ſeu Aſia ſatis, nunc ad quartam Mundi partem me confero, quæ America dicta eſt, cuius cauſam, cur parallela videri poſſit, cum artibus externis, tu Princeps illuſtriſſime, declarabis.

HYRAMVS.

Nullam quidem ego aliam video rationem huic comparationi ſubefſe, niſi quòd artus, hoc eſt, manus & pedes, vel coxendices & brachia ſeparata appareant à reliquis tribus illis partibus in continuitate corporis intima exiſtentibus. America enim vt gemina eſt, & Inſula, hoc eſt, ab aliis diſtincta, ſic quoque hæc extremæ partes: Hæ omninò ſunt ſeruiles, aliisq; ſubiectæ ad præſtanda officia, nec aliquid Imperii obtinent, ſed Europæ in primis operas ſuas addicunt & dedicant.

SALOMON.

ÆNIGMA
318.

Tantum mihi ſufficiat de comparatione Mundi maioris & minoris : quibus aliàs de hominis natura & conuenientia cum hoc naturali opere, nonnullas addemus: An igitur opus philoſophicum homini non aliàs in toto aut parte aſſimilatur?

HYRA-

HYRAMVS.

Vtroque modo sexcentis, & amplius: Quoad totum; Aliqui dicunt in allegoriis, *Accipe hominem & sunde eum, &c.* Quod brutales sacrilegè interpretati nescio quæ facinora perpetrasse dicuntur: sic seminis humani, Embryonis, fœtus, infantis, pueri, senis, mulieris, virginis, sponsi & sponsæ, mariti & vxoris, hermaphroditi, innumeris vicibus meminerunt, imò totum opus generationi humanæ persimile esse ferè omnes asserunt. Est enim ibi coniugium Gabrici & Beizæ, coitus, conceptio, imprægnatio, ortus & nutritio, quæ singula centenis testimoniis comprobari possent, sed in tam notoria materia non opus fore putamus. Omnes omnium Philosophorum libri has allegorias loquuntur, & in singulis suis paginis inculcant, vt interim mentionem non faciamus fictitiorum Deorum, heroum, & Dearum, ad solam Chymiam spectantium. In omnibus hisce mater cum filio, frater cum sorore, pater cum filia celebrant nuptias, & quo sanguine sint propiore coniuncti, eò operi magis accommodantur: Fit quoque cædes fratris à fratre, maris à filio, patris à filia aut filio, vel contra: Imò nihil vnquam ab homine relatiuè fieri potest, cui non assimilatio fiat in opere Philosophico, quæ omnia & singula si congerere vellemus, magni instar voluminis videri possent.

SALOMON.

Nolumus hîc cramben bis coctam apponere, & satis ÆNIGMA
est, generalia vel verbo strinxisse, ne omnia in omnibus 319.
agamus; adduc itaque saltem testimonia ex Authoribus,
in quibus partium hominis meminerunt.

HYRAMVS.

Hæc quoque sunt infiniti numeri, sed sufficiet Auroræ confurgentis testimonia, cap. 8. & 9. de iis adducere: Hinc verò nota, inquit, quod quatuor rebus ex homine assimilatur, scilicet stercori, vrinæ, sanguini & capillis. Stercori dicitur simile in qualitate terra fœtida infesta, vel ratione mali odoris insipientis. Et est lutum sapientiæ, quo vasa firmantur. Vrinæ vero in qualitate aqua mundificantis vel abluentis. siue remouentis fœtorem terra, vel ex acuitate salis exiccantis. Sanguini in qualitate aëris penetrantis aut molli-

cantis duritiem terra, aut ratione coloris rubei remanentis super terram. Capillis autem in qualitate ignis comburentis & egredientis de terra Et mox: Comparatur etiam quatuor rebus principalibus intra hominem, scilicet Cerebro, in aque frigiditate; Cordi, in ignis caliditate; Epate, in aëris humiditate; Testiculis, in terra siccitate: Nam sedes phlegmatis est in cerebro, & sedes cholera rubea in corde, & sedes sanguinis in Epate: & sedes melancholia in genitalibus collocatur. Et hæc prædicta notanter in vno corpore natura constituit, sed situs & operationes eorum diuersificantur. Nam in cholera virtus appetitiua intelligitur, quia colorat: In melancholia virtus retentiua, quia retinet colores: In sanguine virtus digestiua, quia tollit superflua: In phlegmate virtus expulsiua, siue mundificatiua, quia dat veros & perfectos colores: Quinta autem virtus nec grauis, nec leuis, nec dura, nec mollis, sed proprie dicitur vita, quæ has quatuor coniungit in vnum, usq; tribuit vitam robustam atque perfectam. Hæc ille,

SALOMON.

At nunc hominem, paruam illum Mundum, quoad nostrum propositum, satis perlustrauimus: Et sic laboribus prophanis hisce superfedebimus, & ex DEI præcepto castino die Sabbathum celebrabimus, hoc est, requiem, æterni Sabbathi post hunc Mundum sensibilem subsequuturi imaginem, quo ea, quæ ad intellectualem illum Mundum, ac DEI, Angelorum, beatorumque hominum conuersionem æternam spectare videntur, quoad humanitas in hac infirmitate licet, enucleabimus. DEO sit gloria pro hæctenus suâ concessâ nobis gratiâ.

F I N I S.

I N D E X

RERVM ET VERBORVM
MEMORABILIVM, QVÆ
IN HAC SEPTIMANA PHI-
losophica continentur.

Prior atque coniunctionem copulatiuam sequens Numerus, paginam; Posterior autem, vel sequentes, versum (vulgò *Lineam*) significant.

A.

Adamas,

17.18

BECEDARII *Physici*,

Adamas è rubra terra factus, 18.11.12.

72.31.31

protoplastus historia animalium peri-

Abietes astu Solis vel motu

tus,

156.3.4 & seqq.

funis incenduntur, 69.

Admiratione res dignissima, 196.26. &

28.29

seqq.

Abstrusissimum,

201.27

Adonis apri violentia interemptus, 162.

Abusus omnia per se bona & innoxia, vertit

15.16. eius horti,

117.26.27

in mala & venena per accidens, 192.

Aduersum natura, nunquam ipsi solidè con-

13.14

ciliari potest, adeo vt generatio ex utroq;

per Accidentale aurum quid intelliga-

fiat,

127

etur,

84.14

Austusio semper adest iclui bombardico ex

Accipitres marini, 182.36. & 183.1

pulvere pyrio, vel igne, quo globus infici-

Acetum acerrimum, 88.8.9. & 99.16

tur,

52.5

Archelauus in taurum mutatus, 63.7.

Egyptus tritici ferax,

131.26

eius cornu, ead. 7.8 cornu copia, 160.22

in Egypto formicas esse magnitudine lu-

Achemenis, herba magica, 141.12.19.

porum, 193.28. *myrtus est odoratissi-*

20. *eius radices vino potæ quid prestent*,

ma, 145.29. *praesertim in locis mediter-*

ead. 15. & seqq.

raneis, à mari procul remotis, est raritas

Achilles, 126. *eius equi*, 161 I. *eorum nomi-*

aquarum, *adeoq; & euaporationum*,

na, ibid. vn. de geniti,

ibid. 2.

45.10.11

donec ad iustam Acmen peruenerint, 116.

Egypti cur tantas ceremonias cum boue

12. & 197.4

celebrarint, 159.26. & seqq. *cur Cro-*

Acipisces quomodo pariant, 183.11

codilum reuerentur, 184.24. & seqq.

Ff 3

selem

I N D E X.

- selem a deo honorarunt, ut selem occidisse, Romano aliquando capitale fuerit, 166. 29. 30. Cur Crocodilum venerentur, 184. 24. & seqq. Cur Oxyringum piscem inter sacra animalia coluerint, 179. 29. 30. leges suas omnes, & sacras & profanas, Mercurio acceptas referebant, 158. 36. & 159. 1. 2.*
- Eluri pisces, 183. 12*
Enigmata vernacula, 148. 28
Eolia insula, 45. 4
Aër, 5. 33. & 6. 1. 2. ex aqua rarefacta factus, 10. 6. 7. quomodo ex igne fiat, 37. 2. 3. suo modo ad sese mouendum impellitur, 44. 10. 11. in quem finit, ibid. 11. 12. in raritate & albo colore igni succedit, 17. 8. necessarius, & cur. 217. est cibus & potus plantarum, 116. 16. iunio & totius vniuersi continentis, 46. 14. nulli, nisi meteoris, natalem locum prabet. 46. 5. 6. 7. intermedius temperat omnia. 219. quando lumē Solis recipiat, 59. 30. 31. corpus rarum cum sit, non potest ita compingi, ut ferri vel marmoris soliditatem habeat, ita ut ignis nubes penetrare nequeat nisi per ruptionē, 36. 10. 11. 12. 13. in locis inferiorib. sublunariibus crassior quam in superioribus, 7. 35. 36
- Aër & cælum aërium in maiori Mundo, est ex aqua, 15. 31*
Aër tenuior transit in crassiorē, 14. 20. crassior in aquā. ibid. crassior philosophicus centenarium numerum refert, 12. 13. 14. subtilis, cælestis, millenarium, ibid. in cinere plurimus est aducititius, 206. 36.
- Aër cui assignetur, an cælo, an terra, 14. 2. 3. est intermedius inter vtrumq., ibid. 6. cum vtroque conuenit, ibid.*
- Aër terrestris, 95. 20. philosophicus seu chymicus, 14. 6. quid, 46. 17. interdum cælo ascribitur, interdum terra, pro diuerso respectu, 14. & quæ sequuntur.*
- Aër & aqua quid sint in opere philosophico, 15. 28. 30*
Aër & ignis coniuncti, quid, 14. 16
Aëris necessitas, 219. motus non à Luna prouenit. 44. 19. motus finis, 44. 11. 12. condensatio, vide Condensatio.
- Aëris humiditas in Elementorum coarctatione cedit in frigiditatem aquæ, 16. 2. 1. 22.*
- Aëris & aqua humiditas, 13. 18. 19*
Aërem sublunarem vnā cum cælo sensim moueri ab Oriente versus Occidentem, 8. 14. 15
Aère qui indigeant, 46. 12. & seqq. pro Aère pisces plerique aquam recipiunt, 182. 26
in Aère factum Philosophorum nasci, 46. 8
- Æs & laton, 131. 5*
Æs Philosophorum habet aquam permanentem, 93. 17. est Mercurius philosophicus, 98. 13
Æs vulgi non est Philosophorum, 93. 27
Æsculapius vnde natus, 186. 8
Æschylus poeta, 172. 7
Æstas hyeme quanto longior, 25. 16
Æstas & hyemes duæ in anno, 48. 18. 19
Ætas prisca paucis contenta, 128. 10. quibus vixerit, ibid. 11. prisca sequens qua inuenerit, 128. 11. 12
Ætas longa in cant, 167. 36
Æthio-

I N D E X

<i>Ethiopes simi,</i>	201.35	<i>Albedinis & rubedinā in vna specie rosa</i>	
<i>Ethiopes & Tartari sibi valde assimilan-</i>		<i>causa, qua,</i>	119
<i>cur,</i>	ibid.	<i>Albifica,</i>	98.19
<i>Ethiopsis herba vires magica,</i>	14.18.19	<i>Alcinoi horii,</i>	117
<i>Affectus Narcissi imbecillitatis,</i>	123.7.8	<i>Alcohol,</i>	106
<i>Afflictus citatur,</i>	41.25	<i>Aldebram,</i>	62.1
<i>Africa fluvios & fontes habet rariores,</i>	217.	<i>Alec piscis,</i>	183.14
<i>33 semper aliquid noui gignit,</i>	95.9. pe-	<i>Alemanici enses,</i>	50
<i>ctus in paruo Mundo cur experient,</i>	2.6.	<i>Alembicum, 35.6. calidum,</i>	8.1
<i>Africa vix vlla pluuia cadit, & cur,</i>	217.	<i>Alembicus nature,</i>	70.34.35
<i>31.32. praesertim in mediterraneis locis,</i>		<i>Alexander Benedictus,</i>	26.11
<i>est raritas aquarum adeoq; & euapora-</i>		<i>Alexandri Magni liberalitas in Aristote-</i>	
<i>tronum, 45.10.11. ciuitat. in locustis</i>		<i>lem,</i>	155.35.36. & 156.1.2.3
<i>deletam aut fugatam,</i>	194.8.9	<i>Alexipharmacum viperinum,</i>	189.8
<i>Agamemnon,</i>	224	<i>Allegoria,</i>	125
<i>Agathocles,</i>	89. antepen.	<i>Alterationis physica motus,</i>	39.23
<i>agens in materia,</i>	80.15	<i>Alumen, sal minerale,</i>	71.22
<i>Agri Philosophorum. 132.8. chymici,</i>	218.5	<i>Amalgamare licet aurum cum Mercurio</i>	
<i>Aglaophotis herba magica,</i>	141.12	<i>vulgi,</i>	100.33
<i>Agmina hostilia qua herba vertantur in-</i>		<i>Amasis, Egyptiorum Rex,</i>	175.12
<i>fugam,</i>	141.19.20	<i>Ambitus circularis Solis circa terram, vide</i>	
<i>Agmon citatur,</i>	81.34.35. & 178.18	<i>Circulus.</i>	
<i>agnus Pelopis,</i>	165	<i>America insula est & gemina, 226. cur pa-</i>	
<i>e Agno Tartaria,</i>	144	<i>rallata videri possit cum artubus exter-</i>	
<i>agnos iam recens editos balatum matrum</i>		<i>nis huius corporis,</i>	215.23
<i>suarum inter milleonos alios & persi-</i>		<i>Americus,</i>	200.2.3
<i>miles balatus agnoscere,</i>	202	<i>Ammianus citatur,</i>	193.29
<i>Ajax Oileus,</i>	122	<i>Amnes & stagna qua herba siccentur,</i>	141.
<i>Ala dua, (quibus in caelum subvolamus),</i>			18.19
<i>26 27 28</i>		<i>Amor recentior pellit vetustum,</i>	90.36
<i>Alas cum formica nanciscitur, qui cum ea</i>		<i>Amphisibena,</i>	186.28.29
<i>asidue suo labore fungitur,</i>	195.17	<i>Amyclas a serpentibus delctas esse,</i>	194.9.
<i>Alamanis herba magica,</i>	141.13		10.
<i>Albus color, vide Color.</i>		<i>Amygdalus arborum omnium prima floret,</i>	
<i>Albedo flos,</i>	152.28		152.27.28
		<i>Analogon anima quid,</i>	225

I N D E X.

- Anatomia hominis*, 158.10
Anaxagoras prædixit ad certum diem lapsurum ex cælo seu Sole lapidem magni ponderis, quod & euenit, 28.31.32. & 50.20. solutio physica, 29.22
Andromeda, 63.18
Anguis sub herba, 95.12
Anguilla quomodo generentur, 183.13
Anguli obtusi, qui hoc loco dicantur, 48.6.
 7. proprie dicti, intra quadrantem circuli fieri nequeunt, 48.5 6
Anhelatio piscium, 182.18
Anima rationalis ab extrinsecus immitenda, 99.31.32. non est spiritus animalis, nec intellectus, 211.23. non captratur cum falconibus, 101. vegetabilis in vegetabilibus, 7.19. sensitua in animalibus, ibid.20
Anima Osiridis, vide Osiris.
Anima vires, 204
Anima analogon, quid, 225
ab Anima vegetabili diuersum, quid, 109
Animal magnum, 225
Animalia Solu calore perfusa gaudent, crescunt, & aluntur, 7.1.2. cur longè alio modo nutriantur, ac vegetabilia, 157.31.32. radices aut primas venas in medio corporis dispositas & rectas habent, & cur, 157.34.35. habent membra organica 194.19. vbi in arbore nascuntur, 149.1.33. cælo illata, sunt, prima origine & introductione, chymica, 62.27.30.31
Animalium differentia, 158.10.11. & seqq.
aquatilium varietas, 182.5.6
in Animalibus venenosis animalium venenorum eorumq; morsuum aut damnorum medela quarendæ est, 159.9.10.11
Animum regis quisque intra seipsum habet, 206.24.25
Annona caritas. vide Caritas.
Annus quando formosissimus, 133.20
Antimonium semper aliquid noui gignit, 95.9. philosophicum a vulgari distans, 95.27
Antimonii spiritus, 95.6.7. signaculum, 95.33.34
Antimonio primas in philosophica Philosophi tribuunt, 94
de Antimonio quid sentiendum, 96.10
ex Antimonio genita non raro aliquid violenti & venenosi sub pallio præparationis regunt, 95.11.12
Antimoniales spiritus. vide Spiritus.
Antiquare noua, 77.23
Antonium Eremitam quid indies eruditior rem reddiderit, 114.3. & seqq.
Anubis Egyptiis quid, 167.10
Apelles ex linæ agnitus, 200.31.32
Apelleia manu dignum opus, 88.34.35
per Aprum Herculeum quid intelligatur, 162.6. & seqq.
de Apro Philosophi an etiam meminerint, 161. vlt. & 162.2. & seqq.
Apes vnde generentur, 192.24.25. & seqq.
 è vitulorum seu iumentorum carnibus putridis nascuntur, 197.32. non per communem generandi modum se propagant 195.35.36. si nulla existerent, an sola putrefactione ex melle produci possent, 196.13.14.
Apum

I N D E X.

- Apum origo,* 195.30. & seqq.
in Apum contemplatione quidam con-
uenit, 195.26
Apes Maro non neglexit, 191.16
in Apibus adultis potentia generandi,
 196.2.3
Apicula noua vnde generentur, 195.34.35
Aphrodites ortus, 88.36. & 89.1
Aphya, pisci uli, vnde procreantur. 183.
 15
Apis Aegyptiorum qualis, 159.5. quid
ipsis significet, 108
Apitius, 175.25
Apodes, 158.15
Apollo, 79.34. & 131.6. & 224.19. semper
iuuenis fingitur. 145.19. Philosophicus,
90.26. a cembustione immunus, 145.
 23
Apollonius Tyanau, 143
Appetitiua vis, 204.28.29
Aprilis inconstans, 133.16
Aproxis, herba magica, 141.7
Aptus ad respondendum quomodo quis
fiat, 201.9.10
Aquaprimum elementum, 10.6. in chy-
mia, secundum, 5.26. similior & prop-
rior est caelo, quam terra, 13.26.27. est
vinculum, quo Terra & caelum coniun-
guntur, 11.16.17. quid per eam hoc loco
intelligatur, ibid. 18.19. cui affribat-
ur, caelo, an terra, 13.23. transit in
terram, 14.21. quomodo in terram mu-
tetur, 16.11. nusquam non est, 85.7.
raro absque commixtione terra existit,
 42.14.15. *cur putrefacti omni aliquo mo-*
do subiecta, 42.15. quid. et herbis magi-
cis concrescat, 141.7. vbi nascatur in
arbores, 148.35. & 149.3. & seqq. cur
philosophis pretiosa habeatur, 85.8
Aqua aquam continet, 41.32. & III 56.
potentia vapor est, *ibid.33*
Aqua & Terra quid, 16.5.7
Aqua fetida, 81.28
Aqua fortis, 88.6.7. est ex attrahentibus
fortissimis, 121.2. ex vitriolo composita.
 120.15. *eius calor potentialis; ibid. 36.*
capita rosarum rubearum recentium,
muria conditarum, pallentium etiam
in hyeme, optimo rubore tingit & im-
buit, & cur, 120
Aqua grossa Thomae Aquinatis, cur vile-
scat, 85. mari in opere philosophico, 41.
 12.13.14. *mineralis & metallica lapidi*
genere proxima est. 166.26. Nili, qualis,
 220.23. *nitri, 221. philosophica quid,*
 132.14. *numerus denarium refert,*
 12.13. *digitos non madefacit, 99. sicca*
& puluerulenta, 95.20
Aqua fluxus & refluxus cause, 44.9. fri-
giditas in Elementorum coagulatione
cedit in siccitatem terra, 16.22
Aqua & aeris humiditas, 13.18.19
per Aquam in mundo philosophico quid
intelligatur, 11.18.19. marinam, dul-
cem sapius intelligunt, 41.24
ex Aqua, caelum quomodo conditum, 8.
 10.11
Aqua vnde fiant, 42.2
ex Aqua caelum factum, 13.25. & terra.
ibid. omnia in maiori mundo condita
sunt, 219. salsa marina. fit sal, 38.13.14
Aqua à Luna moture untur, 44.12.18.

- tendunt naturaliter ad loca centro terra*
proquinquora, *ibid.* 16.17
Aquarum raritas in Egypto & Afri-
ca, 45.10.11.
Aquarius alicubiloripes, 131.9
Aquila semper ad volatum parata, 95.15.
num chymia desit, & quid significet,
171.31. cur Iouis ales. 173.3. & seqq.
Aquile descriptio, 171.35. & 172.3. & seqq.
in Aquila formam mutatus Iupiter, 173.
 11.12
de Aquila historie applicatio ad chymiam,
 172.11
Aratio, 131.16
de Arbore casta Theophrasti, 143. vlt. &
 144.1. & seqq.
Arbores Hesperidum, 143.12. lunaria, 142.27
Arborum regina, 153.25
Archetypus ubi desit, ibi frustra materia
preparatur & excolitur, 196.18.19
Archimedi mira solertia in ratiocinando,
 206.9. & seqq.
Architectus nullus circuli arcana omnia se-
mul & semel comprehendere potest, 95.8
in Architectonica que sint membra praci-
pua siue fundamenta, 205.34
Arcus extensos in senem habentia nouem,
 72.25.
Arena maris alba, & saxien densum, nec
rarum corpus. 17.10. & seqq.
Argentum, quo est finis, seu ditius in mi-
nera, eo plus auri abscondit, 90.19.20
Argentum viuum, 71.28.29.30. separa-
 sum per magisterium. est principium
 cadmie philosophice, 74. est materia o-
 peris philosophico chymici, 78, 26.27.28
Argenti viui sedes, 131.2
Argentum philosophicum est aurum philo-
sophicum, 98.12
Argentea charitas in Dactylo concha ap-
paret, 181.9.10
Argo, nauis, 63.17
Argonauta, 127.
Argonautica expeditio, eiusq. allegoria, 165
Argus a Mercurio lapide trucidatus, 170.
 13.14
Argus, canis Vlyssis, 167.34
Ariena fructus pala, arboris, 147.23
Aries coelestis, 133.11.12.13
Aries an sit in opere philosophico, 165
Aries Phryxi, 62.32. & 63.1. *Martialis,*
 85.15
Arietis vellus a Mercurio deauratum, in
Mariis nemore suspensum, 143.2.3.4
Arista tritici, centum grana egerentes,
 131.26.
Aristeus mellis vsus & lectus coagulum in-
troductusse fertur, 196
Aristhenes, 41.18.19
Aristoteles, 10.24. & 182.10.22. historia
 animalium scriptor diligentissimus,
 155.32.33.34. ad Alexandram, 92.
 20. eius sententia de celo, 6.19. de ani-
 ma humana, *ibid.* 24.25.26
Armena terra mineralis, medicinalis,
 71.19
Armoniacum sal. mineralis, 71.22
Arnoldus citatur, 83. & 101. & 107. &
 169.12. & 178.34.35. & 90. & 222.7
Ar succinns natura noua generationem
efficit, sed absque ipsius adminiculo, nihil.
 225. naturam in omnib. imitari nequit,
 100.

I N D E X.

- Ars aurigena*, 201.5. (chymica praesertim) per qua inueniri possit, 104. chymica est tecta sub allegoriis, 104
- Artis & Naturae lusus*, 101. chymica inedalla intima, vide medulla.
- Artifex vulgaris ex Mercurio plumbi aurum producere nequit*, nedum Tincluram auream, 99
- Artificis in magno magisterio opus egregium*, 88.35.36
- Arsenicum, in suo bono vsu bonum*, 192.16.17
- Artephius*, 108
- Aruum tritico serendo quomodo preparandum*, 131.15
- Arui explanatio cylindro fit*, 131.17
- Arzoch, citatur*, 39.33.34
- Asa Regis mater, Macha*, 180.19
- Asie fertilitas*, 222.31. & seqq.
- Asiatici antiquitus cur molles & luxui dediti*, 223
- Astinus tardigradus in philosophia quid*, 161.28
- Ascensio & descensio elementorum in generatione mineralium quam diu duret*, 71.12.13
- Asiduus in langore citatur*, 37.10
- Astratus citatur*, 221
- Astrorum vires occultae cuique plantarum speciei affluentes*, 116.22
- Astrologi, 66.12.13. eorum regula, 65.25. & seqq. varius contemplan- di modus, 116.26. & seqq. audacia & vanitas, 45.20.21.22. stoliditas, 64.18. & seqq.*
- Astrologis qua demonstranda incumbant.* 65.8. & seqq.
- Astronomia vera & utilis, & ad quid, 66.7. & seqq. eius abusus, ead.11.12*
- Astronomi, 25.5. quoties solem terra maiorem statuunt, 12.10*
- Atalanta aprum maximum interemit.* 162.11.13.14
- Atalanta & Hippomenis allegoria, 163.33. & seqq.*
- Athensae cur vt Palladis, ita & noctuarum curam habuerint, 170.34.35*
- Atheniensis curusdam opinio de luna, 30.9*
- Attenuatio meteororum cum ascensione, 34.2lt. & 35.1*
- Audacia prudentia coniuncta. 199.32.33*
- Auditio fit in tempore, 51.32*
- Augias, Solis filius, 139*
- Acuta auditioni intenti, eo momento quo audiunt quid, obiectam non vident, 204.25.26*
- Augustus Caesar Romam reliquit marmoream, quam lateritiam inuenerat, 111. auimi relaxandi gratia piscatus est, 182.12*
- Auicenna, 50 & 82.20.27. & 168.17 & 190.15. & 39.30*
- Aues terriculamento à frugibus arcendae, 131.19*
- Aulopa piscis, 183.21.22.23*
- Aura quid sit, 167.32. proxima globo lapideo vel ferreo, è magno tormento bellico emisso, qua attigerit, violat laditque, 51.36. & 52.1.2. cur, ead.3*
- Aura, canis venaticus Atalanta, 167.31*
- Aurata piscis, 176.8 quomodo roeat, ead.12. quando captus, aurum deglutitum in ventre exhibeat, ead.18.19.20*

I N D E X.

- elementorum*, 38.6. *solis*, 6.34. *hora*
nona matutina, & *terti paomeridia-*
na differt, 49. *segetibus expectandus*,
 131.20
Calor critico philosophico, vt feliciter cre-
scat, quantum adhibendus, 133.2.3.
Calx, 17.17. *viua etiam ex aduersarii in-*
teruentu inflammatur, 69.29.31
Cameli mentio 161.17.
Campana absque pistillo, 91
Campana vsus in Turcia denegatus, 131.5
Campus Martius pro tironibus, 105.12.13
 14. & 29. & seqq.
Cancellaria imperii in microcosmo, 205.29
Cancellarii summi tres, 208.4.5
Cancer Herculi artificii laborioso chymico
summissus, chymicus est. 63.12.13. *luna*
Basilica & sedes ordinaria, 133.25
Canis Mercurium denotat, 167. *semper lu-*
po coniungitur vt aduersarius, 164.30
Canes bini caelestes, 63.17
Canibus monstrosis Poetarum quid indi-
catum fuerit, 167.28
Canicula, piscis, 183.15.16
Canis rabidi morsus, quo sanetur, 189.4.5
Cantharus, piscis zelotypus, 183.17.18
Capillis humanis quomodo opus philosophi-
cum assimiletur, 228
Capricornus Veneri aduersus, 96.36
Capricornus allegoricus, 95.17
Caput microcosmi, 201.22. *rationali vi*
anima destinatum est, 223. *prescribit*
tori corpori, 215
Caput corui vel cornicis, vide Coruus &
Cornix.
Capiti sit reuerentia, 215
Carbo ignitus cur rubescit videatur, 17.6.7
è Carcere tenebroso in aperta lucem seruis
producti facile amittunt visum, & cur,
 17. 24.25
Cardanus de causis pulchritudinis consu-
lendus, 203.24
Cardo ostii chymici, 221.1
Cardui, 193.6. *eorum extractio*, 131.16
Caritas annonae, 52.31
Carpio, 182.34
Cassiopeia, 63.18
Casus, qui ab imaginatione interius effor-
mantur, 203.2
Catena rarefactionis aut condensationis
chymica, 12.14.15
Cato integro libro brassicã tractauit, 114.23
Cauda praelonga, 179.36
Causatur, i. facit clarius apparere. 32.33
Georgius Cedrenus citatur, 3.4
Cedrus, 151. & 152. *eius natura nobilis*, 152.
 & 153
Centrum à circumferentia sua remotissi-
 mum, 13.35.36
Centrum centri, 81.3
Centrum solis, 25.25
Cerberus, 73.31. *quinquaginta capitum*
fuisse fingitur, 167.26
Cerdonum lasciuia, 121.34
Cerebro humano quomodo opus philosophi-
cum comparetur, 228
Ceres, 128.30.32. & seqq. *tadifera cur di-*
ta, 149.30
de Cerere, fabula vnde orta, 131.23
Cerua Diana sacra ab Hercule capta, 162
 22. & seqq. *eius cornua aurea quid si-*
gnificent, cad.
Ceruus

I N D E X.

- Cerus in Turba citatur,* 93. 14. 221. 24
magnus Cham extrema Indæ imperat, 49
Chambar citatur, 178. 9
Chaos rude, 73. 25.
Characopiscis, 180. 36. & 181. 3. 4
in Charontis cymba pedem unū habere, 91
Chasmatum causa, qua, 59. 25. & seqq.
Chelidonium philosophicum, 125
Chimera, 73. 31. 32
China, 45. 34
Chirocines, herba magica, 141. 12
Cholera rubea sedes, ubi sit, 228
in Cholera virtus appetitiua intelligitur,
 228.
Chryses, Sacerdos Apollinaus, 214
Chryseis, Chrysis, Sacerdotis Apollinai, filia,
 224.
Chrysozallum, 89. 8
Chylus, 77. 34. 35. Chymus, ibid & 112. 5
Chymia ars artium, 170. 23 cur ignarus
odio sit, ead. 32
Chymici, siue philosophi naturalis, officium
quod, 105. 17. & seqq.
Cibariorum inuentio, 128. 12
Cibus sit primum chylus, deinde chymus,
 112. 5.
Eibi alteratio in homine, 112. 5. & seqq.
Cicero, 69. 6. 7. 8. Siciliam horreum P. R.
vocat, 131. 26. 27
Cichorii genera, 125
Cinerem esse corpus rarum, vnde probetur,
 206. 32
in Cinere est aer plurimus aduentitius, 206
 36.
omnis magnus Circulus præsimitur nihil de
sua sectione intermedia supra & infra
terram amittere, 28
Circulus magnus in caelo imaginatione con-
stitutus, 21. 13. quid præstet. ead. 17
Circulus elementorum, 6. 32
Circulus à caelo & terra philosophica abso-
lutus, quoad ortum & motum perfectio-
nis, 12. 15. 16
Circuli arcana nullus architectus simul &
semel comprehendere potest. 95. 8
Circulus quadrati, 81. 34
Circuli solis ambitus, quantus, 26. 19
locus circulo arctico subiecta, 48. 10. 11
Circularis ambitus solis circa terram, quā-
tus, 21
Circumferentia quomodo se habeat ad suam
diametrum, 21. 31
Circumgyrationem menstrui lunaris cer-
poris per unum dimidium ex se lucidi,
per alterum opaci, 32
Citharæus piscis, 183. 18. 19. 20
Ciuitatem in Africa à locustis deletam, aut
fugatam, 194. 8. 9. in Gallia à ranis
ead. 9. in Hispania à cuni. ulis, ead. 10.
11. in Thessalia à talpis. ead. 9
Claritas argentea in Dactylo comba appa-
ret, 181. 9. 10
Clausa omnia quo aperiantur, 141. 19
Clementia Dei creatoris vnde ex parte agno-
scatur, 156. 36. & 157. 1. 2
Coagulatio, 134. eius alia species, 38. 11. 12.
Elementorum, 37. 10. 11. 12. quid sit, 16
19. 20. 21. coagulati ab eodem, 123. 15
Cælum an è terra factum, 10. 3. ex aqua
factum, 12. 23. rarefacta, 10. 6. 7. quo-
modo 8. 10. 11. sole quoties maius, 12. 11.
per se incorruptibile existit. 10. 25. 28.
habet

I N D E X,

- habet purissimam partem elementis terra in se,* 16. *maius terra,* 12. 5. & seqq. *impertit terra virtutes seminales, & formas rerum essentielles,* 10. 35. 86. *omnes vires,* 12. 21. 22. *non fert bruta,* 64. 30. *Aegyptiis antiquitus visum fuit instar tabularum, aut codicis explicati, in quo stella sint litera,* 62. 23. & seqq.
- Caelum non esse diuersum ab aereo tractu sublunari,* 6. 17. 18. *Caelum maius,* 11. 30. *Caelum maius & philosophicum diuersa,* 11.
- II
- Caelum & terra maxime sibi contrariantur, & longissime à se inuicem absunt,* 13. 34. 35. *Caelum aericum quomodo probetur,* 6. 3. *tribus rationibus,* 8. 4. & seqq. *in maiori mundo est, ex aqua,* 15. 31. *eius motus,* 6. 11. 12. *Caelum chymicum dicitur in hoc opere caelum philosophicum,* 10. 9. 31. 32. *an potior & dignior pars in philosophia occulta,* 4. ult. & 5. 2. & seqq. *ex aqua & aere factum,* 16. 2. *an mas sit, an terra,* 18. 15. *fœmina est,* 10. 34. *fert terra similes filios,* 18. 35. *quomodo magis corruptibile sit, quam terra sua,* 10. 31. 32. *terra sua dedit substantiam, non qualitates,* 11. 29. 30. *nisi esset, terra (philosophica) non fuisset producta,* 11. 27. *Caelum & terra coniuges in matrimonio viuunt,* 10. 18. 19. *Caelus cum terra vxore concubuisse dicitur,* 18. 20. *Cœna absque cibo,* 117. 13. 14.
- Cœli in terram mutatio, quomodo fiat,* 16. 6. & seqq. *Quid de Cœli figurarum erectione sentiendum sit,* 65. 2. 3. 4. *Cœli orbis non esse reipsa,* 6. 7. *sed fictitios, ead. 9. Colliquefactio, est ingressus vnus in alterum,* 16. 27. 28. *Colloquiorum istorum vsus,* 33. 7. *Colocasia quid cum chymicis tractationibus commune habeat,* 126. *per colocasiam intelligitur subiectum philosophicum,* 126. *Color inter extremos medius,* 142. *albus, est multa lucis & perspicuitatis,* 16. 35. 36. *fœminis peculiaris, ibid. nimis dispergit visum, aciemque oculorum ladit,* 17. 22. 23. & seqq. *promittitque fœrum philosophicum,* 169. 26. *cœruleus vnde,* 18. 2. *intermedius,* 170. 2. *amicatur visui,* 17. 21. *cur, ibid. niger est potius colorum priuatio, quam species,* 55. *rubrus, vnde,* 18. 3. *cœruleus vnde, ibid. 2. flavus, vnde ibid. 4. vlt. marinus,* 106. 10. *nubium nigrior quid denotet,* 39. 25. *arantiorum vnde,* 18. 4. 5. *aurora,* 17. 29. *terra, ibid. 34. 36. vnde ibid. supra album colorem nihil reperitur magis coloratum,* 55. *Color tinctura, vide Tinctura. Colori (faciei humana) non nimium credendum,* 203. 19. 20. *Colores quo differant,* 17. 1. *extremi, ibid. 2. intermedii, ibid. 3. extremi absque intermediis coniungi nequeunt,* 169. 36. & 170. 1. *quomodo per se considerentur,* 17. 26.

I N D E X.

17. 26. quomodo ex nigro & albo compositi, *ibid.* 27. omnes, excepto nigro, sunt in sole, & quomodo, 55
- Colores iridis, 54. 31. & seqq. vnde, cum sol nullos habeat, 55. in quo proprie appareant, seu, quod sit eorum subiectum, 55. 56
- Colores substantiarum velle deducere ex elementorum qualitibus primis, aut secundis, frustraneus labor est, 119. 22. 23
- in Coloribus compositorum est magna diversitas, 17. 13
- Colorativa terra minerales, medicinales, 71. 19. 20
- Columba pannonica, 169. 27. Veneri sacra, & cur. ead. 25. alba quoque in opere post coruum viscenda. 169
- Columba in ventre cordi abscondita, 169. 23.
- Columbus, 200. 2. 3
- Cometa si infra lunam sit, parallaxin quoque, habebit maiorem, 61. 1. 2. in caelum summum ascendens, 10. 29. 30. 31
- Cometa quid, 6. 15. & 59. & 60. 2. eorum materia, vnde, 35. 18. quando illuminentur, 60. 6. an quoque supra Luna regionem ascendant, an vero semper in aere sublunari harent, 60. 15. 16. & seqq.
- Cometa, vt stella, lumen solis in se recipiunt, 6. 3
- Cometa quidam, 6. 14
- Cometas non esse igneos vapores in aere accensos, 60. 4. plures in caelo sitos, historia recensent, 60. 23. 24
- Comitas Salomonis, 15. 24
- in Composito semper aliquid manere de prius qualitatibus & substantiis, 16. 25. 26
- Compositum philosophicum, 5. 11. 137. eius gemma, *ibid.*
- Conceptio vegetabilium quando & quomodo fiat, 115. 17. 18
- Concha, 182. 33
- Condensatio aeris fit duobus modis, 7. vlt. & 8. 2
- Condensationis & raritatis causa efficiens, qua, 38. 2. 3
- Condensatio meteororum fit cum descensione, 35. 1
- Condensatio & rarefactio substantia est ex praecipuis operis philosophici operationibus, 36. 32. 33. 36. cur, ead. & 37. 1
- Condensationis aut rarefactionis chymica catena, 12. 14. 15
- Condensatum, in opere philosophico nobilius est rarefacto, licet eo sit posterius, 10. 7. 8. 9
- Consilarii, Principum oculi & aures, 207. 14
- Constantia incredibilis, & humanam imbecillitatem pene superans. 200. 5. 6
- Contabescere quid videatur, 123. 18
- Continens plenum, 35
- Contraria contrariis tolluntur, 190. 11. absque medio non continentur, 14. 9 copulentur oportet, si vnum in alterum agere debeat, 13. 32. 33
- Contrarietates naturarum, 191. 11
- Copernicus, 5. 16
- Coracesia, herba magica, 141. 6
- Cor hominis, 115. 27. & seqq. & 216. 14.

I N D E X.

- & seqq. quomodo in humano corpore procedat in suis operationibus, 216. 21.
 21. & seqq. singulis membris & visceribus dat vitam & viuificos spiritus, 219
Cor animalis in arboribus truncus vocatur, 115. embryonis vegetabilis, 132. 16. mundi metalli an suum motum habeat, 217. 13. 14. ignea philosophicum exprimit, 219
inter Cor humanum, tincturam philosophicam & vini spiritum similitudo concinna, 138
Cor di humano quomodo opus philosophicum comparatur, 228
Corinthias, herba magica, 141. 7. eius decocto in aqua protinus sanari serpentum venenatorum morsus, si eo foueantur, 141. 8. 9. eius succus, 140. 10. 11
Cornicula loquacula, 135
Cornua luna crescentis acuta; & decre-
 scentis, obrusa, 32. 28. 29.
Corona anni magna, 132. 6. 7
Corona papulea, Herculi sciennis, 145
Coronis nympha à Diana extincta, 186. 8. 9
Correlatiuorum vnum alteri dat esse; quoad relationem, 11. 33. 34
Corpus absq; Spiritibus quodcunque mortuum est, 110. nullum adeo destrui potest vt omni forma orbetur. 111. quomodo fiat spiritus, 37. 16. 17. 18. fixum de corde Saturni, 132. 18. 19. Luna, vide, Luna, 32. 29
ex Corpore quando & quomodo fiat spiritus, 196. 29
in paruo Corpore saepe magna vis latet, 12. 27. 28
Corpora plura (simul & semel) vno in loco non esse, 7. 23. nec penetrare se inuicem, 306. 34. 35. perfectissima & imperfectissima ab habilitate ad recipiendū tincturā excluduntur, 97. 32. etiā magna longius remota, cur minora appareant exiguis corpusculis, at propinquis, 2. 4. 33. rariora habent plus lucis, 17. 3. 4. densiora minus, ibid. 3. 4. non sunt soluenda absque spiritibus, 110. area & similia sagittis hamatis in Persia cælitus decidunt, 50
Corpora facili destructionis, 17. 16
Corporum omnium longissime à nobis distantium magnitudines & distantia quomodo possint indagari, 24
de Corporum compositorum raritate & densitate, multo vero minus de qualitatibus primis) ex ipsorum coloribus indicari nequit, 17. 19. 20
Corporibus loca mutare à Spiritibus portatos per aerem, probatur, 141. 26. 27. 28. manere autem corporibus in certo loco imaginatione & somno detentos, & spiritu à spiritu in loca remotiora interrim deducto, videtur ab experientia probari, ead. 28. & seqq.
Corpuscula rosa frigida, 120. 36. & 121. E
Coruus Apollini sacer, 167. 14. 15. inauspicata avis quid in philosophia prestet 168. philosophicus in columbam niue albiorē conuertitur, 169. 21
Caput corui vel cornicis, operis philosophici principium, 186. 15. 16
Coruum alias inauspicatam, in arte chymica boni esse auspicii, 169. 9. 10. esse operis initium, ead. 1.
per

I N D E X.

- per Coruum quid in hac arte significetur,* ab eo diremptus est, 171.14.15
 169.10.11.12 *Cygnum philosophis subiecta chymica de-*
Crabones vnde nascantur, 197.31 *notare,* 171.13.14
Crama ex Saturno & Ioue. mistis subie- de Cygno quid statuendum, 171
ctum physicum, 94 *Cyllene, mons Arcadie,* 126
Crassa & corporea, qua scala ascendam ad *Cyllenus dictus Mercurius,* 126
spiritualem nobilitatem, 211.32.33 & *in Cymba Charontis pedem vnū habere,* 91
 212.1. & seqq. *Cymbalum aureum citatur,* 172.23
Creator vnde agnoscendus, 104 *Cynocephalī natura,* 167.11. & seqq.
Creata omnia, ad ornatum vniuersi mun- per *Cynocephalium quid intellexerint,* 167
dispectant, 192.7 *in Cyrenaica regione lex est ter anno locu-*
Cremor in lacte, 81.10 *stias debellandi,* 194.4
Creta albiſſima, adeoque lucidior nec ta-
men rarus & sſz qavis, sed densum
corpus, 17.10.11.12 D.
- D** *Aethylus, concharum generis,* 181.5.
 & seqq.
Daphne, amasia Apollinea, 145
Darda, Indorum populi, 193.25
Dardanus citatur. 178.8
Dealbatio, que fit à fumo albo, non est so-
lummodo superficialis, sed in profundum
substantia penetrat, ideoqz perpetuo du-
rat, 43
Deambulatio in arbusta incundior, 141.
 34.35
Declinatio planetarum maxima ab eclipti-
ca versus Septentrionem, si hic ad Ar-
cton, aut versus meridiem, si obi frigus
dominetur, est causa frigoris, 48.34.
 35.36
Decoctio minuit, 137
Decoctum Corinthadis, vide Corinthas.
Defectionis nostra à Deo incommoda, 208
 22.23. & seqq.
Deliria & ludibria ethnica, 129.13
Hb 2 Delphos

I N D E X.

- Delphos umbilicum seu medium terra representare,* 173.8.9
Delphini, 182.32
Demo, fatidica femina, 25
Democritus, 103. herbas magicas quas numeret, 141.11.12.13
Demophon contraria aliis hominibus natura fuisse dicitur, & quomodo, seu. cur, 152.29.30. *Gabricum denotat, ead.* 25
Densum à tenui soluitur, 37.35
Deus, Iehoua, 52.26.27. ad quid fulmine utatur, ead. 27.28. *opt. max. laudatur,* 132.35.36. *mysteria quam plurima humano corpori insculpfit, 200.35.36. Dei benignitas vnde agnoscatur, 104. creatoris gratia, providentia & dementia summa vnde, 156.35.36. & 167.1.2*
Deos binos, bonum & malum qui heretici posuerint, 191.31
Diameter terra, 21.34. integra quot miliarium Germanicorum fit, 21.2
Diana, 53.16.29. Luna philosophica, 162.33.34. in Apollinis philosophici ortu obstericem agit, 90.28.29. in ipsius autem ortu, Saturnus, *ibid.*
Diaphanum interdum duplex inter visum nostrum & rem visuatam intercedens, 8. 10. 11
per Diaphanum crassius, cui aliud tenuius est continuum vel contiguous, corpora maiora apparent, 26.2.3.4
Diaphragma pectoris humani, 218.31. terram exprimit, 219.12
Dicendi vbertas Asiatica, 114.17.18
Dictum ethnicorum, Iuno Lucina fer opem, quomodo intelligendum, 57
Die huius septimana quoque, qua dere agatur, 4.7. & seqq. & 6.27.28. & 34. 33. & 68.15.16. & 113.32. & seqq. & 157.23.24. & 199
de Differentia, sensu, generatione & proprietate piscium, quid auctores sentiant, 182.26. & seqq.
Diuina, 52.31
Dionysus, 79.34. Gracis vini inuentor, 136. qui tamen non est, ead. 27. eius maturatio in femore Iouis, 86.21. cur ei serpens occisus ascribatur, 186.24.27
Dionysiacæ festa, qua & Trieterica, 1;6.
Dissimilitudinis animalium in externa forma & colore, cause, 202.30. & seqq.
Distantia solis à nostro visu, 21.35.36
Distantiam quorumlibet corporum à nostro visu, eorumque magnitudinem indagare est, 23.2.3.4
Distillatio aquarum, 35.21.22
Diuersitas humana faciei, 202.23
Diuersa rerum species ex eiusdem rei diuersa p. utrefactione, 196.16.27.28
Dominus, 11. 34.35. parui mundi vbi sedens de fenestris prospiciat, 215
Domum à domino cohonestari oportet, non contra, dominum à domo, 213
Dominis magnis imperans, 209
Dorsum viridans, 179.35
Drachma Attica Scrombum expiscantibus apud Byzantios proposita, 181.26. 27
Draco, 19.32.34.36. & 172.1. eius mentio in philosophia frequēs, 185.8. & seqq. aurei velleris custos, 73.13.31. Hesperidum horti, ead. ibid. philosophorum, 73.30.

I N D E X,

73. 30. in humidis locis stabulatur, 74. *Elementa, ex quibus noua generatio fieri*
 3. 4. huic interfecto quid faciendum, debet, resoluenda, 78.3
 74. *Elephas magnus,* 157.3
 cum Dracone Cadmeo quid agendum, 73. *Eleusus, vrbs,* 136.20. *Eleusina, festa,*
 34. & seqq. & 74.1.2.3.4. *ead.*
Dracones volatiles, qui currum per aerem Eleusius Rex, vide Rex.
 trahant, nulli sunt, 129 *Elixir, quomodo coaguletur,* 123.17. *pro-*
Dubitare de ethnicorum fabulis, capitale pria sua aqua soluitur, 123.15.16
 fuit, 64.7 *Embryo, 112.6. vegetabilis & mineralis,*
Dumi, 193.6 132.16
 E. *Enematum vsus,* 173
Enses Alemannici. 50
Epar, 158.5
E *Cheneis pisciculus,* 176.22.25. *eius vsus*
in Medicina, ead. 33.34.35 *Epati humano quomodo opus philosophi-*
Echidna & Typhon quorum monstrorum cum comparatur, 228
parentes. 187.20.21 *Epeus, equi Troiani autor,* 160.25
Echidna quoque pro Hydra ab Hercule oc- Ephefii contra locustas ordine militari ad
cisa accipitur, 187.27 *bellum exierunt,* 194.2.3
Echinus pisciu, 181.17. & seqq. *Epicureus primus Athenis intra mœnia*
Echini marini, 182.34 *hortos instituit, 117. recte intellectus ex-*
Eclipsis Solis aut Luna philosophica, 20. cusatur, *ibid*
 11.12.14.15. *quomodo sint simul & se- Epistola Solis ad Lunam citatur,* 168.20.
mel, *ibid.* *Rhasis,* 87.36.
Eclipses lunares, 32.25 *Equo è zephyro vento concepta & concipi-*
Ecliptica solis ambitus, quantus, 26.19 29 *ens in philosophia, quid significet,* 161.
Effumationes, 217.33 *Equus celer & fortis,* 157.3. *Troianus,* 160
Elementum quam simplex, aut purum, 16. 24
 9.10. *vnnum trahit alterum sibi vici- Equi Achilles,* 161.1. *vn de geniti, ead.* 2.
num, vel ad vitam, vel ad mortem, 74 *eorum nomina, ibid. Diomedis, Regis*
Elementa quadam humida, 15.32 *Thracum,* 160.31.32.35. *Solus,* 161.6.
Elementorum circulus, 68.32. *amicus com- & seqq. rabiosi aurigam excutiunt,* 205
plexus, 69.2.13. & seqq. *mutationis 12.13*
ordo, 14.19. & seqq. *Equorum Rhesi abductio, inter requisita*
de Elementorum extractione è chelidonio, expugnanda occupandaque Troia, 161.
quid sentiendum, 125 4.5

I N D E X.

- Equorum solis coloribus quid significetur,* 161.14. & seqq.
- Erectio figurarum cœli,* 65.2.3.4. quid de ea sentiendum, ibid.
- Eruca,* 193.15
- Eruce in papiliones transeunt,* 191.30.31
- Erymanthe nobilis matrona,* 1
- Erythacus,* 175.26
- Esculentorum & potulentorum varietas, in homine modum omnem excedit,* 202.33.34
- Esse quasi, & esse simpliciter longe inter se differunt,* 93
- Ethnici,* 63.36. & 64.1. allegoriis poetarum chymicorum seducti, 128.30
- Ethnicorum dictum, Iuno Lucina seropem,* 57
- Euciones morosi,* 135
- Euaporatio inæqualis inæquales ventos producit,* 45.19.20
- Euaporationum raritas in Ægypto & Africa,* 45.10.11
- Europa, Cadmi soror,* 63.3.4
- Europa an præ aliis partibus mundi caput sit, 215. parui mundi caput,* 201.22
- Europa philosophica forma reip. 204. Imperator summus, ead. 14. & seqq. Cancellarius summi tres, 208.4.5. officiarum, ibid. dignitas maxima, quæ,* 207.28.30
- in Europa philosophica quot organa, tot regna,* 209
- Eurystheus,* 162.6.27
- Exemplar sacrosanctæ Trinitatis notabile,* 207.24.25
- Exercitus mineralium,* 224
- Eximenus citatur.* 40.26.27
- Eximidius philosophus citatur,* 219.18. & 220.11. & seqq.
- Experientia,* 102.10. & 127.26. & 141.30.31
- Expiatio metallorum per metalla,* 224.10
- Extractio elementorum è (helidonio),* 125
- Extrema partes humani corporis, vide Partes.*
- F.**
- F***aba Ægyptia, vide Colocasia.*
in Fabapueri quod inueniunt. prouerb. 64.33
- Fabule de Hyacintho involucrium,* 122. eius explicatio, ead.
- Fabula de Pyramo & Thyse explicatur,* 146.26. & seqq.
- Facies humane diuersitas, 202.23. tanta, ut vix duo Menachmi in mille myriadibus occurrant,* 201.27.28
- tres Facies in vno patre,* 140
- Faces animalis quotuplices, & vnde educantur,* 158.8.9
- Falx Saturni qua patri suo virilia amputauit, cur in Siciliam delapsa dicatur,* 131.29 & seqq.
- Fastus mortalium fere omnis quibus fuenis quasi suffarcinatus constet,* 72.16.17
- ex solis Fauis, nullis apibus presentibus, nulli factus emergunt,* 196.1.2
- leuis Febricula,* 203.18
- Felis cur inter hieroglyphica animalia relata,* 166.33
- Feles in tenebris nocturnis hominem visu ante-*

I N D E X.

- antecellunt,* 202.20 *Focus est in medio terreni orbis,* 70.1
Femora locustarum Indarum, 194.7 *Foci philosophici,* 93.14
Fermenti vis potens est in agendo in fermentatum, 94.23 *Fœmina non generant cum fœminis,* 92.
Fermentatio inutilis, que, ead. 24.25 15
in Fermentatione ad quid respiciendum, ead. 24.25 *Fœnum humidum angusto loco conclusum,*
ead. 24 *ex se inflammatur,* 69.29 30
Ferrum mutatur in aurum, 194.33.35. *Fœtus, quo matri coniungatur,* 11.10.11.
 36. quomodo, 195.10.11. *habet magnetem attractivum sui.* 93.16.17 *philosophicus vnde nascatur & ubi,* 46.
 7.8. & 147.7. *visini,* 164
Ferrum, insula Canariarum, 149.20 *Folia herbarum & arborum,* 17.16. 70. &
Ferri frustum ponderis 100. marcarum, *rubee, etiam in frutice manentis, fumo sulphuris vulgaris tacta, dealbantur,* 121.45.6
apud Lurgeam cœlitus decedit, 50
Fertilitatis terra Aegyptia singulare indicium, 220
Ficus, 151. eius allegoria chymica, 153.8
de Figurarum cœli erectione quid sentiendum, 65.2.3.4
Filamenta serica, 146.17.18.19
Filius Dei quod munus ante omnia elegerit obeundum, & perfecit, 200
Filius à patre virtutem & regni hereditatem promissam obtinet, 79.34.35
Filius generosus, 84.32.33
Filia regis mineralium, 224
Flammellus, 103
Flamma ignis per se non rubea, sed alba, 17. *lucidissima in furno pistoris,* 220
Flavus color amicitur visui, 17.21. *cur, ibid.*
Flos Solis. 124. quem exprimat, ead. helio:ropia quaeque longe antecellit, ead.
Flores fragrantiam vnde accipiant, 195. 32.33.
Fluxus lincae, 81.4

Formica vnde nascatur, 196.27.28. *tandem mutatur in alitem, seu muscam,* 194.28.29
Formicam esse diligentis patrisfamilias ideam, 195.14
Formi-

I N D E X.

- Formica viua mortuas sepeliunt*, 195. 22. *Fulgur*, 35. 32. 33. & 58. 29
 23. in quibusdam regionibus in inusita- *Fulmen*, 35. 32. quid. 51. 34
 tam magnitudine excrefcunt, 193. 16. 17 *Fulmini peculiaris sua venenofitas eſt, que*
magnitudine vulpium alicubi maiores, animalibus prater impetum lethalis exi-
ead. 22. & feqq. ſtit, 52. 6. 7
in Fornicarum contemplatione quidam *Fumus*, 42. albus, vnde, ead. vlt. & 43. 2.
confenuit, 114. 23. 24. 195. 25. 26 *eius efficacia, ead. 13. 16. Tobacci, 42. 27*
Fortuna bonis cur plures homines magis de- *de Fumo albo philoſophi quid ſcribant,* 42.
lectentur, quam intellectus, 213. 14. &
ſeqq. 27
Foſſilia terra in legitimo ſuo uſu bonis ma- *Fumi plerunque nigri,* 43. 5. cordialium
xime annumeranda ſunt, 72. 23. 24. & bene olentium quid preſtent cordi
ſimpliciter miſta ſequuntur, & cur, 68. humano, 42. veneroſi, 73. 2
 12. 13. 14. ſunt varia, 71. 16. 17. ſine *Fumorum genera quot,* 42. 27. 28
Mercurio qua, ead. 19. ex Mercurio com- *Fumi fuga,* 42. 27
poſita, duplicia, ead. 23. eorum abuſus *Furta Mercurii, vide Mercurius.*
efficit vt ea ſint irritamenta malorum,
 72. 21. 22
- Flagrantia florum vnde,* 195. 32. 33
- Fractio nubium, vide, nubes.*
- Fratres Cadmai, 123. 22. Iasonii, ead. 23*
- Fraxinus,* 150
- Fraxinum ſerpens omni contentione fugit,*
 151
- Frigiditas aqua in elementorum coagula-*
tione cedit in ſiccitatem terra, 16. 22
- Frigiditas terra & aqua,* 13. 17
- Frigus brumale aquam in glaciem coagu-*
lat, 38. 10. 11
- Frigoris cauſa vera qua,* 47. 21. 22. 25. ſe-
cunda cauſa, 48. 21. tertia, ead. 28. in-
aqualitas, vide, inaequalitas.
- Fruſtus bis quotannis vbi praeueniant,* 221
- Fruſtibus prima aetas vixit,* 128. 11
- Fulgor ſolis in Charace piſce apparet,* 181.
- G.
- G**abricus & Beia. 10. 16. 17. & 146.
 27. Beia precioſior, 10. 18. terram
 refert, 10. 17
Gabritius Beia, 80. 15
Gagates niger, eſt gemma ſurculi philoſo-
phici, 137
Galenus, 200. 12
in Gallia ciuitatem à ranis deletam, vel ſu-
gatam, 194. 9
in Gallis circa Michaelis feſtum animal-
cula reperiuntur, 149. 35. 36
Gallus gallina, 80. 15
de Gallina & ouo dubitarunt antiqui, v-
trum prius, 41. 35
Galline nonnunquam abſque gallo pari-
unt, 168
Ganymedes, Regis Phrygia filius à Iouera-
ptus, 173
 Gargi-

I N D E X.

- Gargitius* qui, 167.24
Gasi montis incolae contra locustarum agrum Iouis auxilium, & Seleucidum auium, eas perimentium, aduentum, implorare coacti sunt, 193.33. & seqq.
Geber philosophus citatur, 78.32.35. & 81.28. & 94. & 104
Gellius citatur, 148.20
Gemini caelestes, Castor & Pollux, 63.10. & 133.18
Gemma nascuntur è surculo, 137
Gemma surculi philosophici, ead.
Genealogia Veneris, 88.26
Genus cum genere iungendum, 110
Genera diuersa non facile consociantur, 127.30
Generandi mos communis, 195.36. potentia in apibus adultis, 196.2.3
Generationis apum forma, 196.2. & seqq.
bombycina circulus integer, ead.36. & 197.1. & seqq.
per genitale membrum resectum quid significetur, 180.26. & seqq.
Genii & ingenii sal, 200.11
Genus Mercuriale, 95.21.22
Georgius Cedrenus, vide Cedrenus.
Germina nascuntur è gemmis, surculi philosophici, qua, 137. ead.
Gesnerus, 182.10
Glacies, 17.18. quid, 47.1.2. corpus durum, 38.11. frigoris vehementia fit. ead. 10.11. & 46.27.29. & 47.1.2
Glandibus prisca aetas vixit, 128.10
Glaucion, herba miranda virtutis, 127
Glaucus piscator. ead. piscis, 181.14.
Glebarum attritio, 131.16
- Glycas, annalium scriptor, citatur,* 2.7
Graculi à Thessalis, Illyricis & Leniis contra locustas nutriti, 193.35.36
Gradus, partes circuli astronomici, 21.14.
vnus in caelo, quanto terrae spacio respondeat exacte, 21.24.25
Gramina viridia, vide Virid.
Granatus, gemma, 105.2. & seqq.
Grando, vnde, 35.14. quando fiat, 46.35. frigori vehementia fit, ead.26.29
ex vno Grano quinquaginta, 131.21. trecentas & quadraginta nouem stipulas
Neroni missas, ead.24. quadringenta, paucis minus, germina Augusto imp. missa, ead.2.24
Gratia Dei creatoris vnde ex parte agnoscatur, 156.35.36. & 157.1.2
Gratianus citatur, 37.16
Grillus, 177.26
in Gronlandia sol circa solstitium hybernum non oritur, 48.12. & seqq.
Gummi, 43.4
Gurgulio, 192.31. vnde nascatur, 196.27
Gyari insula incolas à muribus delectos vel fugatos, 194.10
Gymnosophista in Aethiopia collegium philosophicum habuerunt, 143

H.

- H***Abilitate ad tincturam recipendam praedita, qualia,* 97.30
Haleces, 182.36
solo Halitu viperarum, in Phoenicia homines pernegari, 190.36. & cur, 191.1
Hallucinatio visus, 58.9.10

I N D E X.

<i>Halo</i> , quid, 58. 5. quid hyberno tempore pranunciet, <i>ibid.</i> ubi sit, ead. 6. 7. 8	Herodotus, 29. 19. & 193. 22. citatur, 132. 8
<i>Harmonia</i> , Martis & Veneris filia pul- cherrima, 19. v. 20. nuptum elocatur Cadmio, <i>ibid.</i> 21. Cadmi vxor, 89	Hesiodus, 127. 4 Hesperidum horti, 117 Hierapolis, Syria vrbs, 184. 4 Hieroglyphica Aegyptio- Graca. 88. 26.
<i>Harmonia</i> sonitus, 131. 7	27. & 187. 14. 15
<i>Hasta</i> Achillis, : 50. Pelias dicta. 153	Hieroglyphica litera, 160. 2
<i>Hebenus</i> , 150. in sola India, crescit, <i>ibid.</i>	Hieronymus mortuus, 26. 10
<i>Hebenum</i> nigrum, 153. 1	Hipparchi stella, 59
<i>Hebraei</i> , 180. 18	Hippocrates, 200. 12
<i>Hedera</i> , 151. & 153. 11 & seqq.	Hippophouas, vel, Hippophetas herba ma- gica, 141. 13
<i>Helena</i> vna cum Polluce ex vno ouo edita, 123. 31. 32. spectat ad thymia, 63. 11. 12	Hippopotami, 182. 32
<i>Helena</i> medica lacryma, 123	Hirundines marinae, 183. 1
<i>Helenium</i> vnde natu, ead. cuius coloris, <i>ibi.</i>	Historia animalium notitia vnde obscu- rata, 156. 9. 10. 11. eius vsus, ead. 16. & seqq.
<i>Heliotropia</i> , 224. Latine quomodo & cur ita dicta, 125	Hispania frugum fertilis, 131. 33 in Hispania ciuitatem a cuniculis deletam, 194. 10. 11
<i>Hemicycli</i> duo, circuli generationis bom- bycinae, 197. 11. 12. 13	<i>Historica</i> Chaldaica, 1. de Salomone & Regina, Saba, vbi in sacris Bibliis doceat- tur, 2. 12. 13
<i>Heinrici</i> Brucci Sphaera, 8. 18	Historia de Aquila applicatio, vide, Aquila.
<i>Herbarium</i> , 114. 11. & seqq.	Historiam eihnicorum in plerisque claudi- care, 64
<i>Herba</i> quatenus in hoc opere consideren- tur, 114. 9. 10. magica apud antiquos qua comemorentur, & quid ipsis tribu- endū, 141. occulta proprietatis in super- sitione magica multa reperuntur, 140	circa historiam animalium sapientes om- nium etatum occupati, 156. 15. cur, <i>ibid.</i>
<i>Hercules</i> , 63. 18. integrum annum cueur- rit, antequam ceruam Diana defatiga- ret atque comprehenderet, ead. 25. 26. aprum in Erymantho, Arcadia mon- te, natum, perculit, 162. 34. Gargi- tium interfecit, 167	in Historia omni, membra praecipua & pri- mogenia, qua, 205. 32 & seqq.
<i>Hermaphroditus</i> , 79. 20	in Historia animali formicarum, multa ve- niunt consideranda, rationi scitu perne- cessaria, & imitatione dignissima, 195. 20. 21
<i>Hermes</i> Aegyptius, quis, 158. 36. citatur, 19. 34. & 39. 32. & 78. 21. & 137. 28. & 140. 13. & 168. 33. & 171. 20. & 217. 6.	Hollerii commentar. 189. 30 Homagium, 215 Home-

I N D E X.

- Homerus,* 131.31. & 203.34
Homo animam suam rationalem ex manu Dei accipit, 7.20.21. *cur animal dicitur,* 214.12.15. & seqq. & 215.15.16. *cur à Logicis animal rationale describatur,* 215.9.10. *parvus & inualidus, sed ratione prœditus,* 157.4.5. *inermis, cur nascatur nudus & imbecillis corpore,* ead. 1. *prudentissimum animal cur dicatur,* ead. 17. *parvus mundus,* 200.9. *quatuor sinibus seu capacitatibus constat,* 201.19.20. *absque bono vtili. civiliter sepultus,* 117. *curru per aera volare nequit,* 129. *eius finis Theologicus,* 117. *anatomia,* 158.10
- Homini lapsò in horto qua acciderint, vide Hartus.*
- Hominem reuera non esse animal,* 214.12. & seqq. & 215.1. & seqq.
- Homine nihil dignius, quam ex humanis diuina metiri.* 104
- Homines multi, cur vere sint homines, ignorant,* 212.20.21.23.24. *plures fortuna bona bonis intellectus cur praferant,* 213.14. & seqq.
- Hora pomeridiana aestate cur longe calidiores sint, quam matutina, quam vis sint eadem à meridie declinatione, & Sol in iis aequales radiorum repercussionis angulos faciat,* 49
- Horizon oppositus apud Antipodas,* 44.18
- in Horto homini lapsò qua acciderint,* 141.35.36
- Horti Adonidis,* 117. *Ascinoi,* ead. *Hesperidum,* ead. *Semiramidis in Assyria pensiles,* ead.
- Horrorum usus,* ead.
- Hospitium absque hospite,* 91
- Humiditas aeris in coagulatione elementorum cedit in frigiditatem aqua,* 16.21.22
- Humiditas aqua & aeris,* 13.18.19. *lunaris,* 97.36. & 98.1. & seqq.
- de Hyacintho quid,* 122. *fabula inuolutum,* ead. *eius explicatio,* ead.
- Hyades imbrifera,* 133.15
- Hyena sexum alternatim mutat & naturam,* 166.17
- Hydra,* 73.14.32
- Hydrargyrum,* 71.28.29.30
- Hydropici lapillo quo admoto curentur,* 189.31.32
- Hyemis inaequalitas,* 48.23
- Hygrophœnix piscis,* 176.6.7.14. *vbi degat,* ibid. *eius descriptio,* ibid.
- Hypotheses astronomicae quaedam refutantur,* 25.22
- Hyrampus, Princeps Tyri sagacissimus,* 3.28. *cur eo tempore, quo Regina Saba Hierosolymis erat, & ipse eo se consulere,* ead. 28. & seqq.

I.

- I**ason, 62.34. *idea medici perfecti,* 70.8
- Ibis cur ab Aegyptiis culta,* 173.27.28. *an chymica quoque sit,* 173.15. *eius descriptio,* ibid. 19. *Medicina adiectamentum quomodo contulerit,* ibid.
- Ictus Scorpii, quo remedio sanetur, vide Scorpius.*

I N D E X,

- Ignis*, 5.35. & 14.24.25.35. est rarum Imperium summum cum senatu septem vi-
 elementum, 17.7. vnde fiat, 12.33. rali, 204.11. & seqq.
 eius domicilium vbi, ibid. 34. cur, ibid. Imperium Macedonicum & Romanum
 35.36. in quolibet elemento latet, 68. in Asiam & Africam longe lateque do-
 17. an ascribantur celo, an vero terra, minium extulerunt, Persicum & Af-
 12.30. in terra hospitium inueniens, 14. syrium non itidem in Europam, 215
 21.22. quiescit, 13.2. & seqq. quomodo, Impietas magna, 52.34.35.36
 cum communiter celo proxima eius re-
 gio constituatur, ead. 5. dat colorem ru-
 beum in terra, 18.1. transit in
 aerem tenuiorem, 14.20. in terra vi-
 scribitur vnde proueniat, 68.25.26. quo-
 modo è chalybe aut lapidibus extunda-
 tur siue excutiat, 68.21.22.23. phi-
 losophicus quid, 132.14. qualis, 146.
 4. & seqq. quomodo adhereat terra, in
 opere philosophico, 15.3.3.34. non vrens,
 81.3. innaturalis, 98.2. prater natu-
 ram, ead. 4. Salamandra philosophica
 cibus & nutrimentum, 190.14
Ignis & Terra quid sint: an Cælum, an
vero Terra, 14. penult.
Ignis subterranei cum terra amicitia con-
firmatur à Sole, hoc est, augetur, 69.
 19.20. flamma, vide flamma. trans-
 mutatio in aerem, 13.12
Ignis sensus & motus non accedit luto, 99.
 31
Ignis chymicorum quatuor, 219.1.2
Illuminationem luna fieri à sole, 32.22. &
stellarum omnium, ibid.
ex Imagine duorum (patris & matris) po-
test fieri tertia, 202.36
Imaginandi vis in muliere valde potens in
bestiis obtusior, 202.33
Imber, 35.36
Inaqualitas hyemis, 4.8.23
sat magna Inaqualitatis frigoris locorum
versus ortum & occasum solis sitorum,
sub eadem poli elevatione, causa qua sit,
cum partes occidua magis caleant, &
coarigeant, 49.2. & seqq.
Inanities aequalis in siccis & torridis locis
circa Oceanum, 45.16
Incendia, 52.31
Incommotus igne, 81.36
Incrementum segetum ex Dei benedictio-
ne, 131.20
Indiuidua vnus species: etiamsi sunt simi-
lima, tamen non sunt idem, 201.34.
sed singula à singulis differunt, 202.21.
 22
Indiarum fertilitas, 222.35
Indi fumifuga, 42
Indorum sapientiores quo viuant, 147.23
Inedia mundi, vacuum, 46.15
Inhabilitas materialuna, 29.35
Insecta an vnquam nocuerint morsali-
buz, 193.19. qua e sola putrefactione o-
 riantur, 197.26. & seqq. quid ad me-
 dicinam aurigeno conferant, 194. eo-
 cum vsus, 192.36. & 293.1. & seqq.
Institio, 153.32. & 154.1.2.3. & 226
 Instru-

- Instrumentum obseruatorium,* 61.6
Insula in oceano sita minus hyeme rigent,
 & estate minus calent, & cur, 49
Intelligere, actio propria anima, 211.28
Intellectus quid, ead. 25. 28. quomodo non
fiat mediis organicis, & nihilominus spe-
cies intelligibiles statuuntur, 209. vo-
 luntati iunctus cogi nequit, 206.25.
per accidens ladicur, impeditur, vel de-
prauatur, non in essentia, sed in opera-
tione, 207.10. & seqq. *ab intellectu*
nostro quomodo intelligi possit, 210.4.
passiuus, 206.2. *eius officium, ibid.*
Intellectus obiecta, 213.26
nihil esse in intellectu, quod non prius fue-
rit in sensu, 207.33
Interuallum terra altis & frigidis montibus
praeoccupatam, 49
Inuolucrum fabula de Hyacinto, 122. eius
explicatio, ead.
Io, filia Inachi, 170.11
S. Ioanni Baptista cibus gratus locusta fue-
runt, 194
Ioan. nis de Aquino citatur, 84.8.9
Iodocus Greuerus, philosophus, 130
Iphigenia, filia Agamemnonis vnica, 224
Iris, 36.20.21. quando contingat, 55.
qua proportione, 56. *sententia huius*
veritas probatur, 57.1.2.3. *magna illa,*
qua instar arcus caelo ostensa cernitur,
quid sit, & quomodo fiat, 55.9.10. *Iu-*
nonis nuncia antiquis poetis cur dica-
tur, 57. *ansit in opere philosophico,* 54
Iris lilii species, 122
Iridis colores, 54.31. & seqq. vnde, cum sol
nullos habeat, 55
Iridem philosophi quid dicant, 54.30.
Irides dua vel tres cur aliquando visantur,
 57
Isaac, philosophus, 75.33
Isis dea, Aegyptique Regina, 173.27.28.
Aegyptiorum leges a Mercurio acce-
ptas populo promulgauit, 159.3.4. *cur*
Aegyptios ab Oxyringis abstinere iusse-
rit, 180.2.3. *in philosophia quid signifi-*
cet, 160.3.4
in Islandia sol circa solstitium brumale non
oritur, 48.11. & seqq.
Italia, terra terrarum omnium alumna,
 131.33.34
Iulius Caesar, 69.7.9
Iumenta herbiuora cicura, 161.35
Iuno, quibusdam est aer, doctioribus au-
tem luna philosophica, 57
Iupiter, 231. 6. in aquila formam muta-
tus, 173.11.12. pellices multas secutus
vni Veneri pepercit, 93.32.33. ac sum-
sit tauri formam, 63.4. & Europam
rapuit, 160.21.22. Ledam in Cygni
forma compressisse dicitur, 171.9.10.
multorum filiorum pater, 109
Iupiter pro Amphitryone, 202.4
Iupiter astrologis planeta beneuolus, 65.36.
(respectu stellarum fixarum) paulo ma-
iore m paralaxin dat Saturno, 60.36
in opere philosophico & caelo magni
mundi Saturno proximus, 94. philoso-
phico Chymicus, 86.14.15. alibi vbique
maximus, inter metalla vilissimus, 86.
 22. & seqq.
Iupiter & Iuno quomodo sorores & coniu-
ges, 57.18. & 86.20
 11 3 Ioui

- Ioui car tot pellices ascribantur,* 86.19
Iouem iratum mittere fulmina & tela poeta prisca finxerunt, § 2.21
Iustinus, 1
Iuuenalis citatur, 148.11.12
ex Iuueno caso & putrefacto vermiculos gigni, qui in examina apum transeant, 196.20.21
- L,
- L** *Abor frustraneus,* 119.23
Laboris utilitas, 193.9.10.11
Lac, 17.18. virginis, 54.2
Lacedæmonii cur in oppidis absque muris & vallibus, quam in munitis habitare maluerint, 157.9. & seqq.
Laconismus, 114.16.17
in Lacu Veneris, qui est Hierapoli Syria, quid mirandum euenire soleat, 184.4.5.6
Ladon amnis Arcadiæ, 162.26
Lelaps, canis cælestis, chymicus, 63.17. & 167.34
Læus, Oedipi pater plebeius. 81.7
Lallando imitari, 184.2
Lampas sine oleo, 103
Lamp. tra. piscis unde nomen trahat, 181.13
Lana arietis Phryxæ: quo colore tincta, 178.29
Lapis non lapis, 112.18.19. unde generatur, 179.21.22. in capitulis notus post coagulationem, 99. Anaxagora cælitus delapsus, 28.33. & 50.20. argentificus, 169.27. fulmineus, 28.33.34. & 35. 30.31. in momento in nubibus cogitet, 52.13. est sax nubium, ead. 16. eius causa, 51.2.3.9.10.11. Lazuli, 106.2. & seqq. eius color quomodo è sua minera extrahatur, ead.15. & seqq.
Lapides minerales duplices, 71.20
Lapù philosophicus cur lapis dicatur, 108. cur Apis, ibid. matrem habet virginem, 171.27.28. & patrem, qui non concubuit, ibid. non fit ex Mercurio crudo, 79.18. habet omnia in se nomina, omniumque rerum similitudines, 108.2.2. quomodo vegetet, 223.31. cum lapis sit ex mineralibus, quibus vegetatiua vis ascribi nequit, 225. quomodo animale sit, 223.31. & 225. quomodo minerale, ibid. cur minerale dicatur, ibid. & 224.2. intolerabilem sibi calorem sentiret, nisi pluzia humectaretur, 40.25.26. quomodo assimiletur tractationi circa ætates, 137. cui libet ante pedes prociæti, 131.4. qua conditione, ibid. tinctura proximus, quis, 104. vlt. & 105.2. vegetabilis crescere dicitur, 118. eius anima, 107. generatio, 78.12. materia, 85. cui insit, 97.29.30. nomen proprium, 108. pater quis, ead. auus quis, ead. tutor, ead. preceptor, ead. partus facili, 177.14. vsus siue virtus, 52.10. & seqq.
Lapidis ictu purpura sanguinem præcipue reddit, & quid hoc significet, 177.21.22. & 179.8.9
Lapidi philosophico an insit virtus vegetatiua, 213
Lapidum congelatio in nubibus, 50
Lapi-

I N D E X.

- Lapidificandi vis*, 166.23
*in Lapponia partibus extremis sol circa sol-
 stitium hybernium non oritur*, 48.12.
 & seqq.
- Lapsus nostri incommoda*, 208.22.23.
 & seqq.
- Largitor vnde agnoscendus*, 104
- Latace herba à Persarum Rege Legatis in
 quem vsus dari solita*, 141.20.21
- Lateres in furno cocti*, 41.12
- Latona, Apollinis & Diana mater*, 90.
 29.131.6. *communis, non est Latona
 philosophorum*, 93.27.28, *eius fabula*,
 53.30
- Latus pomi cuiusque soli meridiano expo-
 situm, rubescit*, 119.26.27
- Lauri descriptio*, 145
- Laxativa vis, vide Vis.*
- Leana parit etiam ex Hyena coitu, vnde
 adhuc alia species exoritur*, 166.16
- Lectus Luna*, 19.32
- in Lemno, insula, Vulcanum potissimum
 habitare cur antiqui poeta finxerint*,
 70.5
- Lemmaterra mineralis, medica*, 71.19.
 20
- Leo à quibusdam perpetua quartana labo-
 rare affirmatur*, 43.8. *animosus*, 157.2
- Leo ab Hercule occisus*. 29.10.11.12.
*Cytheronau seu Nomeus, chymicus
 est*, 63.13.14.15.16. & 142. & 163. 26.
 27. *quomodo in syluam illam peruene-
 rit*, 142
- Leo viridis*, 42. *eius pili mutantur in colo-
 rem rubrum*, 42
- Leo non sine sylua*, 81.5
- Leonem ignibus terrefieri*, 142
- Leones varios philosophi agnoscunt*, 163.
 19
- Leopardus vnde nascatur*, 166
- Leontopolis vrbs*, 184.19
- Leontini, oppidi Sicilia, campi ex vno tri-
 tici grano 100. stipulas dedere*, 131.
 24.25
- Lex talionis*, 160.33.34
- Libra vini quantum spiritus habeat*, 138
- Lilium conuallium*, 121.31.
inter spinas, *ibid.*
- Lilium an conueniat philosophia*, 121.
 26.27.30
- Liliorum ortus cum fetus philosophici or-
 tu confertur*, 121.35.36. & 122.1.2.
species inter se differentes, 127.33.
 & seqq.
- Litera hieroglyphica, vide Hierogl.*
- Locomotiva vii anima non potest fieri ante
 appetituum*, 204.35.36
- Locustæ quibusdam populis noxia*, 193.
 32 *in India ternam pedum longitudine*,
 194.5.6. *Parthis & S. Ioanni Baptista
 in cibo grata, ibid. marina*, 182.33
- Locustarum Indarum crura & femora
 ferrarum vsus præbere dicuntur*, 194.7
- à Locustis ciuitatem in Africa deletam
 aut fugatam*, 194.8.9
- Loligo, piscis*, 181.22
- Lolium*, 193.6
- Loti descriptio*, 147.13
- Lucanus citatur*, 191.3
- Lucerna, piscis*, 181.11
- Lucus Martis, in quo Æta, solis filius,
 vellus aureum suspendit*, 142
- Illius*

I N D E X.

Lullius philosophus , 52.12. de quinta essentia, 81.29.30. citatur, 107. & 108. & 163.25. & 167	Lupus & canis quo differant, 164.23
Luna Solis id est, Osiridis, vxor, 159.16	Lupus an in magisterio sit, ead. 20. deuorat regem, siue leonē, seu arietem, 143.5.6.7
Lumen Solis , 6.31	Lupum quidam canem syluestrem existimant, 164.23
Lumen omne à Sole , 20.5	Lusus artis & natura , 101.19
Luna omne lumen à Sole accipit mutuo, 90	Lusus sapientia , 227.
omnium maximam parallaxin dat, 61.	Lycopolis rrb, 184.29
1. ab astrologis humorum domina statuitur, 661.1. vocatur planta, 225	Lymira, fons Lyciæ , 184.3
Luna philosophica , 20.8.9. opacum corpus habet, & crescit, at contrario motu motui Luna cælestis, 32.29.30. eius ratio siue modus, ibid seqq. non est argentum commune, 98	de Lynce , 166.21.23
Luna corpus esse ab una parte opacum , ab altera luminoso, 32.27. illuminacionem fieri à Sole, 32.22. lectus in opere philosophico, 19.32. macularum causa, 29.29. maculas esse heterogeneas, si in ea existant, 33. proprietates & color in Dactylo concha apparet, 181.9. nocturni radii, dum valde friget, manifeste peregrinant, vel dormienti nocent homini, 48.30.31. sputum, 221.21.22. vires, 69.33. & seqq. eclipsis quando contingat, 32.34.35	Lyncurius, lapis preciosus & ad multa utilis , ibid.
Lunam terram suo circuitu respicere , 25	Lyra Orphei , 63.18
in Luna cur non alia corpora particularia videantur , 32	M.
Luna due vel tres cur aliquando visantur , 57	Maacha Regis Ase mater , 180.19
herba Lunaria , 98.1.2. Lullio planta amabilis, 124. & menstruum minerale, ead. vbi crescat, ead.	Macula reuera in Luna nulla , 30.2
Lupus piscis bis parit anno , 183.5	Maculas esse in Luna philosophica , 30.10. 11. vnde, ead. 12. earum causa. ead. 12.13.
	Magellanus , 200.2.4.5.6
	Magisterium philosophicum , 14.6.7. & 74.30. & 75.33. & 82.2.2. vnde fiat, 172.2.3
	in Magisterio magno opus artificis , 88. 35.36
	Magi , 141.26
	de Magia opiniones diuersissima , 140.31
	in Magnis & voluisse sat est , 104
	Magnanimitas incredibilis & humanam imbecillitatem pene superans , 200.5.6.
	Magneſta corpus in aquam liquefactum , 42.5
	Magneſiam abluite aqua dulci , 41.25
	Magneſii contra locustas ordine militari ad bellum exiuerunt , 194.2.3 magni-

I N D E X.

- Magnitudo solis, vide, Sol.*
- Malua, qualis herba,* 127.6
- Mammillarum muli. brium tepor,* 197.
- Manes duo principia inuicem contraria posuit,* 191.30
- Manzonium nature,* 127.26.27
- Mantuanus citatur,* 188.20.21
- Marcasita,* 79.2
- Marcion duo principia inuicem contraria posuit.* 191.30
- Mare an sit in opere philosophico, philosophicum femina est, etiam rubrum dicitur,* 54. ead. 176.2
- Maria,* 132.18
- Maritus mulieris,* 10.16
- Marmaritis herba magica, quando ea vsi magi,* 141.12. ead. 13.14
- Marmor, album a quoque lucidum, nec tamen rarum, sed densum corpus est,* 17. 10.11.12.17
- Maro poeta,* 191.16
- Mars, 79. 4.agens, 131.7. habuit suos lucos apud peetas, 142. astroclogis planeta ma. euolus, 65.34. interdum ole inferior, 6.16.17. respectu stellarum fixatum maiorem parallaxin dat. Ioue, 60. 36. creditur diminueret frigus, 48.29. 30*
- Mars & Venus a Vulcano ligati,* 19. 22.23
- Mars, Iouis filius an non vilis sit & sulphur fixum rubeum in se habeat,* 85. quomodo ad philosophiam chymicam pertineat, ead. Mercurium inulasis carceri, ead.
- Martialis citatur,* 177.34.35.36
- Mares cum feminis qui vel quomodo generent,* 92.15
- Masculi non generant cum masculis, ibid.*
- Massa tritici a sibi simili acida redditur, non ab aliena, aut diuersa.* 94
- Mater, 11.36 mortalis a filio immortalis, in vtero eius existente a morte quin reuocetur in vitam,* 91
- Mater adhuc virgo,* 196.6
- Mater virgo, & pater, qui non concubuit,* 179.4.15
- Mater sibi filia, nurus, focrus & auia,* 81.9.10
- Materia frustra preparatur & excolitur, vbi desit forma & archetypus,* 196. 18.19
- Materia ingenis docilibus proposita excutienda,* 105.12.13.14
- altera, ead. 29. & seqq.*
- Materia crassior quando per solem attrahatur,* 35.19.20
- micans instar st. llz, & de caelo dilabi visa, qua & qualis.*
- Materia philosophica,* 108.11.12.17. & seqq. & 151.20. & 154.3.4. & seqq. & 162.28. & seqq.
- habet omnia in se nomina, omniumque rerum similitudines,* 108.22.
- cur vultur dicitur,* 171.22.23.24.
- principium philosophicum,* 75.6
- dicitur Mercurius,* ibid.
- Materia destillanda in suam cucurbitam immisio naturalis,* 70.26. & seqq.
- in cantis instar stille casus* 58.
- eam al. quando reperiri in campis,* 58. 25.26

I N D E X.

- ex Materia, quando & quomodo fiat forma,* 196.29
- Maturitas mineralium,* 72.11
- Medea,* 208.10.31. & seqq.
- Mederi malis & morbis hominum honestius est, quam cupiditatibus suis indulgere,* 200.18.19.20.21
- Medicamentum è viperis,* 188.27.28
- Medicina narcotica,* 189.25.26. reformata, somnium, 76.21
- Medicina aurifica generationis imago perfectissima,* 196.4.5
- Medici officium,* 105.14. & seqq.
- Medici neoterici,* 77.13. & seqq.
- absque Medio duo contraria non continentur,* 149
- Medulla artis Chymica intima,* 81.23. & seqq.
- Medusa caput,* 98.21
- Melancholia sedes, ubi sit,* 228
- in Melancholia virtus retentiva intelligitur,* 228
- Mile, quid significet,* 143
- Meleager à matre sua Althea exustus,* 162.13.14.15
- Melibæus & philosophus opponuntur,* 85. 36. & 86.1
- Melissus unde sic dictus,* 195
- Membrum primum quod in animalibus formetur, præsertim vero in homine,* 115.25. & seqq.
- per Membrum genitale reiectum quid significetur, vide, Genitale.*
- Membra præcipua & primigenia in historia omni,* 205.32. & seqq.
- Memoria firma in cane,* 167.36
- Mena, pisces, colorem mutant,* 183.8.9
- Menais, herba magica,* 141.6
- Menstruum mulieris, licet vile habeatur, velut excrementum è corpore expellendum, tamen hominis potissima causa materialis existit,* 46. minerale. 124
- Mercurius, 79.34. & 95.13. Cyllenius, 126. Deorum nuncius, cur geminos serpentes alternatim sibi implicitos in caduceo suo gestet,* 185.15.16.17.22. & seqq. cur lanas Phryxæ arietis deaurasse dicatur, 178.29.30. eius imperium, potentia & facta, 79.32.33. furta, 95.22. astrologus planeta ambiguus, 66.1. philosophicochymicus quis, 75.31. & 167.15. & 179.22. artificem ingeniosum significat, 108. dicitur materia philosophica, 75.6. cur virgo. 98. Aesculapio & Dionysio cur obstetricis officium præstiterit, 186.2. & seqq. communis, 71. 28.29.30. plumbi humidus & frigidus, 100. vulgi, quando philosophis utilis materia, 79.14.15. vnus per alium extrahitur, 99. ex Antimonio, 100. vel Mercurio, 136.33. vel Saturno rite extractus an admittat coagulationem sui in aurum, 99.19.20. & seqq. vocatur lapis mineralis, 225
- Mercurius & Sulphur principia philosophia chymica,* 75.6
- Mercurius pro Sofia Platino,* 202
- Mercurii philosophici virtus multa, quæ,* 47.16.17. acta propria, quæ. 80.5.6
- Mercurium habere centrum Solem,* 25. 28.29. à Vulcano eruditum, 159.2.3
- in Mercurium seu communem, seu Saturni-*

I N D E X,

- turninum, non posse introduci qualitates siccas & calidas, cum essentiali colore rubeo, nisi per Tinctura projectionem, certum est.* 100
Mercurio solo tota res perficitur, 85.33
Mercurio vulgi nihil imperfectius, 97.33
ex Mercurio non sit sulphur auri, 101.3.4
Mercurii è suis corporibus extracti, non reiciendi, 98.30. qui eligendi, ead.34. & seqq.
Mercurialis herba, cuius qualitatis, 127.7 quid prestet in opere philosophico, 124
Mercuriale genus, 95.21.22
Meridianus, 28
Mesenterium, 158.4
ad Messem auream quis progressus ab initio, 130.131
Messium triticearum & operis philosophi: collatio, 132.18.19. & seqq.
Metalla, 71.23.24. unde generentur, 179.22. sunt homogenea, 194.20. cuius sint natura, ibid. corpora densissima, ex vaporibus composita, philosophi asserunt, 42. in ignis examine micantia, perfecta 52.13.14. quando colliquescant, 52.7. quomodo retexi queant, III. quousque retexenda, ead.
Metallorum per metalla expiatio, 224. defectus ex metallis petito remedio curari debent, 189.11.12.13. reductio, vide, Reductio, tractandorum & fundendorum eaque mineris suis educendorum rationem Cadmus primus apud Phœnices docuit. 72.34.35.36
Metamorphosis possibilior in metallis, quam in animalibus, 194.20
Metamorphosis in animalibus exempla, 194.18.19
Metamorphosis in animalibus singulis annis contingere, ead.
Metamorphoses in nullo viuentium maiores inueniuntur, quam in insectis, 192.34.35
Meteora ex elementis imperfecte mixta, 34. & 66.7
Meteororum causa generales, 34.35.36
Mica panis, si in mel incidere, inde per putrefactionem formicas generari, 196.24.25
quindena Miliaria Germanica, 21.24.25
Minera seu vena metallica, 108. num preferenda metallis fusis, 109.18. & seqq. item 34
Mineralia unde & quomodo gignantur, 71.1.2. solis colore perfusa gaudent, crescunt & auferuntur, 71.2. mineralibus gaudent, 127.29
Mineralium exercitus, 225. forma duplex, 70.36. & 71.1
extra mineralia, qua Mercurio participant, non est quaerenda metallis salus, nec lapidi subiectum, 86.2.3
in Mineralibus quibusdam esse rudimentum tinctura, 102.20
Misericordia Dei gratuita, 195
Mixtura metallica vim sese propagandi unde accipiat, 94
Mollia non attinguntur fulmine, 52.8
Moly an ad chymiam pertineat, 126
Moly philosophicum, sulphura Mercurio philosophico seu minerali siue metallico, solutum, 127.2

I N D E X.

- Monarcha filius,** 76.18. *mal, ead. an etiam fit in opere philoso-*
Momedula loquacula, 135 *phico,* 163.25. & seqq.
Monoceros cur cornu suum prius aquis im-
Mundus magnus, 45.33. & 513. dicitur et-
iam mundus maior, 10.24.35. & 11-
11.12. & 12.7.21. & 13.3.23.24. & 15.
31. & 16.34. & 1.19. & 27.31. & 28.
non assimilatur in omnibus minori
munto, licet minor in quibusdam ma-
iori applaudat, 76. quo sine adeo mun-
du factus, 156.29. & seqq.
per Monstra Echidna, Typhonis, earumq;
Mundus parvus, homo, 200.9
progeniei quid intelligatur, 187.23 *Mundus citatur,* 178.15
Mon: 3000. stadiorum ambitu, 193.25.26 *Mundus inuersus,* 11.2. metallicus, 217.1.
Montes sunt civilia natura subterranea,
eius sol. ead. 4.5.6. philosophicus, 5.11
80.24.25 *Mundi utriusque, magni & parui, respe-*
Montes Lunæ ubi siti 221 *ctus quis sit,* 216
Monumentum hominibus in Helicone po-
Murana, 382.35
situm, 88.8 *Murex, piscis marinus,* 177.31. quid; hilo-
Mora aratri herba, 96.6 *sophi de eo statuant,* 178.16
Morinus, 81.27.32.33. *Muria salis communis,* 71.21. ex muris
citatur, 105.19. & 146.4 *fit sal,* 38.13.14
Mors, morbisforor, 117 *Mures è Nubilio magna copia nasci dicun-*
Morsus radidi canis, quo sanetur, 189. *tar,* 220.28
4.5 *à Muribus Gyari insula incolæ delectos vel*
Moses ante Pharaonem diuino modo la-
fugatos, 194.10
pides cælitus deduxit, 50. citatur, 6.4 *Musca,* 136
Mora, 146.25 *Musca,* 204.29. & seqq.
de moro arbore, 146 *Musca maiuscula vnde nascantur,* 192.
Motus vnde causentur, 158.8 *29.30*
Motio elementorum omnium, 219 *Muscovita,* 49
Motus materia micantis instar stella, &
Myrrha a. buscula, 147.1. & seqq.
de cælo decidere visa, vnde incipiat, & in
quo terminetur, 58.31.32. naturalis nu-
bium, vide, Nubes. operationum reci-
procus, 38.17.18 *Myrtus cur Veneris sacra,* 145
Motus vaporis excellentior vapore aqua. 42. *Mysteria consideratione dignissima,* 224.
16 *& seqq.*
Muliercula coronaria, 110 *N.*
Mullus ter anno parit, 153.6
Mulus vnde nascatur, 161.31. quale ani-
N *Apellus in legitimo suo vsu bonus,* 192
16.17 *Nar-*

I N D E X.

- Narcissus*, 53. quid mysterii Chymici habeat, 122. vlt. 123. 2. & seqq.
- Narcotica sulphurea*, 188. 6
- Nares hominum obesa nimis*, ubi, 202. 18
- Narua Liuonia*, 79. 7
- Natiuitas certarum personarum*, vide, *Erectio figurarum caeli*.
- Natura à vacuo abhorret*, 44. 25. 26. quomodo nitatur purgare nubes, 35. 25. quomodo colores producat, 18. 7. & seqq. humores extrememittis euacuare conatur, 15. 16. 17. 18. quomodo in homine, ead. 19. in canis; ead. 20. in arborib. ead. 20. 21. metallica in multis vegetabilibus correspondet, 153
- Natura perfecta harmonia*. 208. 17. & seqq. profunditas plumbeo ingenio inlegari nequit, 200. 27. 28. quomodo possit, ibid. vlt., 133. 6
- Natura & artus*, 101
- Natura ipsiusque operibus in rebus humanis nihil maius*, 104
- Natrix*, 189. 27. 28. 29. 30. philosophicus, ead. 32. & seqq.
- Nemas sylua*, 142. Luna dicata. ead.
- Noturici medici*, vide, *Medici*.
- Novembes*, 136
- Nero Caesar aurei retipiscatus est*, 182. 13.
- Nexus è ternis riuiculis in vno modo*, 139
- Nicanor*, 1
- Niger color nimis contrahit riuiculis*, 17. 1. 22. est potius colorum prizatio, quam species, 55
- infra Nigrum colorem nihil minus coloratum reperitur*, ead.
- à Nigro colore ad album per intermedios proceditur*, 55
- Nigro nigrior nubes*, 39. 21
- Nigris nubium color quid denotet*, 39. 25
- Nigredo populorum Africa an etiam conueniat operi philosophico*, 221
- Nigritarum fluius in Aethiopia*, 217. 35. 36
- Nilus Aegypti fluius*, 217. 35. 36. cur in maiori mundo potius aerem, quàm aquam referat, respectu minoris, seu aeris at. rationis in pectore, 220. 20. eius & aeris philosophici origo. 221
- Nitrum, sal minerale*, 71. 22
- Nitrositas, Nili pinguedini coniuncta*, 220. 36
- Nix*, 17. 17. vnde, 35. 13. frigoris vehementia fit, 46. 26. 29
- per Nives qui diu peregrinantur, sentiunt dolores oculorum*, 17. 25. cur, ibid. 20. 21. 21. 23
- Nox: huius primas coluisse venas*, 133. 25. 26
- Noctua cur Palladis avis asinetur*, 170. 5. 20 & seqq.
- Noctuas Athenas mittere, prouerbum*, 170. 35
- Nox, vrbs*, 1
- Nomina & emina siderum caelo certisque eius stellis, à quibus primum inuenta*, 64. 28. 30. 31
- in Noruugia partibus extremis sol circa solstitium hybernum non oritur*, 48. 12.
- Nouum*, 59. 18
- Nouare antiqua*, 77. 22. 23
- Noua Sembla*, 5. 29. & 48. 13. 14
- Nubes, 38. 20. & seqq. & 39. 1. & seqq. nigro nigrior*, 29. 31. partim resoluitur in aquam, partim discutitur in aerem, 40. 2. 3. 5. resoluta fit pluuia, ead. 6.

I N D E X.

- Nubes in opere philosophico est interpret Solis & Luna,* 40.13.14
- Nubis color,* 39.17.18.
- Nubes feruntur inferiore loco aeris,* 35
3. 4. *per se obscura, quomodo carulea
appareant,* 17.27.28. *subalba, steriles,*
39.27
- Nubium fractio in tonitru, puerile com-
mentum,* 36.9.10. *quando dicatur,*
*ead.*14. *vnde, ibid. motus naturalis,* 39.
6. & seqq.
- Nuga,* 130.1
- Numinis omnipotentia vnde agnoscen-
da,* 104
- Nuptia prima fronte incestuosa,* 227
- Nympha Diana,* 53
- Nysa Arabia vrbs,* 186.12
- O.
- O** *Beliscum ponere,* 64.10
- Obiecta intellectus,* 213.26.34
sensuum, ead.31
- Obiectorum reminiscentium rerum mo-
uentium necessitas,* 159.35.36
- Obfemaganus citatur,* 40.30
- Obtusi arguti, vide, Arguti.*
- Occasio instituenda,* 131.19
- Oceani immensi aqua nunquam glacie ri-
get,* 49
- vltra Oceanum esse terram habitabilem,
qui ex flatu venti ex Oceano venientis
diuinare se posse putant, falluntur,* 45.
2. & seqq.
- in Oceano magno aequalis fit euaporatio,*
45.14
- Oculus cur magis videat, quam speculum*
204.22.23
- Oculi fulgentes, 279.35. humani in suis
subiectis saepe decipiuntur,* 202.
- Argi à Iunone in caudam pauonis indi-
ti,* 170.14
- Odores cordialium & bene olentium quid
praesent cordi humano,* 42
- Officinarum magni Europae philosophica, tres,*
208.6
- Oleo Arimonii distillatis per ascensum in
Retorta ex mmera post putrefactionem,
quid tribuendum,* 101
- Olea philosophorum non sunt flammantia
aut combustibilia,* 108
- Oliua Palladi cur sacra, 145. cur proprie
chymica, 146.2.3. eius descriptio, 145.
29.*
- Oleosa sunt aëria & humectantia,* 108.
penetrant in profundum, 107
- Omnipotentia numinis vnde agnoscenda,*
104. & 182.3.4. & 200.32
- Onomis, herba,* 96.6
- Operatio in homine nobilissima,* 207.2
- Operationis in vitroque sorde & sole com-
paratio,* 216
- Operationum motus reciprocus,* 38.17.18
- Opilio Vergilianus,* 140
- Opinio recens, nisi satis concocta, non sta-
stim assumenda,* 77.10.11,
vulgata chymicorum, 75.15. & seqq.
- Opinionum de Magia magna est diuersitas,*
140
- Oppianus,* 182.10
- Instrumenta optica cum duplici vitro,* 26.7
- Opus Apellea manu dignum,* 88.34.35
- Opus*

I N D E X.

- Opus philosophicum calore, non frigore perficitur*, 46.30.31. sine aere non emendatur, 217. an non homini in toto aut in parte assimiletur, 226. & 227. quatuor rebus ex homine assimilatur, 227. quatuor rebus intra hominem comparatur, 228
- Operis philosophici & messium triticearum collatio.* 132.24. & seqq.
- Operibus naturalibus Deus ad quid vrtatur,* 52.29.30
- Orbis terrenus iam cognitus, quot quibusque partibus constet, ab aequore & Oceano limitatis,* 20117.18.19
- Orbem terrenum rectiori ductu circumnauigantes quantum temporis ad minimum postulent,* 114.27.28
- Orbes caelo ascripti, 215.13.14.15. licet reuera nulli sint, sed fictitii,* 6.9.17
- Orfulus citatur.* 178.16
- Orientales è palmae fructu vinum conficiunt,* 148.19
- Orpheus,* 136
- Ortus planetarum philosophicus,* 91.3
- Oryx, animal perpetuo sitiens in Arabia,* 40.23
- Os pralongum,* 179.34
- Ofitatio quorundam piscium,* 182.28.29
- Ofiris Aegyptius vini inuentor, 136. à Typhone interfectus, & in multas partes dissectus dicitur,* 159.1.12 in philosopha quid significet, 160.3.4. eius anima in bouem migrasse dicta, 159.11.12. pudenda in Nilum abiecta & à piscibus deuorata, 180.2
- per Ofiridem sacerdotes Aegyptii semper solem philosophicum indicarunt, ead.* 17.18
- de Ofiride fabula ex & applicatio. ead.* 15. & seqq.
- Ofitii chymici cardo,* 221.1
- Ofrea,* 182.33
- Onem agnelli sui balatum inter mille similes voces agnoscere,* 202.11
- Ouidius citatur, 52.23.24. & 147.5. & 1617. & 167.16. & 187.28*
- an Ouum, an Gallina prius fuerit, quaestio est philosophorum antiquissimorum, 11. 24.25. ad eam responsio circularis, ibid.*
- Ouum philosophicum, 123. in fumo excludendum,* 126
- de Ouo gallinaceo,* 168.15.16.17
- Oxyringi descriptio,* 179.34 & seqq.
- Oxyringum piscem cur Aegyptii inter sacra animalia coluerint, ead.* 29.30. & seqq

P.

- P***Abulum (sine nutrimentum) animalis quomodo in ventre preparatur, 157.35.36. & 158.1.2*
- Palae arboris descriptio,* 147.22
- Palici fratres, 18.35. vnde prodierint, ibid. 36. eorum mater, ibid.*
- Pallas Dea artis chymica, 146.3. eius ortus è capite louis, 86.20. auis notua,* 170
- Pallor rosa vnde,* 120.33
- Palma descriptio,* 148.13
- Panchaia vrbs, Soli sacra,* 174.36
- Panes,* 136
- Panis inuentio,* 128.12
- Panthe-*

I N D E X.

- Panthera versicoloris* an non etiam ali-
quando mentio fiat in Chymia, 165.30
31.34
- Panthera* quomodo feræ capiant, 166
- Pantheris* sunt macula. diversorum colo-
rum, 166.1.2
- Papilio philosophicus*, 197.21
- Papyrus*, 71.18
- Parallaxis* quid, 61.3
- Parnassimontes* duo. 99.1.2
- Parricida* filius sit sibi ipsi pater vel vitri-
cus, 81.3.9
- Parricidia* primo aspectu terribilia, 227
- Pars* à toto capitur, aut dirigitur, 76.10
- Partes extrema* corporis humani, omnino
serules, 216
- Particularia* per sensum ingrediuntur, ex
quibus in intellectu fiunt vniuersalia,
207.34.35
- Passio* cur non fiat absque actione, 164.
33
- Pasta*, 106
- Pastarum* insuentio, 128.12
- Pastinaca* marina, 177
- Pater* qui non concubuit. 81.1.3. & 196.6
- Pausanias* 1. citatur, 170.10
- Pauonis* plumarum color elegantissimus,
169.34.35
- nisi per *Pauonis* colores varios non perue-
nitur à nigredine ad albedinem, 169.33
- Pausanias*, 2. citatur, 181.36
- Pectus* cum corde sensitiva. vi. anima desti-
natum est, 223
- Pectus* murolocomi cur *Africa* exprimat,
216.15
- Pedasus*, equus *Acidulis*, 161.1.2
- Pedem* vñ in cymba *Charontis* habere, 91
- Pedes* in aqua tumidi, & longe maiores,
quam sunt, cur videantur, 819.10
- Pegasus*, 63.17.18
- Pelei* & *Theidis* nuptia, 88.18, 19
- per *Pellem arietis* aut ouis interdum etiam
liber *chrysopeiam* continens intellectus
fuit, 165
- Pelops* humerus, 128.36
- Pelopidarum* regni calamitas vñde origi-
nem traxerit, 165
- Penetrare* se inuicem duo corpora in vno lo-
co non possunt, 206.35
- omne, quod perficitur, lunarem humidi-
tatem superfluum ante operationem
habet, post deponit, 97.35
- ad *Perfectum* hominem ex sanguine edu-
centium quibus opus sit, 102.24. &
& seqq.
- Percus*, 63.18
- Persia*, 50
- Peruestigatio* minoris mundi plus utilita-
tis communi vita a. tulit, quam maioris,
200.21.22
- Pestis*, 52.31
- Petrus* de *Zalento* citatur, 101.9
- Phagor*, 180.19
- Phænomena alia* (prater *Cometas*) obser-
uandiratio, 62.11
- ex *Phænomenis* an non quadam adsint o-
peri ph. lofo, hico, ead. 20
- Thalus*, 180.14.15
- Phantasia*, 205.16
- Phases* differentes, 217
- Thilippa Dux Camerina*, 214.4
- Philosophia* in quibus occupata, 127.6.7.8
non

I N D E X.

- non admittit sulphur vulgare*, 85.34.35
Philosophia occulta quæ potior & dignior pars, 4. penult.
Philosophus citatur, 37.8. & 84.12.13
Philosophi naturalis officium, quod, 105.
 17
Philosophi, 11.1. & 41.25.36. & 47.10. & 52.12. & 75.34. & 123. & 124. & 125. & 128.16. & 132.18. & 133.6. & 153.29. & 171. & 172. 22. & 178. 29. & 189.13. & 218.6.14. & 222.3.225.
 7. *varios leones agnoscant*, 163 *Rosarios plurimos sibi condiderunt*, 118. *multa verba faciunt de are, Latona, Tutia, quomodo intelligendi*, 93. 26. *cur adeo frequenter Tyrium colorem inculcent*. 178.23.28. & *seqq. utilitatem subiecti eius, unde eorum sulphur educitur, aut lapis conficitur, cur adeo inculcent*, 85. *tres esse lapides, cur statuant*, 223. *veniuntur natura artificiali*, 80.31.32.
Philosophi Aegyptii, 200.33
Philosophorum sæcurn in aere, adeoque sapienter nasci, 46.8. *argumentum*, 76.1
Phlegmatis sedes ubi sit, 228.
in Phlegmate virtus expulsiva intelligitur, 228
Phœbas, 1
Phœbus, solem cœli significat, 108
Phœnicopterus, 175.25
Phœnicurus, 175.26
Phœnicis descriptio ex antiquis philosophis, & fabula ex & applicatio, 174. & *seqq.*
in Phœnicia solo viperarum habitu perneckari homines, 190.36. & *cur*, 191.1
Phycis, piscis colorem mutat, 283.9
Phyllis in amygdalum versa, 150. *Beiam denotar*, 152.25
Piscis philosophicus mas est, 54. *non sine aqua*, 81.5
Pisces quando & quomodo coeant, 182.29. 30. *etiam dormiunt, ead. 29. inimicitias inter se exercentes*, 183.9.10.11. *pregnantes gaudent aquis dulcibus*, 183. 6.7. *spirant, quia pulmonem habent*, 182.25. *quidam in Africa in feruenti palude vivere dicuntur*, 183.7.8. *in mari philosophico quot & qui* 176.2.6
Pix, 149.24.25
Planeta motus suos proprios libere perficiunt, 6.10.11. *singuli suas virtutes temperant, & coniungunt cum solari, an & qui sint in opere philosophico*, 19.7.5. *eunt venatum*, 80.3
Planetarum distinctio astrologica, 65.33. & *seqq. alii directi, alii retrogradi, alii celeres, alii statarii*, 66.2. *oppositio quoad solem tantum, forte operatur frigus*, 48.34. *ortus philosophicus*, 91.3
Planetas superiores duplo vel triplo maius spaciunt, quam solem, conficere, 26.35. 36. *quomodo sol calore suo afficiat*, 6.35. 36
Planta chymicis allegoriis insignes, 124
Plantarum generatio, 115.30. *incrementum per nutritionem quomodo contingat*, 116.3. & *seqq.*
Platani descriptio, 147.34
Plato, 41.21. & 203.23. *citatur*, 37.13. & *apud Rosarium*, 98.19. & 168.

I N D E X,

- plures mundos statuit*, 216.30. & seqq. *Potentia remota differt ab actu secundo*,
 & 217.1. & seqq. eius sententiæ de igne 82.7. generandi in apibus adultis, 196.
 in elementis latente, 68.28. 2.3.
Pleiades, 133.15. *Potus inuentio*, 128.12.
Plinius, 182.7. & 184.4. citatur, 131.21. *Potentiorum varietas in homine modum*
 34. & 141.18. & 148.20. & 151. & omnem excedit, 202.33. 34.35.
 174. & 176.26. & 193.27. fallitur, *Prætorum cultus*, 139.
 174.5. eius opinio Epicuræa, 23.24. *Præparatio rite facta ex inconuenientibus*,
Plumbaginis vena, quo perfectior & impuris & inhabilibus, quid præstat,
maturior, eo plus argenti abscondit, 94.1.2.
 90.18.19. *Priapei cultus origo*, 180.12. & seqq. vsque
 ad 18.
Plumbum, vnde, 90.8.9.10. quomodo per artem promoueatur in aurum, ead.
Pluto, 128.33. *Principiaphilosophia Chymica bina; & que*
 75.6. in quo stabiliantur & sustineantur,
Pluuia, 35.34.35. vnde. 34.4.5. cur non ead.7. virum eorum prius, 77.28.29.31
 fiat simul per totam terram, 35.7. segetibus expectanda, 131.10. monstrosa lapidum, ramarum, sanguinis, framenti, eorum ortus, 75.8. similitudinarielapidi insunt, 76.10.
 piscium, 49.50. *Profunditas maris plumbo cognosci potest*,
 200.26.27. natura, quomodo indagari possit, 200.27.28.
Planiam auream vidit Rhodus, 88.24.25. *Promethæum*, 95.14.
Pluuia philosophicæ utilitas, 40. *Propæcii dictum*, 63.30.31.
Poeta Christianus, 112.32. *Proprietates vulturis, vide, Vultur*.
Poeta, 203.19. antiqui, 52.17.18. de Cælo & Terra quæ tradiderint, 10.10. *Proserpina*, 128.32.
stultis stultiores, ead.15. chymici, 128.30. *Protheo mutabilior*, 77.23.24.
Polypus, 182.35. *Prouentus tritici, vide, Triticum*.
Pompeius, 69.7.10. *Prozidentia Dei creatoris vnde ex parte*
Pomum diuersa est substantia ab arbore, 182.3.4. *agnoscatur*, 156.35.36. & 157.1.2. &
 11.9. *Proximus proximum non dimittit*, 111.6.
Poma, 18.10.11. *Pruina, vnde, 35.12. frigoris vehementia*
Pomis prisca ætas vixit, 128.11. *fit*, 46.25.29. quomodo fiat, 46.33.
Populus arbor Herculi cur sacrata, 145. *est ros congelatus*, 35.12. & 46.33.34.
Pororum terra nulla est continuatio, 45.1. *Prunæ ardentes*, 18.2.
Porphyrus serpens, 189.21. *Psalmi sacri*, 6.5.
Porphyrus, 175.27. *Ptolemæus, 65.29. & seqq. tertius, Ægyptiorum*

I N D E X.

ptiorum Rex, 175.12.13
 Pudenda Osiridis in Nilum abiecta & a piscibus deuorata, 180.2. quid post factum. ead.
 quod Pueri in faba inueniunt, 64.33
 Pueri in suis tabellis, 113
 Pulchritudo vera faciei in quibus consistat, & quibus adaugeatur, 203.30.31 est regnum sine armis, aut satellitium absq; regno. ead. 21.22. eius causa, 203. 12. & seqq.
 Pulchritudinem humana faciei esse bonum fragile, 203.17.18
 Pulmo ministrat cordi refrigerium aeris, 218. aerem philosophicum exprimit. 219
 Puluis humidus, 95.21. pyrius, 36.3
 Punctus centralis, 5.18.19
 Punctum caeli immobile, 21.19.20
 Purgans vii, vide, vis laxatiua.
 Purgatio nubium, 51.15
 Purpura conchiliorum veracissima. 177. 20. lapidis ictu sanguinem praecipue red- dit, 177.21.22. & 179.8.9
 Purpurarum generatio casta, 179.13.14
 e Putredine generata, 149.36. & 150.1. quae nascantur insecta, 197
 de Pyramo & Ithys fabula explicatur, 146.26. & seqq.
 Pyraes, vrbs Pychia, 131.32
 Pyrenaorum montium accola magna ex parte valde inhumani, 70.19. & seqq.
 Pyrgopolynices bellicrepa, 135
 Pythagoras. 41.19. & 126. & 221. cita- tur, 41.15. cur cygni animam immor- talem dicat, 97.17. ad plenam lunam imagines quas voluisse alicui monstres-

se dicitur, 32. herbas magicas quas no- minauerit, 141.6
 Python, serpens ab Apolline interemptus, 187

Pythia, festiua certamina qualia, 187.

Q

Quadrans, instrumentum observa- torium, 28

Quaarupedia cur capite ad terram prono quatuor pedibus innitatur, 158.22. & seqq.

Quadrupedum forma, 158.20

Questio de ouo & gallina, vide, Ouum.

Quercus producit gallas, 149.34

Quid pro quo accipientes, 160.36

R

Radius non sine vmbra, 81.4.5. solis metallici, 217.5. & seqq.

Radii solares in lunaribus semper occul- tantur, 90. eorum repercussionis an- guli variantur, pro variatione distan- tia solis a vertice nostro, 48.3.4

Radix cubi, 81.4

Radices Achaemenidis, vide, Achemenis.

Radiculis prisca aetas vixit, 128.11

Ranarum semina cum aquis attracta per solis radios in nubes, vnde rana, qui as- serunt, nihil solidi dicunt, 50

a Ranis in Gallia ciuitatem deletam aie fugatam, 194.9

Rarefactio, qua ex aqua fit aer, celerior est, condensatione, qua ex aqua fit terra, 13. 25.26

Ll 2

Rare-

I N D E X.

- Rarefactio terra mutanda in aquam, & condensatio aqua mutanda in terram longiori eget tempore, quam aque in aerem,* 16.12. & seqq.
- Rarefactionis aut condensationis chymica catena,* 12.14.15
- Rarefactum prius est tempore condensato,* 10.8.
- Raritas aquarum & euaporationum in Aegypto & Africa,* 45.10.11
- Ratio quantum donum,* 156.27.28.29. *hominis, usu & exercitatione excoli desiderat,* 212. *eius mira vis,* 157.5.6.
- Ratio obseruandi Cometas in qua distantia sint a terris est simplex, plana & infallibilis,* 60.25.26. *qua ea sit.* ead. seqq.
- Rebis,* 99.1. & 137. & 166.18
- Reductio metallorum in primam suam materiam, quomodo fiat,* 110.25. & seqq. & 121. *eius necessitas,* ibid. v.6. 7.8
- Regina arborum,* 153.25
- Regiones tritici feraces,* 131.25. *per se inculta,* 49
- Regnum sine armis,* 203.21.22
- Regilla,* 103.25
- Regula astrologorum,* 65.25. & seqq.
- Reip. species, qua in capite humano adumbretur,* 204
- Reminiscenciam rerum mouentia obiecta necessaria,* 159.35.36
- Remora,* 176.28
- Reptilium venena, vide, Venena.*
- Res in medicina, cui vix quicquam comparari queat,* 102.6. & seqq.
- Res intelligens, intellecta, & per quam intelligitur, est vna & eadem numero,* 207.21.22
- Resistencia in patiente sit necesse est,* 164. 34
- Respirationis in homine necessitas,* 217
- ad Respondendum aptus quomodo quis efficiatur,* 201.9.10.
- Responsio circularis & reciproca,* 11.25.26. & 210.2
- Resta bonis,* 96.6
- Reuerentia sit capiti,* 215.
- Rex Eleusius,* 129.2. *sortis,* 53. *quis, ead.* 29
- Regis animum quisque in seipso habet.* 206.24.25
- Regis filii philosophici,* 224
- Rhasis,* 184.35. *citatur,* 79.36. & 134. & 140. & 160.30. & 164.17. & 176. 32.221. *epistola de Aethiopo,* 43.3
- ex Rhenensi auro sacre Vngaricum, vide, Aurum.*
- Rho us vidit auream pluuem,* 88.24
- Rhoda: citatur,* 54.31. & 107. & 110. & 165.34. & 169.2.5.6.34. & 221.1
- Rizulus in pratu,* 139.
- Robur gignit prater alia & culices,* 149. 34
- Rondeletius,* 182.11
- Res, vnde; 35 10.11. naturalis vt fiat,* 41. 2. & seqq. *est quasi ientaculum vegetabilium, ibid. 7. in opere Philosophico,* 40. vlt. & 41.2
- Rosa, 17.19. ephemera statim rubet, nec expectat maturationem vltiorem,* 119. 33. *rubea etiam in frutice manens fumo*

I N D E X.

- fumo sulphuris vulgaris in album vertitur, 121. vegetabilis cur a similitur minerali & philosophica, 118: ianua perfecta, 117. 30. armata ut Pallas, & pulchra ut Venus, ibid. à Gratiis in deliciis habetur, ibid. an non locum habeat apud philosophos, 118
- Rosa corpufcula frigida, 120. 36. & 121. 1. pallor, 120. 32. rubedo. ead. i. in eius centro, 121. 1. philosophica virtus 118. 34. 35. partus virgineus tincturaeque assimilatur, 119
- de Rosa rubedine quid antiquiores senserint, vide, Rubedo.
- in Rosa minerali viridis leo precipuum est continens, 118
- Rosarius citatur, 118. & 39. 28. 30. & 54. 31. & 78. 16. 17. 34. & 82. 15. & 93. 28. & 101. 5. & 169. 14. & 218. 19. & 222. 4. 1. & 225. 9.
- Rosarius minor, philosophus, 130
- Rosarii autor, 37. 5
- Roseta philosophica permanent, 118
- Rosinus citatur, 137
- Rota, 37. 1
- Rota elementares duae pernecessariae, 37. 18. 19. 20. & seqq.
- Rota elementaris condensationis, 37. 4. rarefactionis, ead. 5
- Rohrgilddial, 105. 26
- Rubedo arcus caelestis siue iridis, vnde, 55
- Rubedo, fructus maturus, 152. 29
- Rubedo rosea quid, 120. in eius centro, 121. tingens, 134
- Rubedinem vegetabilibus à sole imprimi, 119. rosea, esse in fragili subiecto, 120
- de Rubedine rosea, quid antiquiores senserint, 121. 19
- Rubens color vnde, 1. 3. est color intermedium, 170. 2. 3
- Rubi, 193. 6
- Rudolphus I. p. m. Rom. Imperator, 105. 9. 10
- Russia, 49. 24
- Rustici, 45. 24
- S.
- Saba, regina, i. quo sine Hierosolyma venerit, ead. & 2. 14. 15. & seqq. quid fecerit apud Salomonem, 2. 17. quid ei donarit, ibid. 23. 24
- Sabei natio sunt Aethiopica, 2. 8
- Sabulum absque aqua, 103
- Sapia, 183. 1
- Sagitta ab arcu extenso impulsae sufficit, quo ad metam perueniat, ut semel à nervo vibretur, 84. 30. 31
- Salamandra, 189. 21. & 190. 2. 3. 6. & seqq. eius beneficium, 191. 5. 6. 7. frigida vis mortifera, 191. 5. 6. 7
- Sal vnde fiat, 38. 13. 14. Alcali, 225. 10. Ammoniacus, ead. 9. commune, 71. 21. vnde fiat, ead. 10. 11. genii & ingenii, 200. 11. petra. minerale, 71. 21. 22. philosophico Chymicum, quod sit, 75. 28
- Salia mineralia, 71. 21
- in Salibus quibusdam esse rudimentum tincturae, 102. 20
- Salomon, Rex Israelitarum, 1. sapientia votum obtinuit, ibid. eius benignitas, 15. 24. comitas, ibid. sapientia, ead. 13. 23

I N D E X.

- Salpa autumnò coit,* 182.30
Salpinge latebra calcata mortifera est, 191.
 1.2
Samarcanda Tartaria oppidum, 144.34
Sambethe, Noe filia, 1. eius nominis etymologia, *ibid.*
Sanguificatio ubi incipiat, 158.5
Sanguis, proximum nutrimentum corporis animalium, ead. 6.7. *aquam philosophicam exprimit,* 219. eius sedes ubi sit, 228. 6. *sanguis purpura quomodo ipsi extrahendus,* 177.22. & 178.30. 31.32
Sanguini humano quomodo opus philosophicum assimilatur, 227.36 & 228.1
ex Sanguine omnia in minori mundo condita sunt, 219.15.
ex Sanguine solo velle visum factum arte educere, natura contrarium est, 102. 23.24
in Sanguine virtus digestiva intelligitur, 228.9.10. *humano, est potentia feminis,* 102.22
Semitas absque incunditate & utilitate semimortua videtur, 117
Sapa unde fiat, 38.14
Sapientia in profundo natura delitescit, 170.22.23
Sapphirus, 17.18
Sardinia frugum fertilis, 131.33
Sargus autumnò coit, 182.31
Satellitium absque regno, 203.22
Saturnus astrologus planeta maleuolus, 65. 33.34. *vix sensibilibus paralaxin dat respectu stellarum fixarum,* 60.35.36. *creditur interderet quæ,* 48.29
Saturnus & Rhea poësis antiquis unde nati, 10.11.12
Saturnus Iouis pater, 18.21. & *planetarum omnium,* 80. *immitis;* 79.2.7. *Deorum aures an sulphur philosophicum penes se habeat, quod ab eo, velut virilia, amputandum & segregandum sit,* 86. 33. & *seqq.* & 87. *vulgo Tempus habetur,* 77.1. *ab opere philosophico nunquam abesse debet,* 88.10. *philosophicus, Diana & Apellini promissus condus, tutor, &c.* 91.3.4. *in ortu Dianæ philosophica obstetricem agit,* 90.27.28. *cur à Diana aut Sole non restituatur iuuentuti,* 91. *Marci in opere philosophico copulari inquit,* 92.11.12. *cur, ead.* 34. & *seqq.* & 93.1.2. *cur Camelus vocetur,* 161.20
Saturnus de Canalibus, 96.19
Saturno tres attribuuntur filii, 79.27
Saturni maleuoli, 135
Saturnina minora, 90.8
Satyri, 136
Scarabæi unde nascantur, 197.31
Scena absque risu, 117
Scobs bebeni, 150
Scoria ferri vilis, 85
Scorpii iclus quomodo remedio sanctur, 189.5
Selenitides mulieres, 29.18.19
Seleucides aues, 193.34
noua Sembla, 5.29
de Semèle eiusque filio fabula, 136.29
Semidiameter terra vna, 21.1.34. *præcisè loquendo amittitur.* 28. *in nulla differentia est, respectu Horizontis, Meridiani, aut Equatoris,* 28
Semen

I N D E X.

- Semen barbarum*, 115.3. quod vis ex quo
nova generatio fieri debeat, non necessa-
rio in sua elementa resoluendum, 78.
- I.2*
- Semimetalla*, 71.23
- Seminium tinctura aurigena*, vide, *Tin-
ctura*.
- Semiramidis horti in Assyria, pensiles*, 117
- Seneca dictum*, 206.24
- Senex ante, quam iuuenis*, 134
- Senibus frigidioribus remedium*, 91
- Sensibilia non sunt vera bona*, 214.8.9
- Sensitiva vis anima*, 204.17.18.19
- Sensus unde causentur*, 158.8. humani
in suis subiectis saepe decipiuntur, 202.
6. etiam optime valentes a multis bestiis
viniuntur, ead.
- Sensus communis*, 204.17 & seqq.
rusticus est crassus, 85.35
- Sententia Aristotelis de caelo*, 6.19.
de anima humana, ibid. 24.25.26.
nostra ipsi contradiens, ibid. 27
- in Separatione mineralium e suis substan-
tiis ars & natura utrobique operantur
manu mutua*, 81.13.14
- Septimana huius per singulos dies ordo*, 4.
6.7 & seqq.
- Sergius unde Aurata siue Orata dictus*, 176
10.11.12
- Sericum preciosissimum*, 197
- Serpens exuias suas mittens*, 95.24. in
suo legitimo vsu bonus, 192.16.17.
fugit fraxinum, 151.1. *Aesculapio cur
assignetur*, 186.20.21. a *Cadmo in-
terfectus qualis*, 73.11. eius fratres &
- sorores, ead. 12. & seqq. philosophicus
quis, 187
- Serpentis mentio apud poetas & philosophos
frequens*, 185
- Serpentes caelestes*, 63.17
- Serpentum venenatorum morsus, quo pro-
tinus sanentur*, 141.8.9
- Serpentibus Amy. las delitas esse*, 194.9.10
- loca Septentrioni subiecta*, 48.10
- Sesostris Aegyptiorum Rex*, 175.12
- Sibylla Hebraea, Iudaea, Chaldaea & Aethio-
pica eadem, que supra*, 25.4.
*Persica, Erythraea, Phrygia, Cumea &
Cumana*, ead. 36. ipsius vaticinium
de Christo eiusque miraculis, 39.10.
& seqq. de ultimo iudicio, ibid. 20.21
- Sicitas prope retentiua*, 13.15. nunquam
recedit ab igne vel terra, ibid. terra, in
elementorum coagulatione descendit in
caliditatem ignis, 16.22.23
- Signa caelestia & sidera plerunque ab alle-
goricis chymicis originem ducunt*, 69.
14.15.16.
- Silenus*, 136
- Silefiaca, terra mineralis, medica*, 71.
19.20
- Silex quoque olet sulphur vulgare*, 85
- Simia philosophorum*, 75.12.13
- Simile excellentissimum sacrum*, 224.4.
& seqq. profanum, ead. 18. & seqq.
- Simile non agit in simile, nec a simili pati-
tur*, 13.33.34
- Similia non sunt idem*, 201.34. & 215.1.2.
a similibus facile attrahuntur, 53.36.
& 54.1. similibus conferuntur, 190.
10.11

simili-

Similitudo concinna inter tincturam, cor humanum, & vini spiritum, 138. 36. & 139. 1. & seqq.

Sitis regnorum quibus obiici possit, 205. 15. 16

Smaragdus lapis, corpus compactum, 17. 17

Smilax, 150. eius significatio, 152. 33. 34

Socrates, 41. 20. lapidem philosophicum vt tractari iubeat, 40. 32. 33

Sol. 6. 29. 30. quid, ead. 1. 2. astrologis planeta beneuolus, & imprimis quando, 65. 36. & 66. 1. est animalis, 225. recipit tria, & que ea sint, ibid. est cor cœli, 216. an vere ab Anaxagora dictus lapis rubeus, ignitus, 28. quam longe a nostris distet oculis, 20. 32. & seqq. & 21. 3. 4. quibus verticalis, 134. cur bipedalis appareat, & terra adeo magna, vt vix aliquot annis circumiri possit, 24. quādo nobis rubicundus appareat, 55. suo propria motu primū temperat, & quomodo 27. 31. 32. in Leone apogœum suum obtinet, ibid. 35. quot miliaria Germanica vna hora motu cœli primi, & quot secundario seu proprio cœtiatur, 27. ninus spæii motu proprio in 24. horis conficit æstate, quam hyeme, 26. 2. & seqq. æstate remotior in instrumento obseruatorio apparet. quam hyeme, ead. 13. 14. cur æstate remotior à terra esse dicatur, quam hyeme, ead. 2. & seqq. cur hyeme maior adeoque propinquior appareat, quam æstate, ead. 35. & 26. in maiore remotione magis calefacit, & cur, ead. 11. quomodo operetur in cœlo, 7. 13. per radios, 217. 3. in extremis

Iapponia & Noruegia partibus aut Gronlandia circa solstitium hybernium non oritur, 48. 11 & seqq. quomodo videatur procedere in suis operationibus 7. 8. & seqq. radiis suis attrahit aquas, easque attenuat, 35. 12. attrahit ad se nubes ex aqua rarefactas, 216. dat calorem omnibus crescentibus, 219. Luna lumen & vigorem, 78. 19. 20. & stellis omnibus lucem impertit, 205. 6. quomodo calorem ad superiora diffundat, 6. 34. 35. quomodo ad inferiora, ibid. 36. & 7. 1. 2. quomodo virtutem ad stellas diffundat, 7. 3. omnium colorum in rebus vegetabilibus autor, 55. rubedinem in vegetabilibus operatur, 119. 28. ad equatorem accedens, 133. quoties terra maior, 12. 10. apud Athenienses Deus mundi maximus, cultus fuit, 28. 34. habuit suos lucos apud poetas, 142. philosophi duplex, 83. philosophicus quis, 29. 3. 4. qualis, ibid. 4. 5. eius virtus seu effectus, 56. in vtero Saturni existens nihil illi perfectionis concedere potest, 91. an & ipse motum aliquem secundarium habeat, 27. 24. eger luna, et gallus gallina, 168. 13. illuminat lunam, 20. 2. 5. filio suo in terris genito, patrimonium quale relinquat, 139

Sol & Luna in opere philosophico vbi coniungantur, 19. 28. 29. 32

Solis absentia, 48. 8. calor. 6. 34. cur in Cancro contra axiomata natura non sit maximus, sed in leone, 133. 30. & 134. centrum, 25. 25. corpus pro diaphani, per quod videtur, diuersitate nobis co-

- bis coloratum apparet.* 55. equi, 161.6. *Specillum opticum,* 59.16
& seqq. flus. 12.4. *fulgor in charace pi-* *Sperma galli,* 168.16
sce apparet. 181.10. *lumen,* 6.31. *ma-* *in Spermate masculino nisi vis agendi prima*
gnitudo respectu terra qua sit, & quo- *adfuerit, inane & sterile est coniugium,*
modo indagetur, 23.33. *& seqq. & 24.1.* 91.
& seqq. parallaxus vix observari potest, *Sphinx,* 73.32
60.36. & 61.1. virtus, 7.2. *vrbs A-* *Spiritus absque corpore instabilis fugitivus*
gypti, 17.4.12. *philosophici anima re-* *& vagus,* 110.9.10. *non omnium omni*
uera in lunam suam migrat, eique vni- *corpori conuenit. ead.* 12.13. *omnis cum*
tur, 159.20.21. *natura tota est ex* *calcibus suis figitur, ead. ad multa uti-*
Mercurio. 79.4. *lissimus,* 95.16. *scetens,* 81.28. *t.ingens,*
Solem totum semidiаметros à terra abesse, vnde *179.22. & seqq. quomodo è metallis*
constat, 22.30. *& seqq.* *aut mineralibus extrahatur,* 138. *Ant-*
à Sole tria propagantur in circumposita cor- *imonii plurima arcana in sua natura*
pora, 6.29.30. *abscodit,* 95.6. *vini,* 69. *quo pacto ex-*
Solis duo vel tres cur aliquando visantur, *trahatur,* 138. *educēdi gradus,* 137. *expers*
57. & 139.1 *omnis aquositate,* 138. *est in subiecto a-*
Solutio, 134. *soluti à seipso,* 123.15. *ctu humido, ibid. & cor hominis, &*
Somnium vulgi, 57. *Tincturam amplectitur,* 139.10.11.
Sontes & rei quo commissa confiteri cogan- *vitrioli, decocto rosarum rubearū paucis*
tur absque tormentis, 141.15. *& seqq.* *guttulis admixtus, cur rubedinem eius*
Spacia Oceani longinqua ab Occidente *exaltet, augeat & diu illasam conseruet,*
versus Orientem cur tardius conficiantur, *120. quod prestat in rubro rose colore,*
tur, quam ab Oriente in Occidentem, *idem etiam in aliis substantiis coloratis*
8.19. & seqq. *& coloribus efficit, 120. à tinctoribus*
Spartani helotas seu seruos suos ebriosos, & *expetitur, ibid.*
fatuos, & vino dementatos liberis suis *Spiritus animalis in cerebro hominis,* 210.
proposuerunt & est uiderunt, & cur, *25. cur ita dictus, ibid. vnde fiat, ibid.*
156.19. & seqq. *eius vis, ibid.*
Species cum sua specie coniungenda, 110. *Spiritus vitales & animales vnde generen-*
Species intelligibiles quid, & vnde fiat, 209. *tur,* 158.7.8. *ex Mercurio compositi,* 71.
36. & 210.16 *23. minerales,* 72.8. *antimoniales,* 101.
Species sensibiles que, ead. 11.12. *quo medio* *abque corpore instabilis, fugitui & va-*
recipiuntur & dissipantur, cum ipse *gi,* 110.9.10. *non sunt coagulandi ab-*
non in se agant, ead. 21. *& seqq.* *que corporibus, ead.*
Speculum philosophicum citatur, 83.36. *&* *Spiritus, cur à quibusdam intelligentia no-*
222.8.9 *Minimen.*

I N D E X.

- minentur*, 211. maligni, herbiu magicis, Subiectum artis precipuum, 73. 29. 30.
tanquam subiectis propriis alligati, ad eius semen, 140. quomodo vile, 86. 3. 4.
magi placitum supernaturalia peragere & seqq.
crediti, 141
Spiritus dormientium à spiritu maligno in circa Subiectum philosophicum operationes
remotiora loca duci, corporibus certo in vniuersales ternæ, 137. subalterna toti-
loco detentis, 141. 28. 29. 30 *dem*, ibid.
Sponsus sponsa ante commixtionem, 80. 16 *Subiecta Mercurialia sunt varia*, 138
Sputum lunæ, 221 *Substantia condensata & accidens conden-*
Squatina, 182. 34 *sari necesse est*, 120
Stamina in textura, 205. 35 *Substantia quomodo non recipiant magis*
inter Stannum & argentum viuum nulla & minus, & tamen alius homo alio ma-
est propinquitas, 93. 15. 16 *gis homo esse dicendus sit*, 212. 34. 35. 36
Stella in Erichthonio exorta, 97 *Subtilitas cœlestis millenarium refert*, 12.
Stella quid, 58. 35. 36. & 59. 1. *fixa nullam v. 13. 14*
dant parallaxin. 60. 35. *quadam an Succus aurei coloris*, 126. *purpura, vide,*
noua, 59. *earum essentia seu substantia, Sanguis.*
58. magnitudo, ead. 28. 29. & *distan- Suidas*, 1. *citatur*, 2. 33. 34.
tia vt indagetur, 24. 2. & *seqq. illumina- Sulphur vbi in arbore nascatur*, 148. 36.
nationis fieri à Sole, 32. 22. *casus*, 58. & 149. 24. *vulgare excluditur in phi-*
18. 19. 20 *18. 19. 20* *losophia chymica*, 85. 34. 35. *in mineris*
Stellas ipsas non cadere, 58. 28. *plures esse quid*, 81. *varium*, 72. *ex argento viuo*,
in cœlo, quam humanus oculus discernere queat, 59. 15. 16, *multas disparaisse*, 136. 33. *montanum*, 80. & 81. *est philo-*
seu nouasque aliis in locis visas, nec fixas seu immobiles esse, sed inter se quoque si-
tum commutasse, ead. 3. 4. *non migrare philosophici initium*, 80. 27. *dicitur materia*
à locis altioribus ad deliniora, 58. 30 *philosophica chymica*, 75. 6. *ex quo ge-*
fixas duplo vel triplo maius spacium con-
ficere, quam solem, 26. 36 *neretur. ead.* 16. 17. & *seqq. & 81. 2.*
Stercori humano quomodo opus philoso-
phicum assimilatur, 227. 33. 34 & 89. 6. 7. *philosophicum*, 164. *à vul-*
Stercutius Dens, 115 *gari distinguendum*, 84. 26. 27. *quale.*
Strangulationis (vel potius suffocationis) animalium causa, 220. 9. *80. 12. & seqq. & 81. 24. & seqq. annon*
Strombi pisces, 181. 24 *lateat in silice, aut lapillis albis, quibus*
ipsum ferrum in chalybem figitur, 87. *an non sit in patre loue*, 86. 9. 10. *vnde-*
cunque extrahatur, à communi separa-
tur, 84. 27. 28. *separatum per magiste-*
rium, est principium Cadmsa philoso-
phicum. 74. *quatenus sterile*, 86. 16. 17. *quatenus fecundum, ead.* 18. *philosophi-*
duplex

I N D E X.

<i>duplex</i> , 82.14. <i>fixum & rubrum non est in Saturno</i> , 99.26. <i>in ferro vel eius relictamento</i> ,	85	<i>superet & deuoret oportet</i> ,	177.11.12
<i>Sulphur à sulphure vim accipit</i> , 84.31. <i>eius mansio</i> , 131.3. <i>mater</i> , 81.2. <i>pater</i> , <i>ibid.</i>	2.3.	<i>Tartaria</i> ,	49
<i>philosophici natura</i> , 152.3. 132. <i>subiectum quomodo vile</i> ,	86.3.4.5.6	<i>Tartari capitones</i> .	201.35
<i>Sulphuri philosophico satis est. si virtutem à communi impressam gerit ad sui propagationem</i> ,	84.28.29	<i>Tartari aqua</i> ,	106
<i>à Sulphure fixo vim quoque vegetabilibus infundi</i> ,	153.28.29	<i>Taurus</i> , 63. <i>cælestis</i> , 133. <i>chymicus</i> ,	63.9
<i>Supercilia alba</i> .	179.35	<i>Taxus</i> , 151. <i>venenata arbor</i> , 153.17. <i>eius vis venenata quo tollatur</i> ,	ead.17.18
<i>Surculi philosophici gemma</i> , 137. <i>germina in albo colore</i> , <i>ead. vna</i> , <i>ead.</i>		<i>Templum Cereris</i> ,	131.31.32
<i>Sutor</i> ,	63.36	<i>Tenuè à denso coagulatur</i> ,	37.36
<i>Sycomorus</i> , 151. <i>ferro iuuatur</i> ,	153.18	<i>Tepor mammarum muliebrum</i> ,	197.1.2
<i>Sylua an spectet ad opus philosophicum</i> , 142		<i>Terebinthus gignit præter alia animalia & culices</i> ,	149.33.34
<i>Nemora</i> , in qua <i>Hercules leonem interfecit</i> ,	142	<i>Terra</i> , 5. <i>aquas vbi compectatur</i> , <i>ibid.</i>	22.
<i>Syluani</i> ,	136	<i>primum elementum</i> , 5.26. <i>quomodo non sit purum</i> , 68.35. <i>duplex</i> , 15.2. <i>quatenus elementum</i> , est <i>subiectum</i> , seu <i>diuersorium ignis & aeris</i> , 14.23.24. <i>quomodo ex igne fiat</i> , <i>ead</i> 19. & <i>seqq.</i> est <i>centrum circuli omnium maximi</i> , <i>extimi cæli</i> , 12	9. <i>stat immobilis</i> , <i>nec motu cæli afficitur</i> , <i>nec proprio rotatur</i> , 8.22. <i>cæli centrum immobile</i> , <i>quid ei præstet</i> , 18.24.
<i>Syri</i> ,	180.16	25.26. <i>immobile centrum stellarum fixarum</i> , <i>primi mobilis</i> , & <i>totius mundi</i> ,	25.23.24. est <i>instar insensibilis puncti</i> ,
<i>in Syria militari imperio cogebantur necari locusta</i> , qua tamen <i>Parthis in cibo grata fuerunt</i> ,	194.5.6	12.5.6. <i>cælo quo coniungatur</i> , 11.11. <i>an è cælo tanquam basi facta</i> , 10.2. <i>ex aqua facta</i> , 13.25. <i>condensata</i> , 10.6. <i>in primis ignis est particeps</i> , 68.18. <i>omni ignem patitur</i> , <i>ead.</i> 33. <i>per se considerata</i> , <i>opaca est & lucis expers</i> , <i>ideoque nigra</i> , 17.9. <i>vbi densior</i> , <i>vbi rarior</i> ,	70.13.14.15.
<i>Syrius</i> , <i>canis cælestis</i> , <i>chymicus</i> ,	69.17	<i>aeria</i> 14.27. <i>volans per aera</i> , 95.20. <i>philosophica</i> , 28. <i>an potior & dignior pars in philosophia occulta</i> , 4. <i>pen. & vlt. & 5.2. & c. vnde facta</i> , 16.2.3. è <i>rubra terra</i> , 18.	
<i>Systole & diastole motus cordis</i> , 216. & 217.			
T.			
<i>Tacitus citatur</i> ,	174.8		
<i>Tada arbor</i> ,	149.24		
<i>Tade frequentes in montibus metalliferis</i> ,	ead.27.28		
<i>Talionis lex</i> ,	160.33.34		
<i>à Talpis ciuitatem in Thessalia deletam</i> ,	vel fugatam,	149.9	
<i>Tardus in magisterio philosophico velocem</i>			

I N D E X.

- hiat, & exsucca est, 40. 21. viua & aëria*
est, 12. 22. eius virtus, ibid. & seqq. non
sine aërio & iterato labore fecunda, 135.
cur non incendatur, nec igni absumatur,
cum aërem & oleositatem habeat, 14.
27. & seqq. suo cœlo minor, 12. 12. &
cur, ibid. virtute tamen maior, ead. 18.
21. nisi esset, cœlum nullius esset puritatis
aut precii, 11. 26. 27. mas est, 18. 18. fœ-
mina sua (cœlo suo) vim generationem
imprimens, 10. 34. 35. imprægnat cœ-
lum, 18. 32. & seqq. contulit cœlo suo
qualitates potiores, quas habet, non sub-
stantiam, 11. 28. 29
Terra & aqua sunt vegetabilium paren-
tes, 116, 13
Terra & ignis, cohærentia & affinita ele-
menta, 15. 5
Terra color qualis, 17. 34. 36. corpus sexa-
gies sexies minus corpore solari, 23. 33.
subtilior portio in aqua rarescit, 16. 2.
& seqq. quæritas respectu cœli, cuiusmodi,
28. 1. 2. & seqq. semidiameter vna, quot
milliarium Germanicorum, 21. 1. siccitas
in elementorum coagulatione cedit in
caliditatem ignis. 16. 22. 23. & quomo-
do, ibid. 23. 24. philosophica generatio,
19. 1. & seqq.
Terram esse centrum cœli stelliferi, & in
medio vniuersi sitam, 21. 10. 11. rotun-
dam, & cum aqua vnum globum con-
stituere, ead. 12
in Terra quiescunt omnia, 74
Terra minerales medicinales, qua, 71. 19.
Testiculis humanis quomodo opus philoso-
phicum comparetur, 224. 4. 5
Testudines, pisces, 181. 24. vbi reperiantur,
ead. 30. 31. & 182. 32
in Textura stamina qua, 205. 35
Thales Milesius, 67. 32. & seqq. & 68. 1.
2. 3. 4
Thalia mater fratrum Palicorum, 18. 36
Theba Egyptia, 174. 12
Thebaïs Egypti vrbs, 220
Theologi cœlum vnde exortum dicat, 42. 2
Theophrastus, Aristotelis discipulus, 144
Theriaca contra venenum fit è vipera, 81.
6. & 188. 14. philosophica è philosophi-
ci, ibid.
Thessali graculos contra locustas nutritæ-
runt, 193. 35. 36. & 194. 1. 2
in Thessalia ciuitatem à talpis deletam
vel fugatam esse, 194. 9
Thomas Aquinas, 85. Rhadinus citatur,
161. 11
Thracia frugum fertilis, 131. 33
Thrasones gloriosi, 135
Thyestes, Atræi frater, 165
Tiberius, Cæsar Romanus, 175. 13
Tibisus, Ungariae fluius, 54
Tigris horrenda, 157. 2. 3
Tinctores album Panæum in nigrum tin-
gere nequeunt absq; intermedio, 170. 1. 2.
spiritum vitriolatum expetunt, 120
Tinctura, 139. 13. & seqq. philosophica qui-
buis cognita. 174. 24. & seqq. perfecta,
105. 11. rosea, 120. 3. volatilis an figi
queat nec ne, 101. quomodo cor ho-
minis respiciat, 139. eius generatio ra-
rissima paucissimæq; philosophis expli-
cata, 132. 33. color, 178. 28. multipli-
catio, 133. paludamentum, 105. 7. rudi-
mentum

I N D E X.

- mentum in salibus & mineralibus quibusdam*, 102.20. *virtus*, 137. *aurigena seminium*, 197.14
ad Tinctura sua separationem quo utantur philosophi, 107
inter Tincturam philosophicam, cor humanum, & vini spiritum similitudo, 138
Titanes, 18.20. *vnde nati poetis antiquis*, 10.12
Tonitru, 36.1. & 50.15. & 51.30
Toras, vel Terates, Rex, 50
Torpedo, piscis, 181.32
Totum non à parte capitur aut dirigitur, 76.9.10
Tractationis vini gradus, 137
Tractatulus probatus allegatur, 82.23
Tractatus vom Weynhenblümlein, 130
Tria nomine & in principio re & in fine vnum indiuiduum, 135
Triangulus è circulo, 75.4. *circuli*, 81.4
Trias compositi è monade, 75.4. *ignita*, 98.4
Tribuli, 193.6
Trieterica, 136
Trifolium lapidi triangulari assimilatur, 140. *eius descriptio*, 140
SS. Trinitatis exemplar notabile, 207.20
Triptolemus, 126. *Triptolemi fabula explicatur*, 130
Triticum Dei donum, non Cereris aut Triptolemi inuentum, 129. *allegorice est materia philosophica*, 130. *philosophicum sub qua mundi zona presumatur*, 134. *matricolor quis*, 134
Triticici inuentio & primus cultus cui tribuatur, 128. *prouentus annuus*, 123.31. 32. *massa, vide, Massa*.
Triticiferentes regiones, 131
Triton, piscis, 181.36
Truta, piscis, 54. *philosophica*, ead.
Turba, philosophorum liber, 133.6. & 178.7
in Turcia nobis Campana vsus denegatus, 131.5
Turturis vox audita, exspaciandi tempus idoneum ostendit, 128
Typhon quid, 73.15. *in philosophia quid*, 160.4

V.

- Vacuum non dari*, 7.22
à Vacuo natura abhorret, 44.25.26
Vapor ab opere abesse nequit, 41.28. *continet suum compar.* 41.33. *potentia aqua est, ibid. eius forma*, 42.13
Vaporis & aquae discrimin, 42.17.18
de Vapore & aqua dubitari potest, vtrum prius tempore, 41.34
Vapores non sunt aer purus, 55. puri fiunt aer, 35. 2.3. non puri, nubes, ibid.3
ex Vaporibus omnia constare, quoad elementa, 42
pro Variatione distantiae solis à vertice, variantur & anguli repercussionis radiorum, 48.3.4
Varietas esculentorum & potulentorum, 202.34
M. Varro, 1
Vas cinere repletum capit fere tantundem aqua, quantum caperet, si vacuum esset, 206.33.34

I N D E X

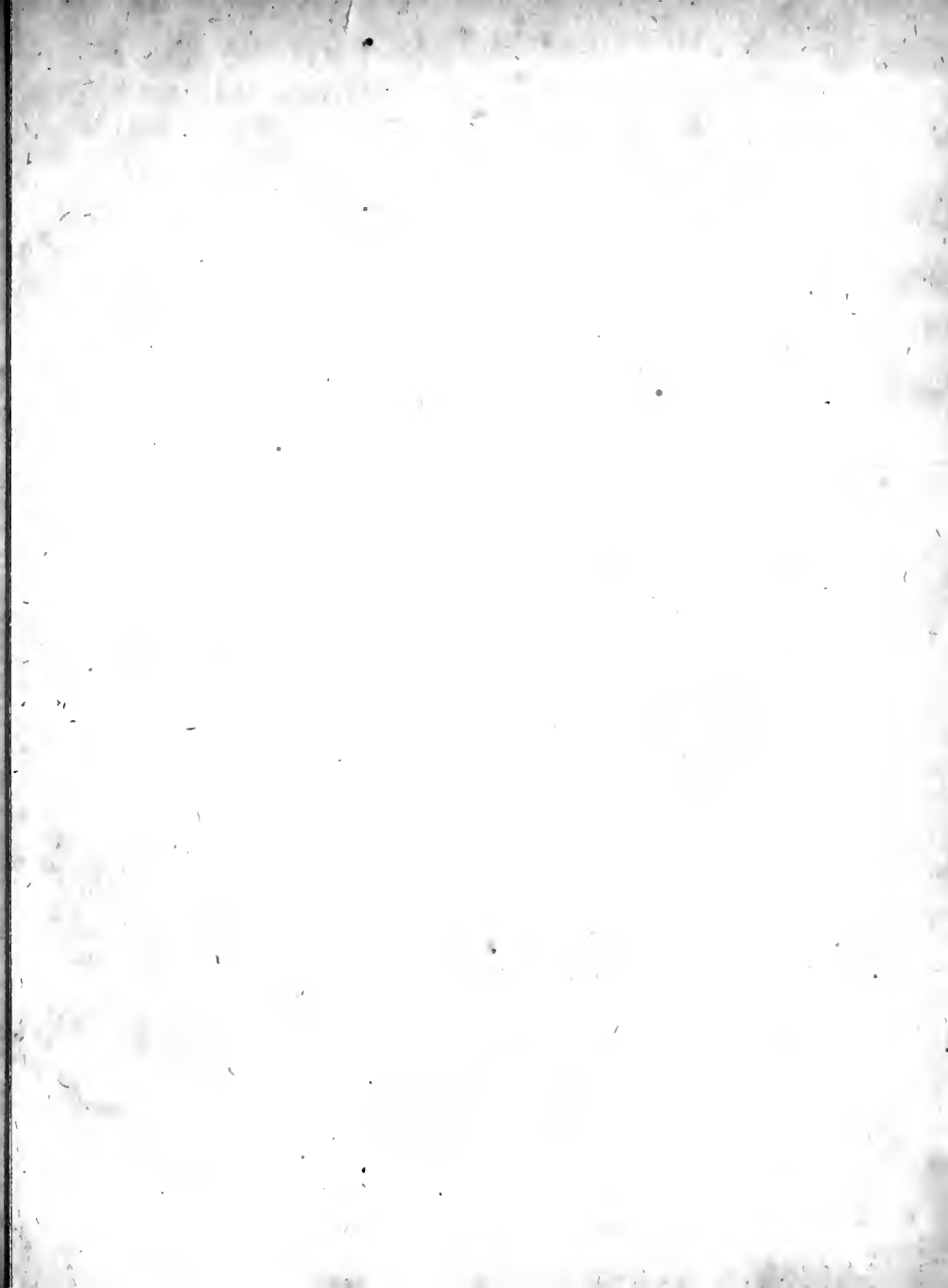
- Vasa natura,* 70.33
Vbertas dicendi Asiatica, 114.17.18
Vegetabilia nutrimentum suum vnde accipiunt, 157.26. & seqq. *inversa animalia quibusdam dicuntur,* 115.34.35. *Solis colore perfusa gaudent, cresunt & auferuntur,* 71.2. *quomodo crescunt,* 114.6. *plantis gaudent,* 127.29
inter Vegetabile & plantam mixtum genus, 144.36. & 145.1
Vegetabilium parentes, 116.13. *diffusio,* 114. *prioris generis natura, ead.* 35. *in agris prouenientium copia, varietas, admirabilisque natura,* 128
Vellus aureum quid, 139.8.9. *Iasonis, & tota illa fabula quid significet,* 165
Vena argenti rudis sanguinea, 105.26. *plumbaginis, vide, Plumbago portae,* 158.5
Vena per mesenterium diffusa, ead. 4. *meseraica,* 115.30. *metallica, vide, minora.*
Venefica, 141.26
Veneficium Salamandra, 191.5.6.7
Venenum pulbrum, 103
Venena reptilium quorumcunque, quo medicamento sanantur, 189.7. & seqq. *a venenis attrahuntur,* 189.3
Venenositas quadam fulmini peculiaris, & eius vis, 52.6.7. & seqq.
Venter potius sensui, quam ingenio seruit, 223. *inferior vegetandi potentia proprie destinatus est, ead.* 1. *in homine cur Asiam magni mundi exprimat,* 222.19.20. & seqq.
Ventus qui, 45.5.6. & 46.34. *in aere natus sapiens: natus dicitur, ibid.* 4.5. *serus Vesper,*
quando fiat, 36.17. *non venit è poris terra,* 41.35.36. *annon operi sit conueniens,* 43. pen. & vlt. & 44.2. *vnde dictus, ibid.* 5. *vnde veniat, ibid.* 6.7. *in China curru & chiros per aquera terr. stria ducit,* 45. 1.4.35. *in opere philosophico quid praestet, ead.* 36. & 46.1. *matris infantis philosophici, sicut phantasticorum,* 76.17
Venti diuersi, diuersis in locis vno eodemque tempore spirare possunt. At in uno, non item aliquandiu, 44.30.31. & siqq. *proueniunt ex omnibus partib. circumferentia terra,* 45.5.6. *siati in Oceano magno flare dicuntur, ead.* 13.14. *sigidioreas acriem sic quoque reddunt,* 49.
Vencorum plenitudo vnde, 45.8
Venus, 131.6. è mari nata creditur, 145. *suauitatis Dea, rubea & fixa,* 88.14. 15.16. *est benignissima Dearum,* 96. 35.36. *Capricorno coronam purpuream imponit,* 96.33. *astrologis planeta tenuolus, & imprimis quando,* 65.36. *philosophica,* 89.8
Veneris genealogia, 88.26
Venerem habere centrum Solens, 25.28.29
de Venere & Adonide fabula mere allegorica, 121.23. *Basilium quid scribat,* 88.25
Venustatem faciei humana esse bonum fragile, 203.17.18
Vepres, 193.6
Verragus leporis vestigia inter mille alia agnoscit, 202.15.16
Vesalius, 200.12
serus Vesper, 77.22
Vestes

- Vestes non attinguntur fulmine*, 52.8
Vicissitudines quas Sol in celo efficiat, 7.
 13. in mundo quas, *ibid.* 22. & seq. 19.
intente quid Videntes cur non discernant
voces loquentium, 204.26.27
Vinum, lac terra, 135. pro diuersitate loci
diuersum, 138. vnum cur fortius & me-
racius altero, ead. bonum: omne dicitur
representare suum costam, 11.18.19.20
Vini commendatio, 135. inuentio, *ibid.*
tractationis gradus, 137
circum Vini ex, resionem quid consideran-
dum, 137
Vini & lapidis philoſophici destillatio ead-
dem, nisi quod censura vtriusque sunt di-
uersa, 138
inter Vini spiritum, cor humanum & tin-
cturam philosophicam similitudo con-
cinnam, 138
ex Vino fit sapa, 38.14
Vina cur interdum doliis intactis rapsant,
 52.9
de Vinis comparatio, 77.25
Vipera non sine veneno, 81.5.6. in suo legi-
 timo vsu bona, 192
à Vipera demorsi cur ab eadem remedium
praestantissimum sibi quarant, 188.34.
 35 & 189.2. & seqq.
è Vipera medicamentum, 188.27.28
Viperarum halitu solo in Phœnicia homines
pernecari tradunt, 190.36. & cur, 191.1
Viperinum alexipharmacum, 189.8.9.10
Vir vnus beneuolus, quid inimicis inter se
dissentibus prestare queat, 69.4.5.6.
Virgo, in cuius gremium vnicornis cornu
deponit, est luna philosophica, 136
Virginis lac, 54.2. cur ita dictum, *ibid.*
- de Virilib. Saturno amputatis fabula expli-*
catio perbreuis, 89.2
Vergilius citatur, 131.35. & 150. & 175.21.
 & 196.19.20. & 205.14
Viridis color inter extremos medius, 142. in
 quos colores mutabiles, *ibid.* amicitur
 visui, 17.20.21. cur, *ibid.*
Viridia gramina, 17.15.16. & seqq.
Virtus Solis, 7.2
Virtus vegetatiua an sit in lapide philosophi-
co, 223. occulta Mercurii philosophici,
vide, Mercurius: quinta, quæ, 228. di-
citur vita, *ibid.*
Vis anima sensitua, 204.17.18.10. appe-
 titiua, ead. 21. locomotiua, 205.6.7.8.
 adfectiua, ead. 9. & seqq. abstractiua,
 ead. 16. & seqq. cur in somine absolutior
 quam in bebis, 205.21.22. & seqq.
 memoratiua, ead. 25. & seqq. quibus
 corroboretur atque augeatur, 205.31.
 & seqq. ratiocinatiua ead. 36. & 206.
 1. & seqq. imaginandi in muliere, vide,
 imagin. calefaciendi & exsiccati dicitur
 etiam sulphur chymicum, 75.29. laxati-
 uia & purgans quo augeatur, 124. vi-
 uifica facies crescere vegetabilia, 7.18.19
 lapidificandi, 166.23. occulta, paralyfin
 & torporèm afferens, 181.32.34
Vires anima, 204.12
Vires occultas astrorum cuique plantarum
speciei affluentes, vt & stellarum, inda-
gare, supra humanitatem videtur, 116.
 22. & seqq.
Viscosum aliud ab vinctuoso, 179.21
Visto fit in momento. 51.32
Visus hallucinatio, 58.9.10
 Visu

I N D E X.

<i>Visu animalia qua hominem antecellant,</i> 202.20.21	<i>Ursini fetus,</i> 164
<i>Vita gradus in homine tres sunt, 223. genus à morte vix palmum distans, 199.35.36</i>	<i>Uta nascuntur è gemminibus, 137. imma- tura, 18.9. furculi philosophici, 137</i>
<i>Vitriolum, sal minerale, 71.22</i>	<i>Wirii, barbari, 79.17</i>
<i>Vitulus integer aliquando è nubibus dela- psus, 50</i>	<i>Vulcanus, 95.14. & 97.14. Deorum faber fulmina hamata forma fabricasse poetis fingitur, 52.11.22. Venris ma- ritus in coitu plantarum obstetricis munere fungitur, 19.15.16. ignem si- gnificat, 108. eius violentia, 88.5.6. subterraneus, 70.3. eius vires, ead. 11. 12.13</i>
<i>Vituli Marini, 181.31</i>	<i>Vulcania progenies, 77.1.2</i>
<i>Ulmus loquax Gymnosophistarum, 143.</i>	<i>Vulgus in brutorum cultum procliuor fuit, 160.7</i>
<i>Magica, ead.</i>	<i>Vulgi somnium, 57</i>
<i>Ulysses, 126. artifex, 127.3. eius socii, 147.15</i>	<i>Vulpium aurifodina, 193.26.27</i>
<i>Ungaricum aurum ex Rhenensi facere, vide, aurum.</i>	<i>Vultur an Chymia notus, 171. eius pro- prietates, 171.24. & seqq.</i>
<i>Unctuosum aliud à viscoso, 179.24</i>	<i>Vulturum odorandi vis, 202.18.19</i>
<i>Unguentum animal lapidis philosophici, 107</i>	<i>Vxor, 11.36</i>
<i>Unicornis, vide, Monoceros.</i>	
<i>Vnum pro alio, 75.2</i>	
<i>Unitas forma attributa, ead.3</i>	
<i>Uniuersalium sublimitas, 207.35.36</i>	
<i>Volatilia in corte philosophica mansueta. Ea, que, 168</i>	
<i>Volucris nid in suum mittens, 95.24</i>	
<i>Voluptati deditus beluina est natura, 214. 1.2</i>	
<i>Vrina humane quomodo opus philosophi- cum assimiletur, 227</i>	
<i>Vrsus atrox, 157.2. vnde dictus, 164. an in magisterio sit cognitus, ead.</i>	
<i>Urse caelestes geminae, maior & minor, 63.16</i>	
	<i>Xanthus, equus Achillis, 161.2</i>
	<i>Z.</i>
	<i>Zenith, 28</i>
	<i>Zeumon citatur, 41.17.30. & 42.4</i>
	<i>Zoophyton, 144.36. & 145.</i>

FINIS INDICIS.

1380-408

